

KAMIENKA

Andrej Škuba

Andrej Škuba

KAMIENKA

Humenné 2007

OBSAH

	Slovo starostu na cestu	8
1.	Úvod	9
2.	Prírodné pomery	11
2.1	Poloha	11
2.2	Geologické a pôdne pomery	11
2.3	Vodstvo	14
2.4	Klimatické podmienky	15
2.5	Rastlinstvo a živočíšstvo	16
3.	Erb, vlajka a pečať obce	19
3.1	Erb	19
3.2	Vlajka	19
3.3	Pečať	19
4.	Osídľovanie severovýchodného Slovenska	21
4.1	Doba predhistorická	21
4.2	Doba historická	22
5.	Osídlenie cirošskej doliny	25
5.1	Príchod Drugethovcov do tejto oblasti	25
5.2	Najstaršia písomná zmienka o obci	26
5.3	Názvy obce	29
6.	Vlastníci obce	31
7.	Obec v období panstva Drugethovcov	36
7.1	Obec v období do konca 16.storočia	36
7.2	Obdobie do konca 17.storočia	41
7.3	Život obyvateľov obce	46
7.4	Historický vývoj obecnej správy	47
8.	Obec v období panstva Csákyovcov	52
8.1	Od panstva Drugethovcov až k Csákyovcom	52
8.2	Obdobie až do konca 18.storočia	53
8.3	Život občanov	66
8.4	Obecná správa v období Csákyovcov.	66
9.	Obec v období 19.storočia až k 1.svetovej vojne (od Csákyovcov k Andrassyovcom)	71

9.1	Prvá polovica 19.storočia (1800-1849)	71
9.2	Druhá polovica 19.storočia (1850-1899)	78
9.3	Prvé desaťročie v 20.storočí (1900-1914)	88
9.4	Zamestnanie obyvateľov obce	93
9.5	Epidémie a úmrtnosť	95
9.6	Obecná správa v priebehu tohto storočia	98
10.	Obec v období 1.svetovej a 2.svetovej vojny (v medzivojnovom období 1918-1945)	105
10.1	Obec v období 1.svetovej vojny	105
10.2	Obdobie po 1.svetovej vojne	107
10.3	Vojenské lesy - úzkokoľajka	110
10.4	Obec v období Slovenského štátu	115
10.5	Obdobie 2.svetovej vojny	118
10.6	Obecná správa	124
11.	Obec od skončenia 2.svetovej vojny do r. 2006	128
11.1	Vývoj obce v tomto období	128
11.2	Poľnohospodárstvo	139
11.3	Spoločenské organizácie	143
11.4	Urbárske a pasienkové spoločenstvo	144
11.5	Dobrovoľná požiarna ochrana - požiarnici	145
11.6	Obyvateľstvo v obci	148
11.7	Obecná správa v obci	153
12.	Školstvo, kultúra a šport	158
12.1	Národná škola	158
12.2	Materská škôlka	170
12.3	Kultúra	173
12.4	Šport	175
13.	Náboženský život v obci	182
13.1	Obec ako filiálka farnosti Dlhé nad Cirochou	182
13.2	Obec ako filiálka farnosti Ptičie	183
13.3	Kostol v obci	187
13.4	Pohrebné obrady a cintorín	190
13.5	Kríže v katastrí obce	193
13.6	Spolok Sv.Vojtecha v obci	195

13.7	Bratstvo sv.ruženca	195
14.	Prírodné javy a pohromy v obci	199
14.1	Zemetrasenie v obci	199
14.2	Povodne v obci	199
14.3	Požiare v obci	200
15.	Použité pramene a literatúra	202
15.1	Archívy	202
15.2	Pramene literárne	202
15.3	Pramene štatistiky	204
16.	Záver	205
	O autorovi	206

SLOVO STAROSTU NA CESTU.

Ing. Benjamín Blaha
starosta obce r.2007

Andrej Sus
starosta obce r.2006

Knižná publikácia o obci Kamienska je prvá svojho druhu. Vznikla ako odozva na najstaršiu písomnú zmienku o obci v roku 1416 a dnes je to už 590 rokov od tejto udalosti.

V knihe sú zahrnuté udalosti, osoby a aj prehľad o priebehu vývoja obce. Dnes naša obec patrí medzi vyspelé obce Humenského okresu. Obec má vybudovanú infraštruktúru, fungujú všetky zložky spoločenského i náboženského života.

Každý občan, ktorý tu prežil určitý úsek svojho života, je spojený s históriou i súčasnosťou našej obce. Táto publikácia v každom musí prehĺbiť určité sebavedomie, že tu bol, žil a čosi sa tu aj po ňom zachovalo.

Pre mladú generáciu a pre tých, čo prídu po nás, nech je určitou inšpiráciou na zveľadenie obce a života v nej.

Táto publikácia nevznikala ľahko. Je výsledkom mravenčej práce autora a ďalších "spolupútnikov", ktorí pomáhali toto dielo vytvoriť. Všetkým tým patrí vďaka zato, že pre ďalšie generácie priblížili našu obec, ako sa vyvíjala, ako tu ľudia žili, menili sa a dopracovali sa k tomu, ako dnes naša obec vyzerá a aká je.

Vydanie tejto publikácie nebola jednoduchá záležitosť. To, že sa dostala až k Vám, to umožnila finančná pomoc viacerých sponzorov, rodákov z našej obce, podnikateľských subjektov a rôznych príspevkových organizácií. Všetkým tým, v mene svojom a v mene všetkých občanov obce Kamienska vyslovujem úprimné poďakovanie.

1. ÚVOD

Publikácia o obci je vydaná pri príležitosti 590 výročia zatiaľ najstaršej písomnej zmienky o obci. Táto písomná zmienka - originál je uchovaný v Slovenskom národnom archíve v Bratislave, pochádza z roku 1416 a zápis bol urobený na konvente v Lelesi.

Publikácia má charakter skôr historicko - odbornej literatúry. Je prvým takýmto literárnym počinom o obci.

Po úvodných kapitolách, v ktorých sú charakterizované prírodné pomery obce, je v ďalšej kapitole opísané erb obce, zástava a "odkrytý" obsah najstaršej písomnej zmienky obce.

Samostatnou kapitolou je súhrnný prehľad "vlastníkov" obce. Je tu načrtnuté do ktorých panstiev obec patrila a ako sa postupne menili "vlastníci" obce.

Ťažiskovými kapitolami poznania starších dejín obce sú kapitoly - obec v období "panovania" Drugethovcov, Csákyovcov a Andrassyovcov. Tu sú charakterizované pomery života občanov v obci, rozvoj obce i rozvoj obecnej správy obce v jednotlivých obdobiach.

Dôležitou kapitolou je opis obce v medzivojnovom období. Obec stratila v období 1.svetovej vojny na bojiskách 18 svojich občanov. V období rokov 1942-1944 aktívne podporovala partizánske hnutie vo Vihorlatských vrchoch.

Následná kapitola ukazuje obdobie po skončení 2.svetovej vojny až po súčasnosť. Chronologicky sú obsiahnuté údaje o vývoji obce, poľnohospodárstve, spoločenských organizáciách, ktoré významne prispievali k rozvoju obce. Záver tejto kapitoly obsahuje prehľad o obyvateľstve v obci a rozvoji obecnej správy.

Osobitne kapitoly sú venované školstvu, kultúre a športu, rozvoju a priebehu cirkevného života v obci a stručne sú opísané prírodné javy a pohromy.

Táto publikácia je prvá svojho druhu o obci Kamienska. Autor si je vedomý toho, že neobsiahla všetko, čo sa o obci zachova-

lo a čo súvisí s minulosťou obce. To by si vyžiadalo dlhú a náročnú prácu v rozličných archívoch. Zámerom autora bolo aspoň v základných rysoch podať informáciu o obci sformovanú na podklade dostupných dokumentov.

2. PRÍRODNÉ POMERY

2.1 Poloha

Obec Kamienka sa nachádza v údolí potoka Rika - to je severná časť Vihorlatských vrchov.

Prístupová cesta do obce je odbočka z Kamenice nad Cirochou popri potoku Rika.

Samotná obec leží v nadmorskej výške 228 m (to je nadmorská výška kostola). Obecný cintorín však leží na západ od obce, smerom k obci Ptičie a je v nadmorskej výške 258 m. [1]

Kataster obce susedí s katastrami štyroch obcí. Na juhu je to katastrálne územie Vojenského obvodu Vaľaškovce, na východe a severe sú to katastrálne územia obcí Kamenica nad Cirochou a Hažín nad Cirochou a na západe je to katastrálne územie obce Ptičie. [2]

Obec leží v údolí a zo všetkých strán je obklopená vrchmi Vihorlatského pohoria. Na juhu je to hlavný hrebeň Vihorlatských vrchov - Lopuštan, Kyjov končiace vrchom Čierna. Na západe je "dolina" ale s výškovým prevýšením okolo 30 m nad obcou smerom na Ptičie. Na severe je údolie potoka zo západnej strany ohraničené vrchom Drienova a na východnej strane chotárnou časťou Žbir a Senokosy. Nad obcou na východnej časti stojí vrch Jarovník (aj Javorník).

Pre polohu obce sú charakteristické dva prírodné znaky: potok "Rika" pretekajúci cez obec, vrch "Jarovník" vypínajúci sa bezprostredne nad obcou.

2.2 Geologické a pôdne pomery

Vihorlatské vrchy sa nachádzajú v krajinnom celku Vihorlatsko-gatinskej oblasti. Sú vybudované zo stratovulkanických komplexov.

Postavenie týchto stratovulkánov v oblasti celého pohoria Vihorlat je nasledovné [3]:

Stratovulkán Popriečny je na najvýchodnejšej časti Vihorlatských vrchov, medzi obcami Vyšné Nemecké a Podhorodľ.

Stratovulkán Diel buduje formácie Bystrej Vavrovej, Dielu a zasahuje ponad obce Sobraneckej časti - Hlivišťa, Choňkovce a východnej časti Ruská Bystrá, Hrabova Roztoka.

Stratovulkán Morské oko prezentuje formáciu Hámre, Sninský kameň. Tiahne sa v južnej časti nad obcami Remetské Hámre a smerom na sever - severná časť sa rozprestiera nad obcami Kolonica, Zemplínske Hámre až Modra.

Stratovulkán Vihorlat tvorí centrálnu časť Vihorlatských vrchov s oblasťou vrcholovej kóty Vihorlat (1075,4 m n.m.).

Stratovulkán Sokolský potok je orientovaný v smere SZ-JV. Na juhu je nad obcami Poruba pod Vihorlatom a Jovsa a na severnej strane prechádza až nad Kamenicu nad Cirochou.

Stratovulkán Kyjov uzatvára západnú časť Vihorlatských vrchov. Tiahne sa na južnej strane ponad obce Kusín, Klokočov, Kaluža a na severnej strane ponad obce Porúbka, Ptičie, Kamienka až do údolia potoka Rika.

Pyroklastický vulkán Kamienka je napojený na severozápadnú časť stratovulkánu Sokolský potok. Vypína sa nad našou obcou Kamienka a je to vrch Jarovník (aj Javorník).

Komplex Vinné sa napája na juhozápadnú časť stratovulkánu Kyjov. Na južnej strane je rozložený nad obcami Vinné a Trnava pri Laborci.

Hlavný súvislý hrebeň Vihorlatských vrchov je skupina ležiacich vrcholov - Pirnagov vrch, Kyjov (821 m n.m.), Babej, Lopušfan, Rozdielna (785 m n.m.), Malý Peňažník (738 m n.m.), Vihorlat (1076 m n.m.), Malá a Veľká Trestia, Motrogon (1018 m n.m.), Sninský kameň (1005 m n.m.), Nežabec (1023 m n.m.), Fetkov (978 m n.m.).

Z hlavného hrebeňa vychádza niekoľko bočných hrebeňov na všetky strany. Najvýraznejším bočným hrebeňom v západnej časti Vihorlatu ale leží severne od hlavného hrebeňa a vychádza z oblasti vrcholu Motrogon cez ďalšie vrcholy Dzika, Čop, Ščobik, Trislak, Jedlinky, Strupaňov na Javorník. Od

hlavného hrebeňa ho oddeľuje údolie potoka Rika, ktorá tečie približne v smere východ - západ. [4]

V starších archívnych dokumentoch sa nachádza aj "pôvodný" názov najvyššieho vrchu "Huverlat". [5] Tento názov si pamätajú aj občania žijúci v prvej polovici 20.storočia. Ešte aj vtedy naši pradedovia a prababičky v bežnej hovorovej - nárečovej reči používali napr. "idzeme na Huverlat".

Vo Vihorlatských vrchoch leží aj územie chránenej krajinskej oblasti. Jeho zemepisné súradnice sú 48°52' - 45°00' severnej zemepisnej šírky a 22°00' - 22°23' východnej zemepisnej dĺžky. Vlastné územie má nepravidelný tvar. Zaberá strednú časť pohoria. Ochranné pásmo chránenej krajinskej oblasti je na južnej strane na okraji lesov nad obcami od Choňkoviec až nad Porubu pod Vihorlatom. Na sever po Jovsianskom potoku a cez hlavný hrebeň pri Malom Peňažníku prechádza do doliny Klinovho potoka, odtiaľ nepravidelne až po mesto Snina a Stakčín. Na severovýchode a východe ide približne štátnou cestou Kolonica, Ubl'a, Podhorod' až Choňkovce. Rozloha chráneného krajinného územia je 48,83 km² a ochranného pásma 253,50 km². [7]

Obec je rozložená v dolnej časti údolia potoka Rika. Koryto tohto potoka sa "presúvalo" po celej šírke údolia. Podložie pod vrchom je piesčito-kamenisté. Na tomto podloží je v hrúbke cca 50-70 cm nános, ktorý tvorí pôdu charakterizovanú ako piesčitú, na mnohých miestach ale hnedú až glejovitú. Je to pôda ťažká a pomerne neúrodná.

2.3 Vodstvo

Medzi horskými hrebeňmi, ktoré sú tvorené pyroxenickými andezitmi - to sú Vihorlatské vrchy, sa často vytvárajú hlboké údolia potokov, obzvlášť v horných partiách pohoria. Tak je to aj s potokmi na severnej strane Vihorlatských vrchov. Potoky tečúce v okolí Porúbky sa vlievajú do Ptávy, ktorá sa v Humennom vlieva do Laborca. Prevažná časť potokov na severnej

strane sa vlieva do potoka Rika. Sú to prítoky Zvorník, Klinov potok, Meše, Suchý potok, Konský potok, Sorvačina a ďalšie. Potok Rika sa západne od Kamenice nad Cirochou vlieva do rieky Cirocha.

Potok Rika je charakterizovaný dažďovo-snehovým režimom odtoku - v XII. a II.mesiaci akumulácia odtoku, v III. a IV.mesiaci najväčšia vodnatosť, v III.mesiaci najvyšší priemerný mesačný prietok a v IX.mesiaci najnižší priemerný mesačný prietok. Do podielu zásob vody a aj na jej odtok má vplyv snehová pokrývka. Keďže odmäk nastáva na rozsiahlych plochách súčasne, jarné maximum je veľmi výrazné. Toto maximum vytvárajú vody topiaceho sa snehu a dažde v rozličnom pomere a nastáva v marci, prípadne v apríli. Od mája sa začína pokles vzhľadom k letnému obdobiu a vzostup v jeseni. [6]

2.4 Klimatické podmienky

Pre výstižný, aj najvhodnejší popis klímy z oblasti obce Kamenka sú údaje získaných klimatických charakteristík v meteorologickej stanici susednej obce Kamenica nad Cirochou. Údaje sú z obdobia 1951 až 1980. [6]

Najdôležitejšie klimatické údaje sú teplota a vlhkosť, ktoré charakterizujú príslušné územie.

Priemerné mesačné teploty udáva tabuľka

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
-3,5	-1,3	3	8,9	13,6	17,2	18,5	17,7	13,7	8,6	4,1	-0,7

V Kamenici nad Cirochou je priemerne 52 letných dní ($t_{\max} > 25^{\circ}\text{C}$), pričom deň prvého výskytu je 16.mája a posledného 15.septembra. Mrazových dní ($t_{\min} > -0,1^{\circ}\text{C}$) je priemerne 111 a vyskytujú sa priemerne od 6.októbra až do 29.apríla.

Priemerný počet jarných dní (oblačnosť menšia ako 20%) bol 38,5 a zamračených (oblačnosť väčšia ako 80%) bol 143,2

a priemerných - počet dní s hmlou bol 51,6. Najviac dní s hmlou je od septembra do decembra.

Zrážky za sledované obdobie na meteorologickej stanici udáva v priemere za jednotlivé mesiace tabuľka v mm.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
36	37	38	47	69	96	93	56	56	53	55	52

Časť zrážok v studenom polroku padá vo forme snehu. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou nad 5cm výšky udáva tabuľka.

I.	II.	III.	IX.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
10,8	11,8	5,2	0,1	-	-	-	-	-	-	3,0	9,7

Vo východnej polovici východoslovenského regiónu všeobecne je miešané prúdenie vzduchu s prevládaným severo-južným.

Kamenica nad Cirochou má iné prúdenie. Prevládajúcim je južné prúdenie a druhý najčastejší smer je severný (ide o vplyv častejších pádových vetrov zo svahov Vihorlatských vrchov).

2.5 Rastlinstvo a živočíšstvo

Celé rozloženie Vihorlatských vrchov je rozsiahle a členité a preto majú aj pestré zastúpenie fauny a flóry.

Pri úpätí pohoria južných svahov sa vytvorili spoločenstvá teplomilné - tvorené nátržníkom piesočným a kostravkou dal-matskou. Lesné spoločenstvá sú väčšinou hrabovo-dubové s prechodom do bukového porastu. Smerom do vyšších polôh a s prechodom na severné svahy sa stretávame s rastlinnými druhmi odolnejšieho charakteru - rôzne druhy mesačníc, mariniek vonných, veľa rôznych papradí, rozrazilu horského, lykocov a ďalších. [4]

Vzťah medzi klimatickými pomermi a lesnou vegetáciou vyjadruje vegetačný stupeň - ten je prejavom rozdielov spôsobených klimatickými podmienkami v závislosti od nadmorskej výšky. Z tohto hľadiska je vo Vihorlatskom pohorí zastúpených šesť vegetačných lesných stupňov.

Celý kataster obce ovplyvňuje chladná vlhká klíma zo severnej časti. Sú tu časté inverzné prúdy a z tohto vyplýva pre lesné porasty nebezpečenstvo skorých (jesenných) a neskorých (jarných) mrazov.

Najväčšie zastúpenie tu má buk. V niektorých miestach sa vyskytuje javor, jaseň, breza aj dub. Vtrúsené dreviny sú jarabina, čerešňa a najčastejšie breza. Pomerne často je vysadený smrek, v staršom veku trpí najmä námrazou. Z ďalších ihličnatých drevín sa pri zalesňovaní používa smrekovec a menej jedľa. [7]

Na území Vihorlatského pohoria žijú rôzne druhy živočíšstva. Veľkú časť tvoria bezstavovce, medzi ktoré patria motýle, chrobáky, dážďovky a pod.

Z chrobákov sú tu zastúpené z čeľade fúzačovitých - fúzač veľký, fúzač alpský. Vo vodných tokoch sú rôzne veslonožky, lastúrničky a pod. Z vyšších kôrovcov tu žije aj rak riečny. Nachádzajú sa tu aj ryby, obojživelníky, plazy, mloky a žaby.

Žije tu veľké množstvo rôznych druhov vtáctva od najmenších aj najrozšírenejších vrabcov, sýkorky aj sťahovavé lastovičky, cez tú strednú veľkostnú škálu - hrdličky, vrany, straky a ďalšie až k najväčším ako sú bocian a k dravým - jastrab veľký, orol skalný, myšiak hôrny a ďalšie. Ďalším vzácnym druhom sú aj sova dlhochvostá a sova obyčajná.

Významnú zložku živočíšnej ríše tvoria cicavce. Tu sú zastúpené aj hmyzožravé cicavce - jež bledý a krt obyčajný.

Veľa sa tu vyskytujú aj hlodavce zastúpené druhmi ako sú veverica obyčajná, pľch obyčajný a v blízkosti ľudských obydlí aj myšovité hlodavce.

Zvláštnu pozornosť si zasluhujú veľké mäsožravce medzi ktoré patrí vlk obyčajný, líška obyčajná, rys ostrovid a mačka divá.

Pomerne významnou súčasťou živočíšneho spoločenstva v oblasti katastra obce a Vihorlatských vrchov je poľovná zver. Bežne je tu zastúpená jelenia, v menšej miere srnčia zver. Často sa vyskytuje "čierna zver" - diviaky. [3]

Poznámky

- [1] Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II. Bratislava 1977. str.16;
- [2] Mapový lexikón obcí ČSSR. Praha 1968, 10 kraj východoslovenský;
- [3] Žec, B. a kol.: Vihorlatské vrchy. Geologicko-náučná mapa. Bratislava 2001;
- [4] Pejřimovský, J.: Historická studie území Vojenských lesů a majetkov n.p. Kamenica nad Cirochou. Praha 1977. str.24-26;
- [5] ŠOBA Prešov, DH inv.čís.386/33. Chotárne spory Kamenice nad Cirochou a Kamienky o lesoch. 1781-1784;
- [6] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.12-14;
- [7] Vološčuk, J., Terray, J.: Vihorlat - chránená krajinná oblasť. Bratislava 1987. str.55,168-170;

3. ERB, VLAJKA A PEČAŤ OBCE

3.1 Erb

Erb obce Kamienska tvorí: V modrom štíte nad strieborným mierne zvlneným brvom je strieborná položená ryba v zlatej zbroji.

Hlavný návrh erbu stvárnil Doc.PhDr. Peter Kónya. Grafický návrh spracovala firma L.I.M Prešov. Dr. Peter Kónya predložený návrh erbu odôvodňuje nasledujúco:

" Podkladom pre tento návrh bola obecná pečať, pochádzajúca z roku 1787. Odtlačok typárika je uložený v zbierke mestských a obecných pečatí v Krajinskom archíve v Budapešti. Na pečati je vyobrazená ako obecné znamenie ryba plávajúca vo vode. Okolo uvedeného symbolu je kruhopis: S.(igillum) P.(ossessionis) K.(is) Kemencze (pečať obce Kamienska). Vzhľadom na autentickosť tohto znamenia odporúčame, aby sa obec v súčasnosti vrátila k svojmu pôvodnému symbolu." [1]

3.2 Vlajka

Podľa farieb erbu sa vytvorila aj farebná vlajka - zástava obce. Vlajka pozostáva z piatich pozdĺžnych prvkov vo farbách modrej (2/9), bielej (2/9), žltej (1/9), modrej (2/9) a bielej (2/9). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

3.3 Pečať

Súčasná pečať obce je kruhová - v prostriedku je erb a na obvode je nápis " Obecný úrad Kamienska".

Historické pečate sa však od tejto odlišujú. Tá doposiaľ z najstaršieho obdobia 1787 je opísaná v návrhu erbu - "ryba plávajúca vo vode".

Ďalšia je obdobná a je z roku 1873. V prostrednom kruhu

pečate pláva ryba v potoku, pričom na bližšom brehu potoka je krovie a na vzdialenejšom brehu potoka sú po okrajoch košaté stromy a v strede akoby stĺpovité stromy - dreviny. Po obvode je nápis " K.Kementze Helyzege Petsetye". [2]

V archívoch bol nájdený aj odtlačok pečate z roku 1904. Je to jednoduchá kruhová pečať s nápisom " Zemplén Vármegye Kiskemencze Község 1904". V tomto období sa menili názvy obcí a prevádzala sa registrácia pečatí. [3]

Pečate obce

Poznámky

- [1] Návrh erbu obce Kamienska. Archív obecného úradu Kamienska;
- [2] AACass Košice, Par. Ptičie. Dokument z 20.5.1873;
- [3] BAZML Sátoraljaújhely. XV.55. Zemplén varmegyei pecsetnyomatata gpüteménye 1904;

4. OSÍDLOVANIE SEVEROVÝCHODNÉHO SLOVENSKA

4.1 Doba predhistorická

Pohyb ľudí v oblasti cirošskej doliny a Vihorlatských vrchov bol od pradávna. Zvyčajne sa takto osídľovali doliny a údolia a pozvoľne aj hornaté časti. Svedčia o tom mnohé archeologické nálezy. Aj keď nebol robený systematický archeologický prieskum, náhodne získané vykopávky svedčia o zaujímavosti tohto územia.

Zo staršej doby kamennej (asi 9000 rokov pred n.l.) sa v katastri obce Kamenica nad Cirochou našiel hrot loveckej zbrane z obsidiánu. [1]

Mladšia doba kamenná (5000-3200 rokov pred n.l.) vydala oveľa viac archeologických nálezov svedčiacich o obývaní tohto územia. Z nich sú najvýznamnejšie štiepané kamenné nástroje objavené v blízkosti Humenného, Brekova, aj v Dlhom nad Cirochou, v Kamenici nad Cirochou a v Topoľovke. [2]

Mohyly z neskorej doby kamennej (3200-1900 rokov pred n.l.) sa našli v okolí Brekova, Hažina nad Cirochou, Udavského i Ohradzanych. V mohylách pri Brekove boli nájdené hlinené nádoby, ľudské kosti čiastočne spálené, črepy, kamenná sekera a veľa štiepaných kamenných nástrojov.

Nálezy z mladšej doby bronzovej (1900-700 pred n.l.) sú bohaté najmä na bronzové veci. Najvzácnejší je nález bronzového pokladu z Humenného. Na farských poliach neďaleko železničnej stanice boli nájdené bronzové lunice, bronzová sekierka s tuľajkou a bronzový drát. Obdobné časti boli nájdené aj pri Stakčíne, Malej Poľane a Ruskej Volovej. [1]

Veľmi hodnotný je nález z obdobia mladšej doby železnej (500-0 pred n.l.), ktorý nasvedčuje o pohybe keltsko-dáckeho etnika v oblasti horného Zemplína. Je to hromadný nález 263 mincí v katastri obce Ptičie. Na jar v roku 1950 objavil Štefan Drabant pri orbe na miernom pahorku v časti chotára Hrudu poklad uložený v hlinenej nádobe. Poklad pozostáva zo

strieborných mincí napodobenín tetradrachiem macedónskeho kráľa Filipa II. (359-336 pred n.l.) Na čelnej strane je vyobrazená vpravo obrátená mužská hlava (Zeus) obohatená bradou a fúzmi a na hlave vavrínový veniec. Na rubovej strane je vyobrazený vľavo obrátený klusajúci kôň s jazdcom. Mince sú zhotovené z dobrého striebra, hmotnosť sa pohybuje od 12,21 do 14,89 g. Priemer mincových kotúčikov je od 2,12 do 2,60 cm a hrúbka od 0,4 do 0,6 cm. Vyobrazenie na minciach má vysoký reliéf. [3]

Keltsko-dácke mince - Ptičie

4.2 Doba historická

Rímska doba znamenala obdobie aj kultúrnych stykov starovekého rímskeho impéria s územím dnešného Slovenska. Svedčia o tom aj nálezy mincí v Kudlovciach a Krásnom Brode. Známe je aj to, že v Humennom (Pod Sokolejom) sa našla aj keramika, medzi iným zásobnica s okružím a bronzová spona v tvare kačičky. [1]

Prenikanie Slovanov do východoalpskej oblasti (začiatok 6.storočia) dokumentujú archeologické nálezy - žiarové pohre-

biská s keramikou.

Do staroslovanského obdobia sa dá zaradiť aj nález v Humennom pozostávajúci z dvoch hrncovitých nádob, jednej valcovitej nádoby a ďalšieho črepového materiálu. [1]

Za zánik Veľkomoravskej ríše sa považuje obdobie okolo roku 898, kedy kmene starých Uhrov napadli Veľkú Moravu. Zo starých Uhrov sa postupne konštituoval maďarský národ, ktorý od 10.storočia sa stal hegemónom v Dunajskej kotline.

Z hľadiska hraníc Slovenska ešte v 10.storočí nemali Uhri obsadené Východné Slovensko. Z tohto pohľadu sa dá konštatovať, že územie Slovenska sa stáva integrálnou súčasťou uhorského štátu až v 11.storočí. [4]

V ďalšom období - 12.storočie a a začiatok 13.storočia tu už sa predpokladá, že existovali v Uhorsku župy a severovýchodná časť bola rozdelená do žúp Abovskej, Šarišskej, Zemplínskej a Užskej.

Do tohto obdobia väčšina bádateľov datuje aj začiatok výstavby stredovekého hradu Brekov. Výstavba hradu sa pripisuje rodu Kaplón v rokoch 1295-1307. V dostupných prameňoch sa spomína v roku 1307 ako centrum Barko. Pôvodní majitelia za výmenu ponechali hrad Petrovi (synovi Petra Pethényiho), ktorý vlastnil aj Jasenovský hrad. Po roku 1321 získali hrad Drugethovci kráľovskou donáciou až do roku 1486. Osudy hradu sú v ďalšom období spojené s menami Štefana Zápoľského, Drugethovcov, Gabriela Bethlena, Juraja Rákocziho I. a nakoniec Imricha Tokölyho, ktorý hrad v roku 1684 zbúral. [5]

Na druhej strane Laborca stojí Jasenovský hrad. Pravdepodobne ho nechal vystavať na konci 13.storočia magister Peter, syn Petra Pethényiho z Bačkova. Po bačkovskej bitke v roku 1317 sa dostal do vlastníctva Drugethovcov až do roku 1644. V tomto roku ho dobyli Rákocziho vojská a zničili. V období panstva Andrassyovcov začiatkom 20.storočia došlo k čiastočnej úprave a konzervácii. Dokončenie prác na hrade znemožnila prvá svetová vojna. [5]

Z dostupných písomných archívnych dokumentov je známe

aj to, že Drugethovci už pred rokom 1380 v Humennom postavili svoje nové sídlo a to kaštieľ, ten sa stal potom hlavným sídlom aj správnym centrom domínia Humenné.

Historici usudzujú, že na výstavbu aj udržiavanie dvoch blízko seba stojacích hradov musela byť oblasť okolo Humenného v tomto období hustejšie osídlená.

Existencia hradných panstiev Brekov a Jasenov spolu s ďalšími osadami Papína, Humenné a Myslina jestvovali už v 13. storočí, dokazujú, že tu existovali ďalšie dediny a aj rozvinuté vlastníckoprávne vzťahy.

Predpokladá sa, že slovanské osídlenie v 13.storočí v tejto oblasti Zemplínskej stolice siahalo prinajmenšom po Stropkov, Zbudské Dlhé a Sninu. [6]

Poznámky

- [1] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.23-40;
- [2] Hnát, A.: Laborecko (Dejiny - príroda - hospodárstvo - osobnosti). Trebišov 1999. str.37;
- [3] Kolníková, E.: Hromadný nález keltsko-dáckych mincí z Ptičia. In.: Slovenská numizmatika 6. Bratislava 1980. str.24;
- [4] Hnát, A.: Radvaň nad Laborcom. Pamätnica obce Radvaň nad Laborcom 2000. str.22,23;
- [5] Polla, B.: Hrady a kaštiele na východnom Slovensku. Košice 1980. str.24,25,68;
- [6] Beňko, J.: Osídlenie severného Slovenska. Košice 1985. str.252,253;

5.OSÍDLENIE CIROŠSKEJ DOLINY

5.1 Príchod Drugethovcov do tejto oblasti

Severnú časť Zemplína s jej existujúcimi sídlami spájala s južnou a strednou časťou cesta vedúca údolím Laborca, nazývaná ako "via publica" neskôr ako "magna via". Zabezpečovali ju už spomínané hrady Brekov a Jasenov. Tieto majetky patrili Petrovi Pethényovi na základe donácie kráľa Ladislava IV. z roku 1283. Okrem týchto majetkov a hradov Petrovi Pethényovi patrili aj ďalšie majetky v severovýchodnom Uhorsku, medzi nimi aj Humenné. Humenné ležalo na spomínanej ceste vedúcej z juhu Uhorska smerom do Poľska a severnú časť Užskej stolice. Doposiaľ najstaršia správa o Humennom pochádza z roku 1317, ako súčasť majetkov, ktoré kráľ Karol Róbert odňal nevernému Petrovi Pethényovi a daroval Filipovi Drugethovi, svojmu prívržencovi. [1]

Drugethovci boli pánmi Humenného a celého severovýchodného okolia takmer 400 rokov, asi od roku 1317 do vymretia po meči v roku 1684.

Príchod Drugethovcov bol na východné Slovensko spojený s nepokojmi a dlhotrvajúcimi bojmi. Tieto udalosti boli spojené s bojom o uhorský trón.

Najväčšími odporcami novokoronovaného kráľa Karola Róberta bola šľachta západného (Matúš Čak Trenčiansky) a východného Slovenska (Omodejovci z rodu Aba). Došlo k dvom bitkám - bitka pri Rozhanovciach 15.júla 1312, kde boli porazené vojská Abovcov a bitka pri Bačkove v máji roku 1317, kde boli porazené vzbúrenecké vojská z východných stolíc Uhorska. Po potlačení a víťazstve v týchto bitkách Karol Róbert natrvalo upevnil kráľovskú moc v Zemplínskej stolici. Peter Pethényi ako jeden z hlavných účastníkov odboja musel ujsť do vyhnanstva, kde aj zomrel. [2]

Skonfiškované majetky Petra Pethénya daroval kráľ svojmu prívržencovi Filipovi Drugethovi. Kráľ potreboval skúsených

ľudí, ktorí by sa vyznačovali aj rozvahou a vernosťou. Medzi takýchto ľudí patrili aj dvaja bratia Filip I. a Ján I. Drugethovci. Títo cudzinci - bratia prišli s kráľom Karolom Róbertom do Uhorska z Itálie. Bratia Drugethovci sa stali zakladateľmi uhorskej vetvy Drugethovcov. [3]

Kráľ zradcov trestal, ale verných odmeňoval. Filip I. Drugeth získal v roku 1317 majetky uvedené v donačnej kráľovskej listine. Sú tu uvedené aj usadlosti z údolia Laborca a Cirochy - Jasenov, Ptičie, Kamenica, Snina, Zubné, Jankovce, Lackovce, Hankovce, Ohradzany, Hažín a už spomínané Humenné. Touto donáciou získal aj ďalších 20 dedín v Zemplínskej stolici. [4]

Zo štylizácie donačnej listiny je zrejmé, že išlo o väčšie majetkové časti a vzhľadom na okolnosti treba ich považovať za osady jestvujúce už pred 13.storočím. [1]

5.2 Najstaršia písomná zmienka o obci

Doposiaľ nájdená najstaršia písomná zmienka o obci Kamienka je z roku 1416. Tento dokument, jeho záznamy o obci sa týkajú už rozvetveného panstva rodiny Drugethovcov. [5]

"V roku 1416, prípadne skôr sa poddaní z Kamienky zúčastnili zajatia obyvateľov Zálužíc v lesoch Vihorlatu. Keď kráľ Žigmund Luxemburský v roku 1416 poveril Leleský konvent vyšetriť okolnosti zajatia, v mandáte je najstarší doklad o dedine Kamienka."

"Vznik Kamienky predpokladáme okolo polovice 14.storočia, pričom jej zakladateľmi boli usadlíci so šoltýsom podľa zákupného nemeckého práva."

Toto konštatuje významný slovenský historik Prof. Ferdinand Uličný o zatiaľ najstaršej písomnej zmienke o obci a o jej vzniku. [6]

Vznik tohto dokumentu je jasne pomenovaný. Obsah a záver je však už drastickejší a treba zdôrazniť, že pre porušovateľov chotárnych hraníc tragický.

Na konci tohto dokumentu je slovo "fuspendi" - obesíť. [7]

Bol to krutý trest za takýto prečin.

V uvedenom dokumente sú spomenuté aj ďalšie obce - Kamenica, Hažín, Lackovce, Modra a Chlmec. To svedčí o tom, že severná časť Vihorlatských vrchov a dolina Cirochy od Humenného po Sninu už v tomto období bola dávnejšie osídlená a vládli tu rozvité hospodárske vzťahy.

Najstaršia písomná zmienka o obci

5.3 Názvy obce

V doposiaľ najstaršom dokumente z roku 1416 je názov obce Kys Kementze. [5]

V 16.storočí v rozsahu rokov 1560 až 1596 sa objavuje názov v podobe Kys Kemenche a Kys Kemencze. Jedna podoba sa objavuje pri súpise desiatok a druhá pri súpise daňových port. [8]

V 17.storočí na začiatku v roku 1600 sa objavuje forma - Kis Kemenche, ale v ďalších rokoch 1620, 1635, 1691, 1696 nadobúda ďalší tvar - Kis Kemencze. [8]

V 18.storočí prevláda forma z konca 17.storočia. Objavuje sa aj tvar - Kiss Kemencze v roku 1711 v súpise Dominni Homonna. [9]

V 19.storočí sa objavili v úradných listinách trochu skreslené názvy obce. V roku 1828 v daňovom súpise je uvedený názov - Kis Kementze. [10]

V roku 1869 pri sčítaní obyvateľstva a zvierat je na sčítacích hárkoch uvedený názov Kis Kemencze. [11]

Slovenská akadémia vied spracovala prehľad názvov obcí na Slovensku - názov Kamienky je tu v tvaroch: 1773 Kis-Kemencze, Malá Kamenka; 1786 Kisch-Kemencze, Malá Kamenka; 1808 Kis-Kemencze, Malá Kaměnka, Malá Kamenica; 1863-1913 Kiskemence; 1920 Kamienka. [12]

Poznámky

- [1] Beňko, J.: Osídlenie severného Slovenska. Košice 1985. str.241-264;
- [2] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2002. str.45-50;
- [3] Lenčíš, Š.: Šľachtický rod Drugethovcov z Humenného. Humenné 2003. str.9-18;
- [4] ŠOBA Prešov, DH, A-62, i.č.148;
- [5] SNA, HM Leles..k.A.a.1416, nr.16;ŠOBA Prešov, DH, A-11, i.č.97, nr.48;
- [6] Uličný, F.: Dejiny osídlenia Zemplínskej župy. Michalovce 2001. str.206;
- [7] ŠOBA Prešov, DH, A-11, i.č.97, nr.48;
- [8] BAZML Miškolc. Országos Leveltár filmtár (mikrofilmy), krabica N°456,457;
- [9] BAZML Sátorajújhely IV.A.1005/a. Homonna Dominni Conscriptio 1711, Loc.118, N°15;
- [10] BAZML Sátorajújhely IV.A.1005/c orzs. Ossreisasok 1828-1829 8.db. Conscriptio Regnutaris Povoris Kis Kementze. Cottus Zemplén Anno 1828;
- [11] BAZML Sátorajújhely. XV.16. Sčítanie ľudu a domácich zvierat z r.1869;
- [12] Majtán, M.: Názvy obcí na Slovensku za ostatných dvesto rokov. Bratislava 1972. str.182;

6. Vlastníci obce

Po upevnení kráľovskej moci kráľ Karol Róbert v rokoch 1317 až 1327 ustanovil Filipa Drugetha za župana Zemplínskej stolice a daroval mu skonfiškované majetky Petra Pethénya v tejto oblasti.

Rod Drugethovcov sa stal na dlhé roky vlastníkom celej severnej časti stolice - laboreckej aj cirošskej doliny. Rodina Drugethovcov vlastnila panstvo Humenné a obec Kamienka bola súčasťou tohto panstva. [1]

Tak ako sa rozrastala a rozvetvovala rodina Drugethovcov, zmenili sa aj vlastníci obce.

V roku 1451 sa chceli Drugethovci deliť o majetky a aj keď sa neuskutočnilo delenie dozvedáme sa, že aj Kamienka mala byť predmetom tejto delby. Delenie majetkov sa malo uskutočniť medzi synmi Heleny Dobryovej, rodenej Drugethovej a na druhej strane medzi Drugethovcami Štefanom II. a Bartolomejom I. [2]

O jedno storočie ďalej - v rokoch 1550 až 1595 to už bolo iné rozdelenie vlastníkov na humenskom panstve a aj vlastníkov obce Kamienka. V polovici 16.storočia - v roku 1545 boli vlastními obce traja Homonnayovci - Imrich, vdova po Antálovi a tretím bol Juraj. [3] V roku 1556 sú uvedení už len dvaja vlastníci Mikuláš IV. a Štefan V. V roku 1577-79 to boli už Štefan V., Mikuláš IV., František III. a Gašpar II. Ku koncu storočia patrilo humenské panstvo aj obec Kamienka len trom vlastníkom Štefanovi IV., Barbore (dcére Antona I.) a Jurajovi I. [2] Zaujímavé je aj to, že medzi vlastními obce sa v rokoch 1577-78 aj 1588 objavuje aj ďalší a to Nikolaj z tohto rodu. [4]

Na konci 16.storočia patrilo horný Zemplín takmer len Drugethovcom. Veľmi dôležitou formou získavania majetkov boli sobáše uzatvárané s najbohatšími rodinami Uhorska. [5] Podiely na vlastníctve obce mali traja Homonnay Barbora, Juraj a Štefan. [6]

V rokoch 1582-1598 sa v súpise port Zemplínskej stolice

objavujú až štyria vlastníci - majitelia port v obci Kamienka z šľachticov Homonnay - Juraj, Gašpar, Štefan a vdova po Mikulášovi (Nikolaj). Tento vlastnícky stav trval aj na začiatku 17.storočia v rokoch 1600 až 1605. [4]

V roku 1615 podpísal Juraj III. Drugeth zakladajúcu listinu humenského kolégia. V tejto listine sú záväzky na fungovanie školy. Pri nedodržaní týchto záväzkov boli Jezuiti oprávnení vyvlastniť majetky ktoré sa nachádzajú v Kamienke, Modre, Adidovciach, Chlmcí a v Ptičom. Po preložení kolégia do Užhorodu v roku 1640 sa jezuiti v Humennom sústredili len na pastoračnú činnosť. [7]

Aj v tomto storočí mali vo vlastníctve Drugethovci veľké majetky. V roku 1612 to bolo 125 dedín a v roku 1623 113 dedín medzi nimi aj Kamienka. V roku 1656 pozostávalo panstvo Drugethovcov zo 124 obcí. [8]

Žigmund II. v roku 1683 vykonal súpis majetkov Drugethovcov. Celý majetok sa členil na dominia - panstvá:

- ➔ oppidum Humenne malo 32 dedín,
- ➔ oppidum Snina (aj kúria) malo 5 dedín,
- ➔ oppidum Užhorod (aj hrad) malo 28 dedín,
- ➔ oppidum Trebišov (aj hrad) malo 9 dedín. [9]

Obec Kamienka bola súčasťou panstva Humenné.

V roku 1684 (19.4) zomiera Žigmund II. Drugeth. Tým vlastne dochádza k tomu, že vymrel drugethovský rod po meči (nezanechal po sebe syna) a drugethovské majetky dedili jeho dve dcéry: Klára a Terézia-Mária. Ich sobášmi sa začal drugethovský majetok deliť medzi ďalšie rodiny.

Klára Drugethová sa vydala za grófa Žičiho a mali dcéru Annu-Máriu, ktorá sa vydala za grófa Františka Csakyho. Druhá dcéra Terézia-Mária sa vydala za grófa Jozefa Gotharda z Dernátu (Vandernáta).

V roku 1727 došlo k deleniu panstiev Humenné a Skrabské.

Panstvo Skrabské dostala Terézia-Mária, manželka Jozefa Vandernáta. Panstvo Humenné sa delilo ďalej medzi potomkov Kláry a Petra Žičiho.

Týmto delením sa dostala Kamienka do vlastníctva Csakyovskej rodiny. Rodina Csakyovcov vlastnila humenské a trebišovské panstvo, rodové majetky na Spiši a podiel na Oravskom panstve. [10]

Potomkovia Františka Csakyho a Anny-Márie Žičiovej boli František, Imrich, Anna a Juliana.

Dcéra Juliana (rodená Csakyová) sa vydala za grófa Szapariho. Z tohto manželského zväzku bola dcéra Etela. Etelka Szapariová zdedila po svojej matke Juliane Csakyovej v roku 1838 humenské panstvo.

Karol III. Andrassy sa v roku 1835 zosobášil z Etelkou Szapariovou a tým Andrašiovský rod získal Csakyovský majetok - humenské panstvo. [11]

Obec Kamienka patrila do humenského panstva. Veľkosť, rozloha pozemkov v katastri obce je obsiahnutá v katastrálnej mape obce z roku 1867 o parcelačných protokoloch. [12]

Grófka Etelka Andrassy vlastnila v obci:	
pozemky2 667 880 m ² ,
les25 620 630 m ² ,
rybník8 056 m ²
celkom28 296 566 m ² ~ 2 829 hektárov.

Druhým najväčším vlastníkom bola de Nagy Paulina (Nagy Gyula - statkár z Hazsina) a vlastnila:	
lúka - Rakytov láz26 766 m ² ,
les - Černá hora3 203 031 m ²
celkom3 229 797 m ² ~ 323 hektárov.

Katastrálne územie obce v tomto období susedilo s katastrálnym územím obcí:

- ➔ na južnej strane - Jovsa, Kusín, Klokočov a Kaluža,
- ➔ na západnej strane - Porúbka a Ptičie,
- ➔ na severnej strane - Hažín, Kamenica a Modra,
- ➔ na východnej strane - Vaľaškovce.

Po smrti Karola III. Andrassyho r.1845 sa o správu majetkov starala jeho manželka, ktorá zriadila pre svojich synov v roku 1876 z majetkov ležiacich v župách Zemplín a Zala "fideikomis" v rozlohe okolo 50 000 k.j. Parchovany a Kamenicu nad Cirochou určila pre Emanuela, Trebišov a Humenné pre Júliusa a Aladára.

Emanuel I. zdedil panstvo Kamenica nad Cirochou s dedinami - Kamienka, Modra, Ptičie, Adidovce, Vyšný Hrušov, Rovné, Dedačov, Medzilaborce a tu patrili aj obce Tušice, Tušická Nová Ves a Horovce, majetkový podiel v meste Pállya a vinice vo Viničkách. [10] Po smrti Emanuela získal jeho majetky syn Gejza I. Andrassy.

Na začiatku 20.storočia majetky v Kamienke vlastnil už "gróf Andrassy Gejza". Ako daňový poplatník platil v obci v rokoch 1906-1909 daň. [13]

Keď bol zákonom č.179/1924 zrušený fideikomis, stal sa celý zdedený majetok vlastníctvom Gejzu Andrassyho. V dôsledku tohto opatrenia a aj následnej pozemkovej reformy Gejza Andrassy postupne odpredával jednotlivé majetkové podiely zo svojich panstiev jednotlivcom. [10]

V rokoch 1933 až 1935 došlo vo Vihorlatských vrchoch ku vzniku majetku československého štátu v správe Vojenských lesných podnikov. Dňa 1.10.1933 bol vykúpený lesný majetok Gejzu Andrassyho v panstve Kamenica nad Cirochou. Došlo aj k vykúpeniu ďalších priľahlých lesov pre vojenské účely.

Na základe zákona č.63/1935 došlo k zriadeniu vojenského cvičišťa v priestore Vaľaškovce.

Pre obhospodarovanie vykúpených lesov došlo k vzniku samostatnej vojenskej lesnej správy Kamenica nad Cirochou v rámci vtedajších Vojenských lesných podnikov Malacky. [14]

Poznámky

- [1] Vlastivedný slovník obcí Slovenska II. Bratislava 1977. str.76;
- [2] Lenčiš, Š.: Šľachtický rod Drugethovcov z Humenného. Humenné 2003. str.41,51,61;
- [3] Maksay, F.: Magyarország birtokviszonyai a 16.század közepén II. Budapest 1990, str.1047,1063,1064;
- [4] BAZML Miškolc. Országos Leveltár filmtár (mikrofilmy), krabica N°457,458,459;
- [5] Réz, L.: Drugetek és Homonna reformációja. Sátoraljaújhely 1899, str.64 ;
- [6] Zemplén - vármegye birtokosai jobbagy - cenzus szerint. In.: Adalékok Zemplén vármegye történetéhez. Sátoraljaújhely 1898, str.301-338;
- [7] Guzej, J.; Prislupský, J.; Terek, Š.: Kamenica nad Cirochou 650 ročná. Humenné 1968. str.8,9;
- [8] Michnovič, Š.: Žalobín kedysi a dnes. Prešov 1997. str.9,14;
- [9] Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976. str.33;
- [10] Štátny archív v Košiciach. Sprievodca po archívnych fondoch II. Bratislava 1965. str.25,26,38,40,54;
- [11] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2002. str.67;
- [12] Kópia katastrálnej mapy č.174 - Dedina Mala Kamenica Kiskemencze. Uhrách. stolica Zemplínska 1867 a kópia Zápisnica pasiek obce Kis Kemencze 1867. Archív obecného úradu Kamienka;
- [13] ŠA Humenné. Fond Kamienka. Dokument Kis Kemencze község képviselő testületének návjegyzéke 1906-ik ávre;
- [14] Pejřimovský, J.: Historická studie území Vojenských lesov a majetkov n.p. Kamenica nad Cirochou. Praha 1977. str.242,243;

7.OBEC V OBDOBÍ PANSTVA DRUGETHOVCOV

7.1 Obec v období do konca 16.storočia

Uhorsko v 15. a 16.storočí sa zmietalo v rôznych vojnách. Charakterizuje ho slabá vláda panovníkov, sedliacke povstania a aj turecké nájazdy.

Drugethovský rod bol veľmi vážený v Uhorsku. Drugethovci boli vlastníkami takmer celej severnej časti Zemplínskej stolice až do konca 17.storočia.

Celé dejiny Drugethovského rodu v Uhorsku sa neustále tiahnú spormi o majetok, vymáhanie dedičstva a podobne. Tieto spory sa riešili nielen súdnou cestou, ale aj často šarvátkami, lúpežami a ozbrojenými výpadmi. Tým trpeli obyvatelia celého panstva. [1] Dokumentuje to aj údaj z roku 1543. Tu je uvedených 71 obcí na humenskom panstve, aj obec Kamienka, o ktoré vedú spor Juraj a Anton Drugethovci [2] a aj vdova po Štefanovi Drugethovi Klára Batoriova. [3]

Aj v Zemplínskej stolici tak ako v celom Uhorsku, boli poddaní povinní odovzdávať poplatky a dane. Tieto sa v priebehu storočí menili. [3]

Poddaný užívajúci pôdu platil zemepánovi, štátu a cirkvi. Poplatkovou jednotkou pre zemepána bola usadlosť. Poddaný užíval usadlosť dedične, ale s obmedzením, že pôdu nemohol predať, ani s ňou voľne disponovať. Usadlosť sa zákonne dedila. S vlastníctvom usadlosti súviseli tri druhy povinností:

- ➔ peňažná renta (census) - jar na Juraja a jeseň na Michala;
- ➔ naturálna renta (munera) - odvádzala sa zemepánovi a deviatu časť úrody - desiatok zo všetkých druhov plodín, od niektorých zvierat;
- ➔ renta v úkonoch alebo robota (servitia) - museli zemepánovi odrobiť napr. v roku 1514 týždenne jeden deň, ale koncom 16.storočia museli robiť na pánskom 2-3 dni v týždni. [4]

Čo však bolo najponižujúcejšie, to bola osobná viazanosť

na zemepána. Poddaný nemohol vstupovať do manželstva, odchádzať z dediny do dediny, alebo do školy, alebo na remeslá. Bol "pripútaný k pôde".

Ešte horší osud mala dedinská chudoba. Nazývali sa želiari - inquilini. Vlastnili iba malé záhradky v intraviláne. [4]

Ďalšou povinnosťou poddaných bolo odvádzať štátnu daň - dica, kontribúcia. Základom pre určenie výšky dane bola spočiatku porta alebo brána (ktorá umožňovala vťahnutie roľníckeho rebriniaka naloženého senom či obilím do roľníckeho dvora). [3] Od roku 1598 sa novou daňovou jednotkou stal dom. Výška dane bola 1-2 zlaté, neskôr vzrástla až na dvojnásobok.

Poddaný musel prispievať aj na cirkev, feudálny štát jej povolil vyberať pre seba desiatu časť úrody, takzvaný desiatok (džema). V oblastiach s menšou úrodou sa namiesto desiatku vyberala náhrada v peniazoch. V oblasti horného Zemplína - panstvo Humenné sa vyberal desiatok z obilia, oviec, kôz a včiel. [3]

Obec Kamienka patrila v 16.storočí panstvu Drugethovcov, ale ktorému o tom dávajú známosť až súpisy port v druhej polovici 16.storočia. Celá severná časť Zemplínskej stolice bolo Humenské panstvo vo vlastníctve troch Homonnayovcov - Imrich Homonnay vlastnil 314,5 port v 83 obciach, Antal Homonnay 183 port v 67 obciach a Juraj Homonnay 165 port v 73 obciach. Všetky okolité obce - Hažín, Kamenica, Chlmec, Ptičie, Modra - boli vo vlastníctve týchto troch Homonnayovcov. Aj obec Kamienka bola vlastnícky rozdelená:

Homonnay Imrich - 2 porty sedliacke, 1 želiarska,
vdova po Antalovi Homonnay - 2 porty sedliacke, 1 želiarska,
Juraj Homonnay - 1 porta sedliacka.

V tomto období žili v obci aj dvaja šoltýsi. [5]

V roku 1567 vo výpočte port pre zdaňovanie v Zemplínskej župe sú v obci Kamienka uvedené 4 $\frac{1}{2}$ porty vo vlastníctve humenského panstva. [5] V ďalšom súpise výpočtu port majetkov humenského panstva o rok neskôr 1568 sú uvedení dvaja vlastníci - Nicolaus 3 porty a Franc 1 $\frac{1}{2}$ porty. [5]

O niekoľko rokov neskôr - ku koncu 16.storočia sa popri výpočte sedliackych port 2-3 objavujú aj vypočítané želiarske porty 1-1 $\frac{1}{2}$ [7] Ďalšie tri domácnosti rybárov a jedna slobodnícka daň neplatili. [3]

Vlastníci port pre zdanenie v obci ku koncu roku 1575 sa zmenili. Boli už štyria a patrilo im:

- ➔ František Homonnay - port 1,
- ➔ Gašpar Homonnay - port $\frac{1}{2}$,
- ➔ Štefan Homonnay - port 1 $\frac{1}{2}$,
- ➔ Mikuláš Homonnay - port 1 $\frac{1}{2}$. [7]

Na začiatku 80 rokov v roku 1582 už bol stav vlastníkov iný. Bolo to zapríčinené úmrtím Mikuláša, po ktorom dedila jeho manželka Judita a neskoršie dcéra Barbora. [6,10]

Menil sa aj stav port, obec sa zrejme zaľudňovala a tým vzrástol počet port. Zdanili sedliakov od šiestich port a stav vlastníkov v tomto roku bol nasledujúci:

- ➔ Juraj Homonnay - 1 $\frac{1}{4}$ port,
- ➔ Gašpar Homonnay - $\frac{1}{2}$ port,
- ➔ Štefan Homonnay - 2 port,
- ➔ vdova po Mikulášovi - 2 $\frac{1}{4}$ port. [6,3]

Veľkosť obcí v Zemplínskej stolici podľa počtu port v roku 1593 dokazuje súhrn port celej stolici v roku 1593. [8] Usadlosti obce boli majetkom štyroch členov Drugethovského rodu s prívlastkom Homonnay:

- ➔ Štefan Homonnay - 1 $\frac{1}{2}$ porty,
- ➔ Gašpar Homonnay - $\frac{1}{2}$ porty,
- ➔ Nikolaj Homonnay - 1 $\frac{1}{2}$ porty,
- ➔ Juraj Homonnay - 1 $\frac{1}{4}$ porty.

Súpis majetkov Drugethovské rodiny na konci storočia v roku 1598 svedčí o tom, že im patrili obce v celej severnej časti Zemplínskej stolice. [9] Len Štefan V. vlastnil 110 dedín Zemplínskej stolice, čo svedčí o veľkom majetku a bohatstve. [10] V celej župe bolo 10 499 poddaných, z nich 2 442 patrilo Drugethovcom. Drugethovci patrili medzi šiestich najbohatších zemepánov v Zemplínskej stolici. [11]

V samotnej obci Kamienka v tomto roku 1598 mali Drugeth-ovci 20 poddaných, z ktorých patrilo:

- ➔ Štefan Homonnay - 8 poddaných,
- ➔ Barbora Homonnay - 8 poddaných,
- ➔ Juraj Homonnay - 4 poddaných. [9]

Poddaní platili dane od porty kráľovi - štátu. Mimo toho odvádzali aj desiatky - zemepánovi a cirkvi.

Zo zachovaných dobových dokumentov sú známe odovzdávania desiatok v obci až ku koncu 16.storočia.

Najčastejšie boli odvádzané desiatky z obilia. Výkaz výberu desiatku obilia jarného v Humenskom dištrikte z roku 1576 obsahuje z našej obce celkom 36 mien. Na konci je sumár, že odvedli celkom 39 kôp a 10 snopov jarín a 14 ^{1/2} kôp ozimín. Tento dokument na mikrofilme je takmer nečitateľný. Z tohto množstva mien sa dali vydokumentovať aspoň tieto - Valentín Mate, Matúš Papan, Ján Labas, Juraj Harny, Andrej Sunej. [12]

O rok neskôr, teda z roku 1577 existuje ďalší výkaz desiatka jarného obilia v Humenskom dištrikte. Tento dokument obsahuje už menej mien ako v predchádzajúcom roku, je to len 18, čiže polovica. Na konci je sumár, že odvedli 47 kôp a 27 snopov obilia a 70 kôp a 6 snopov jarín. Keď porovnáme tieto dva roky idúce za sebou, tak je zrejmé, že rok 1577 musel byť podstatne úrodnejší. Len polovica tých, ktorí odvádzali desiatok, odvedla v tomto roku dvojnásobok oproti predchádzajúce- mu roku 1576. Z dokumentu sa dali vydedukovať mená Michal Voystko, Sumian Fabian, Mikuláš Olah, Pavol Soltes. Zaujímavosťou je, že pod názvom dediny - Kys Kemencze je uvedené meno richtára - birova (judex) - Gregor Stejka. [12]

Mimo pestovania plodín sa chovali aj ovce. Svedčí o tom regist výberu desiatku jahniat dištriktu Humenné v roku 1583. Desiatku z jahniat odovzdávali štyria poddaní - Ján Sotys, Matej Püsola, Bernard Mysüb a Sigmund Szoltys. Neodvádzali jahňatá, ale vyplácali sumu peňazí. Táto suma peňazí z predaja jahniat činila 157 forénov, z toho 77 forénov odvedol vybe- rač desiatku duchovnému farnosti. [13]

O ďalších poddaných z obce svedčia aj ďalšie výkazy z výberu desiatok. Výkaz výberu desiatok z obilia z ďalšieho roku 1587 obsahuje 16 mien. Odvádzali jariny. Mená, ktoré sa tu vyskytujú, nekorešponujú s menami v predchádzajúcich rokoch. Sú tu piati Dzurovci - Andrej, Ján, Jakub, Štefan, ďalej traja Albertovci - Ferencz, Antal, Andrej a ďalšie mená Juraj Zyka, Margit Pavlovics. Na začiatku pod názvom obce Kis Kemencze je uvedený (judex) richtár - Soltys (Scultetus) Ladislav. [11] Popri týchto menách sa objavujú vo výkazoch výberu desiatok z obilia v roku 1590-91 aj traja železiari - odvedli po 6 gbelov jarín. [14]

Z roku 1589 je ďalší výkaz o výbere desiatku z obilia. Je tu uvedených 5 mien ťažko čitateľných - Valmítius Zubod, Sigifiu-min Solzit. Odvádzali desiatku z obilia. Pod názvom obce Kys Kemencze je uvedený - starosta (judex) - Solties. [15]

Oveľa väčší počet poddaných odvádzal desiatku z obilia v roku 1599. V regeste výberu desiatku z obilia a jariny v Humenskom dištrikte je uvedených 18 mien. Z nich pre zaujímavosť uvedieme aspoň tie, ktoré boli čitateľné - Anton a Gregor Dzika, Juraj Gudos, Gregor Michal a Andrej Paulovicz, Andrej Jsualt, Anton Komasa a Matúš Matta. Odvádzali obilie jesenného jačmeňa v snopoch o počte v rozmedzí 10 až 30. Pod názvom obce Kis Kemencze je meno richtára (judex) - Ladislav Konach. [16]

Veľmi zaujímavým je regist o výbere desiatka z jahniat v Humenskom dištrikte v roku 1598. Je tu veľa mien, ale tá zaujímavosť je v tom, že v tomto regeste sú uvedené výbery desiatku kôz, capov a jahniat. Desiatku capov odvádzali dvaja - Matúš Mattovich a Gregor Czakowich. Desiatku kôz odvádzali - Ján Antolovicz, Andrej Czaka, Anton Czakovicz a Gregor Gikovich. Desiatku jahniat odvádzali - Juraj Grados, Hocsiz Rusznak, Sidorus Pafiski a Andrej Csaustovicz. Nie je tu uvedené meno richtára. [17]

7.2 Obdobie do konca 17.storočia

Predchádzajúce 16.storočie bolo v znamení tureckého nebezpečenstva. Bolo tu obdobie boja o uhorský trón. Do konca 16.storočia spadá aj rozmach reformácie, ktorá zasiahla aj Zemplín. Rozpory nastali aj v rodine Drugethovcov. Časť z nich bola na strane reformácie, druhá časť taktizovala, aby zachránila svoj majetok. V 17.storočí sa stali oporou rekatolizačných snáh.

Po smrti Valentína sa zemepánom Humenného stal Juraj Drugeth z trebišovskej vetvy. Jeho starý otec František mal dcéru Eufrozínu a syna Juraja. Eufrozína sa vydala do Vranova za Štefana Bátoriho. Ich dcéra, známa ako Čachtická pani, sa preslávila svojimi krvavými výčinmi.

Juraj Drugeth mal značný vplyv na cisárskom dvore. Vymohol vyberanie mýta pre mesto Humenné.

Napriek mnohým ťažkým vojenským udalostiam, ktoré postihovali Humenné a humenské panstvo, sa ale Humenné rozvíjalo ďalej. Vznikali tu remeselnícke cechy, mohli sa konať týždenné a výročné trhy.

V 17.storočí sa končí aj éra vlády Drugethovcov v hornom Zemplíne. Z posledných Drugethovcov - Juraj (IV. -bol synom Jána X. Drugetha) bol županom Užským. Bol zvolený za najvyššieho veliteľa domobrany na Zemplíne. Jeho najstarší syn bol biskupom a prostredný Žigmund sa ukazoval ako sľubný pre pokračovanie Drugethovského rodu. Vyštudoval na viedenskej univerzite a v roku 1675 bol županom a bol aj komorníkom u cisára Leopolda. [18]

Keď vypuklo povstanie Imricha Tökölyho (1683) postavil sa Žigmund proti povstalcovi. Po potlačení povstalcov Tököly zajal aj samotného Žigmunda a uväznil ho v Košiciach. Z väzenia sa mu podarilo dostať na slobodu. Zomrel 19.4.1684 v Užhorode prirodzenou smrťou. [10] Tým sa vlastne skončila éra Drugethovcov v hornom Zemplíne a majetky sa delili podľa dedenia.

V dokumentoch sa uvádza, že v roku 1656 panstvo Drugethovcov pozostávalo zo 124 obcí. [19]

Obec Kamienka patrila Drugethovcom aj v 17.storočí. Panstvo Drugethovcov sa skončilo aj v obci smrťou Žigmunda - vymrel rod po meči.

Na začiatku 17.storočia v roku 1600, 1601 a 1602 boli vykonané a upresňované súpisy domov v Zemplínskej stolici. V týchto rokoch bolo v obci:

- ➔ rok 1600.....19 domov,
- ➔ rok 1601.....11 domov,
- ➔ rok 1602.....10 domov. [7,3]

Vo výpočte port pre vyrúbanie dane je v rokoch 1609 a 1610 zdanená sedliacka a želiarska porta. Avšak v roku 1618 je zdanená len $\frac{1}{2}$ sedliackej a $\frac{1}{2}$ želiarskej porty. [6,3]

Tento posun v zdaňovaní port - počte nastal aj v ďalších rokoch. Súviselo to asi s pribúdaním resp. ubúdaním obyvateľstva v obci. V rokoch 1620 a 1630 boli zdaňovaní sedliaci od 1 porty. [7]

Ďalšie vymedzovanie zdaňovaných port je zdokumentované až v roku 1663. Tu bola zdanená štvrtinová porta v hodnote $\frac{1}{2}$. [20]

V poslednom desaťročí tohto storočia bolo evidované v súpise portálného urovnania až v roku 1691 a tu je uvedené - obec Kamienka počíta celé sedliacke usadlosti obývané počtom 5 a má platiacej porty čiastku - 4-tinová porta $\frac{1}{4}$ a 16-tinová porta $\frac{1}{16}$. Obdobný stav bol aj v roku 1692. [21]

Obyvatelia obce - usadlosti aj v tomto storočí pestovali obilie a chovali dobytok. Z týchto úžitkov odvádzali desiatku pre zemepána a cirkev.

Najstarší výkaz o odvádzaní desiatkov z tohto storočia je z roku 1607. V tomto regeste je evidencia výberu desiatkov z obilovín. Je veľmi zle čitateľný a tak sa z toho dalo aspoň z časti vylúštiť 5 mien - Georgius Lukacs, Janos Skonick, Janos Gikon, Georgius Magraf a Andreas Janak. Pod názvom obce Kis Kemencze je uvedený richtár (judex) Konak. [22]

Výkaz z odvodu desiatku z obilia je z roku 1610. Sú tu uvedení štyria sedliaci, z dopestovaného obilia - kôp odvádzali

snopy - vychádza to tak, že z jednej kopy odvádzali 10 snopov. Čitateľné mená sú tri - Anton Czиковicz a dvaja s priezviskom Paulovicz. Pod názvom obce Kys Kemencze je uvedené meno richtára (judex) Ján Solciz. [23]

Oveľa bohatší na výpovednú hodnotu je regist výberu desiatku z obilia, jarín a rojov včiel z roku 1641. V obci boli odvádzané desiatky len z obilia - z jarín. Sú tu uvedené mená Juraj Ontoli, Anton Czиковicz, Juraj Kozowicz, Peter a Jeczko Isaltowicz, Michal Paulowicz a Pavol Hreha. Z obilia odviedli cca 105 snopov a z jarín cca 180 snopov. Zaujímavosťou tohto registu je, že sú tu zapísaní aj nemajúci pôdu - želiari a podželiari, celkom 10 mien. Pre ilustráciu sú tu priezviská Chikovicz, Threczkovicz a Mihaliczkovicz. Sú to dovtedy neznáme mená a zrejme ide o prisťahovalcov. Pod názvom obce Kis Kemencze je uvedený richtár (judex) Joanas Konak. [24]

Výkaz výberu desiatkov o rok neskôr, teda z roku 1615 uvádza už 14 mien sedliakov. Sedliaci odvádzali desiatky z obilnín v rozmedzí od 5 do 10 snopov, čo svedčí o malej úrode v tomto roku. Pre zaujímavosť sa tu vyskytujú nové mená sedliakov odovzdávajúcich desiatky - Gajdoš Juraj, Biliek Juraj, Jaczko Osvald a Lalos Peter. Ďalšie mená sedliakov sú zhodné s rokom 1614. V tomto roku boli v obci aj želiari a podželiari nemajúci pôdu - Matej Valieza, Peter Kamieczny, Ján Kolibab, Juraj Rezník a Tomko Rusznak. Rozdielnosť priezvisk týchto želiarov oproti roku 1614 svedčí o určitej migrácii resp. presunu obyvateľstva v tomto období. Pod názvom obce Kis Kemencze je uvedený richtár (judex) Štefan Salciz. [24]

V dvadsiatich rokoch 17.storočia - 1620-1623 sa odvádzal desiatok z obilia z obce Kamienka. Sedliaci zrejme neboli bohatí, lebo ich počet sa pohyboval v rozmedzí 5 až 8 a veľkosť odovzdaného desiatku medzi 10 až 20 snopov. Priezviská sedliakov sú z tohto obdobia rovnaké. Pre zaujímavosť sú to Antalovicz, Matovicz, Mihalieczkovic, Gajdoš, Hlikovic, Paulovicz. Sú tu uvedení aj nemajetní - nemajúci pôdu - Matovicz, Ontal, Mihaliecz a Ysuald. Pod názvom obce Kis

Kemencze sa tu vyskytujú mená richtárov (judex) - v r.1620 Joannes Soloes, v r.1622 Jannes Kunak, v r.1623 Joannes Seolayk. [25,26]

V tomto období sa z dediny neodvádzali desiatky z včiel ani z ich produktov. To svedčí, že včelárstvu sa tu nedarilo. [27]

O desiatky rokov neskôr v čiastkovom výbere desiatku z obilia v Humenskom dištrikte v roku 1629 je uvedených 7 mien. Z nich oproti predchádzajúcim rokom sú zaujímavé mená ako - Ján Gondoly, Jaczko Sault, Peter Labos, Michal Ontal. Odvádzali desiatku z obilnín celkom 135 snopov a z jarín 158 snopov. Pozoruhodnejšie je to, že sú tu uvedení sedliaci, ktorí odviedli len do 10 snopov a to štyria. Toto svedčí o chudobe a aj slabej úrode. Pod názvom obce Kis Kemencze je uvedené meno richtára (judex) Matias Albert. [27]

V polovici 17.storočia boli v roku 1646 odvádzané z obce desiatky znovu len z obilia. Je to regist o výbere desiatku obilia jesenného a jarného ako aj jačmeňa a ovsa v Humenskom dištrikte. Sú tu mená sedliakov z tohto obdobia - Seolak Janos, Anradik Mihaly, Matta Sioffar, Dzikor Mihaly, Rusznak Olexa, Osnar Mihaly. Odovzdali celkom 32 gbelov, ktoré sa rozdelili pre zemepána, pre cirkev a pre kráľa. V tomto regeste sú uvedené aj štyri mená nemajetných - Andreas, Dzura, Georgeus Albert a Heles János. Rozdielnosť priezvisk svedčí o pohybe a stave obyvateľstva. V tomto období sa v obci nevyberal desiatok z oviec. [29]

Počas Tököliovskej "rebélie" v roku 1685 boli vyberané desiatky z obilia. V súpise je vyznačená obec Kys Kemencze a odviedla desiatku 3 gbely jarín, 4 gbely ozimín a 2 gbely ovsa. [30]

Na konci 80-rokov 17.storočia, vo výkaze o výbere desiatok v roku 1688 sa objavuje 7 mien - Michal Anteljovicz, Joannes a Georgius Budahazi, Rolieta Ferencz, Georgius Príhoda, Francius a Ladislav Kurnak. Desiatka pripadá - odvedená ozimina kôp 1 $\frac{1}{2}$ a snopov 10, ovsa $\frac{1}{2}$ kôp a 6 snopov. Príjem desiatok bol aj v zrne - oziminy 6 košických gbelov a ovsa 3 košické gbely. Pod názvom obce Kis Kemencze je uvedený richtár

(judex) Michal Stovja. [31]

Výkaz desiatok z obilia v roku 1690 obsahuje súhrne z obce výber desiatku zrnín v košických gbeloch a to z jarín 2 ^{2/4} ^{1/8}, oziminy 6 ^{2/4}, jačmeňa 2 ^{2/4} a ovsa 6. Pri výbere a zápise desiatkov boli prítomní - richtár Joannes Szalaj a prisažný Michal Hrehocz. [32]

Tak, ako aj v predchádzajúcom období, aj v druhej polovici 17.storočia sa sedliaci v obci venovali aj chovu zvierat. Z roku 1661 sa zachoval súpis z obce Kis Kemencze z oviec. Desiatok z oviec odvádzali Budahazy Janek, Gondoly Mihaly a Osvald Mihaly. Okrem oviec sa z obce odvádzal desiatok aj z husí a sliepok. Na konci súpisu je uvedené " Z tejto obce jeho Veličenstvo prijalo z dvoch druhov desiatku 19zl. 98gr." [33]

Jednoduchý zápis z výberu desiatku je z roku 1643. Vo výkaze je uvedené Kiskemencze - za 30 oviec od piatich ľudí vyplatené 3zl. 60gr. a podobne na ďalšej strane - Kis Kemencze - tridsať ľudí platiacich desiatok za obilie sa dojednalo na platení peniazmi 26zl. [34]

Výkaz desiatok z rokov 1687 a 1688 obsahuje súpis sedliakov, ktorí odvádzali desiatok z kôz a oviec. V obidvoch rokoch sú v súpise uvedení štyria sedliaci. Zaujímavé je, že sa zhodujú priezviská, ale nie mená. V roku 1687 to boli Joannes Budaházi, Antonius Budaházi, Michal Lesso a Simon Bodnar. Odviedli celkom 15 jahniat a 22 kozľat, nie v skutočnosti, ale ich vykúpili peniazmi. Richtárom v tomto období bol Joannes Maskovicz. [30]

V roku 1688 to boli Joannes Budaházi, Georgius Budaházi, Philiphur Lesso a Georgius Honofre. Vykúpili peniazmi celkom 23 oviec, 12 kôz, 2 jahňatá a 1 kozľa. "Najbohatším", ktorý musel zaplatiť najviac peňazí, bol Joannes Budaházi - celkom 10 oviec, 10 kôz, 1 jahňa a 1 kozľa. [34]

Celkový prehľad o stave platenia desiatkov za rok 1690 dáva "desiatkové vyúčtovanie" v Humenskom okrese. Tento dokument v časti obce Kis Kemencze obsahuje 9 mien, ktoré sú pomerne ťažko čitateľné. Súčet v spodnej časti ukazuje, že odvádzali desiatku z ozimín, jačmeňa a ovsa - a to snopy aj

zrniny a peniaze v hotovosti za vykúpenie jahniat a kozľat. Najväčšie desiatky odvádzali Joannes Budahazy a Michael Lesso. [31]

7.3 Život obyvateľov obce

Život sedliakov v obci a na celom panstve Humenné bol ťažký. Pestovali obilniny a to jariny - jarnú pšenicu, jačmeň, ovos, aj oziminy - raž a pšenicu. Z domácej zeleniny sa pestovali kapusta, cibuľa, zeler, cesnak a z okopanín repa jedlá aj krmná, potom redkvička, mrkva. Zemiaky sa v tejto oblasti začali pestovať až v 19.storočí. Dôležitým zdrojom pestovania a obchodovania boli konope. Z konopného semena sa vyrábala olej a z konopného vlákna sa pradením a tkaním vyrábalo plátno. Pre celé dediny bol dôležitý chov dobytka a pastierstvo. Koní bolo menej, viac sa využívali voly. Rozšírený bol chov oviec, kôz. Dobré sa darilo aj chovu ošípaných, bukové a dubové lesy poskytovali bohatú stravu.

Obilie sa meralo na košický gbel (cubulus), ktorý mal 83 litrov. Vážilo sa na jeden funt - 0,56 kg a väčšia jednotka cent - asi 60 kg. Konopné semená sa odvádzali v dutej miere - meca (icze) alebo v misách, konopné vlákno v hrstiach (marok). [4]

Územie obce aj celého panstva, jeho pôda nebola veľmi bonita. Na celom panstve sa obrábalo v prevažnej väčšine dvojpoľným systémom a v nižšie položených oblastiach trojpoľným systémom. Trojpoľný systém sa skladá - oziminy, jariny a úhor. Trojpoľný systém bol napr. v Belej, Dlhom, Jasenove a pod. Dvojpoľný systém bol užívaný v Kamienke, Porúbke, Pčolinom a pod. Neúrodné polia boli napr. na Vaľaskovciach. Na obrábanie pôdy sa používal drevený pluh, brány a háky, pri zbere kosa a "šerpy" - kosáky. Obilie sa mlátilo ručne - cepmi. [1] Najprv sa ako jediná surovina pre dennú potrebu využívalo drevo, ktorého bolo nadostač. Z nerastných surovín to bol kameň ako stavebný materiál a piesok. V rozľahlých lesoch sa vyskytovala lovná zver, v potokoch okrem pstruhov a iných druhov rýb sa lovili aj raky. [35]

7.4 Historický vývoj obecnej správy

Obec Kamienka ležala na východe a v severnej časti Uhorska - severná časť Zemplína. Predpokladá sa, že v polovici 11.storočia na tomto území vznikol územnosprávny celok štátnej správy - Zemplínsky komitát. Na čele komitátu stál župan, ktorého menoval kráľ.

V dôsledku početných donačných darovacích zmlúv malých aj väčších území sa od polovice 13.storočia zväčšoval vplyv šľachty na riadení územných celkov. Výsledkom tohto procesu okrem iného bola aj premena Zemplínskeho komitátu na Zemplínsku stolicu, ako inštitúciu Zemplínskej šľachty. Zemplínska šľachta si zo svojich radov volila župana, podžupana a štyroch slúžnych. So zavedením funkcie slúžnych nastalo aj územnosprávne rozdelenie Zemplínskej župy na štyri služnovské obvody či okresy. [3] Prvým služnovským okresom bola oblasť situovaná v juhozápadnej časti stolice - neskôr nazývaný Podhorský okres (Tokaj, Sárospatak). Druhý - neskoršie známi pod menom Medzibodrožský - Ostrožský okres zaberá juhovýchodnú časť (Leles, Kráľovský Chlmec). Tretí, neskoršie Vranovský alebo Ujhel'ský okres zaberá celú západnú časť stolice - Stropkov, Vranov, Sečovce, Trebišov až za Sátoraljaújhely. Napokon štvrtý - neskôr nazývaný Michalovský okres zaberá východnú časť stolice - Snina, Medzilaborce, Humenné, Strážske, Michalovce až k Oborínu.

Územie tohto štvrtého okresu bolo rozdelené na tri podcelky. Horovský sa tiahne od Horoviec popri Ondave na sever až k Oľke. Michalovský pokrýval obce okolo Michaloviec medzi riekami Ondavy a Laborca. Humenský pokrýval od Strážskeho celý severovýchod stolice.

Veľa dedín na území humenského panstva v 11. až 15. storočí vznikalo na základe založenia šoltýsmi. K základným právam šoltýsa na území vznikajúcej dediny bolo právo postaviť si dom, mlyn a mal právo vlastníť polia i lúky. V novej vzniknutej

dedine mal aj práva riadiace - súdiť previnilcov za priestupky, vyberať pokuty aj dane a odvádzať ich zemepánovi. K výhodám šoltýsov patrilo to, že neplatili ročné dane zemepánovi a neodvádzali ani desiatok.

K základným právam usadlíkov vo vznikajúcich dedinách podľa nemeckého práva bolo oslobodenie od povinnosti voči zemepánovi na určitú dohodnutú lehotu (napr.10 resp.20 rokov). V rokoch lehoty si usadlíci vybudovali domy, hospodárske stavby, museli skultivovať pridelené pozemky na oráčiny, lúky a pastviny.

K pôvodným usadlíkom sa postupne mohli pridávať ďalší novousadlíci so šoltýsom a tak postupne v jednej dedine mohlo byť viac šoltýsov.

Po uplynutí lehoty už každá sedliacka roľnícka usadlosť musela spĺňať každoročné povinnosti k zemepánovi, cirkvi i kráľovi. To isté bolo aj so šoltýsmi a tak v roľníckych dedinách humenského panstva v 17.storočí z hľadiska veľkosti povinností k zemepánom Drugethovcom tvorili dve skupiny. Jedna skupina pôvodom na starobylych dedinách platila ročne tri zlaté a odvádzali 4 gbely ovsa, dva gbely pšenice a jeden gbel jačmeňa. Druhá početnejšia skupina platila len 1,5 zlatého a odvádzala polovicu obilnín. Súviselo to aj z úrodnosťou chotárnych polí v nových dedinách.

Z hľadiska miestnej správy tvorili dediny obce podľa ich sídelnej veľkosti a počtu obyvateľov. Väčšie dediny boli samostatnými obcami, menšie, susediace v počte dve - tri spolu boli jednou obcou. Na čele každej obce bol dedinčanmi na rok zvolený starosta - richtár a obyčajne dvaja resp. štyria miestoprísazní.

Povinnosťou starostu bolo dozerať, aby obyvatelia žili v dobrých susedských vzťahoch, aby si splnili daňové povinnosti, dávkové i robotné povinnosti k zemepánovi a cirkvi. Odmenou starostu bola úľava na dani a odvádzaní desiatku počas výkonu funkcie.

Obec Kamienka patrila od začiatku do Zemplínskej stolice

a do humenského panstva Drugethovcov. Mená richtárov - starostov obce sa nachádzajú v dobových dokumentoch.

Zo súčasne nájdených je najstarší dobový dokument zo 16.storočia - výkaz o výbere desiatka z obilia z roku 1577, v ktorom je uvedený richtár Gregor Stejka. [12] Rok:

- ▲ 1587 - výkaz desiatku - richtár Soltys Ladislav [11],
- ▲ 1589 - výkaz desiatku - richtár Solties [15],
- ▲ 1599 - výkaz desiatku - richtár Ladislav Konak [16].

V 17.storočí mená richtárov - starostov sa najčastejšie objavovali v registoch z výberu desiatka z obilia. Rok:

- ▲ 1607 - výkaz desiatku - richtár Konak [22],
- ▲ 1610 - výkaz desiatku - richtár Jan Solciz [23],
- ▲ 1614 - výkaz desiatku - richtár Joanes Konak [24],
- ▲ 1615 - výkaz desiatku - richtár Stefan Solciz [24],
- ▲ 1620 - výkaz desiatku - richtár Joannes Soloes [25],
- ▲ 1622 - výkaz desiatku - richtár Joannes Kunak [25],
- ▲ 1623 - výkaz desiatku - richtár Joannes Seolayk [26],
- ▲ 1629 - výkaz desiatku - richtár Matias Albert [27],
- ▲ 1687 - výkaz desiatku - richtár Joannes Maczkovicz [30],
- ▲ 1688 - výkaz desiatku - richtár Michael Stovja [31],
- ▲ 1690 - výkaz desiatku - richtár Joannes Szalaj,
- prísazný Michael Hrehovcz. [32]

Poznámky

- [1] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.50,67,68;
- [2] Beňko, J.: Osídlenie severného Slovenska. Košice 1985. str.263;
- [3] Uličný, F.: Dejiny osídlenia Zemplínskej župy. Michalovce 2001. str.206,207,618,684-688, 681;
- [4] Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976. str.23,24,27;
- [5] Maksay, F.: Magyarország birtokviszonyai a 16.század

- közepén.2.kötet. Budapest 1990. str.1033-1037,1047,1063, 1064;
- [6] BAZML, Miškolc. Országos Levéltár filmtár (mikrofilm), krabica N°457;
- [7] BAZML, Miškolc. Országos Levéltár filmtár (mikrofilm), krabica N°458;
- [8] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.123, N°66, Portarum tofius Comitatus Conumetatio 1593;
- [9] Nagy, Gy: Zemplén vármegye nepessége az 1598. évi kamarai adólajstromok szerint III. In.: Adalékok Zemplén vármegye történetéhez. Sátoraljaújhely 1898, zv.11, str.268-340;
- [10] Lenčič, Š.: Šľachtický rod Drugethovcov z Humenného. Humenné 2003. str.71,81,119;
- [11] Nagy, Gy: Zemplén - vármegye birtokasai jobbagy - census szerint. In.: Adalékok Zemplén vármegye történetéhez. Sátoraljaújhely 1899, zv.12, str.164;
- [12] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°392, N°393;
- [13] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°400;
- [14] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°413;
- [15] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°395;
- [16] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°407;
- [17] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°406;
- [18] Guzej, J.; Prislupský, J.; Terek, Š.: Kamenica nad Cirochou 650 ročná. Humenné 1968. str.50-58;
- [19] Michnovič, Š.: Žalobín kedysi a dnes. Prešov 1997. str.9,14;
- [20] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.101, N°475-481, Vymedzovanie port v Zemplínskej stolici r.1690-94;
- [21] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.101, N°477, Comitatus pro revisione Portarum, subsequendass exinde erarundem

- Rectificatione 1691;
- [22] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°409;
- [23] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°411;
- [24] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°412;
- [25] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°414;
- [26] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°416;
- [27] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°423;
- [28] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°417;
- [29] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°424;
- [30] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°428;
- [31] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°429;
- [32] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek (mikrofilm), krabica N°430;
- [33] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.307/11, Výkaz desiatkov rok 1661;
- [34] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/5, Regestrum Wainodale, sen Universalis perceptures juxta Urbary Continen tiam Conscriptio Anni 1643;
- [35] Bél, M.: Zemplínska stolica. Bratislava 1999. str.204,205;

8. OBEC V OBDOBÍ PANSTVA CSÁKYOVCOV

8.1 Od panstva Drugethovcov až k Csákyovcom

Posledné roky - desaťročia 17.storočia a začiatok rokov 18.storočia boli poznamenané dôležitými celospoločenskými udalosťami, ktoré mali vplyv na vývin v Uhorsku. Po vyhnaní Turkov a zjednotení rozdelenej krajiny (1683-1699) bolo veľké protihabsburské povstanie, vedené príslušníkmi východných žúp Uhorska - Imrichom Thökölym a Františkom Rákoczim.

Dlhotrvajúce boje a veľké vojenské operácie si vyžadovali vydržiavanie obrovského vojska. Stravovanie a iné zaopatrenie vojska bolo zverené stoliciam a kráľovským mestám v Uhorsku. V druhej polovici 90.tych rokov bol v Humennom dislokovaný Carbelliho pluk. Potraviny pre vojakov a krmivo pre kone poskytovali všetky obce humenského panstva. [1] Obec Kamienska podľa rozdelenia na generálnom zhromaždení župy 20.novembra 1693 prispievala pre "companie" pána Dynlemonta čiastkami 1+1 a pre pána Fichtera čiastkami 3+3. [2] Celkom pre tieto oddiely prispievalo 20 dedín - z najbližších Chlmec a Porúbka.

Posledné desaťročia 17.storočia priniesli aj zmeny vo vlastníckych vzťahoch humenského panstva. Vo veku 27 rokov - 14.februára 1684 zomrel Žigmund Drugeth. Keďže nemal mužských potomkov, ním vymrel po meči jeden z najstarších a najvýznamnejších uhorských magnátskych rodov. Niekoľko rokov pozdnejšie v roku 1691 umrel posledný príslušník rodu - korbavský biskup Valent Drugeth. [3]

Drugethovské majetky sa začali deliť - došlo k zmene vlastníckych vzťahov. Po smrti posledného príslušníka rodu sa stala majiteľkou Klára, manželka Petra Zichyho. Po jej smrti sa panstvo rozdelilo medzi jej dve dcéry - jedna sa vydala za grófa Csákyho a druhá za nizozemského vyslanca grófa Van Dernátha. Na celé nasledujúce storočie malo humenské panstvo dvoch zemepánov: grófov Csákyovcov a grófov Van Der-

nathovcov. Obec Kis Kemencze - Kamienka patrila spolu s ďalšími 20 obcami do panstva grófov Csákyovcov. [4]

8.2 Obdobie až do konca 18.storočia

Ku koncu 17.storočia roku 1690 bola obec Kamienka zaťažená čiastkami na polovičnú daň. Šoltýsom bol Szikora Janos a dávky sa odvádzali na sv.Juraja v jari a na sv.Michala v jeseni. Desiatky z obilia sa odvádzali v gbeloch. Odvádzal sa aj desiatok z husí, sliepok a slepačích vajec. Ovca a prasa aj pri desiatku sú povinné. S panstvom mali dohodu, aby každý týždeň doniesli do kuchyne 8 pstruhov. Obec bola vo fundácii zaviazaná užhorodským jezuitom. [5]

Tento stav sa zmenil na začiatku 18.storočia. V roku 1706 mala obec už štyroch šoltýsov - Maczkovics, Stopka Vasil, Sikorc Ivan a Gajdos Michal. V súpise je uvedené, že celkom mali 20 býkov, 6 kráv, 24 oviec a 3 úle včiel. Súpis sa uskutočňoval v jarných mesiacoch, tak je aj zaznamenané, že previedli jarnú sejbu. [6]

Ďalšie obdobie začiatku 18.storočia je poznamenané vypuknutím ďalšieho protihabsburského povstania v júni 1703. Zemplínsku stolicu ovládli takmer až do konca vojny v roku 1710 povstalecké vojská.

V Humennom a na celom panstve sa zdržiavali významní povstaleckí velitelia a vedúce osobnosti odboja. V období morovej epidémie 1709-1710 sa tu uchýlili povstalecké vojská a ich velenie - veliteľ kuruckých vojsk maršal Mikuláš Bercsényi. [1]

Humenské panstvo aj samotné Humenné zasiahla morová epidémia až v roku 1710. Údaje o počte obetí moru sú veľmi chabé. V obci Kamienka je údaj z roku 1711, kde sa v súpise humenského panstva uvádza, že počas nákazy moru zomrelo 9 sluhov a 1 syn sedliaka. [7]

Okolie Humenného bolo v rukách kurucov do konca roka 1710. V novom roku 1711 obsadili mesto a okolie vládne - habsburské vojská.

Už uvádzaný súpis humenského panstva z roku 1711 ukazuje na zmenený stav oproti roku 1706. Škultétmi v obci boli - Macsku Dzura, Mihaly Savsfa, Skuba Janos a Papaky Miko. Títo škultéti bývali v 1 usadlostiach, celkom mali 2 kravy a na jednej celej výmere jesennú sejbu. Morová epidémia najviac postihla škultéta Skubu Janosa, kde zomreli 4 sluhovia. [7]

O rok neskoršie, v roku 1712 bol urobený ďalší súpis. Tu sú už len dvaja škultéti v obci Kamienka - Stopkocz Mihaly a Maczko Guörgy. Obidvaja bývali v $\frac{1}{4}$ usadlostiach. Obhospodarovali orné pôdy aj lúky. V tomto období boli v obci opustené usadlosti 1 celá a $\frac{1}{4}$. [8] Tento stav bol pravdepodobne zapríčinený morovou epidémiou alebo vystaňovalctvom.

Neutešený stav, ktorý tu v obci bol, sa trochu vylepšil a v roku 1715, kedy bol vykonaný celokrajinský súpis, sú už uvedení nasledujúci sedliaci - Szvatko András, Jancsa Iván, Rszaznek Filipania, Jancsa Lukcsa, Gyurenka, Ferocz János, Hurila János, Maskovicsov Juro, Gajdosov János, Ondrus Szikora. Starostom "judex" v tomto roku bol Szvatko András. Spolu hospodárili na sedliackych pozemkoch, kde sa mohlo zasiať 63 bratislavských gbelov a mali 23 malých jutár lúky. Sú tu zapísaní aj dvaja želiari. V obci sa okrem toho nachádzalo aj 10 opustených usadlostí. Polia tejto obce sa delia na dve humná (záhrada a za záhradou), zem ležiaca pri úpätí vrchu je neúrodná. Lúky sú malé. Pasienky dostatočné, lesy na oheň a budovy dostačujú. To je stručná charakteristika okolia obce. V obci sa už v tomto období nachádzal mlyn s jedným kruhom v úzkej vode, ktorého príjem je 10 gbelov. [9]

Obdobný súpis, nedatovaný, z tohto obdobia je už rozdielny. Je tu uvedených už 11 mien, ktoré nie sú totožné s menami z roku 1715. Starosta "judex" je na začiatku Konacsko Zgyure a potom sú Salak, Fazes János, Feres Hriba, Haurila János, Janosok Lukács, Janosok Iván, Andzimov Zgyra, Svalci Janisa a Zgyüreczko Milyi. Obývali z nich ôsmi $\frac{1}{8}$ usadlosti a traja $\frac{1}{16}$ usadlosti. Chovali 4 býkov, 6 kráv, 2 ovce, 2 prasatá, 4 úle včiel. Hospodárili na poliach, kde mali jarnú aj jesennú sejbu. Mlynárom bol Haurila János a v obci mal "pivovar" (varil pivo)

Janosok Lukács. [10] Toto pivo sa v tomto období "varilo" naozaj a tomu zodpovedalo aj vybavenie "pivovaru". Nebol to "pivovar" v tom technologickom vybavení ako je to v 20.storočí. Zrejme naši predkovia obľubovali aj tento nápoj ako občerstvenie.

Začiatkové desaťročie 18.storočia bolo zrejme neúrodné a obyvateľstvo trpelo hladom a biedou. Svedčí o tom aj zápis v urbári humenského panstva z rokov 1713-1717, kde je uvedené - dediny, ktoré platia árendu z Homonnayovského panstva, ktorým bolo vzhľadom k terajším biednym a neúrodným časom ulavené, majú polovicu árendy od Nového roku na deň sv.Juraja zložiť, polovicu na deň sv.Michala. Obec platila v súčte k 1.1.1713 20 zlatých. V obci boli štyria šoltýsi, mali štyroch synov a žili v jednej usadlosti. Chovali býkov, kravy, ovce a prasatá. V tomto období sa tu nenachádzali včely. [11]

Vo vyúčtovaní príjmu kráľovského desiatku v Humenskom okrese v roku 1716 je v obci uvedených celkom 7 sedliakov. Zo zaujímavých mien - Ivanyisin, Svalyovicz, Dzurenko, Kurilla. Richtárom "judex" bol Maczkovicz Jura. Obec celkom mala odvieť 6 gbelov miešanej pšenice a 4 gbely ovsá. Toto bolo vykúpené za 36 denárov.

Situácia v druhom desaťročí 18.storočia bola v Zemplíne veľmi ťažká. Dôsledky dlhotrvajúcej vojny, morových epidémií sa odrazili aj na tom, že dediny boli vyľudnené, polia neobrábané. Preto bolo hlavným obsahom vývoja v tejto polovici 18.storočia pozdvihnutie zničenej a hospodársky vyčerpanej krajiny. Tento stav dokumentuje celokrajinský súpis vykonaný v roku 1715. V obci Kamienka bolo iba 7 poddanských, 2 želiarske a 3 iné domácnosti. Ďalších 11 usadlostí bolo opustených. Všetci poddaní sa venovali poľnohospodárstvu. Obrábali orné pozemky o rozlohe celkom 63 gbelov a lúky s rozlohou 23 koscov. Želiari sa živili prácou na panskom majeri a na panských pozemkoch. V obci bol jeden mlyn. [12]

O päť rokov pozdnejšie, teda v roku 1720 bolo v obci 14 poddanských usadlostí. Obhospodarovali už celkom orné pozemky o rozlohe 140 gbelov a lúky s rozlohou 56 koscov.

Poľnohospodárstvo sa rozmáhalo, pretože v obci pribudol ďalší mlyn, teda boli dva. [12] Tieto mlyny boli v rôznych lokalitách. Ten prvý stál v obci tam, kde dnes stojí dom rodiny Škubovej - pri obchode Jednota a pri moste. Prívod vody na pohon mlynského kola bol úzkym potokom z potoka Rika z oblasti za domom "Švárneho" a prechádzal pred obchodom, školou a vrátil sa späť do potoka pred mostom pri kostole. Druhý mlyn bol nad dedinou, v dnešnej situácii pod hájenkou vojenských lesov. Prívod vody na pohon mlynského kola bol z potôčika Sucha a vrátil sa do potoka Konske a späť pri správe vojenských lesov do potoka Rika. [13]

Hospodársky vzostup obce pokračoval aj v ďalšom období. V urbári humenského panstva z roku 1728 je obec opísaná ako - ležiaca v údolí medzi vrchmi. V obci sú dve šoltýstva. Šoltýsovo panské, ktoré vedie šoltýs Maczkoviecz. Tu hospodária Ivan a Georgy Maczkovicz každý s dvoma synmi, Ivan Gajdos s 1 synom a Joannes Skuba tiež s 1 synom. Obývajú každý $\frac{1}{4}$ usadlosť. Chovajú dobytok celkom 7 koní, 6 kráv, 20 oviec a kôz, 7 prasiat, a aj 2 úle včiel. Druhé šoltýstvo patrí spoločnosti Ježišovej Užhorodského kolégia. [14]

Ďalej sa uvádza, že cenzus a desiatok, ako aj desiatok z iných položiek nedávajú. Sú zaviazaní zabezpečiť dostatok pstruhov z potoka Rika pre panstvo na pôstne dni. Chytanie rýb je ale zakázané akýmkoľvek spôsobom. Lesy majú bukové, žaluďnaté nazývajúce sa Bresztovo, Megvgye, Lopostanjik, Babe Kevestyv. Panskí šoltýsi majú mlyn na rybníku, predtým mali tiež postavený v potoku Rika. [14]

Z obce sú "zbehovia" - Andreas Mihalis v Ložine, Joannes Hupka v Trebišove, Andreas Sikora v Jovse a Stephanus Maczkovich v Zavadke v Užskej župe. [14]

V dostupnom čiastkovom súpise dávok z obilia, ktoré sa odvádzali z obce v roku 1730 je uvedené odvádzanie z dvoch sedliackych a z $\frac{1}{2}$ želiarskej usadlosti. [15]

Oproti predchádzajúcim desaťročiam dochádza k niektorým zmenám v skladbe obyvateľstva. Pokračoval pomerne dobrý hospodársky vývoj v obci, toto dokumentujú aj údaje zachytené

v urbári domínia Humenné z roku 1766. V tomto roku bolo v obci 28 sedliackych usadlostí, z toho jedna bola opustená. Zaujímavosťou je, že 18 obývalo $\frac{1}{4}$ usadlosti, 16 obývalo $\frac{1}{8}$ usadlosti. Starosta "judex" Janostsin Onder obýval $\frac{2}{4}$ usadlosť. Sedliaci v počte 35 ľudí zoskupení do 5 rodinných - príbuzenských spoločenstiev - Janostsin 3, Miskovské 8, Sidovské 4, Behunovské 5 a Salamonovské 4, ďalej do 2 spoločenstiev susedských - Maczkovszké 5 a Kurilovské 6. Ďalších 5 želiarov a 4 podželiari nevlastnili usadlosti a neboli v žiadnom spoločenstve. Sedliaci obhospodarovali celkom 904 pozemkov o veľkosti 2 korcov, 476 lúk o veľkosti 17 vozov a 26 vyklčovaných lúk. V obci bolo u sedliakov aj želiarov a podželiarov 87 synov - 11 ženatých, 43 chlapcov a zbytok dospelievajúcich. Chovali 3 kone, 82 býkov, 68 kráv, 27 býčkov, 85 jalovic, 121 oviec, 96 kôz, 96 prasiat a 3 úle včiel. "Najbohatším" sedliakom bol starosta Janostsin Onder - mal najväčšie pozemky a lúky a choval všetko domáce zvieratstvo okrem koní a mal aj najviac 23 kôz a najviac 15 prasiat. Kone v obci držali Macka Pavol - Dobes 1 a Salakuv Pavol 2. Najviac oviec choval Konatsko Milyo 10 a včely ako jediný v obci držal Sidov Gyura - 3 úle. V obci bola novopostavená krčma, ešte nedokončená. Túto krčmu s beneficiami k nej patriacimi - dvoma mlynmi prenajíma novou zmluvou žid z Porúbky. [16]

Časť obyvateľstva bola vyňatá spod poddanských povinností a na základe dohody s panstvom platili tzv. árendu za užívanie zemepanského majetku. Obec platila poplatok v roku 1766 a 1767 za prezimovanie oviec 12 zlatých. Žid z Porúbky, ktorý mal prenajatú krčmu v Kamienke, platil v rokoch 1766 a 1767 250 zlatých. [17]

V tomto období sa spresnilo vyberanie daní, urobil štát poriadok v oblasti udržiavania armády a iných hospodárskych záležitostiach. Veľká pozornosť sa začala v tomto období venovať zdraviu širokých vrstiev obyvateľstva. Od druhej polovice storočia muselo mať každé mesto vlastného lekára alebo felčiara. V Humennom je v roku 1767 doložený felčiar Matej Sokolovsky. [18] Občania obce Kamienka chodili k lekárovi do

Humenného, ale obec mala pôrodnú babicu, ktorá sa volala Ilona Csorbalova. [19]

Obdobie vlády Márie Terézie (1740-1780) a Jozefa II. (1780-1790) možno nazvať obdobím smelých reformných pokusov. Niektoré z nich boli namierené aj proti prílišnej moci šľachty a vytvárali lepšie životné podmienky pre poddaných.

Pre poddaných v Uhorsku, teda aj na vidieku to bola predovšetkým urbárska regulácia, ktorá žiaľ v Zemplínskej stolici realizovaná ako v jednej z posledných. Súčasťou toho bol súpis všetkého obyvateľstva obcí a miest, vrátane ním užívanej pôdy a jeho povinností voči zemepánom. V záujme zistenia týchto skutočností vypovedali v prítomnosti stoličných funkcionárov zástupcovia obcí (richtár a prísažní) na presne stanovených 9 otázok. V obci Kamienka tento súpis vykonali stoliční komisári Ludovicus Székely a Emericius Szentléleky dňa 29.apríla 1772. Za obyvateľov obce na otázky výpovede poskytli - Kuril Istok - richtár, Mackovits Onda, Behun Matyas, Janovcsin Dzura a Janovcsin Milyo - všetci prísažní.

Z poskytnutých odpovedí sa dozvedáme, že v obci nie je žiaden urbár. Z panstvom nemajú žiaden dohovor, ale od začiatku pracujú na panskom od dňa sv.Jána do sv.Michala.

Úžitky: Polia, keď sú hnojené jeden rok sa urodí zrna. Na lúkach sa dá dopestovať seno pre dobytok. Je aj dostatok pasienok pre chov dobytka. Orať sa dá iba dvoma kusmi dobytka. V meste môžu na trhoch predať svoje výrobky. Majú zdravú vodu pre seba aj zvieratá. Dreva je dostatok na kúrenie a stavebné účely. Majú záhrady, užitočné priestory pre pestovanie konopy - konopianky aj kapustníky. Na močenie konopy majú dostatok vody. Majú dva panské mlyny, tri trepárne a jednu pílu.

Škody: Bez hnojenia sa v chotári nič neurodí. Lúky a niektoré polia sú ohrozované povodňami. V obci samostatný gazda nevládze utiahnuť samostatnú usadlosť. Zasiať sa môže iba 15 prešporských meríc. Usadlosť $\frac{1}{4}$ od sv.Michala do sv.Jána každý štvrtý týždeň s dvoma statkami tri dni, alebo peši 6 dní roboty musí na panskom vykonať. Od sv.Jána do sv.Michala

každý druhý týždeň nasledovne jeden týždeň s dvoma statkami a nasledujúci pešo do roboty na panskom íšť. Deviaty týždeň dávajú desiatku pánom z každého dopestovaného zrna. Okrem toho, každá rodina 6 grajciarov za včely, za dojnú kozu a dojnú ovcu po 6 grajciarov a za mladé 3 grajciare. Za ročné prasa platili 6 grajciarov. Ako daň z usadlosti - za $\frac{1}{4}$ usadlosť 28 grajciarov. Ak nezimovali ovce, platili 30 grajciarov. Štyri - $\frac{1}{4}$ usadlosti dávajú jednu ovcu. Celá dedina dá jedného barana a pol prešporskej miery konopného semena. Jedna $\frac{1}{4}$ usadlosti tri hrste (harsce) upraveného konopia a tri sliepky, 20 vajec, 1 hus. V dedine sa nenachádza opustená usadlosť. Všetci sú večne poddaní jednému pánovi. [20]

Všetci obyvatelia obce sú v súpise klasifikovaní ako poddaní v kategóriách - sedliaci, želiari a podželiari. Celkom je v súpise 35 sedliakov, 1 želiar majúci dom a 1 podželiar bez domu. Sedliaci obývali $\frac{1}{4}$ a $\frac{1}{8}$ usadlosti - celkom to bolo 6 $\frac{1}{4}$ sedliackych usadlostí. Veľkosť pozemkov v obci bola stanovená na 25 bratislavských meríc a veľkosť pozemkov mimo obce (extravilán) celkove 375 bratislavských meríc. Lúky mali rozlohu 150 malých jutár. Pozemky sú rozdelené na dve humná (v záhrade a za záhradou - za humnami), v dvoch tretinách sú hornaté a neúrodné, preto vyžadujú časté hnojenie. Pastva pre dobytok je dobrá a dosť rozsiahla. [21]

Po prerozdelení panskej pôdy a stanovení nových povinností voči vrchnosti v zmysle urbariálnej reformy, bol pre obec ustanovený 7.9.1773 urbár. V prílohe urbára bol súpis poddaných, ktorý sa stotožňoval so súpisom vykonaným v roku 1772. Bolo tam 35 sedliakov, 1 želiar a 1 podželiar. Podľa nariadenia "jeho veličenstva" za celú usadlosť v obci bolo označených 22 jutár ornej pôdy a 8 malých jutár zriedkakedy dvakrát kosených lúk. V obci sa tak nachádzalo 16 polovičných a štvrtinových 18 vytvorených usadlostí. Počet usadlostí sa takto zvýšil na 12 $\frac{2}{4}$. Pozemky a lúky zostali na pôvodných veľkostiach. Všetky pozemky boli v tejto obci zaradené do 2. triedy. Žiadne pozemky nie sú v zálohe a opustené. V obci nie sú vinice a ovocné sady. [22]

Celkové urbárske poplatky, dávky a roboty sú za celú Zemplínsku stolicu zhrnuté v sumárnej tabuľke za rok 1774. Obec Kis Kemencze z panstva Domínium Homonna Pars Csakiana je pozemkami zaradená do 2. triedy, má 35 sedliakov, 1 želiara a 1 podželiara. Má celkom 12 ^{1/2} usadlostí, vnútorné pozemky na 25 ^{1/4} usadlostí, 275 malých jutár pôdy a 100 malých jutár lúk v extraviláne. Sedliaci majú spolu ročne odrobiť 630 dní s vozom alebo 1330 dní ručnej práce. Ročné dávky 35 zlatých, 12 ^{1/2} voza dreva na kúrenie, 75 funtov pradiava (konope), 12 ^{1/2} hrncov masti, 25 kohútov, 25 kurčiat a aj 150 vajčiek. Ročná daň obec platila 145 zlatých. [23] Obdobne je stav v tomto období zachytený v urbárskej tabuľke Zemplínskej stolice. Údaje uvádzané v tomto dokumente sa zhodujú s údajmi už uvedenými. [24]

Pre doplnenie uvedených údajov o urbárskych robotách chýbajú údaje o domoch. Tieto údaje sú obsiahnuté v súpise domov z roku 1773. Je tu obsiahnutých 35 mien vlastníkov - 33 sedliackych domov, 3 želiarske a 4 podželiarske (bez domu). Každá sedliacka usadlosť bola hodnotená samostatne a 17 malo akosť usadlosti ^{2/8} a 16 malo akosť usadlosti ^{4/8}. [25]

Podstatne odlišné údaje o rozložení a majetnosti obyvateľov obce Kamienka v posledných 30 rokoch 18. storočia poskytujú daňové dociálne súpisy vykonané stolicou v rokoch 1777 až 1796-97. Súhrne sú tieto údaje uvedené v tabuľke daňového dociálneho súpisu. [26]

V týchto súpisoch sú domy daňovníkov klasifikované ako 3. triedy (najhoršie), obdobne orná pôda, pozemky tiež ako 3. trieda, lúky sú však zatriedené o stupeň vyššie do 2. triedy.

V priebehu tých dvoch desaťročí pribúdalo domov a v rokoch 1792/3 a 1793/4 ich bolo 51. Bolo aj viac daňovníkov - pribudlo sedliakov až na 44 aj želiarov až na 7. Je to obec len poľnohospodárska, pôda sa obrábala len rožným statkom - býkmi a v poslednom desaťročí 18. storočia ich chovali každý rok viac ako 60. Kravy sa chovali kvôli mlieku cca 35 ročne a k chovu ošípaných a ovčíc pribudol chov kôz 20-30 ročne.

Tabuľka prehľadu daňového stavu v Kamienke v rokoch 1777-1796/7

Roky	Osoby							Statok						Vlastníctvo		
	Poč.daňovníkov	Sedliaci	Deti	Bratia	Želiari	Podželiari	Sluhovia	Býky	Kravy	Kone	Ošípané	Ovce	Kozy	Domy	Orné pozemky	Lúky
36	35	15	10	1	3	2	49	56		24	35	28	36	275	100	
	38	33	19	12	2	2		35	38		14	55	4	38	275	100
1777	38	33	19	12	2	1		47	48		32	38		39	275	100
1778	39	35	12	10	1	1		55	42	9	32	38		39	275	100
1779	39	35	24	15	1	1		49	51		43	49		39	275	100
1780	40	35	16	14	2	1		48	46		29	48		39	275	100
1781	40	35			3			30	31		26	30		39	275	100
1782	40	36	8	7	2	2	1	46	31		36	30		39	275	100
1783	40	34	10	3	2	2		49	47		18	36	6	39	275	100
1784	41	35	14	9	3	2		44	49		22	51	24	39	275	100
1785	41	34	12	4	4	3		45	37		12	21	6	37	275	100
1786	41	34	11		4	3		29	34	1	5		16	38	108	80
1791/2	53	42	14	5	6	3	3	61	29		15	19	23	49	247	88
1792/3	55	44	13	9	6	3	1	92	44		16	11	28	51	152	98
1793/4	53	44	11	9	7	1	1	64	89		32	26	32	51	163	79
1794/5	49	44	16	11	5	1		76	59		62	38	54	49	153	165
1796/7	49	39	3	3	1	1		47	22		26	24	10	42	132	66

Detí sa rodilo pomerne dosť, každý rok to bolo nad 10. Sedliaci zrejme neboli veľmi zámožní preto, že len v štyroch rokoch v priebehu 25 rokov si niekto dovolil držať sluhu.

V rokoch 1782-1786 bol mlynárom Slahta Pavol. O niekoľko rokov pozdnejšie v roku 1793/4 bol mlynárom Konaczko Milyo. V súpisoch sa v rokoch 1783-1786 a 1793/4 objavil aj žid - jude Izák Judkovicz árendátor. V roku 1796/7 je v evidencii daňovníkov aj poľovník Pynsiezkov Dzura a ako zaujímavosť aj dezerta Janovczik Milyo. V priebehu týchto 25tich rokov je len

v troch súpisoch vyznačený richtár. V jednom z nedatovaných súpisov bol richtárom Michael Janoscin. V roku 1792/3 bol richtárom Szitofilu Ondac a v rokoch 1793/4 Maczkocz Valyo. [26]

K týmto daňovým súpisom svojim obsahom spolupatrí aj súpis doplatkov, ktoré odvádzali židia z jednotlivých obcí Zemplínskej stolice za roky 1783 až 1788. V obci Kamienka bola jedna židovská rodina, už spomínaného Izáka Judkovicza a tá odviedla za uvedených šesť rokov - komorný poplatok vo výške 41 (forénov) zlatých a domestikálny poplatok vo výške 31 zlatých. [27]

Takéto súpisy vytvorené na evidenciu daní platiaceho obyvateľstva neposkytujú však ucelený obraz o všetkých obyvateľoch obce. Tu sú uvádzaní len obyvatelia povinní platiť daň, teda všetky kategórie poddaných. Nezachytávajú úradníkov, duchovných a iných príslušníkov privilegovaných skupín. Zaznamenávajú sa len hlavy rodín, nie manželky. Čo znemožňuje stanoviť celkový počet obyvateľstva. Preto sa údaje tohto charakteru rozchádzajú z číslami, ktoré zaznamenalo prvé celokrajinské sčítanie obyvateľstva, ktoré sa previedlo z iniciatívy Jozefa II. v celom Uhorsku v rokoch 1784-1787.

V tomto v dejinách prvom sčítaní obyvateľstva v obci Kamienka bolo 51 domov. V týchto domoch žilo 61 kresťanských rodín a 1 židovská. V obci bolo 36 sedliakov, 39 bezprostredne príbuzných a 40 domkárov alebo v slobodných zamestnaniach. Ženatých kresťanských mužov bolo 78 a 119 bolo slobodných a vdovcov. Mladých chlapcov do 12 rokov bolo 55 a nad 12 až 17 rokov len 15. Ženy žiaľ nie sú rozdelené a celkovo ich bolo 178. Celkom v obci bolo 375 kresťanov. V uvádzanej jednej židovskej rodine bol 1 ženatý, 2 slobodní a 4 ženy - teda celkom bola 7 členná rodina. V kolónke suma celej populácie je uvedené číslo 382, čo je súhrnný počet obyvateľov obce v čase sčítania. [28]

Mimo daní ako v predchádzajúcich desaťročiach odvádzali aj desiatok ku koncu 18.storočia. Z dostupných dokumentov

bolo zistené, že do biskupskej pokladne v rokoch 1775-1777 odvádzali v naturáliách desiatok v hodnote 98 forénov zlatých a 87 grajciarov. [29] O rok neskoršie 1778 odvedli 3 zlaté a 20 grajciarov ako desiatok za kozľatá a jahňatá. [30] Okrem toho odvedli aj desiatok z obilia - z miešanej pšenice 56 krížov, z jačmeňa 43 a ovsu 50 krížov. Najviac krížov odvedli - Kurillova Mara 9, Kurilla Ivan a Belin Mara po 7. Na týchto súpisoch pri odvádzaní desiatkov je uvedený v rokoch 1776 a 1778 ako "biro" richtár Janovesin Mihaly. [31]

Urbárskou reguláciou bol aj v Zemplínskej stolici uvedený urbár vo všetkých obciach. Tento urbár sa neobnovoval každý rok - teda nerobil sa nový urbár ani jeho príloha súpis. Obnovoval sa urbár a hlavne súpisy pre celé domínium - panstvo.

Oblasť a obce pri meste Humenné a aj samotné mesto bolo aj na konci storočia rozdelená na časť patriacu grófom Csákyovcom a grófom Van Dernathovcom. Vandernathovský majetok vlastnil gróf Henrich Van Dernath, ale csákyovský majetok (majery a dediny) sa vo vlastníctve delil medzi grófa Štefana Csákyho a grófa Imricha Csákyho. Obec Kamienka a spolu ďalších 20 obcí patrili do vlastníctva grófa Štefana Csákyho. Z ďalších obcí z blízkeho okolia do tohto panstva patrili Hažín, Kochanovce, Kudlovce, Lackovce, Udavské, Ptičie i Porúbka. [32]

Súpis obyvateľov a dávok v obci bol vykonaný v roku 1794 a v obci Kamienka bolo 47 domov sedliackych, 9 želiarskych a v obci boli aj 4 podželiari (bez domu). Bolo obsadených celkom 13 a ^{2/8} usadlostí pre hospodárenie. Nebola žiadna usadlosť opustená. V obci bolo 203 obyvateľov schopných práce. Pre prácu na poľnohospodárstve využívali aj dobytok - býkov, kravy v počte 137 kusov. Mali povinnosť ročne poskytovať nasledujúce práce - museli odpracovať ako obec s dvojjáprahom 637 dní, želiari a podželiari ručné - manuálne roboty 352 dní. V naturáliách zemepánom odvádzali aj 12 ^{2/4} misky masla, po 24 kurčiat a sliepok a 147 vajec. Cenzus vo výške 98 zlatých odvádzali na sv. Juraja a sv. Michala. V súpise je uvedených celkom 60 mien. Podželiari boli štyria - dvaja Joannes

Príhoda, Michal Slachta a Stephanus Snarofsy. V obci boli dvaja árendátori a dvaja rybári - Thomas Kurilov a Andreas Slachta. Richtárom (judex) bol Valentin Maczkocz. [32]

Ďalší obdobný súpis ako príloha urbára domínia Homonna bol vykonaný v roku 1796. Tu je uvedené, že v obci bolo 47 domov sedliackych a 9 želiarskych. Bolo obsadených urbárskych usadlostí 13 a ^{2/8}. Obyvateľov schopných vykonávať prácu je uvedených 186. Pre prácu na poľnohospodárstve využívali naďalej dobytok - voly, kravy v počte 140 kusov. Ročne poskytovali práce dvojjáprahom 624 dní a ručné - manuálne práce želiari 261 dní. V naturáliách odvádzali 12 misiek masla, po 24 kusov kurčiat a sliepok a 144 vajíčok. Cenzus vo výške 57 zlatých odvádzali na sv.Juraja a na sv.Michala. Celkom je v súpise uvedených 56 mien. [33]

Oproti roku 1794 v súpise z roku 1796 chýbajú štyria podželiari, tým poklesol počet osôb schopných práce. Zmenila sa aj štruktúra obyvateľstva - sú tu nové mená sedliakov, čo malo odraz aj na výške cenzusu.

K ďalším zmenám došlo v roku 1797. V súpise z tohto roka je uvedených 46 domov sedliakov, 10 želiarov a 1 podželiar (bez domu). Obsadených bolo celkom 13 celých a ^{2/8} usadlostí. Obyvateľov schopných vykonávať prácu bolo 182. Na poľnohospodárstve využívali len dobytok - voly a kravy pre ťažné práce v počte 138 kusov. Cez rok poskytovali prácu dvojjáprahom v počte 663 dní a manuálnu prácu v počte 335 dní. V naturáliách naďalej odvádzali 12 misiek masla, po 25 kapunov a sliepok a 153 vajíčok. Cenzus odvádzaný na sv.Juraja a sv.Michala bol 54 zlatých. V tomto súpise je uvedených 58 mien a podželiarom bol Michal Schlachta. Árendátorov, ktorí odvádzali 10,15 resp.20 zlatých je uvedených 14. Richtárom (judex) v tomto roku bol Andreas Griscik senior. [34]

Oproti roku 1796 sa zmenšil počet sedliakov o jedného, ale pribudli jeden želiar a jeden podželiar. Počet obyvateľov schopných práce poklesol o štyroch, ale zvýšila sa povinnosť na prácu s dvojjáprahom o 19 dní a na manuálnu prácu o 74 dní.

Mimo árendátorov uvedených v súpisoach z rokov 1794

a 1797 bol prílohou urbár aj samostatný súpis árendátorov na celom panstve. V rokoch 1796 a 1797 mali v obci prenajaté - krčmu Hersko Joseffovitz a mlyny - Georgius Psenko (Benko) a Paulus Schlachta. [33,34]

V súvislosti so záujmami štátu nadobúdali v tomto období väčší význam cesty. Krajinská cesta vedúca do Humenného vo všetkých troch smeroch t.j. do Kochanoviec (smer na Medzilaborce), do Jasenova (smer na Sninu) a do Závadky (smer na Michalovce a Vranov) bola v dobrom stave. No napriek dobrému stavu ciest bola doprava najmä väčších nákladov spojená s ťažkosťami. Prechod cez Laborec bol len cez brod a v daždivom počasí prevoz. Až ku koncu storočia vrchnosť pristúpila k stavbe kvalitného mosta cez rieku Laborec. Most dlhý 30 siah bol postavený v roku 1777, pričom 225 zlatých na stavbu poskytlo panstvo a 75 poddaní z Kudloviec. Na stavebných prácach sa okrem občanov mesta a obce Kudlovce podieľali aj poddaní z okolitých obcí - aj občania Kamienky. [36]

Na stav a pravidelnú údržbu mostov a ciest dohliadali mýtnici. Mýtnici vyberali mýto aj na pravidelných týždenných a dvoch výročných trhoch v meste Humenné. Každý návštevník trhu pri vstupe do mesta musel najprv zaplatiť mýto. Tieto poplatky ale pre chudobných poddaných z dedín patriacich panstvu boli veľkou prekážkou pre speňaženie svojich poľnohospodárskych produktov. Koncom 80-tych rokov bolo oslobodených od poplatkov okolo 29 obcí humenského panstva. [1]

Vzhľadom ku skutočnosti, že napredoval rozvoj hospodárstva, rozrastalo sa aj samotné mesto Humenné. Preto sa do služieb zemepánov dostali aj "zdatní" mládenci z okolitých dedín. Z obce Kamienka pôsobili v službách grófa Štefana Csákyho ako "hajdu Domino"- hajdúsi. V roku 1795 bol hajdúch Michael Kurilov a v rokoch 1796-1797 už boli dvaja hajdúsi Michael Kurilov a Stephan Skubov. Ako zamestnanci dostávali ošatenie, obuv aj naturálie. Hotovosť ročne predstavovala výška pre Kurilu 56 zlatých a 55 grajciarov a pre Skubu 43 zlatých a 55 grajciarov. Táto výška bola závislá aj od toho, aké bral ošatenie a naturálie. [36]

8.3 Život občanov

Celé 18.storočie sa vyznačuje v obci s menšími výkyvmi vzostupne. Obec sa rozrástla a zo 17 sedliackych domov v roku 1720 vyšla až na 46 domov v roku 1796. Obec sa zaľudňovala a vzrástol počet obyvateľov až na 382, čo je súhrnný počet obyvateľov v roku 1787, teda v časoch prvého celokrajinského sčítania obyvateľstva. Z daňových súpisov sa dozvedáme, že ku koncu už bolo 51 domov, pribudlo aj sedliakov. Z rastom počtu domov aj obyvateľov vzrástol aj počet chovných zvierat. Obec bola len poľnohospodárska a pôda sa obrábala rožným statkom - býkmi. Kravy sa chovali kvôli mlieku a prasatá kvôli mäsu. Rozmáhal sa chov oviec a kôz a v roku 1795 bolo v obci až 62 ošípaných, 38 oviec a 54 kôz. Pasienkov bolo dosť a paša na nich dobrá, vhodná pre chovateľské účely. Len pre zaujímavosť, v tomto roku bolo v obci 16 detí mužského pohlavia. Pestovalo sa obilie, pšenica, jačmeň, ovos, domáce plodiny a podstatne vzrástlo pestovanie konopy. Produkty sa predávali na trhoch v Humennom. V obci fungovala krčma, ktorú mal prenajatú žid z Porúbky. Z poľnohospodárskych stavieb boli v obci 2 mlyny, 3 trepárne a píla na spracovanie dreva. Drevo sa využívalo na kúrenie, aj na stavebné účely.

8.4 Obecná správa v období Csákyovcov.

Z hľadiska miestnej správy stav ku koncu 17.desaťročia zostával rovnaký ako v priebehu celého desaťročia. Zaujímavosťou je ale to, že v dokumente o obci z roku 1690 sa objavuje šoltýs - Szikora Janos. [5] Začiatkom 18.storočia sa tento stav zmenil a v súpise o obci sú:

V rokoch 1706 - štyria šoltýsi:

- ▲ Maczkovics,
- ▲ Stopka Musil,
- ▲ Sikorc Ivan,

▲ Gajdos Michal. [6]
V rokoch 1711 - štyria šoltýsi:

- ▲ Maczku Dzura,
- ▲ Mihaly Savsta,
- ▲ Skuba Janos,
- ▲ Papcky Miko. [7]

V rokoch 1712 - dvaja šoltýsi:

- ▲ Stopkocz Mihaly,
- ▲ Maczko Guörgy. [8]

V súpise z roku 1715 je uvedený richtár - Szvatko Andras. [9]
Nedatovaný súpis - 1716 je uvedený ako richtár - Konaczko Zgyre. [10]

V roku 1716 - výkaz desiatku - richtár - Maczkovicz Jura. [11]

V rokoch 1728 - dve šoltýstva:

- pánske vedie šoltýs Maczkoviecz,
- spoločnosti Ježišovej. [14]

V roku 1766 - urbár humenského panstva - richtár Janostin Onder. [16]

V roku 1772 - urbár Kamienka - richtár Kurila Istok,

prísazní: - Maczkovics Onda,
- Behun Matyas,
- Janovcsin Dzura,
- Janovcsin Milyo. [20]

V roku 1776 - daňový súpis - richtár - Michael Janoscin. [26]

V roku 1792/3 - daňový súpis - richtár - Szitofilu Ondac. [26]

V roku 1793/4 - daňový súpis - richtár - Maczkocz Valyo. [26]

V roku 1776,1778 - výkaz desiatkov - richtár - Janovesin Mihaly. [31]

V roku 1794 - súpis robôt a dávok - richtár - Valentin Maczkovicz. [33]

V roku 1797 - súpis robôt a dávok - richtár - Andreas Griscik. [34]

Poznámky

- [1] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.81-87, 110;
- [2] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.117, N°187, Corbellignae Legioniy dislocatio 1693;
- [3] Zemplén vármegye politikai es helyrazi ösmertelese. In.: Adelélok IX. Sátoraljaújhely 1904, str.78;
- [4] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.279, Urbár Humenského panstva z roku 1703;
- [5] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.278, Urbár Humenského panstva z roku 1690;
- [6] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.117, N°185, Homonna Domini Conscriptio pro Contributionali ala sesvieny 1706;
- [7] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.118, N°18, Homonna Domini Conscriptio 1711;
- [8] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.118, N°19, Homonna Domini Conscriptio 1712;
- [9] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.114, N°89, Conscriptio Totius Comitatus pro Cassa Contributionalis deserviens 1715;
- [10] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/a, Loc.114, N°89, Conscriptio Totius Comitatus (nedatovaný);
- [11] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.281, Urbár domínia Humenné 1713-1717;
- [12] Acsády, I.: Magyarország népessége a Pragmatico Santio korában. Budapest 1896, str.180, 185, 399;
- [13] Kópia katastrálnej mapy č.174 - dedina Malá Kamenica - Kis Kemencze. Uhrách. Stolica Zemplínska 1867 a kópia zápisnica pasiek obce Kis Kemencze 1867. Archív Obecného úradu Kamienka;
- [14] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.282, Urbár domínia Humenné 1728;
- [15] BAZML, Sátoraljaújhely, Tekecs Zemplén diszma jedzek

- (mikrofilm), krabica N°466;
- [16]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.284,
Urbár domínia Humenné 1766;
- [17]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/58a,b,
Census et Arenda Anni 1766;
- [18]Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.101;
- [19]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1001/b, Fasc.162, Loc.95,
N°95, Chyrurgorum et Obstetricum Conscriptio 1767;
- [20]Takács, P.; Udvari, I.: Zemplén megyei jobbagy-vallomások
az úrbérrendezés korából I., Nyéregyháza 1995.
str.233,234;
- [21]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/b, Fasc.190, Loc.97,
N°132, Conscriptio Urbarialis Kis Kemencze A°1772;
- [22]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.385, Urbar Kis
Kemencze 1773;
- [23]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1001/b, Loc.72, N°600,
Sumario Tabella Introduction Statum Urbarialem Incuti
Comitatus Zempliniensis exhibens 1774;
- [24]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1001, Fasc.234, N°72,
Tabella Urbarialis Universalem Statum Colonar Comitatus
Zemplin;
- [25]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.304,
Súpis domov 1773;
- [26]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/d, 29 db., Loc.114,
Dicalis osszeirások Kis Kemencze 1777-1796/7;
- [27]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1003, Fasc.27, N°114,
Poplatky židia r.1783-1788;
- [28]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1003, Fasc.27, N°146,
Summarium der Popular - Conscriptio des Löblichen
Zempliner Komitats Homonnauer Processes pro A 1787.
ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/67, Sčítanie
obyvateľstva 1787;
- [29]AA Cass Košice - Distr.Decima - Zemplén - Relatio p.Szökő
14.7.1777;
- [30]AA Cass Košice - Distr.Regestrum Agnellaris Decima N°2 -

Regest desiatku jahniat 1778;

[31]AA Cass Košice - Distr.Decima - Zemplén - Fasc.TE;

[32]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.286/2,
Súpis majetku grófa Štefana Csákyho 1794;

[33]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.285,
Urbár dominia Homonna 1796;

[34]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.286/1,
Súpis majetku grófa Štefana Csákyho 1797;

[35]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.333,
Puncta Domini Diorectoris quoad Exstruendum
Ponte Homonnensem 1777;

[36]ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.304,
Zoznam zamestnancov roky 1795-1797;

9. Obec v období 19.storočia až k 1.svetovej vojne (od Csákyovcov k Andrassyovcom)

9.1 Prvá polovica 19.storočia (1800-1849)

V histórii európskeho kontinentu a Uhorska bolo 19.storočie veľmi významné. Ohraničovali ho dve veľké udalosti - Veľká Francúzska revolúcia roku 1789 a revolučné roky 1848/49. Celá Habsburská monarchia bola týmito udalosťami veľmi výrazne zasiahnutá. Účasť monarchie na dlhotrvajúcich napoleonských vojnách mala za následok veľké finančné ťažkosti a aj hospodárske vyčerpanie krajiny. Sediaci ako aj celok chudobneli a tým sa podstatne menila hlavne v poľnohospodárskych oblastiach monarchie spoločenská štruktúra poddaných. Rástol počet želiarov a podželiarov, ktorí sa živili námedznou prácou na panských veľkostatkoch.

K tomu treba prirátať to, že vlastne po celé 19.storočie v severných častiach Uhorska a aj Zemplínskej stolice vzniká hlad a bieda. V dôsledku populačného prírastku rastie aj počet roľníckeho obyvateľstva, ale nerastie pôda. Na severnom Zemplíne v tomto období len asi 11% z celkovej úžitkovej pôdy užívali roľníci. Horší osud mali bezzemkovia - želiari. Želiar dostal asi pol jutra pôdy a biednu chatrč. Z lesa si mohol doniesť drevo len pre najnutnejšiu potrebu. Zemepánovi musel odpracovať 90-110 dní do roka. Značná časť želiarov a dedinskej chudoby odchádzala v letnom období na žatevné práce do južného Zemplína. Tu pracovali počas troch mesiacov a to čo zarobili, sotva stačilo na pokrytie najnutnejších potrieb.

Keď však prišli neúrodné roky, tak sa dostavil hlad a bieda. Ničivý hlad - hladové roky boli v rokoch 1816-1817. V piatich východných župách zomrelo 44 000 ľudí. Pre Zemplín panovník uvoľnil podporu vo výške 25 000 zlatých a pôžičku 50 000 zlatých. [1]

Najtragickejší rok bol 1831, keď sa k hladu pridružila cholera epidémia. V Zemplíne postihla 40 439 ľudí a zomrelo 18 672 ľudí. Hlboká hospodárska a sociálna nespokojnosť zem-

plínskeho ľudu vyústila do nepokojov. Nepokoje v auguste 1831 začínali v južných častiach Zemplína a rozšírili sa až do severnejších častí. Privolané vojsko však veľmi razantne zasiahlo a "cholerové" povstanie potlačilo. Zriadené štatariálne sudy počas septembra 1831 vyšetrili 4000 osôb - 119 vzbúrencov obesili. [1]

Ďalšie roky bolo tomu podobne. V rokoch 1848-49 sa revolúcia rozšírila aj do Habsburskej monarchie. Pokroková buržoázia aj v uhorskom sneme roku 1848 pretlačila prijatie súboru tzv. marcových zákonov. Najvýznamnejším činom však bolo zrušenie poddanstva, ktoré však nebolo dôsledné a šľachta uhájila svoje záujmy. Zákon o zrušení poddanstva zbavoval od feudálnych povinností len urbársku pôdu a tej bolo na Zemplíne len asi 17% z celkovej úžitkovej pôdy.

Po potlačení revolúcie na západe, došlo k dohode aj medzi Viedňou a Petrohradom a rakúsko-uhorské vojská porazili v auguste 1849 maďarské národné vojská.

Po porážke revolúcie a páde bachovho absolutizmu došlo v roku 1867 k rakúsko-maďarskému vyrovnaniu a pretvoreniu habsburskej monarchie na Rakúsko - Uhorsko. [2]

Zásady o zrušení poddanstva prevzala aj viedenská vláda tzv. Urbárskym patentom zo dňa 2.3.1853. Pre urbárskych roľníkov sa mala z panských lesov a pasienkov vydeliť istá časť a to v rozsahu od 2 do 12 jutár lesov alebo pasienka na jednu celú urbársku usadlosť. Takto vznikli na Slovensku po zrušení poddanstva urbárske lesy a pasienky. [1]

Toto "urbárske" vysporiadanie prebiehalo v Uhorsku rozdielne. Každá župa si to vybavovala osobitne a trvalo to niekoľko rokov. Každá obec v župe mala mať tzv. urbárske členstvo. Toto urbárske členstvo sa ustanovovalo buď dojednaním s príslušnými zemepánmi, alebo vznikli legalizovaním súdnou cestou.

V Zemplínskej župe sa celý tento proces uskutočňoval od roku 1825 do roku 1865. V niektorých obciach tento proces započal ešte pred urbárskymi zákonmi - 1825 cestou dojednania v Hažíne a v roku 1834 súdnou cestou vo Veľkej Breznici,

Maťašovciach a v Továrnom. Po nadobudnutí platnosti urbárskeho zákona vznikli - legalizovali sa cestou súdu a dojednaním aj v ďalších obciach. V roku 1849 to prešlo cestou dojednaní v Pribeníku a cestou súdu v Kamienke, Kamenici, Čiernom Potoku a v Kalnej Roztoke. V susednej dedine v Ptičom to prešlo cestou dojednaní v roku 1862. [1]

Na začiatku 19.storočia v obci mierne vzrástol počet obyvateľov aj domov. V súpise z roku 1804 je uvedených 8 panských domov, tri mlyny a 52 sedliackych domov. Sedliaci hospodárili spolu na 13 a ^{1/4} usadlostí. Želiarov v obci bolo 8 a hospodárili na 2 a ^{3/4} usadlostí. Celkom bolo 161 obyvateľov, z toho 113 mužov a 100 žien. Ako ťažné zvieratá používali "rožný statok" - voly, ktorých chovali 142. Mimo toho chovali ďalej 100 kráv vrátane teliat a 34 kôz. V obci je evidovaný ako richtár (judex) Andreus Behun senior. [3]

V predchádzajúcom súpise nebola kolónka - žid a ani podľa mena a priezviska sa tam občan tejto národnosti nenachádzal. Súpis židov, ktorí boli uvedení v roku 1803 v Zemplínskej župe však v obci eviduje dve židovské rodiny. Jedna bola sedemčlenná a tvorili ju muž so ženou, dvaja synovia, dve dcéry a slúžka. Druhá rodina bola päťčlenná a muž i žena mali ešte troch synov. [4] Nie je tam uvedené ako sa živili, čo robili, ale dá sa predpokladať, že boli árendátormi - nájomníkmi niektorých budov, ktoré boli vo vlastníctve zemepánov. Tomu nasvedčuje aj prehľad židov v humenskom obvode v roku 1808. V Kamienke sú uvedení dvaja židia. Prvý je Abrahám Michalovits pochádzajúci zo Stropkova a jeho zamestnanie je "šenkár". Druhý je Chaim Weis pochádzajúci z Litowisch (Haliča - dnešné Poľsko) a mal zaujímavú prácu akože "páli pálenku". [5]

Určití ľudia - občania Kamienky prichádzali, ale niektorí museli aj odchádzať, aj keď sa im nechcelo. K takým patrili aj mladí muži odchádzajúci slúžiť do armády - povedané rečou ľudu - išli na vojnu. A keď sa im nechcelo, hľadali cesty ako sa z toho vyslobodiť. V roku 1806 sa to nechcelo Michaelovi Kurillovi. Napísal žiadosť na grófa Štefana Csákyho o oslobodenie z povinnosti ísť na vojenskú službu. Túto žiadosť odobril

aj obecné "zastupiteľstvo" zvláštnym listom na pána grófa. Tento list sa začína: "Najurodzenejší a najslávnejší Pán Gróf, nám najmilší pane! Podpísaní pokorne prosíme s čistým svedomím a ak treba aj pod prísahou..." V liste sa ďalej okrem iného uvádza, že istá žena bývajúca v Kamienke porodila v neprítomnosti svojho manžela 4 deti. Tak aby sa to neopakovalo, prosia o oslobodenie od povinnosti vojenskej služby. List podpísal richtár (judex) Martinus Janovcsiczko a prísazný Andreas Gyusseszanov. [6]

Niektoré budovy, ktoré boli vo vlastníctve zemepánov, neboli aj nimi využívané. Tomuto nasvedčuje aj súpis budov z rokov 1810 a 1811, ktoré v obci boli prenajímané árendátormi. V strede obce bola drevená krčma a pri nej bol postavený dom pálenice s ôsmimi murovanými kotlami. Oproti pálenici, za potokom, sa nachádza drevený dom, ktorý slúži na uschovanie jačmenného sladku a na sušenie sladku slúži murovaná pec. Na konci pri pálenici stáli tri drevené stajne, dve pre ustajnenie približne 40 kusov a jedna pre ustajnenie 30 kusov dobytky. Pri stajniach stála stará stodola v ktorej bola uschovaná mláčačka. Rovná veľká stodola bola nájomníkom postavená v roku 1810. Oproti stajniam bol novopostavený drevený senník. V obci bol postavený horný mlyn s dvoma kameňmi na mletie a pri ňom stála vodná píla postavená na dvoch murovaných stĺpoch. Pre nájomníka slúži drevený dom a hospodárske budovy - stajňa, chlievy a senník. Na dolnom konci obce stál dolný mlyn s dreveným domom pre mlynára. K tomuto mlynu patrili taktiež hospodárske budovy. Mlyn bol postavený z tvrdého dreva, veľkosťou pre dva kamene. Na konci súpisov je uvedené, že na prenájom sú aj vyše obce ležiace tri malé mlyny bez ďalšieho opisu. [7,8]

V roku 1810 bol vykonaný aj súpis benefícií na panstve grófa Csákyho. Tento súpis v obci Kamienka je dosť zjednodušený. Neobsahuje to, čo majú poskytnúť poddaní zemepánom. Obsahuje celkom 60 mien, z toho je 52 sedliakov, 7 želiarov a 1 podželiar. Sedliaci hospodárili celkom na 26

celých a $\frac{1}{2}$ usadlosti. Celkom je uvedené číslo 114 mužov a 99 žien. Chovali celkom 142 býkov, 99 kráv a 26 oviec. Na pozícii čísla 47 je uvedený richtár (judex) Martinus Janostsin. [9]

Obdobný je súpis vykázania úrody, ktorú mali poddaní v roku 1811. V tomto urbárskom súpise je uvedených 53 sedliakov bývajúcich v domoch a 7 želiarov majúcich dom. Sediaci hospodárili spolu na 6 celých a $\frac{6}{8}$ usadlosti. Celkom bolo vykazaných 348 krížov oziminy, 321 krížov ovsa a 108 vozov sena. Na konci súpisu sú uvedené - mlyn pre dva kamene v obci aj mimo obce, krčma, 8 kotlova pálenica a panské pozemky. Toto vlastnili zemepáni. Celkom mali 122 jutár zeme, 36 jutár lúk na kosenie. Na panských pozemkoch bol od obyvateľov vyrúbaný desiatok 195 krížov oziminy, 30 krížov jačmeňa, 119 krížov ovsa a 36 vozov sena. [10]

Osobitne bol spracovaný v roku 1811 súpis klčovísk, polí a lúk aj lesov v deviatich dedinách. V obci Kamienka bolo zaevidovaných - "jutra po 1200 štvorcových siah" - 109 $\frac{750}{1200}$ lúk, 3327 $\frac{190}{1200}$ 1.trieda lesy, 2158 $\frac{300}{1200}$ 2.trieda lesy, 356 $\frac{1080}{1200}$ 3.trieda lesy, 29 $\frac{600}{1200}$ neúrodných miest a rozporných lesov 2.triedy bolo 182 $\frac{1006}{1200}$ - celkom 6363 $\frac{776}{1200}$. Najväčšie lúky boli v oblastiach označovaných ako Pod Kossárky, Na Kossárky a Kamenna. Les 1.triedy bol v oblasti označenej Bresztov Verch, Meassi Verch, Medvedze, Bikov hrnok, Nad Osztrovecz, Rozdzil, Na Rozesiperu Szkalu, Penyezsnyi, Na Hazineskim, Kundratov Verch, Cserveni Hrunok, Medvedze, Lopustan a Babej. Les 2.triedy - Malinni Verch, Pod Rosárky, Sztobe, Folyova Sztrany, Dgyil, Strednya Rosztoka. Les 3.triedy - Chlivi, Bestyitky, Osztra, Szkalki a Dalnya. [11] Všetky názvy sú uvedené tak, ako je to v súpise.

V roku 1812 sa urobil súpis usadlostí, pozemkov, lesov a panských príjmov celého Zemplínskeho komitátu. V súpise z humenského panstva je obsiahnutá aj obec Kamienka. V obci bolo 60 domov a 13 $\frac{2}{4}$ usadlostí. Panskej zeme bolo 152 jutár a 5061 jutár lesov. Obec odvádzala 60 forénov - zlatých panský poplatok. Roboty sedliacke po 20 grajciarov bolo za 229 forénov a 40 grajciarov. Roboty želiarske po 10 grajciarov bolo za 24

forénov. Dlhá vozba - vozenie po 40 grajciarov za 8 forénov a 50 grajciarov. Odvádzanie - poskytovanie potravín za 11 forénov a 15 grajciarov. Suma ročného príjmu 8894 forénov a 3 grajciare. Za užívanie dreva a trstiny odvádzali 5 forénov a 45 grajciarov. Desiatok dávali z plodín 56 forénov a 18 grajciarov a z vody 10 forénov. Suma ročného zo všetkých desiatkov 2137 forénov a 72 grajciarov. Z mlynov bol príjem 201 forénov a 36 grajciarov, z pozemkov 109 forénov, z lesov 1096 forénov a 3 grajciare. Suma ročného príjmu 2137 forénov a 42 grajciarov. [12]

Tento stav bol v období, keď majetky v obci Kamienka patrili do vlastníctva Juliany Csáky, ktorá bola vydaná za Petra Szapary. Toto panstvo v tomto období tu z časti bývalo - hlavne v letnom období a chodili tu na rôzne "posedenia" a pod. Tým, čo sa o panstvo "staral", bol Joannes Enyedy z manželkou Annou rodenou Sztanyi.

Panské nehnuteľnosti boli veľké a lesy tvorili väčšiu časť katastra obce. Preto tu bol aj lesný radca Joseph Pzachazss (manželka Mária Cziziasky) a lesný úradník Vencel Hanussy (manželka Joanna Pap). [26] Pán lesný radca s manželkou sa "činili" aj o zachovanie rodu. V období rokov 1823-1825 sa im narodili dvaja synovia a boli pokrstení na fare v Ptičom. Lesníkom v tunajších lesoch bol Martin Tutko (manželka Mária Hojsfak). [26]

Zmeny v počte a sociálnej skladbe obyvateľstva v obci Kamienka v druhom desaťročí 19.storočia dokumentuje ďalší daňový (diciálny) súpis, ktorý je známy z posledných desaťročí 18.storočia. V roku 1828 je celkom evidovaných 39 daňovníkov, žijú spolu s 99 osobami. Sedliakov je 34, 4 želiari a 3 podželiari a jeden remeselník. Len jeden daňovník mal sluhu. Počet domov, od ktorých sa platila daň, bol 35. Daň z držanej zeme pestovaním obilia odvádzali v bratislavských mericiach v počte 366 ^{1/3}. Lúky, ktoré mali v držbe, boli o celkovej veľkosti 84 ^{3/6} malých jutár. Chovali 26 býkov a 3 býčkov, 13 kráv - dojníc a 11 neplodných. Jedného ťažného koňa mal mlynár. Chovali ešte 5 prasiat a 16 kôz. Nechovali v tomto období ovce. Domov v obci bolo v celkovom počte 38 zaradených do 3.triedy. Orné

pozemky vo veľkosti v jutrách počtom 108 a lúky vo veľkosti v malých jutrách počtom 80 boli zatriedené do 3. triedy. V súpise sú aj dvaja mlynári a žid Izak Juskovicz, ktorý árendoval pálenicu vrátane kotlov a dom. [13]

V súpise sú na začiatku uvedení obyvatelia, ktorí potvrdzujú správnosť:

richtár (judex)	- Georgius Dzurino,
prísazní (jurati)	- Martin Janotsin,
	- Stephan Janotsin,
sedliaci (coloni)	- Andreas Kristján,
	- Paul Zsidó,
	- Andreas Szalaga,
	- Ivan Janosik,
	- Andreas Salamon,
želiar (inquilinus)	- Ivan Pinovetz. [13]

Celkový počet obyvateľstva z tohto obdobia uvádza až L. Nagy vo svojej knihe. Podľa týchto údajov v roku 1828 bolo v obci 65 domov a žilo tam 489 obyvateľov a všetci boli rimokatolíci. [14] Tento údaj však neposkytuje prehľad o spoločenskom rozvrstvení všetkého obyvateľstva. Okresný prehľad o obyvateľstve v okrese Humenné dáva sumárny popis z jednotlivých dedín z roku 1844 a 1845. V obci bolo 39 domov a 40 užívateľov. Sedliakov bolo 23 a 4 želiari. Chlapcov - detí bolo 128 a celkom bolo 155 mužov. Podľa vekového rozvrstvenia - 90 bolo do sedemnásť rokov, 40 bolo ženatých, 17 slobodných vrátane vdovcov a 8 bolo nad 40 rokov. Štatistika ešte uvádza, že sa narodilo 10 detí a zomreli štyria ľudia. [15]

V tomto sumárnom prehľade nie sú uvedení obyvatelia podľa národnosti a ani podľa náboženstva. Prospelo by to k určitému vzájomnému porovnaniu s tým, čo je vykázané v daňových súpisoch o odvode dane židov z jednotlivých obcí humenského panstva v rokoch 1846 a 1847. Celková vyrúbaná daň v období na každý rok 1846, 1847, 1848 bola 144 forénov - zlatých a ²⁸ grajciara každoročne. Kráľovský desiatok bol každoročne 12 zlatých a 39 grajciarov. [16] Preto, že to nesplácali

pravidelne, tak sa to v niektorom ďalšom roku spočítalo a výška sa nahromadila.

9.2 Druhá polovica 19.storočia (1850-1899)

V polovici 19.storočia sa Humenné aj s jeho priľahlými dedinami prebúdzajú z letargie a zaznamenávajú zreteľnejší rozvoj. Ostáva však naďalej chudobnou oblasťou.

Po smrti posledného Drugethovca Žigmunda rozsiahly majetok prechádzal do vlastníctva načas Zichyovcov, Van Der nathovcov a Csákyovcov. Až v 19.storočí sa v Humennom objavil predstaviteľ rodu Andrassyovcov, ktorý po celé toto storočie, ale aj začiatkom nasledujúceho storočia vplýval na uhorskú politiku.

O Andrassyovcoch sa vie, že pochádzali zo Sedmohradska. V 18.storočí sa rozdelili v Uhorsku na dve vetvy - na krásnohorskú (Juraj Andrassy a syn Mikuláš) a betliarsku (Štefan Andrassy).

Keď sa Karol III. Andrassy oženil s Etelkou Szaparyovou, získal týmto sobášom nové majetky a medzi iným to bol aj značne okypnený Drugethovský majetok v Humennom. Jeho traja synovia na základe pozostalosti si rozdelili majetok takto: Parchovany a Kamenicu nad Cirochou dostal Emanuel, Trebišov a Humenné Július a Aladár. Po smrti Emanuela získal majetok - teda túto časť - Kamenické panstvo jeho syn Gejza Andrassy. [17]

Ešte aj ďalšia udalosť podmienuje rozvoj v tejto časti Zemplínskej stolice. Objavenie železnej rudy, hojnosť lesov a dostatok vodnej energie z horských potokov podmienuje založenie železiarní v Zemplínskych Hámroch. Ich vznik možno datovať do rokov 1815 a založil ich železiarský podnikateľ Jozef Rohll. Železiarne vyrábali v časoch najväčšieho rozmachu v roku 1857 okolo 6000 centov surového železa. V oblasti železiarní vznikli aj ďalšie závody v Belej nad Cirochou, vo Vyšnej Jablonke a v Kamenici nad Cirochou. [18]

Železiarne v Kamenici založila grófka Adela Andrassyová

a tu sa nevyrábalo surové železo, iba sa spracovávalo napr. na poľnohospodárske nástroje, lopaty, kince a pod. Železiarne - hámor stáli na pravej strane cesty z Kamienky do Kamenice poniže mosta na Rike. Aj dnes sa tento most volá "hamornický". Voda do tejto "fabriky" bola privádzaná z potoka Rika z katastra obce Kamienka. Nad mostom v časti "Verbiny" bola rieka prehradená a voda vedená malým korytom popri časti "Senokosy" až do železiarní. Tak je to zachytené aj v katastrálnej mape obce Kamienka z roku 1867. [19]

V období štyridsiatych rokov 19.storočia bolo v Kamenici zamestnaných v železiarňach 16 robotníkov. Postupne tieto železiarne zanikli a na tomto mieste bola vystavaná tehelňa, ktorá okrem tehál vyrábala aj odvodňovacie rúrky pre melioračné potreby Andrassyovcov. [20]

Rod Andrassyovcov za obdobie pôsobenia v Humennom a okolí nepomohol zmierniť sociálne podmienky obyvateľov obce, zamestnancov na svojich majetkoch a nemal ani záujem na riešení či už národnostných, hospodárskych alebo kultúrnych problémov, pokiaľ mu takéto riešenie neprineslo úžitok. [17]

Aj keď bolo zrušené poddanstvo v celom Uhorsku, veľmi ťažko sa to presadzovalo do praktického života pre odpor šľachty - zemepánov. Až koncom 19.storočia bolo zrušené poddanstvo aj v cirošskej doline. Významnú zásluhu na zrušení robotných povinností na panstve Kamenica a v jeho okolí mal aj Marcin Chvostaľ, rodák z Modrej nad Cirochou, ktorý bol na toto obdobie pomerne vzdelaný a svoje názory a požiadavky občanov osobne tlmočil cisárovi Františkovi Jozefovi. Na dôkaz poddanstva ukázal aj robotné známky, ktoré zemepán dáva poddanému za odpracované dni na panskom. Menovaný zomrel v roku 1964 v rodnej obci. [20]

Napriek celkovému vzrastu hospodárstva a rozvoja remeselnej výroby, na Zemplíne a aj v okolí na humenskom panstve v druhej polovici tohto storočia, ostalo určujúcim odvetvím v obci poľnohospodárstvo. Oproti predchádzajúcemu obdobiu sa zmenila štruktúra i skladba vlastníctva pôdy a počet gaz-

dovských sedliackych usadlostí.

Určitý zosumarizovaný stav vlastníkov a pozemkov v obci udáva štatistický prehľad z roku 1865. V obci vlastnili pozemky dvaja veľkostatkári a 66 malých gazdov. Celková plocha pôdy v katastri obce je 5404 katastrálnych jutár. Najväčšiu plochu zaberajú lesy 4205 katastrálnych jutár, orné pozemky 424, lúky 129 a pasienky 391 katastrálnych jutár. Neúrodná pôdy zaberala plochu 255 katastrálnych jutár. V katastri obce sa nenachádzali plochy viníc. [21]

Podrobný obraz o prerozdelení pozemkov po tereziánskej reforme dokumentuje katastrálna mapa a parcelačné protokoly s menami vlastníkov z roku 1867. [19]

Najväčším vlastníkom nehnuteľnosti v obci bola grófka Andrassy Etelka. V intraviláne vlastnila 5 domov:

- ➔ č.1 - dom s potašňou, mlyn, píla,
- ➔ č.2 - mislivecký dom,
- ➔ č.15 - dom a mlyn,
- ➔ č.16 - krčma,
- ➔ č.17 - dom a stromová škola,
- ➔ č.18 - dom s dvorom (potašňa).

V intraviláne vlastnila teda celkom 30 385 m².

V extraviláne - pozemky..... 2 667 880 m²

les 25 820 630 m²

rybník 8 056 m²

.....

celkom 28 496 566 m²

Celkom teda vlastnila grófka Etelka Andrassy 28 526 951 m² ~ 2 852 ha. Zaujímavosťou je evidencia pod č.1 - dom s potašňou. Táto evidencia svedčí o tom, že v obci Kamienka na grófskom majetku bola aj výroba potaše. Potaš - uhličitan draselný K₂CO₃ je nepostrádateľnou surovinou pri výrobe skla. Jej výroba je náročná na drevo - na 1 kg potaše sa počítalo až 10 q drevene hmoty. Preto je len samozrejmé, že aj keď tu bolo drevnej suroviny nadostač, vyrábala sa na rôznych miestach - Vaľaškovce, Adidovce, Kamienka.

Mislivecký dom - to je dnešná budova, kde sídli správa vojenských lesov - Kamienka. Mlyn - horný stál pod domom č.1, tam stála aj píla, dolný mlyn - dom č.15, to je dnes dom rodiny Škubovej, v prostriedku pri moste. Krčma - dom č.16 stála v priestoroch vstupu do obce na pravej strane oproti autobusovej zastávke, kde sú dnes domy od Jána Kerekaniča hore až po dom Kolesárovcov. A nakoniec dom č.17 to je bývalá hájenka vojenských lesov - dom susediaci z hornej strany s domom Jána Kerekaniča.

Ďalším najväčším vlastníkom v katastri obce Kamienka bola de Nagy Paulina (Nagy Gyula bol statkár v Hažíne). Vlastnila lúku - Rokytov láz a les - Černa hora v celkovej rozlohe 3 229 797 m² ~ 323 ha.

Vo vlastníctve obce bol dom č.68 - to bol pravdepodobne dom pre bývanie obecného pastiera. Mimo toho obec vlastnila v intraviláne miestny priestor 21 130 m² a v extraviláne - poľné a spojovacie cesty 50 728 m², vodné toky v sumári 72 394 m², cintorín - 5 478 m² a pozemky - 666 211 m². Celkom obec vlastnila 815 941 m² ~ 82 ha.

Cirkevné majetky v tomto období boli kostol s rozlohou 637 m² a lúka pri kostole o výmere 29 265 m². Školská budova mala popisné číslo 26 - stála na mieste kde stojí aj dnes, celkový pozemok bol 856 m².

V obci bolo v tomto období 10 domkárov - to sú takí, čo vlastnili len dom. Medzi sedliakov sa počítali aj takí, čo nevlastnili pozemky v extraviláne, a tých bolo 8. Najväčšími vlastníkmi pozemkov celkovo boli:

Šlachta Jozef a spoločník Šlachta Michal s výmerou 76 851 m², dom č.31; Mesaroš Andrej a spoločník Mesaroš Ján s výmerou 75 209 m² dom č.47; Janovčík Ján starý s výmerou 69 955 m², dom č.25; Škuba Andrej s výmerou 63 279 m², dom č.48; Šalak Jozef a spoločník Šalak Vasiľ s výmerou 61 805 m², dom č.42.

Títo piati sedliaci a ich spoločníci vlastnili nad 6 ha pozemkov. Pre celkový prehľad uvádzame aj ďalšiu štruktúru rozloženia vlastníkov v rozmedzí:

- ▲ 5 až 6 ha boli 8 sedliaci,
- ▲ 4 až 5 ha bol 1 sedliak,
- ▲ 3 až 4 ha boli 12 sedliaci,
- ▲ 2 až 3 ha boli 11 sedliaci,
- ▲ 1 až 2 ha boli 15 sedliaci,
- ▲ do 1 ha boli 9 sedliaci.

Najviac sedliakov bolo samostatných vlastníkov - celkom 37, dvaja vlastníci - tých bolo 11 a traja vlastníci na pozemkoch boli len dvaja.

Pozemky sedliakov sa zväčša rozkladali vo východnej časti - pod Jarovníkom. Bolo to v týchto honoch - Pastovník, Senokosy, Za Potokom, Predná a Zadná Strupaňova, Nižná Dolina, Záhumienky, Domašnia, Štverhie horby a Lazy. Na druhej strane dediny to bol len hon Pod Chrastki. Je možné konštatovať, že to boli pozemky s horšou kvalitou pôdy - menej úrodné. Pozemky s lepšou pôdou boli aj naďalej vo vlastníctve grófký Andrassyovej Etelky. Boli v týchto honoch Riň, Konske, Pod Markevou, Drinova, Nad Chrastkami, Dluhi, Ukrušoch a Pod Černou. [19] Názvy honov sú opísané z katastrálnej mapy bez úprav.

V obci sú podľa katastrálnej mapy dva mlyny. Vlastníkmi mlynov bola grófka Etelka Andrassy. Mlynov v okolí Humenného bolo celkom v 26 obciach. V niektorých obciach boli aj dva mlyny. V okolitých obciach boli všade mlyny - v Porúbke, Chlmcí, Ptičom, Hažíne, Kamenici nad Cirochou, Modrej aj na Vaľaškovciach. V Kamienke boli dva mlyny - horný mlyn bol s troma kameňmi a bol kapacitne väčší - viac zomlel, a dolný mlyn mal dva kamene. [22]

Oveľa väčší prehľad o obci je zdokumentovaný v sčítaní obyvateľstva, súpise domácich zvierat a budov z roku 1869. [23] V tomto roku bola nasledujúca skladba prítomného obyvateľstva - celkom prítomných 599, mužov 304, žien 295. Mužov slobodných 178, ženatých 117, vdovcov 9. Slobodných žien 161, vydatých 112, vdov 11 a 1 bola rozvedená.

Boli to obyvatelia pomerne negramotní, len 97 mužov a 41 žien vedelo čítať a písať ani čítať nevedelo 189 mužov a 192

žien, čo je celkom 63,5%. V obci bolo 566 rímskokatolíkov, 15 gréckokatolíkov, 1 evanjelik - kalvín a 17 židov.

Vekové zloženie bolo pestré. Najstarším občanom bol muž vo veku 92 rokov - Hrubovský Andreas a bol vdovec. Najstaršia žena bola 72 ročná - Behun Maria a bola vdova. Vekové rozloženie bolo nasledujúce:

do 29 rokov - 181 mužov a 187 žien,

od 30 do 59 rokov - 106 mužov a 90 žien,

od 60 do 99 rokov - 17 mužov a 18 žien.

Z tohto vyplýva, že v obci žilo nad 60 rokov len 35 občanov, čo predstavuje 5,82%. Detí do 10 rokov veku žilo v obci 106 dievčat a 93 chlapcov, čo je spolu 199 detí, ~ 30 % obyvateľov obce. V roku sčítania 1869 sa narodilo 12 chlapcov a 18 dievčat - spolu 30 detí.

Zamestnanie občanov bolo rovnaké ako v predchádzajúcich rokoch. Bolo to viazanie sa k pôde - 72 bolo majetných čo obrábali pôdu, 102 boli roční sluhovia na panských pozemkoch a 49 boli nádenníci, čo robili na panskej pôde.

V obci boli do kolónky - úradníci zaradení traja občania, do kolónky - robotníci 10 občanov a do kolónky - samostatní podnikatelia dvaja občania. Úradníci pracovali ako učitelia, robotníci robili na pile resp. mlyne a podnikatelia boli mlynári. Traja občania pracovali ako šenkári - krčmári. Hospodársky správca na grófskych majetkoch bol v dome č.2 - Abertky Karoly (51 ročný).

V dome č.2 - hospodárskeho správcu bývalo 7 členov domácnosti a dvaja ďalší - sluha a slúžka. Syn hospodárskeho správcu - Abertky Bela (21 ročný) pôsobil ako učiteľ na škole v Humennom.

V súvislosti s touto rodinou sa v októbri roku 2005 v našej obci Kamienka objavil potomok - Abertky Karol, ktorý dnes s rodinou žije v oblasti Miškolca v Maďarsku a je lesníkom. Jeho pra-pradedo sa podľa rodného listu narodil v roku 1867 v našej obci Kis Kemencze a volal sa Abertky Gyula. Boli mu poskytnuté údaje zo sčítacieho hárku z roku 1869 a aj rady pre ďalšie pátranie.

V obci žili dvaja mlynári - Sofranek Janos a Vrabely Andreas s rodinami. Krčmu mal prenajatú žid Reich Berko, ale jeho syn Mark je zaznamenaný ako obchodník. Vedľa krčmy bol postavený veľký dlhý dom na prenajímanie a v tom žilo 46 ľudí rozdelených do desiatich rodín. V školskej budove bol aj byt pre učiteľa a tým v tomto období bol Vojtuny Janos (49 rokov) a žil s manželkou Annou. V obci žilo 5 rodín s menom Škuba a celkom ich bolo 27 - 13 mužov a 14 žien.

V obci v roku 1869 sú zaznamenané dve stavby, ktoré slúžili verejnosti - jedna cirkevná - kostol a druhá k vyučovaniu detí - škola. Zostávajúcich 72 domov slúžilo občanom na bývanie. V týchto domoch bolo 96 obývacích izieb (niektoré slúžili aj za spálne), 70 komôr a 79 predsiení. Ani jeden z domov nemal pivnicu. Pri domoch bolo postavených 100 maštali a 46 stodôl (plevne).

Súčasne v tomto roku bol vykonaný aj súpis hospodárskych zvierat. V obci chovali 35 koní a 6 žriebet a z rožného dobytka - z maďarského plemena - 36 kráv, 22 volov a 35 teliat, zo švajčiarskeho plemena - 7 býkov, 62 kráv, 36 volov a 65 teliat. Okrem toho chovali aj 79 oviec, 55 kôz, 89 sviní a 5 úlov včiel. Najviac koní - 8 kusov držal Behun Janos. Najväčší počet kráv - po 11 kusov mali traja sedliaci - Slachta György, Slachta Mihaly a Gyurko András. Veľké stádo oviec v počte 28 kusov choval gazda Konatsko János. Obdobne veľké stádo kôz choval aj ďalší gazda Gyurina András. Včely v obci držali len Abertky Karoly - hospodársky správca - 4 úle a 1 úl Vrabely András - mlynár. [22]

Po roku 1869 nenastali podstatné zmeny v obci. Štatistické údaje z roku 1877 vlastne len konštatujú, že v obci je 74 domov a 599 obyvateľov a rímskokatolíci majú farnosť v Ptičom. [24]

Začiatkom roka 1881 sa uskutočnilo v krajinách Uhorskej koruny ďalšie sčítanie ľudu. Došlo k poklesu obyvateľstva. Kým v rokoch 1869 a 1877 bol stav obyvateľstva 599 a počet domov 74 [22,23], v roku 1881 poklesol na 520 a počet domov na 70. [24] Podľa materinskej reči bolo v obci 511 Slovákov, 2 Maďari, 1 Nemeč a 6 ľudí klasifikovali, že nevedia rozprávať. Iná sklad-

ba bola podľa náboženského vierovyznania. K rimokatolíkom sa hlásilo 495, ku gréckokatolíkom 14, k židom 11 obyvateľov. [25]

Pokles obyvateľov v rozmedzí rokov 1869-1881 mohol byť aj dôsledkom vysťahovalectva, o ktorom sa žiaľ nenašli nijaké archívne dokumenty. Určitý pokles v týchto rokoch mohla spôsobiť aj väčšia úmrtnosť, čím bol menší prírastok obyvateľstva. [26] V roku 1872 v obci zomrelo 15 obyvateľov, ale v roku 1873 to už bolo podstatne viac - 16 obyvateľov zomrelo na normálne choroby, ale 21 obyvateľov zomrelo v dôsledku cholery. V ďalšom roku 1874 nevyčíňala cholera, ale 20 zomrelých obyvateľov identifikovali ako dôsledok choroby zápalu pľúc. Pravdepodobne to bolo niečo infekčné, lebo aj o rok pozdnejšie 1875 na takúto chorobu zomrelo 27 obyvateľov obce. [26]

V období ďalšieho desaťročia sa stav podstatne zmenil. V roku 1892 podľa štatistických údajov mala obec 619 obyvateľov, ktorí bývali v 87 domoch. [25] Podľa materinskej reči bolo 604 Slovákov, 10 Maďarov, 1 Nemecký a 4 inej národnosti. Podľa vierovyznania - 586 rimokatolíkov, 13 gréckokatolíkov, 5 evanjelikov a 15 židov. Celková plocha katastrálneho územia obce bola 5 987 katastrálnych jutár. [27] Došlo k nárastu obyvateľstva a stúpol aj počet obývaných domov.

Tento stav v obci zostáva na rovnakej úrovni. Svedčia o tom aj údaje obsiahnuté v štatistických ročenkách. V roku 1895 sa o obci konštatuje, že je to malá obec patriaca do okresu Humenné a má 87 domov a 619 obyvateľov. Veriaci rimokatolíci patria pod farnosť Ptičie, gréckokatolíci pod farnosť Porúbka, evanjelici pod svoje vedenie až do Kladzan a židia do Humenného. [28]

V tomto období boli už ustanovené notariáty. V okrese Humenné ich bolo 10 a do notariátu z číslom 6 - Nagy Kemencze, čiže dnešná Kamenica nad Cirochou, patrili aj obce Hažín, Chlmec, Jasenov, Kamienska, Modra, Ptičie a Porúbka. Celková plocha katastrálneho územia notariátu bola 21 674 katastrálnych jutár a v obvode notariátu bolo 4 481 obyvateľov. [28]

O niekoľko rokov pozdnejšie v roku 1898 sa uvádza, že

obec Kamienka je malá a v obci je pila. Obec patrí do Zemplínskej župy a okresu Humenné a má 87 domov a 619 obyvateľov. Veľkosť katastrálneho územia obce je 5987 katastrálnych jutár. [29]

Na začiatku druhej polovice 19.storočia v roku 1867 najväčšími vlastníkmi pozemkov a nehnuteľností v obci boli grófka Etelka Andrassy a de Nagy Paulina (statkár z Hažína). [19]

V poslednom desaťročí v roku 1893 už najväčšími vlastníkmi boli - gróf Emanuel Andrassy (Mano) a urbárska spoločnosť obce Kamienka. Urbárska spoločnosť vlastnila lúky o rozlohe 115 katastrálnych jutár a 30 katastrálnych jutár neúrodnej ladom ležiacej pôdy - celkom vlastnila 145 katastrálnych jutár. To bola malá "omrvinka" oproti tomu, čo vlastnil gróf (Mano) Emanuel Andrassy. V jeho vlastníctve boli:

orné pozemky - polia...237	katastrálnych jutár,
záhrada	3 katastrálne jutre,
lúky	74 katastrálnych jutár,
pastviny	126 katastrálnych jutár,
ladom ležiaca pôda	14 katastrálnych jutár,
les	5 059 katastrálnych jutár,
.....	
celkom	5513 katastrálnych jutár. [30]

Najväčší vlastník gróf Emanuel (Mano) Andrassy bol jedným z troch synov Karola Andrassyho a Etelky Szapary. V roku 1876, po smrti Karola Andrassyho, jeho manželka grófka Etelka Andrassy rozdelila majetky trom synom. Syn Emanuel (Mano) dostal panstvo Kamenica nad Cirochou, do ktorého patrila aj obec Kamienka. Tak sa vlastne Emanuel Andrassy po roku 1876 stal najväčším vlastníkom pozemkov a nehnuteľností v Kamienke. [31]

Na konci posledného desaťročia 19.storočia v roku 1895 vykonaný poľnohospodársky súpis v celej krajine a z toho bola zosumarizovaná poľnohospodárska štatistika. [32] Tieto štatí-

stické údaje dávajú súhrnný prehľad o obci v poľnohospodárskej oblasti. Celkom v obci Kamienka bolo 88 hospodárstiev. Celková hospodárska plocha bola v takomto rozložení:

orná pôda.....	451	katastrálnych jutár,
záhrada.....	19	katastrálnych jutár,
lúka.....	142	katastrálnych jutár,
pasienok.....	255	katastrálnych jutár,
les.....	5 059	katastrálnych jutár,
neúrodná pôdy.....	49	katastrálnych jutár,
.....		
celkom.....	5 975	katastrálnych jutár.

Obec bola zameraná z väčšej časti na poľnohospodárstvo a preto potrebovala k obrábaniu pôdy záprahy. Podstatne sa zvýšil oproti roku 1869 chov koní. Celkom sa chovalo v obci 83 koní - najviac bolo koní nad štyri roky 39 a kastrovaných 28. Podstatne viac sa chovalo hovädzieho dobytku - celkom 214 kusov. Veľa bolo len na pasenie - do jedného roka 34 kusov a nad štyri roky 97 kusov. Prevažovalo chovné plemeno moldavské strakaté. Oproti spomínanému roku 1869 podstatne poklesol chov sviň - v obci sa chovalo len 6 sviň a len 3 kozy. Veľmi rapídne stúpol chov baranov a ovcí - celkom sa chovalo 475 kusov. Dá sa z toho predpokladať, že boli veľmi dobre využité pasienky a lúky.

V tomto roku bol urobený aj súpis ovocných stromov v obci. V skladbe ovocných stromov prevažovali slivky 1 045 kusov, podstatne menej bolo hrušiek 78 kusov, orechov 34 kusov, jabloní 28 kusov a najmenej čerešní len 8 kusov. Celkový počet 1 196 kusov bol veľmi "slušný" najmä zásluhou veľmi rozšíreného pestovania sliviek. [32]

Dá sa predpokladať, že naši predkovia na konci 19.storočia pestovali slivky pre výrobu slivovice v pálenici, ktorá v tomto období v obci bola v prevádzke a aj pre vlastnú potrebu - sušené slivky boli súčasťou jedál cez zimné obdobie.

9.3 Prvé desaťročie v 20.storočí (1900-1914)

Oblasť severnej časti Zemplína sa veľmi pomaly dostávala k pokroku, ktorý sa už v južných a západných častiach Uhorska rozmohol.

Až v polovici 19.storočia došlo k napojeniu Humenného na poštovné spojenie. Zásielky sa raz za týždeň donášali z Humenného do Michaloviec s pripojením na košickú krajinskú poštu. [33]

Nesporne veľký význam pre celý horný Zemplín malo postavenie železničnej trate Michalany - Humenné v roku 1871 a Humenné - Medzilaborce - Palota v roku 1873. [34] Na začiatku 20.storočia v rokoch 1909 až 1912 bola postavená železničná trať Humenné - Stakčín, čo oživilo hospodársky život Sniny a okolia. [18]

Začiatok 20.storočia je obdobím dynamického pokroku. Došlo k rozvoju priemyslu. Zavádzali sa do života obyvateľstva vymoženosti ako bolo napr. elektrické osvetlenie. V tejto oblasti bolo elektrické osvetlenie najprv realizované v meste Humenné - v novembri 1907. [34] Do odľahlejších častí humenského rajónu sa elektrické osvetlenie dostalo až o 50 rokov pozdnejšie.

Na začiatku 20.storočia sa zmenila skladba obyvateľstva v obci Kamienka len veľmi málo. V roku 1900 mala obec 612 obyvateľov bývajúcich v 112 domoch. Vekové rozloženie bolo nasledujúce:

- ▲ deti do 6 rokov - 105,
- ▲ deti od 7 do 11 rokov - 106 - teda spolu 211 detí,
- ▲ mladých ľudí od 12 do 14 rokov - 44,
- ▲ mladých ľudí od 15 do 19 rokov - 62 - spolu 106,
- ▲ dospelých od 20 do 39 rokov - 134,
- ▲ dospelých od 40 do 59 rokov - 121 - spolu 255,
- ▲ dospelých nad 60 rokov - 40.

Z tohto rozloženia je vidieť, že najviac bolo detí a najmenej obyvateľov bolo nad 60 rokov. Už z vekového rozloženia obyvateľstva sa dá súdiť rodinný stav. Najviac bolo slobodných 322, vydatých a ženatých bolo 248, len 31 bolo ovdovelých.

Podľa materinskej reči boli dvaja Maďari, 18 Nemcov a 574 Slovákov. Inej reči, ako bolo uvádzané, bolo 18 občanov.

Obec bola, dá sa konštatovať, katolícka - 579 bolo rimokatolíkov, 20 gréckokatolíkov, 5 evanjelikov a 8 židov. Pri tak vysokom počte obyvateľov v obci len 65 vedelo čítať a písať. Je to len 10,5%, to znamená, že cca 90% ľudí bolo negramotných.

Tento vysoký počet obyvateľov obýval spolu 112 domov, čo je v priemere 5 až 6 obyvateľov v jednom dome. Domy boli postavené z prírodných materiálov - 47 bolo z kameňa a 63 z dreva. Aj strechy domov boli z prírodného materiálu - 24 domov bolo pokrytých šindľom a 88 slamou. [35]

Najviac ľudí robilo v poľnohospodárstve a to 164 mužov a 148 žien, pričom vydržovali - teda na ich zárobku bolo závislých 202 ďalších ľudí. Celkom v poľnohospodárstve pracovalo alebo bolo závislých na tých, čo tam pracujú - 232 mužov a 282 žien. Z tohto počtu len 54 bolo drobných vlastníkov a 23 nádeníkov. Zloženie poľnohospodárskych robotníkov bolo nasledujúce - pod 16 rokov bolo 28, nad 16 rokov 127 a dvaja boli sluhovia. Z tohto počtu poľnohospodárskych robotníkov malo 15 vlastný dom. [36]

Poľnohospodárstvo bolo hlavným zamestnaním obyvateľstva, ale už tu boli aj obyvatelia pracujúci aj v iných odvetviach prvovýroby - tých bolo 14. Určite to boli robotníci v mlynoch, ktorých bolo v obci stále dva - horný mlyn mimo intravilánu a v obci v intraviláne.

V obci bola aj píla - ďalšie priemyselné odvetvie a tam pracovalo 20 obyvateľov a na nich bolo závislých ďalších 42 ľudí. Do oblasti verejných služieb boli započítaní dvaja učitelia s rodinami - celkom 6 ľudí. [36]

V prvom desaťročí 20.storočia sa uvádza, že vlastníkom panstva Kamenica nad Cirochou bol gróf Gejza Andrassy. Do tohto panstva patrili aj Kamienka, Modra, Ptičie, Chlmec, Porúbka a Jasenov. Ďalšie obce panstva - Rovné, Vyšný Hrušov, Adidovce, Dedačov, Ladičkovce, Čabiny, Medzilaborce a Topoľa boli dané do prenájmu.

Na obciach, ktoré obhospodaroval gróf Gejza Andrassy - teda v Kamenici a okolí sa pestovalo obilie a krmoviny. Pre liehovar, ktorý bol v Kamenici, sa pestovali zemiaky. Chovali sa plemená liptovských koní a kravy simental, ktoré boli veľmi dobré dojky - dojivosť až 250 l na deň. V Kamienke bola v prevádzke píla. Denná mzda na píle pre mužov bola 100-200 halierov a pre ženy 70-100 halierov. V obci bolo 112 domov a 613 obyvateľov, ktorí boli hlavne Slováci a rimokatolíckeho vierovyznania. [37]

O histórii poľovníctva na Zemplíne a teda aj vo Vihorlatských vrchoch sa zachovalo len málo písomností. Z niektorých správ možno usúdiť, že tu boli veľmi známe poľovné revíry. Rozsiahle revíry v tejto oblasti sa preslávili najmä trofejami jelenej zveri. Na poľovníckych výstavách v Budapešti sa v rokoch 1885 a 1894 umiestnili na prvom mieste jelenie parohy práve z vihorlatských lesov.

Veľký význam pre skvalitnenie chovu jelenej zveri v oblasti Vihorlatských vrchov mali zvernice. Najčastejšie je uvádzaná zvernica na panstve grófa Gejzu Andrassyho v Kamenici nad Cirochou. Založil ju v roku 1890 s výmerou 1 200 ha. Dá sa predpokladať, že v tejto veľkej výmere boli aj lesy v katastri obce Kamienka. Vo zvernici sa chovali najmä karpatské jelene privezené z Marmaroše. Žili tu i muflóny a danielia zver. Zo zvernice sa jelenia zver vypúšťala aj do voľnej prírody. Po zániku zvernice po prvej svetovej vojne sa časť zveri dostala na slobodu, predpokladá sa, že prežili len domáce druhy. [37]

Na konci prvého desaťročia v 20.storočí bol urobený súpis obyvateľstva a ten vykázal dosť veľký rozdiel oproti stavu na začiatku storočia. V roku 1910 bola rozloha katastra obce 5 987 katastrálnych jutár. V obci bolo 526 obyvateľov, ale v zahraničí bolo 102 občanov obce.

Z celkového počtu 526 bolo 257 mužov a 269 žien. Vekové rozloženie bolo takéto:

- ▲ deti do 6 rokov - 72,
- ▲ deti od 7 do 11 rokov - 85 - teda spolu 157 detí,
- ▲ mladých ľudí od 12 do 14 rokov - 32,
- ▲ mladých ľudí od 15 do 19 rokov - 63 - spolu 95,
- ▲ dospelých od 20 do 39 rokov - 109,
- ▲ dospelých od 40 do 59 rokov - 129 - spolu 238,
- ▲ dospelých nad 60 rokov - 36.

Obdobne ako v roku 1900 aj v roku 1910 najviac bolo detí a najmenej obyvateľov nad 60 rokov. Podľa rodinného stavu v obci bolo 271 slobodných, 217 vydatých a ženatých a 38 bolo ovdovených.

V obci bolo najviac 441 hovoriacich slovenskou rečou, len 10 maďarskou, ale už 33 hovoriacich rečou nemeckou, 8 rumunskou a 34 občanov hovorilo inou rečou ako bol robený súpis. Obec zostala katolícka - rimokatolíkov bolo 458, 47 bolo gréckokatolíkov, evanjelici reformátori boli dvaja a 25 bolo židov.

Vzrástol počet gramotných, ktorí vedeli čítať a písať, v roku 1910 na 189 občanov, čo je už takmer 40%.

Občania žili v 111 domoch. Domy sa stavali z kameňa, tých bolo 63, z dreva, tých bolo 44 a pribudli 4 domy z váľkov. Strechy sa naďalej pokrývali šindľom 56, slamou 50, ale už bolo 5 domov pokrytých eternitom. [38] Súhrnný prehľad počtu obyvateľov v druhej polovici 19.storočia a prvé desaťročie 20.storočia je nasledovný:

Rok	1869	1880	1890	1900	1910
Počet obyvateľov	599	520	619	612	526

Veľmi výrazný pokles obyvateľstva v roku 1910 spôsobilo vysťahovalectvo. V štatistike z tohto roku je uvedených 102 občanov z obce, ktorí sú v zahraničí. [38]

Hlavným zamestnaním obyvateľstva v roku 1910 zostalo poľnohospodárstvo. Bolo tam 249 pracujúcich obyvateľov obce a ďalších 112 bolo závislých od ich zárobku. Malých vlastníkov pod 10 katastrálnych jutár bolo v obci 73. Pomáhalo im 145 rodinných príslušníkov. Poľnohospodárskych robotníkov nad 16 rokov bolo 22 a mladších 5. Z týchto robotníkov 4 bývali vo vlastnom dome. Na poľnohospodárstve pracovali aj štyria sluhovia a od ich zárobku boli závislí piati rodinní príslušníci.

Okrem poľnohospodárstva najviac ľudí bolo zamestnaných na píle 31, podstatne menej len šesť ľudí pracovalo v oblasti pohostinstva a začínalo sa aj s pradením a tkaním, tým sa živili ešte len dvaja občania. [39]

Keď to zosumarizujeme, tak mimo poľnohospodárstva pracovalo v priemysle 46 zarábajúcich a 58 závislých na ich zárobku, v obchode jeden a dvaja boli vydržiavaní, v doprave dvaja a osem bolo vydržiavaných a ako domáce služobníctvo pracovali dvaja občania. [39]

Obyvatelia obce okrem toho, že pracovali hlavne na poľnohospodárskych pozemkoch, chovali aj domáce zvieratá. V roku 1911 bolo v obci 80 vlastníkov, ktorí chovali 177 kusov rožného statku a 66 kusov koní. Nie je evidované chovanie kôz, oviec a bravov. U rožného statku prevažoval chov kráv 135, len 17 jalovic a 4 teľatá, ale do záprahu aj 21 volov a juncov.

Podstatne menej sa v obci chovali kone. Z uvedeného celkového počtu 66 bolo 39 kobýl a 27 vykastrovaných koní. Do záprahu okrem rožného statku využívali aj kone. [40]

Určitý zjednodušený stav v obci je obsiahnutý aj v štatistickej ročenke z roku 1913. O obci je tu napísané, že je to malá obec, má 111 domov, 526 obyvateľov a rimokatolícka farnosť je v Ptičom. Veľkosť katastrálneho územia obce je 5 987 katastrálnych jutár. V obci bola píla. Obec patrí do Zemplínskej župy, okres Humenné, železničná stanica a pošta je v Kamenici nad Cirochou. Obec aj naďalej bola zaradená do notariátu so sídlom v Kamenici nad Cirochou a spadali tu obce - Kamenica nad Cirochou 1 067 obyvateľov, Hažín 413 obyvateľov, Kamienka 526 obyvateľov, Lackovce 245 obyvateľov a Modra 464 obyvateľov. [41]

9.4 Zamestnanie obyvateľov obce

Okrem poľnohospodárstva sa v obci začínali v priebehu 19.storočia objavovať aj iné zamestnania.

S poľnohospodárstvom súvisia aj mlyny. Tie boli v obci dva a tak boli potrební aj mlynári. [22] V prvých troch desaťročiach - 1810 až 1830 sa objavuje meno mlynára Michael Appiari a druhý mlynár bol János Vrabel. V druhej polovici tohto 19.storočia sú to tiež dvaja mlynári a to Vrabely Andreas a Safranek Antal. [26]

S rozvojom železiarstva v hornej časti Zemplínskej župy - v Zemplínskych Hámroch a aj v Kamenici nad Cirochou sa rozmohlo uhliarstvo. [18] Od uhliarov zo Zemplínskych Hamier sa tomuto remeslu naučili aj desiatky iných obyvateľov ďalších obcí. [20] V našej obci sú zaznamenaní obyvatelia s profesiou uhliar ku koncu druhej polovici 19.storočia. Najčastejšie sa vyskytovali mená Plyuta János, Gonda János, Gyugya Mihaly, Ripka Mihaly, Czenkner János, Drabant Istvan, Ogurcsak János, Rusznak János, Kiczos György a Prekopy Karoly. Z obsahu zápisov v matrikách sa dá predpokladať, že v obci sa týmto remeslom živilo veľa ľudí. [26]

Vypálená míľa

Uhliarstvo je vlastne výroba dreveného uhlia. Drevené uhlie sa vyrábalo - páľilo "milkovým" spôsobom. Drevené uhlie sa na začiatku páľilo pre potreby železiarní, neskôr našlo uplatnenie v širšej oblasti. Pálenie uhlia sa rozšírilo takmer do celej oblasti Vihorlatských vrchov. Na pálenie dreveného uhlia boli vyťažené rozsiahle lesné porasty na svahoch Motrogoň, Vihorlat, Kyjov, Červený Hrun atď. Pálenie dreveného uhlia aj po zániku železiarní pokračovalo.

Uhliarstvo v okolí obce sa udržalo až do štyridsiatych rokov 20.storočia. Svedkami o tom boli dvaja najstarší uhliari a občania obce Dörďák a Ďuďa, ktorí zomreli v 20.storočí. [20]

Ďalšou profesiou, ktorá sa v priebehu 19.storočia v obci rozšírila, bola profesia robotníka vo fabrike. [26] Touto fabrikou v obci bola píla. Na píle sa spracovávalo drevo na rôzne výrobky - hranoly, dosky, šindle a pod. "Fabrika" - píla dávala obyvateľom obce určitú stálu robotu. Bolo tu zamestnaných veľa občanov obce, ale aj ľudí z blízkeho okolia a aj z Poľska. Len pre zaujímavosť, v roku 1894 je v matrike narodených uvedené deväť mien poľskej národnosti, ktorým sa tu narodili deti. [26]

V roku 1900 na píle pracovalo 20 obyvateľov obce, ale v roku 1910 to už bolo 31. [36,39] Píla ako fabrika sa rozrástla, toto konštatuje aj Doc.Tajták v stati "Hospodársko-spoločenské a sociálne pomery Humenského okresu v období Uhorského kapitalizmu", keď píše "Najväčším podnikom v okrese bola tehelňa s 25 robotníkmi a píla v Malej Kamenici (dnešná Kamienka) zamestnávajúca 31 robotníkov". Táto stať je obsiahnutá v knihe "Príspevky k dejinám KSČ v Humenskom okrese". Košice 1981, str.23.

V súčasnosti nie sú sprístupnené dokumenty Andrassyovského fondu v Štátnom archíve v Levoči. Tam sú aj dokumenty o panstve Kamenica nad Cirochou. Určite by bolo veľmi zaujímavé porovnať mená zamestnancov aj na píle s menami dnešných občanov žijúcich v obci Kamienka.

9.5 Epidémie a úmrtnosť

Na veľkosť obce má podstatný vplyv aj počet obyvateľov. Počet obyvateľov sa mení podľa dvoch faktorov - prisťahovalectvom a prírastkom - rozdiel medzi narodenými a zomrelými v príslušnom období.

Matriky o obci sú zachované až od roku 1802, to je po zriadení farnosti v Ptičom. Od tohto obdobia sú vedené, zachované a dostupné v archívoch matriky narodených, zosobášených aj zomrelých občanov obce. Z matriky zomrelých sa dá vyčítať - okrem počtu zomrelých v niektorých rokoch, aj príčina úmrtia. Celé 19. storočie z hľadiska úmrtnosti bolo poznačené aj rôznymi epidémiami, ktoré mali podstatný vplyv na počet zomrelých.

Začiatok storočia nebol výnimočný na počet zomrelých občanov v obci. Tento počet sa pohyboval v rozmedzí - 4 zomrelí v roku 1804 až 14 zomrelých v roku 1805. Tento trend pokračoval aj v druhom desaťročí tohto storočia, avšak s výnimkou roku 1807, kedy zomrelo 21 občanov - z toho 17 detí a rok 1811, kedy zomrelo 24 občanov a z toho 16 detí. Vysoké počty úmrtia detí zapríčinila infekčná choroba dýchacích ciest. Toto sa zopakovalo aj na začiatku druhého desaťročia. V rokoch 1820 zomrelo 20 občanov - z toho 17 detí a v roku 1821 podstatne viac až 36 občanov - z toho veľkú väčšinu tvorili deti až 32. [42]

Mimoriadne nebezpečnou chorobou, ktorá zapríčinila smrť veľmi veľa ľudí nielen v obci, ale na celom Zemplíne, bola cholera. Cholera v obci "šarapatila" v priebehu tohto storočia v troch takýchto "vlnách".

Najtragickejším bol rok 1831, tu sa k hladu pridružila aj cholerová epidémia. Na východné časti Zemplínskej župy sa zavliekla z okolia Tarnoplu z Haliče, dnešné Poľsko. Na Zemplíne postihla 40 439 osôb, z ktorých 18 627 zomrelo. [1]

Vo farnosti Ptičie je zvlášť písaná matrika zomrelých na epidémii "cholera" v septembri 1831. Vo farnosti zomrelo celkom 92 osôb. V evidencii sú zapísaní zomrelí od 1 až 55 v obci Ptičie - celkom 55, od 56 až 69 v obci Chlmec - celkom

13 a od 70 až 92 v obci Kamienka - celkom 22. Okrem toho zomrelo v obci Kamienka v roku 1831 ďalších 19 osôb v dôsledku ďalších chorôb.

Cholera ako choroba sa do obce vrátila v roku 1855, kedy zomrelo 32 osôb. Najviac zomrelo v dôsledku tejto choroby 13 žien a 10 detí. Okrem týchto, zomrelo ešte 22 osôb v dôsledku ďalších chorôb.

Rok 1873 bol poznačený taktiež pôsobením cholery. Na cholery zomrelo v obci 21 osôb - 7 detí, 9 mužov a 5 žien. Ďalších 16 osôb zomrelo v dôsledku ďalších chorôb.

V obci "vyčíňali" aj ďalšie choroby, ktoré spôsobili smrť mnohým ľuďom. V rokoch 1846 a 1847 to bol zápal pľúc, choroba ktorá spôsobila úmrtie 30+28 - celkom v dvoch rokoch 58 osôb. Toto sa zopakovalo v roku 1874 - zomrelo 20 osôb a v roku 1875 zomrelo na zápal pľúc 27 osôb.

Ku koncu tohto 19.storočia sa vyskytla aj ďalšia vážna choroba - zápal hrdla "šarlach". Tejto chorobe najviac podľahli deti. V roku 1888 v dôsledku tejto choroby zomrelo 7, ale v roku 1889 až 15 a v roku 1894 až 18 detí.

Najhoršie roky z hľadiska počtu zomrelých osôb v 19.storočí sú:

rok	zomrelí - deti	muži	ženy	celkom
1811	16	5	3	24
1820	17	1	2	20
1821	32	1	3	36
1831	6	7	6	19
cholera				22
1833	11	7	5	23
1845	14	3	8	25
1846	11	5	14	30
1848	11	7	10	28
1854	6	7	7	20

1855	4	12	6	22
cholera	10	9	13	32
1869	18	5	3	26
1873	6	6	4	16
cholera	7	9	5	21
1874	8	10	2	20
1875	10	8	9	27
1889	19	2	5	26
1893	9	5	5	19
1894	18	2	2	22
1895	16	2	1	19
1896	15	5	3	23
1898	11	5	3	19
1899	11	5	4	20

Najviac ľudí zomrelo v rokoch, kedy zúrila cholera - 1831 to bolo 41 osôb, 1855 to bolo 54 osôb a v 1873 to bolo 37 osôb. Najmenej ľudí zomrelo v roku 1804 a to len 4 osoby. Celkom podľa zoznamov v matrikách za roky 1802 až 1899 zomrelo 1 243 osôb, z toho bolo až 628 detí, čo je vlastne takmer polovica. [42]

Na začiatku nasledujúceho 20.storočia bola situácia v prirodzenom prírastku obyvateľstva a v oblasti chorôb podstatne iná. V rokoch prvého desaťročia to bolo ako ukazuje nasledujúca tabuľka:

počet	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
narodených	24	21	27	16	20	16	22	15	19	12
zomrelých	9	14	12	15	12	13	12	9	9	8

Celkom sa narodilo 192 detí a zomrelo 113 osôb. Z počtu zomrelých do 7 rokov boli len štyri deti. Do veku 1 roka - 2 deti a do veku v rozmedzí 1-6 rokov - 2 deti a nad 7 rokov - 7 detí.

Štatistika uvádza, že v 11 prípadoch úmrtia príčinu smrti nes-tanovil lekár. Najviac osôb zomrelo na chorobu označovanú ako "gümökör" 19 a 8 detí na črevnú chorobu hnačku a 24 sa naro-dilo už veľmi slabých. Na starobnú slabosť - ľudia už veľmi starí - tých zomrelo na túto diagnózu 27. Zaujímavosťou je, že dvaja ľudia zomreli v dôsledku nehody a jeden bol zavraždený - to sú ako násilné príčiny úmrtia. [43]

9.6 Obecná správa v priebehu tohto storočia

Aj v priebehu 19.storočia sa v obciach vytvárala funkcia richtára. Bol akosi spojku medzi pánom a obcou, medzi zemanom a poddanými. Richtár je názov prevzatý z maďarčiny - "biro" preslovenčený na "bírov" a veľmi rozumného "bírova" obyvatelia obce oslovovali aj "sovgabírov". Do tejto funkcie sa dostával človek z vôle pána a neskôr notára. Boli to ľudia negramotní, ktorí nevedeli čítať ani písať. Stačilo, aby človek bol trochu bystrejší ako ostatní a prejavoval úctu k pánom.

Záznamy o richtároch v našej obci sa nachádzajú len veľmi ťažko. V archívnych materiáloch nie sú súvislé dokumenty z jed-notlivých rokov a tak aj záznamy, kto bol richtárom, nie sú uce-lené. Najčastejšie sa nachádzajú v súpisoch, v účtovacích do-kladoch a v korešpondencii.

- ▲ V roku 1804 bol richtárom Andreus Behun senior, [3]
 - ▲ v roku 1806 bol richtárom Martinus Janovcsiczko,
 - prisázný Andreas Gyusseszanov, [6]
 - ▲ v roku 1810 bol richtárom Martinus Janotsin, [9]
 - ▲ v roku 1828 bol richtárom Georgy Dzurino,
 - prisázní Martinus Janotsin,
 - Stefan Janotsin, [13]
 - ▲ v roku 1850 bol richtárom Josephus Behun, [44]
 - ▲ v roku 1854 bol richtárom Joannes Balogh, [45]
 - ▲ v roku 1888 bol richtárom Stofscik Jozef, [46]
 - ▲ v rokoch 1890 až 1893 bol richtárom Meszaros Mihaly, [46]
 - ▲ v rokoch 1895 až 1899 bol richtárom Balog János. [46,47]
- Nové storočie - 20.storočie začínal nový richtár - v roku

1900 bol richtárom Meszaros Mihaly. [46] V rokoch 1890 až 1901 bol notárom na notariáte v Kamenici nad Cirochou Laszlo Komendlovics. Tento pracovník mal v profesii notár odslúžených 19 rokov. [48]

V rokoch 1901 až 1905 bol richtárom Meszaros Mihaly, ktorý v tejto funkcii slúžil 5 rokov. [48]

V rokoch 1906 až 1909 bol richtárom Hrubovszki Györgi, ktorý v tejto funkcii slúžil 5 rokov. [49,50] Z funkčného obdobia tohto richtára sa zachoval aj záznam o platičoch dane v obci. Najväčším platičom dane bol gróf Gejza Andrassy - platil 427 korún a 96 halierov. Podstatne menej platili ďalší: Fürszt Simon 68 korún a 67 halierov (ten mal krčmu), Remer Márhusz 64 korún a 32 halierov (pálil pálenku), Zisemlieska Karoly 24 korún a Zsido Mihály (Janovczik) 23 korún a 84 halierov. Každý z týchto daňovníkov mal určeného člena obecného zastupiteľstva, ktorý bol zodpovedný za to, že daňovník daň zaplatí. Obecné zastupiteľstvo malo okrem richtára ďalších členov - občanov - Balog János, Konaczko János, Rada Mihaly, Kurilla Pal, Zsuzco András a Skuba János.

Súhrnný prehľad o výške dani, ktorú vyberal obecný úrad v obci v rokoch 1899 až 1908 je uvedený v tabuľke [38] :

	1899	1902	1905	1908
Spolu priame dane			40,0	54,0
Iba z pozemkov	63,0	40,0		
Ostatné priame dane	67,0	43,0		
Ostatné obecné dodatočné dane	927	1 006	755	868

Výška dane je uvádzaná v korunách. Na ťarchu obce v tomto období nežil nikto. Vzdialenosť obce od "úradných" miest v okrese bola takáto - oblasť notár v Kamenici nad Cirochou 4 km, oblasť lekár a najbližšia lekáreň boli v Humennom 9,9 km. Obec mala rozlohu katastra 5 987 katastrálnych jutár a počet obyvateľov - v roku 1900 až 612, ale v roku 1910 len 526. [38]

V rokoch 1911 až 1917 bol richtárom Lyubiszak András, ktorý v tejto funkcii slúžil 7 rokov. [50] Na notariáte v Kamenici nad Cirochou bol v rokoch 1902 až 1909 notárom Buyövszki Barna a slúžil v tejto funkcii 8 rokov. V roku 1911 nastúpil na úrad notár Buracsinzky Kolman, ktorý tu pôsobil len dva roky. V roku 1913 nastúpil na pôsobisko notariátu nový notár Vargovits Bela a tu pôsobil až do skončenia prvej svetovej vojny a rozpadu Rakúsko-Uhorska. [50]

Zaujímavé údaje o menách a právnom postavení obyvateľov sú výkazy o voličoch. Treba ale pripomenúť, že volebné právo v tomto období bolo viazané na "podstatu schopnosti" občana - nehnuteľný majetok, priemyselný obchod, príjem, inteligencia a podľa staršieho práva. [51]

V roku 1861 sa konali voľby do krajinského snemu (parlamentu). Zo sumárneho výkazu prihlásených voličov z obce Kamienka mohlo ísť voliť celkom 31 voličov - 30 na základe majetku a 1 ako inteligencia. [48] Susedné obce - Kamenica nad Cirochou mala 71 voličov, Hažín 46 a Chlmec 26. [51]

Obdobné "podstatné schopnosti" boli merítkom pre zoznam voličov do Uhorského snemu v roku 1880. Z obce Kamienka právo voliť malo 29 občanov - mužov, z nich 25 roľníkov na základe vlastníctva pôdy, traja - lesník Dolenszki Karoly, krčmár Reich Markus a mlynár Vrabely András na základe príjmu a jeden na základe vzdelania - učiteľ Vojtuny János. Najmladším voličom bol "urbársky gazda" Balog János mladší - mal len 23 rokov a najstarší tiež "urbársky gazda" Meszaros János - mal 64 rokov. [52]

Poznámky

- [1] Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976. str.47-50;
Statistikai és nemzetgazdasági Közlemények. Pesten 1865, str.68-70
- [2] Malá encyklopédia Slovenska. Bratislava 1987, str.567;
- [3] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.386/11 Sub Litera A. Consignatio Pucolarum Possessionis K.Kementze juxta Intravillanis 1804;
- [4] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.338/2, Súpis židov 1803;
- [5] Adalélok, 1913, XVIII.kötet, str.230, A homonnai kerület zsidósága 1808-ban;
- [6] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.386/12, Žiadosť o prepustenie z vojenskej služby 1806;
- [7] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.281/1, Súpis prenajatých hospodárskych budov a ich popis, 1810;
- [8] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.281/2, Súpis a popis prenajatých hospodárskych budov, 1811;
- [9] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/74, Conscriptio Urbarialium Beneficiorum pro Anno 1810;
- [10] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/80, Urbársky súpis, 1811;
- [11] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/81, Súpis klčovísk, lúk a lesov, 1811;
- [12] ŠOBA Prešov, DH (Drugeth Humenné), i.č.288/85, Summarium Conscriptiorum Bonorum sesus utriusque in Zempléniensi Comitata sitorum 1812 ;
- [13] BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/C, db.11, Coneriptis Regnuotarís Dvonis Kiss-Kementze Anno 1828;
- [14] Nagy, L.: Notitiae politico - geographico - statisticae incltyi Regni Hungariae I., Budapest 1828, str.445;

- [15]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1001/h, 325 cs., Loc.375, N°56, A Homonnai kerület helységei Summás tablázatja 1844/5 - ik évre;
- [16]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.A 1005/d, 71 kötet. Zsidok és memtelén bérlők oszeirása 1846/47-1850;
- [17] Guzej, J.: Humenné a okolie. Košice 1972, str.64, 65, 66, 67;
- [18]Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976. str.55, 56, 61;
- [19]Kópia katastrálnej mapy č.174 - dedina Malá Kamenica Kis Kemencze. Uhrách Stolica Zemplínska 1867 a kópia Zápisnica pasiek obce Kis Kemencze 1867. Archív Obecného úradu Kamienka;
- [20]Guzej, J.; Prislupský, J.; Terek, Š.: Kamenica nad Cirochou 650 ročná. Humenné 1968. str.11;
- [21]Magyarország művelési ágak szerinti terjedelme és földjövödelme. Budán 1865. str.520, 521;
- [22]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.B 1256, 8.db. 832/1863 sz.: Kimutalása a Homonnai kerülettben található vízi és száraz malmoknak. 1863;
- [23]BAZML, Sátoraljaújhely. XV.16, Sčítanie ľudu a domácich zvierat z roku 1869. Individuálne hárky, Kis Kemencze;
- [24]A Magyar korona Országainak Helységnevtára Az orsz.Magyar kir.statistikai hivatal. Budapest 1877. str.14;
- [25]A Magyar korona Országainak az 1881 év élejen végrehajtott népszámlálás eredményei nemely hasznos hazi allatok. Budapest 1882. str.387;
- [26]ŠOBA Prešov, farnosť Ptičie, matriky narodených a zomrelých za roky 1802 až 1947;
- [27]A Magyar korona Országainak Helységnevtára Dr. Jekelfalussy Jozef. Budapest 1892. str.754, 755;
- [28]A Magyar korona Országainak Helységnevtára. Budapest 1895. str.194, 309;
- [29]A Magyar korona Országainak Helységnevtára 1898.

- Budapest 1898. str.343;
- [30] Magyarország Földbirtokosai. Az összes 100 holdnal többel bíró magyar birtokosok névsora a tulajdormkban levő földterületek mivelési ágak szerinti feltüntetésével. Budapest 1893. str.859;
- [31] Štátny archív v Košiciach. Sprievodca po archívnych fondoch II. Bratislava 1965. str.25, 26;
- [32] A Magyar korona Országainak Mezőgazdasági statistikája. Első Rész. A Magyar mezőgazdasági statistika Fejlődése s az 1895. VIII.évi Törvényczikk Alapján Végrehajtott összeírás Főbb Eredményei Községenkint. Budapest 1895. str.410, 411, 412, 413;
- [33] Guzej, J., Francuz, J.: Humenné. Prešov 1993. str.30;
- [34] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.138, 151;
- [35] A Magyar Korona Országainak 1900.evi Nepszámlálása. Első Rész. A népesség általános leírása községenkint. Budapest 1902. str.266, 267, 552;
- [36] A Magyar Korona Országainak 1900.evi Nepszámlálása. Második Rész. A népesség foglalkozása községenkint. Budapest 1903. str.530, 531;
- [37] Borovský, S.: Zemplén vármegye. Magyarország vermegye es városai. Budapest 1905. str.64, 184, 185.
Vološčuk, I., Terray, J.: Vihorlat chránená krajinná oblasť. Bratislava 1987. str.177, 178;
- [38] A Magyar Szent Korona Országainak 1910. evi Nepszámlálása. Első Rész. A népesség főbb adatai Községek es népesség puszták, telefek szerint. Budapest 1912. str.264, 265, 823;
- [39] A Magyar Szent Korona Országainak 1910. evi Nepszámlálása. Második Rész. A népesség foglalkozása és a nagyipari Vallalatok Községenkint. Budapest 1913. str.526, 527, 528, 529;
- [40] A Magyar Szent Korona Országainak Allatlétszáma az

- 1911 - ik evi Február ho 28-iki Állapot Szerint. Budapest
1913. str.550, 551, 552, 553;
- [41]A Magyar Korona Országainak Helységnévtára 1913.
Budapest 1913. str.133;
- [42]ŠOBA Prešov, farnosť Ptičie, matriky zomrelých za roky
1802-1833 a 1844-1947;
- [43]A Magyar Szent Korona Országainak 1901-1910. évi Népmozgalma Községenkint . Budapest 1913. str.264, 265, 617;
- [44]AA Cass Košice, fond Ptičie Inventárium Parochai Petecse N°7;
- [45]AA Cass Košice, fond Ptičie Inventárium Parochai Petecse N°4;
- [46]AA Cass Košice, fond Ptičie Számadás a Kis Kemenczei
róm.kath.plebánia (fiok) Templom - pénztáráról 1888, 1890,
1892, 1893, 1895, 1898, 1996, 1899, 1900 - ik
éveben.(pokladňa kostola);
- [47]AA Cass Košice, fond Ptičie fasc. Kongrua Conscriptio
1896, 1897 (príloha k súpisu majetku farnosti);
- [48]Zemplén Neptára. Sátoraljaújhely 1890 až 1905;
- [49]ŠA Humenné fond Kamienka. Dokument Kis Kemencze
közseg képviselő testületének navjegyzéke 1906-ik ávre;
- [50]Zemplén Neptára. Sátoraljaújhely 1907 až 1917;
- [51]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.B 1253 Zemplén vármegye
középponti Valasztmányanak iratai 1861, 1db;
- [52]BAZML, Sátoraljaújhely. Az országgyűlési képviselő -
választok állandó névjegyzéke 1880 évre. (Menoslov
voličov pre voľby do Uhorského snemu v roku 1880);

10. OBEC V OBDOBÍ 1.SVETOVEJ A 2.SVETOVEJ VOJNY (v medzivojnovom období 1918-1945)

10.1 Obec v období 1.svetovej vojny

Veľký rozruch v obci nastal po vyhlásení prvej svetovej vojny. Začiatkom júla 1914 sa vo všetkých chrámoch v Humennom konali smútočné bohoslužby za zavraždeného následníka trónu Františka Ferdinanda a jeho manželky. [1]

V júli 1914 bola vyhlásená mobilizácia všetkých vojakov do 37 rokov. Za krátky čas bol vydaný rozkaz, aby každý roľník so svojím povozom bol k dispozícii pre vojenské účely. O niekoľko dní cez cirošskú a laboreckú dolinu pochodovalo vojsko k poľským hraniciam.

Už na začiatku vojny oblasť cirošskej doliny sa stala dôležitým krvavým bojiskom. V septembri bola susedná obec Kamenica nad Cirochou zamorená ustupujúcim vojskom, ktoré prinieslo so sebou nákazlivé choroby, medzi nimi aj cholera. Nemocní vojaci ležali pod šírým nebom na dvoroch a umierali bez lekárskeho ošetrovania. V dňoch 21.novembra 1914 prelomili ruské vojská rakúsko-uhorské línie a postúpili do vnútrozemia Rakúsko-Uhorska. [1] 22.novembra celé okolie obce Kamenica nad Cirochou obsadili ruské vojská. Najkrvavejšie boje sa odohrávali v priestoroch terajšieho letiska, kde sa zrazili obidve nepriateľské vojská v boji muž proti mužovi. Tento boj si vyžiadal stovky obetí. Po štyroch dňoch museli ruské vojská ustúpiť. [2] Okupácia však priniesla obrovské škody. Mnohé obce v cirošskej a laboreckej doline a vo východnej časti Zemplína boli čiastočne, alebo úplne vypálené. Obyvateľstvo prišlo o svoje domovy a zásoby potravín. V Humenskom okrese utrpelo škody 27 dedín a 1 226 osôb. Ich celková výška dosahovala 1 256 420 korún. [1]

Okrem škôd mali na obyvateľov ťažký dopad aj dôsledky vojny, ako nedostatok pracovných síl, drahota, lístkový systém, nedostatok dôležitých tovarov (mydlo, petrolej apod.), hroziaca epidémia cholery.

Vojna si vyžiadala veľké obeť na životoch a boli medzi nimi aj občania z našej obce Kamienka. Z obce bojovalo na rôznych bojiskách 42 občanov a 18 sa už nevrátilo do obce - padli.

Z dostupných dokumentov je známe málo mien vojakov - občanov obce. Na začiatku vojny v roku 1914 odišiel na front Salamon Andrej narodený v roku 1881. Ďalším občanom, ktorý v tomto období bol vojakom, je Lyubiscák Mihaly. Tento slúžil v Ungváre (terajší Užhorod) v roku 1918 - K.u.K Infanterieregiment N°66 I.Ersatzkompagnie a od 28.júla 1918 mu trvala 28 dňová dovolenka. Návrat k regimentu bol 18.augusta 1918. [3] Na frontoch bojovali aj Škuba Ján narodený v r.1890 a Škuba Andrej narodený v r.1893 i Andrej Derdák narodený v r. 1888.

Vojak
1.svetovej vojny
A.Salamon

V úmrtnej matrike zv.3 sú uvedení dvaja vojaci, ktorí padli v 1.svetovej vojne. V roku 1914 v septembri padol pri Komoroske (Galiczia) Andras Milcsik 39 ročný. V roku 1916 1.augusta padol pri Kutuzone (Galiczia) desiatnik 10.pešej jednotky Gricsik András 39 ročný. [4]

Až do konca vojny prechádzali cez celú dolinu Cirochy a blízke dediny rakúsko-uhorské a nemecké jednotky a vo

dvoch zajateckých táboroch boli umiestnení ruskí a talianski vojaci, využívaní ako lacná pracovná sila. [1] Chodili k roľníkom na poľné práce, avšak väčšina sa zaoberala vyrezávaním rôznych hračiek, fajok a podobných predmetov z dreva, ktoré po domoch predávali, alebo vymieňali za potraviny. [2]

Na prvú svetovú vojnu smutne upomínajú cintoríny so stovkami a tisíckami ruských, maďarských a nemeckých vojakov v Snine, Stakčíne, vo Veľkej Poľane a aj nad obcou v Kamenici nad Cirochou. [5] Cintorín v Kamenici nad Cirochou má štvorcový tvar, po obvode so živým plotom. Pozostáva z 54 jednotlivých hrobov a 4 hrobov s 5 a viac vojakmi. V hroboch je pochovaných 112 prevažne neznámych vojakov. [6]

Nové nádeje pre obyvateľstvo sa zrodili, keď sa v jeseni 1918 vojna skončila a na troskách rakúsko-uhorskej monarchie vznikla Československá republika.

Uzavretie mieru neznamenal okamžité uspokojenie situácie a pomerov pre obyvateľstvo vojnou ťažko postihnutého okolia Humenného.

Územie Zemplína dlho zostalo pod kontrolou maďarských úradov. Prichádzajúci vojaci z frontov doniesli aj revolučné myšlienky a tie sa prejavili v tom, že bola vytvorená Maďarská republika rád a v júni 1919 bola v Prešove vyhlásená Slovenská republika rád. [5] Situácia sa začala postupne upokojovať príchodom československej armády na začiatku júlových dní až do Humenného. Prichádzajúce československé vojsko obnovilo poriadok v Humennom a v celom okolí. [1]

10.2 Obdobie po 1.svetovej vojne

Humenné si zachovalo po 1.svetovej vojne postavenie sídla okresu. V období po vojne sa viackrát robila reforma verejnej správy. V rokoch 1919 až do konca roku 1922 mal Humenský okres 52 obcí a bol jedným z 11 okresov, ktoré boli súčasťou Zemplínskej župy. V rozmedzí rokov 1923 až 1928 po zreformovaní župného zriadenia bol okres Humenné súčasťou

Košickej župy, ktorú tvorilo 17 okresov s mestom Košice. V júli 1928 sa uskutočnila ďalšia reforma verejnej a štátnej správy. Zrušilo sa župné zriadenie a bolo nahradené krajinskou správou. Humenné sa stalo jedným zo 77 okresov vytvorených v Krajine Slovenskej. Okres mal rozlohu 48 652 hektárov a jeho súčasťou bolo 46 obcí. [1]

Obec Kamienka aj naďalej patrila do okresu Humenné. Na začiatku vzniku Československej republiky v roku 1919 to bola Zemplínska župa so sídlom v Michalovciach. V obci bolo 107 domov a žilo tu 286 občanov mužského pohlavia a 319 ženského pohlavia, celkom 605 občanov. Národnostné rozloženie bolo nasledujúce: 502 osôb sa hlásilo k národnosti československej, 12 osôb k maďarskej, 18 osôb k nemeckej, 71 osôb k inej a len 2 osoby k rusínskej. Vyšší počet osôb inej národnosti a aj nemeckej zrejme súvisí s tým, že na púle pracovalo veľa cudzincov - hlavne ľudí, ktorí sa prisťahovali z Poľska (Haliča). [7]

Náboženské vierovyznanie už nebolo také rôznorodé. Prevažovalo obyvateľstvo s rimokatolíckym vierovyznaním 555 osôb, len 24 osôb bolo gréckokatolíkov, 20 osôb židovského vierovyznania a len 6 obyvateľov obce sa hlásilo k evanjelikom. [7]

Notariát, matrika a pošta boli naďalej v Kamenici nad Cirochou a okresný súd, berný úrad a četnická stanica boli v Humennom. Farský rimokatolícky úrad bol v Ptičom a gréckokatolícky v Porúbke. Veľkosť katastrálneho územia obce bolo 5 987 katastrálnych jutár. [7]

Notárom v tomto období - teda po vojne a po vzniku Československej republiky bol Július Šafranok. Notári zastávali aj funkciu zapisovateľov - spracovávali zápisnice zo zasadnutí obecného výboru. V zápisnici zo zasadnutia obecného výboru z 20.11.1920 sú zaznamenaní ako obecní výborníci - Andrej Vaľko, Michal Škuba, Andrej Salamon, Andrej Zužo, Pavel Griščík, Ján Škuba, Andrej Ľubiščak, Michal Kicoš, Ján Žido ml., Štefan Pastirák. Obecné zastupiteľstvo malo 10 členov - výborníkov a jedenástym bol obecný richtár - Ján Kurilla. [8]

V roku 1921 bolo vykonané sčítanie ľudu

v Československej republike ku dňu 15.2.1921. Obec sa rozrastala a už tu bolo 117 domov - nárast 8 domov oproti roku 1919. Klesol počet obyvateľov zo 605v roku 1919 na 517 v roku 1921, teda o 88 obyvateľov. Celkom bolo 242 obyvateľov mužského pohlavia a 275 obyvateľov ženského pohlavia. Národnostné zloženie bolo s prevahou národnosti československej 443 občanov, 20 židovskej, 2 ruskej, 5 maďarskej, 1 cudzovec a 46 inej, tu je započítaných aj 39 obyvateľov poľskej národnosti. [9] Oproti roku 1919 sa nehlásil k nemeckej národnosti nikto a poklesol počet občanov inej národnosti o 25, čo súviselo s poklesom výroby na pôle.

Náboženské vierovyznanie u obyvateľov zostalo s prevahou rimokatolíkov 480, 15 bolo gréckokatolíkov, 2 evanjelici a 20 izraelitov.

Bola to malá obec na počet obyvateľov, ale veľká rozlohou katastrálneho územia, ktoré bolo 3 445 hektárov, čo bolo v okrese Humenné najväčšie. Nad 2 000 hektárov mali len Humenné 2 566 ha, Kamenica nad Cirochou 2 329 ha a Adidovce 2 079 ha. V obci bola pila a mlyn, ktoré boli v prevádzke. [9]

Československá republika bola kapitalistickým štátom a nepodarilo sa jej vyriešiť sociálne problémy na východnom Slovensku. Ani pozemková reforma situáciu nevyriešila. V okrese Humenné bolo zabrané na pozemkovú reformu 49,3% pôdy. Pôda totiž pri reforme nebola pridelovaná bezzemkom a drobným roľníkom, ale bola predávaná. Pôdu si teda mohol kúpiť len ten, kto mal peniaze, alebo sa musel zadĺžiť. [10] V susednej obci Kamenica nad Cirochou v roku 1925 boli rozparcelované grófske pozemky pri cintoríne, ktoré si obyvatelia odkúpili. Na tých miestach postavili novú štvrť. [11] O parcelácii v obci Kamienka sa žiaľ nedá uviesť nič, nakoľko nie sú v archívoch dostupné resp. sa nezachovali potrebné dokumenty. V období parcelácie požiadali a nakoniec aj dostali okolité obce Veľká Kamenica, Modra, Ptičie, Porúbka, Chlmec podiely z lesa grófa Gejzu Andrassyho. [12] Prečo nepožiadala naša obec, to sa žiaľ už nedozvieme.

Hospodárenie v obciach na Slovensku v tomto období je obsiahnuté v notárskej štatistike. [13]

Obec v roku 1927 mala 517 obyvateľov a obecný chotár rozlohu 5 987 katastrálnych jutár. Celková rozpočtová potreba obce na rok 1927 bola 2 664 korún. Výška obecnej prirážky bola v roku 1925 - 155, v roku 1926 - 190 a v roku 1927 - 200. Majetok obce vo vkladoch bol 2 357,05 korún. [13]

Celkový prehľad o obci dáva štatistika na základe výsledkov sčítania ľudu z 1.12.1930. [14]

V roku 1930 mala obec 115 domov a 590 obyvateľov celkom. Národnostné zloženie bolo podobné ako v predchádzajúcich rokoch. K česko-slovenskej národnosti sa hlásilo 453 obyvateľov, 98 bolo cudzozemcov, 8 ruskej národnosti, 2 nemeckej, 1 maďarskej, 10 židovskej a 18 inej (v tom 12 obyvateľov cigánskej národnosti). Tomuto národnostnému zloženiu odpovedalo aj rozloženie podľa náboženského vyznania - 505 bolo rímskokatolíkov, 63 gréckokatolíkov, 4 evanjelici, 11 izraelitov a 7 bolo bez vyznania.

Obec mala najväčšie katastrálne územie 3 445 hektárov. Toto územie ležalo v okrese Humenné. Do okresu Humenné patrilo 46 obcí, 7 notárstiev a 6 četnických staníc. Obec patrila pod notárstvo a četnickú stanicu v Kamenici nad Cirochou. [14]

10.3 Vojenské lesy - úzkokoľajka

V rokoch 1933 až 1935 došlo v oblasti Vihorlatských vrchov ku zmene vlastníckych vzťahov. Dňa 1.10.1933 bol vykúpený rozsiahly majetok - lesy a poľné majetky od bývalého grófa Gejzu Andrassyho v oblasti Kamenice nad Cirochou, Kamienky, Modrej a ďalších okolitých dedinách pre Československý štát. Tento majetok tvoril podstatnú časť Vojenských lesov a majetkov so správou v Kamenici nad Cirochou. K tomuto bol v roku 1935 vykúpený majetok Zemplínskeho lesného hospodárstva v katastrálnych územiach Dlhé, Vaľaškovce a Snina. Na južnej strane Vihorlatských vrchov boli štátom vykúpené lesy v katastrálnych

územiach Klokočov, Kusín, Jovsa a Kaluža. [10]

Na základe zákona č.63/1935 Zb. došlo ku vzniku vojenského cvičišťa v priestore Vaľaškovce a k vysídleniu obce, ktoré bolo prevedené k 1.10.1937 na pozemky a domy blízko Humenného. [10]

V období vlastníctva lesov grófom Andrassym obchod s drevom prekvital. Doprava dreva z lesa bola problémom aj v predchádzajúcom období. Drevo sa z porastov približovalo poťahmi - pomocou ťažných koní, ďalej sa zväžalo na vozovku resp. ťahaním kmeňov po furmanských cestách. Vyťažené drevo, hlavne "metrovice" sa približovalo aj gravitačne - "rižňami". Rižne boli žľaby urobené z dreva, po ktorých sa krátke metrové kusy dreva samospádom dopravili z miesta ťažby až na miesto, odkiaľ sa odvážalo ďalej. To bola "suchá" rižňa tam, kde bol väčší spád. Pri menších spádoch sa využívali "mokré" rižne. Žľaby boli vlastne drevené korytá urobené z dosák - z forštov tak, aby viedli vodu a tá splavovala drevo až na miesto ďalšieho odvozu. To sa dalo využiť len tam, kde bol nejaký potôčik.

Veľmi známou "suchou" rižňou bola rižňa z pod vrcholu Vihorlatu až k potoku Rika. Obdobne známou "mokrou" rižňou bola rižňa v oblasti Hažinske, Koňské až k budove správy Vojenských lesov. Tak sa približovalo drevo aj k úzkokoľajke.

Výstavbu úzkokoľajnej železnice urobil istý Klúč z Podkarpatskej Rusi na úseku okolo 9 km. Lesná železnica vychádzala zo železničnej stanice v Kamenici nad Cirochou až do Kamienky a ďalej do lesa údolím potoka Rika. Táto trasa v uvedenej dĺžke stála už v roku 1928. Bola

prevádzkovaná konskými poťahmi. Okolo roku 1930 sa objavili parné lokomotívy, ktoré sa vykurovali drevom. Obsluhovali ich bratia Minichovci a ďalší občania z dedín po zložení predpísaných skúšok. Iskrami z komínov boli spôsobené neraz lesné požiare, zhoreli aj desiatky pražcov na úzkokoľajnej železnici a dokonca aj drevené mosty ponad Riku. Odvtedy až dodnes sa volajú spálené mosty. [15]

Na úzkokoľajke sa vyskytovalo množstvo havárií. Vagóny dlhé päť metrov naložené drevom a pospájané sa púšťali dole úzkokoľajkou len "brzdami" - totižto vagóny boli vybavené iba ručnými brzdami, s ktorými manipulovali robotníci

"brzdári". Raz sa stalo, že v jednom úseku sa vozňové spojenie roztrhlo a vagóny zišli do údolia, kde zabili koňský poťah, s ktorým manipuloval pohonič na koľajniciach. [15] Obdobne to bolo pri havárii, kedy sa vagóny vykoľajili aj s brzdármi a ďalšími robotníkmi a došlo k úrazom s trvalými následkami (napr. robotník Ján Vojtko mal polámanú nohu, ktorú v kolene nezohýbal).

Úzkokoľajka bola postupne predĺžená a zrekonštruovaná. Pri rekonštrukcii došlo k úprave spádových pomerov trate, výmene koľajníc za väčšie, výstavbe nových mostov. Táto trasa takto upravenej lesnej železnice dosiahla celkovej dĺžky cca 14 km.

Na túto lesnú železnicu boli nasadené dieselelektrické lokomotívy a vagóny zo zrušenej úzkokoľajky VLS Horná Planá. [10]

V rokoch 1970-1972 došlo v dôsledku značného rozmachu ťažby dreva a automobilového priemyslu k postupnej likvidácii úzkokoľajky. S výstavbou lesnej dopravnej siete na celom

území podniku VLM sa začalo už v 60.rokoch 20.storočia. V oblasti našej obce to bola výstavba cestnej siete v ťažkých terénoch - cesta Kamienka - Jovsa prechádzajúca údolím potoka Súcha, cesta údolím potoka Rika s odbočkami a pod. Postupne sa preto odstavovala trať úzkokoľajky a na jej trase sa stavala bezpečná cesta. [15] Posledná časť lesnej železnice údolím Riky bola zrušená v roku 1975. [10]

Cesta údolím potoka Rika

Na železničnej stanici v Kamenici nad Cirochou sa dlhé roky nachádzali časti z bývalých nákladných vozňov. Ako pamiatka na úzkokoľajku stojí pred podnikom Vojenské lesy v Kamenici nad Cirochou na koľajniciach parná lokomotíva. Dieselelektrický rušeň stál dlhý čas pokazený pri píle na železničnej stanici. V roku 1982 bol odtiaľ odvezený do Detvy, kde po oprave slúžil ako muzeálny exponát. [15]

Úzkokoľajka z Kamenice do Kamienky až pod vrch Vihorlat sa už stala minulosťou. Pre uplynulú dobu bola však významným medzníkom pokroku. Ľudia, ktorí na nej pracovali, spomínali len v dobrom a dnešná generácia o tom vie len z rozprávania spoluobčanov.

Vojenské cvičište a strelnica vybudovaná v lesoch pri Vaľaškovciach slúžila na výcvik delostrelcov. Tým ale bol obmedzený prístup do priestoru Vojenských lesov. V dobe, keď sa vykonávali streľby na hornom konci, nad dedinou, na vršku

Harby vyvesovali strážni vojaci červenú zástavu. Zástavu bolo vidieť ďaleko a tým bolo pre obyvateľov obce upozornenie, že vstup do lesov je zakázaný.

V súvislosti z výstavbou a prevádzkou vojenského cvičišťa boli v Kamenici vybudované vojenské pavilóny neďaleko železničnej zastávky. V tom istom období boli dané do užívania nové kasárne, vybudované na hornom konci Kamenice, pri liehovare. V roku 1936 bolo vybudované vojenské letisko, ktoré využíval Zväzarm pre výcvik plachtárov a parašutistov. [2]

Vihorlatské vrchy sú veľmi pekné pohorie s rozmanitou botanicou štruktúrou, lesnými porastami a aj lesnou zverou. Toto všetko však malo a má obmedzenie preto, že je tu vojenský priestor. Tento priestor bol a je navštevovaný mnohými významnými osobnosťami. V období Slovenského štátu tu bol na návštevu aj jeden z významných členov generálneho štábu hitlerovského Nemecka. Generál Paulus bol jedným z generálov na spracovanie konečnej verzie plánu "Barbarosa" - napadnutie Sovietskeho zväzu. Tento plán bol vo februári 1941 schválený a do príchodu zimy mal byť Sovietsky zväz porazený. 22.júna 1941 došlo k prepadnutiu Sovietskeho zväzu - blesková vojna (ako ju označovali nemeckí pohlavári) nepokračovala podľa plánu. V septembri - októbri 1941 vykonal generál Paulus služobné cesty na front. Pri jednej z týchto ciest sa zastavil vo Vojenskom priestore Vaľaškovce a bol aj v lesnej chate na Zalomke. Zúčastnil sa na poľovačke, ulovili statného jeleňa. Na poľovačke sa zúčastnili aj občania z obce Kamienka - vedúci polesia Mlynarčík, lesníci Jozef Slosjar Andrej Zužov a robotník Rudík. No museli mať aj tlmočníka a tým bol Fabian, učiteľ meštianskej školy v Humennom. Pán Mlynarčík prišiel za vedúceho polesia do Kamienky v roku 1939 z Topoli. Pôsobil tu až do svojej smrti 10.2.1944 a je pochovaný na cintoríne v Humennom.

Generál Paulus vzhľadom na to, že vojenské operácie na fronte nepokračovali podľa plánu, sa v januári 1942 stal veliteľom 6.armády. Skončil neslávne, po obklúčení v novembri 1942 bol 31.1.1943 zajatý. Toto je vybrané z jeho spomienok

a rozhovorov s novinármi v zajatí. Generál Paulus bol v 80.rokoch 20.storočia prepustený zo zajatia.

Generál Paulus (v strede horného radu) na Zalomke

10.4 Obec v období Slovenského štátu

Československá republika nedokázala vyriešiť otázku vzájomného spolužitia Čechov a Slovákov v jednom štáte. Toto nahrávalo politike Hlinkovej ľudovej strany. V roku 1938 v Žiline 6.októbra bol HSLS prijatý Manifest slovenského národa, ktorý oznamoval nastolenie slovenskej autonómie v rámci Československej republiky.

Keď Československo zradené svojimi spojencami neprijalo pomoc Sovietskeho zväzu, prijalo Mníchovský diktát a odstúpilo pohraničné územia hitlerovskému Nemecku. Územné požiadavky Maďarska a Poľska boli riešené Viedenskou arbitrážou 1.11.1938, podľa ktorej južná časť Slovenska pripadla Maďarsku, niektoré územia na severe Slovenska Poľsku.

V marci 1939 pod hrozbou okupácie Slovenska vyslovil predseda slovenskej autonómnej vlády súhlas s odtrhnutím od Československej republiky a s vytvorením samostatného Slovenského štátu. [10]

Viac, ako sa predpokladalo, sa okresu Humenné a celého okolia dotkli následky Viedenskej arbitráže. Humenné zostalo bez železničného spojenia s ostatným územím Slovenska, nakoľko trať v úseku okolo Michaloviec pripadla Maďarsku. Tým bola prerušená osobná i nákladná železničná doprava. Toto nemohlo vyvážiť ani posilnenie autobusového spojenia s Vranovom a Prešovom. Vyžadovalo si to riešenie vybudovaním železničnej trate Prešov - Vranov - Strážske. [1]

Štátnej správy v okrese Humenné sa dotkli aj závery rozhraničovacej komisie slovensko-maďarskej zo dňa 4.apríla 1939. Podľa záverov komisie bolo 34 obcí s 19 496 obyvateľmi Sninského okresu okupovaných až do jesene 1944 horthyovským Maďarskom, zvyšných 15 obcí a mesto Snina boli pričlenené k okresu Humenné. Okres Humenné mal pod správou 60 obcí a bolo tak vytvorených 10 notárstiev. [16]

Slovensko zostalo hanebne oklieštené. V našom okrese sa hranica s Maďarmi ustálila na čiare: Vaľaškovce, Snina, Pčolinné, Parihuzovce a Hostovice. Obce na východ od nich patrili Maďarsku. [11] Vihorlatské vrchy sa tak dostali až celkom na východný okraj Slovenského štátu.

V polovici roku 1939 bol schválený ústavný zákon o župnom zriadení, ktorý nadobudol platnosť 1.januára 1940. Humenné aj s okolím bolo zaradené do novoutvorenej Šariško-zemplínskej župy - župné mesto Prešov.

Na území východného Slovenska bolo už v roku 1939 zriadených niekoľko pracovných táborov, kde sústreďovali Židov. Takýto tábor bol aj pri Humennom. Po 31.8.1941 z týchto táborov transportovali všetkých väzňov. V septembri 1941 vydala slovenská vláda tzv. židovský kódex, ktorý proklamoval odstránenie "rasovo menejcenných občanov". Z okresu Humenné bolo do októbra 1942 odtransportovaných 2 600 židov. [16]

Medzi týmito židmi bolo aj 11 židov z našej obce. Obec mala veľkosť katastra 3 445 ha. Počet domov v obci v tomto období bol 108. Počet obyvateľov je v Lexikóne z roku 1942 uvedený v rokoch: 1910 - 526, 1930 - 590 a v roku 1940 - 511 obyvateľov. Pošta, železničná stanica, žandárska stanica

a notariát boli v Kamenici nad Cirochou. Zdravotný obvod pre obec bol v Humennom. Farský úrad pre rímskokatolíkov bol v Ptičom a gréckokatolíkov v Porúbke. [17] Notárskych úradov v okrese Humenné bolo 10. Do notariátu Kamenica nad Cirochou patrili obce - Hažín, Kamenica nad Cirochou, Kamienka, Lackovce a Modra. [17]

Zamestnanosť v obci bola malá. Prevažná väčšina obyvateľstva bola zamestnaná v poľnohospodárstve. V období rokov 1926-1930 bolo v obci evidovaných 50 gazdov, ktorí odvádzali dôchodok na katolícku faru do Ptičieho. Tento počet gazdov poklesol na 47 v rokoch 1931-1935 a v ďalších rokoch 1936-1940 až na 45 gazdov. [18]

Medzi tých 45-tich gazdov, ktorí odvádzali dôchodky na faru, patrila aj starosta obce Andrej Salamon. Za starostu bol zvolený v roku 1931 (po návrate z Kanady). Tu v obci potom hospodáril na vlastnom majetku zdedenom po otcovi a súčasne bol aj starostom obce až do konca roku 1939. Po vzniku Slovenského štátu bol začiatkom roku 1940 tejto funkcie pozbavený. [19]

Nastalo určité "prechodné obdobie", v ktorom notariát v Kamenici vykonával aj funkciu zastupovania starostu. V rokoch 1940-41 boli okresnými úradmi rozpúšťané obecné zastupiteľstvá. V našej obci bolo obecné zastupiteľstvo rozpustené návrhom okresného úradu v Humennom zo dňa 6.2.1941. Namiesto starostu boli menovaní župným úradom vládni komisári. Za vládneho komisára v obci Kamienka bol výmerom župného úradu z 20.4.1941 vymenovaný Michal Čamák. Ten zastával túto funkciu až do oslobodenia obce v novembri 1944. [20]

Obdobný stav v zamestnanosti ako v našej obci bol v celom okrese Humenné. Počtom hospodárstiev síce prevládali predovšetkým malí roľníci, ale väčšia časť pôdy bola v rukách veľkostatkárov. V roku 1940 vtedajšie úrady v okrese evidovali 5 veľkostatkárov, ktorí vlastnili od 50 do vyše 1000 ha poľnohospodárskej a lesnej pôdy. Len piati veľkostatkári z Kamenice, Dlhého, Sniny, Černiny a Turcoviec vlastnili takmer 6000 ha poľnohospodárskej a lesnej pôdy. [16] V obci Kamienka vlastnil

pozemky veľkostatkár na panstve Kamenica Gejza Andrassy.

V oblasti Šarišsko-zemplínskej župy bola veľká nezamestnanosť. Určité zlepšenie nastalo výstavbou železničnej trate Prešov - Vranov - Strážske, ktorá začala slávnostným výkopom pána prezidenta Dr. Jozefa Tisu v Kapušanoch 29.júna 1939. Železničná trať Prešov - Strážske bola slávnostne uvedená do prevádzky 5.9.1943. [21] Tým sa dosiahlo železničné prepojenie okresu Humenné s ostatným Slovenskom. To bola určite veľká slávnosť o ktorej referovala aj vtedajšia tlač. Veľkú publicitu venovala tlač aj správam o ceste "vodcu a prezidenta" medzi našim ľudom, ktorá bola "veľkým sviatkom východu štátu". Pán prezident Dr. Jozef Tiso priletel 6.júla 1942 na letisko do Kamenice nad Cirochou, kde ho čakali početné davы obyvateľstva zorganizované HLSS. Na tomto privítaní sa zúčastnili aj obyvatelia obce. Žiaci zo škôl blízkeho okolia vytvorili špalier a mávali zástavkami. Bola to veľkolepá oslava a udalosť pre túto oblasť. Prezident navštívil aj hrob Dobrianskeho v Čertižnom a potom sa zastavil aj na námestí v Humennom "kde mu občianstvo pripravilo veľmi srdečné a úprimné privítanie." [1]

10.5 Obdobie 2.svetovej vojny

V júni 1941 vypukol vo svete nový požiar. Hitlerovské Nemecko zákerne prepadlo Sovietsky zväz a rýchlo postupovalo do vnútra. V okolí obce Kamienka sa to prejavilo tým, že letisko v Kamenici ožilo lietadlami a celá oblasť bola preplnená vojskom.

Vojenský stav si vyžiadala osobitné opatrenia v zásobovaní. Pre ťažko pracujúceho bola denná dávka 10 dkg múky a pre ostatných 7 dkg múky.

Po vyhlásení druhej svetovej vojny aj vojenská posádka z Kamenice nad Cirochou bola odvelená na východný front. Súčasne odišla aj guľometná rota vedená dnes už hrdinom Jánom Nálepkom. Menovaný dlhšiu dobu pôsobil v posádke v Kamenici nad Cirochou vo funkcii veliteľa roty poddôstojníckej školy. Mnohí slovenskí vojaci bojujúci na východnom fronte v príhodnej chvíli dobrovoľne prešli na stranu Sovietskej armády

a neskôr bojovali v partizánskych oddieloch, alebo boli zaradení do Československého armádneho zboru.

Situácia na bojiskách frontu, po nenaplnení sa predpokladov bleskovej vojny, sa začala v rokoch 1942-43 vyvíjať v neprospech Nemcov a ich spojencov. Proti okupantom aktívne vystúpilo obyvateľstvo národov celej Európy. V zázemí - tyle nepriateľa sa začal organizovať ďalší front - partizánske hnutie. Vihorlatské vrchy, v ktorých leží naša obec, poskytovali vhodné podmienky pre tento spôsob boja.

Prvou partizánskou skupinou vo Vihorlatských vrchoch a zároveň prvou na Slovensku bola Bojová Jánošíkova družina, ktorej velil Pavol Boroš. Pavol Boroš ako predstaviteľ ilegálnej KSS sa skrýval v lesoch už od roku 1941. [22] Táto družina zahájila činnosť v marci 1942 a mala 19 členov a veľmi veľa pomocníkov z radových občanov okolitých dedín. Jedným z nich bol aj náš občan Gregorovič Andrej. Boroš a Gregorovič sa poznali dlhšiu dobu a navštevovali sa. Náš občan mal to šťastie, že v apríli 1942, kedy bola družina na Pirnagovom vrchu prepadnutá, tam nebol. Po tomto prepadnutí bola skupina rozbitá a prestala existovať. O smrti Pavla Boroša nie sú presné správy. [10] V súčasnosti je na jej mieste ako pamätník vybudovaná symbolická zemľanka a tabuľa.

Do vypuknutia SNP pôsobila vo Vihorlatských vrchoch aj partizánska jednotka Pugačev. Tento oddiel vznikol zo sovietskych utečencov a mal tábor na Babeji. Po vypuknutí povstania sa časť oddielu pripojila v Slánskych vrchoch do zväzku Čapajev. Na Babeji je pamätná tabuľa, kde sú uvedené oddiely Jastrib, Kriváň a Pugačev. [22]

Základ partizánskeho oddielu Jastrib utvorila spravodajsko-prieskumná skupina pri 4.ukrajinskom fronte. Ku skupine sa pripojila skupina československých vojakov. Skupine na začiatku velil P.M.Donov, neskôr M.Z.Seňa. Jednou z akcií tejto skupiny bolo podmínovanie cesty medzi Kamenicou a Kamienkou, ktorá mala tragický koniec. Pri výbuchu jednej míny bol jeden vojak usmrtený a ďalší dvaja zastrelení nemeckými vojakmi. Pochovaní sú v hrobe Na Stráni. Len jednému zranenému

sa podarilo dostať až ku skupine Kriváň, kde potom na následky zranenia a prevozu zomrel. [10]

Zo skupiny Jastrib sa vyčlenila samostatná skupina, ktorá vytvorila samostatný slovenský partizánsky oddiel Veža. V tejto skupine bolo 21 partizánov, ktorí boli z okresov Michalovce a Humenné. V tejto skupine bol aj Andrej Gregorovič, občan našej obce. [23] Veliteľom bol Ján Boroš, syn Pavla Boroša. Oddiel mal neskôr 104 príslušníkov, z toho 70 Slovákov z okolitých podvihorlatských obcí. V zozname členov partizánskeho oddielu Veža je aj Andrej Gregorovič uvedený pod číslom 34. [24] Tento oddiel uskutočnil 18 bojových akcií a mal vybudovaný tábor pod Kyjovom. Dnes je západne od vrcholu Kyjov vybudovaná symbolická zemľanka a pamätná tabuľa.

V priestoroch Kamenica - Kamienka - Vaľaškovce pôsobila partizánska skupina Bohuň, veliteľ major Kozlov. Bola to skupina so zvláštnym poslaním, plnila spravodajské úlohy. [25]

Na vrchole Peňažník mal svoj tábor samostatný partizánsky oddiel československo-sovietsky - Borkaňuk. Bol vysadený do vihorlatského pohoria 27.septembra 1944 a veliteľom bol Vasil Mohorita. Vykonávali spravodajskú, diverznú a prepádovú činnosť. Uskutočňovali aj masovopolitickú prácu medzi obyvateľstvom v tejto oblasti. Tento oddiel velenie 1.ukrajinského frontu stiahlo z tejto oblasti už 12.novembra 1944 na oslobodené územie za front. [23]

Počtom najväčšia bola československá partizánska brigáda Kriváň. Táto brigáda sa sformovala z vojakov a dôstojníkov dvoch divízií - východoslovenského zboru, ktorí pred nemeckým odzbrojením odišli do hôr. Táto brigáda operovala v oblasti Poloninských Karpát - Vyšná a Nižná Jablonka - Papín - Adidovce - Pčolinné. Koncom septembra 1944 sa presunula do Vihorlatských vrchov. O tomto presune je spomienka priameho účastníka poručíka slovenskej armády Štefana Černáka, rodáka z Ivančinej pri Martine: "Náš samotný presun nebol jednoduchý. Aj keď nás kryla noc, orientácia v neznámom teréne bola ťažká. Veľkú službu pre nás urobil istý lesník z obce Zubné, jeho meno si už nepamätám, ktorý tento terén i cesty

v ňom dôverne poznal. Kdesi v lese sme našli kus fosforeskujúceho dreva, dali sme si z neho kúsky za čiapky, aby sme sa tu v tme neroztratil. S prieskumným oddielom z Vihorlatu sme sa stretli, keď sme sa brodili rozvodnenou riekou Cirochou, okolo tretej hodiny nadránom pri obci Belá nad Cirochou." [26]

Vojaci po príchode do Vihorlatských vrchov vstúpili do priestoru partizánskeho oddielu Jastrib, ktorý im uvoľnil svoje stanovištia. V novom priestore začali budovať opevňovacie práce, ochranu aj ochranné zemľanky. Veliteľom oddielu bol pplk. Jozef Vogel, zástupcom kpt. Jozef Tabiš a náčelníkom štábu npor. Viliam Savko. [23]

Oddiel - brigáda Kriváň vykonávala bojovú činnosť na veľkom operačnom priestore. Na začiatku to bola oblasť okolo Papína - Adidoviec - Hostovíc až Pčolinného. A po príchode do priestoru vihorlatských lesov to bolo v oblasti južnej aj severnej časti Vihorlatských vrchov.

Partizánsku brigádu Kriváň prepadli nemeckí vojaci a vlasovci 11. novembra 1944. Dostali sa až do bezprostrednej blízkosti, asi 20 m od veliteľskej zemľanky. Krátky, asi desaťminútový, ale silný útok spôsobil medzi partizánmi veľký zmätok. Vojaci sa rozutekali neorganizovane na všetky strany, viacerí z nich bez zbraní, ba aj neoblečení. [23]

Na druhý deň po tomto útoku našli občania našej obce jedného z partizánov - poručíka Štefana Černáka z omrzlinami na nohách v údolí potoka Rika. Zniesli ho do hájenky k Mižákovi (hájenka dnes už neexistuje) a tu sa liečil. Po oslobodení obce ho liečil ruský lekár, ktorý mu veľmi pomohol. Zachránil mu nohy.

Štefan Černák ako učiteľ zostal v našej obci. Pôsobil spolu s učiteľkou Eleonórou Koutnou, neskôr sa zobrali a ako manželia učili v obci až do konca školského roku 1977. Potom zostali v obci ako dôchodcovia. V rokoch 1992-93 zomreli a sú pochovaní na miestnom cintoríne.

Celá naša obec podporovala partizánske skupiny pôsobiace v tejto oblasti. Najväčšia pomoc bola materiálna - potravinová. Táto pomoc vyzerala takto - voz s konským záprahom

obchádzal celú dedinu a každý dom - domácnosť dávala čo mala a mohla (múku, zemiaky, zeleninu, fazuľu a pod.). Nazbierané potraviny si odviezla príslušná partizánska skupina na svoje stanovište. Takéto obchádzky sa opakovali každý týždeň, pretože v tejto oblasti bolo veľa partizánskych skupín.

Partizánske jednotky kontrolovali značnú časť územia okolo Vihorlatu v okresoch Humenné a Michalovce. Ovládli veľký lesný komplex s rozlohou zhruba 800 km², z toho lesný porast Vihorlatu zaberá asi 400 km². [23]

Na obec prišli aj zlé chvíle. Najťažšia bola na začiatku novembra v roku 1944. Skupina partizánov postavila guľomet do oblasti Nad Chrastky a ostreľovala cestu z Kamenice do Kamienky. Možnože veľkým šťastím bolo to, že pri ostreľovaní auta v ktorom sa viedol veliteľ nemeckého oddielu, ktorý bol ubytovaný v Kamienke, nebol nikto zastrelený ani zranený. Po tomto incidente bol vydaný rozkaz - chlapov evakuovať do koncentračných táborov a dedinu vypáliť. Chlapov zhromaždili na školský dvor a robili sa ďalšie prípravy na vypálenie obce. Iba vďaka úsiliu komisára obce Michala Čamáka a učiteľky Eleonóry Koutnej ovládajúcej nemeckú reč, ktorí "uhovorili a uprosili" nemeckého veliteľa, že upustil od svojho úmyslu. Možno k tomu prispelo aj to "šťastie", že spomínaný strelecký incident bol bez obetí. Dvaja ľudia zachránili obec a jej obyvateľov od pohromy.

S približovaním sa frontu narastalo aj napätie u ľudí v dôsledku možnej evakuácie. Ťažko pochopiť, aby ktosi mal nechať svoje obydlie a kamsi odísť. Mnohí sa na to pripravovali a ukrývali veci, najčastejšie zakopávali do zeme, resp. ukryli a zamaskovali v pivniciach alebo stodolách.

Pri prvej vlne evakuácie v októbri 1944 časť obyvateľov - chlapov odišla až do Humenného. Nasadli do pripravených transportov. Podarilo sa im však z týchto transportov utiecť a vrátiť sa späť. Väčšia časť obyvateľov "evakovala" do lesa. Bolo to do priestorov Na Lopuštan, Za Skalu, Na Beščidky a tak podobne. V lese si zhotovili koliby a tak prečkali toto obdobie.

Druhá vlna evakuácie v novembri 1944 zastihla občanov už

pripravenejších. Mali už pripravené koliby v lokalitách Na Harboch, Na Daľnim, Na Markovej - proste bližšie k dedine. Využili to a stiahli sa do týchto provizórnych pripravených priestorov.

Nech sa ľudia usadili kdekoľvek v lese, vzhľadom na neskorú jeseň a veľmi daždivé počasie, podmienky pre život to boli veľmi nehostinné.

Aj obyvateľov našej obce sa dotkli bolestné straty ich najbližších. V Československom armádnom zbore pôsobili Ján Škuba, Ján Kuraž a Ján Remešník. Všetci traja padli v bojoch pri Liptovskom Mikuláši, kde sú aj pochovaní.

Bezprostredne v obci našli smrť dvaja naši občania. Krčmár Andrej Ľubiščak bol v auguste 1944 zastrelený na ceste k budovám správy Vojenských lesov. Ku koncu bojov v tejto oblasti v novembri 1944 bol zastrelený aj Štefan Vaľko. Jeho telo sa našlo na ceste z Kamenice do Kamienky poniže "hamornického" mosta.

Na frontoch v druhej svetovej vojne bojovali aj ďalší naši občania, medzi inými aj dvaja rovesníci. Ján Škuba prezývkou "Kurtak", bojoval v Taliansku ako slovenský vojak, domov sa vrátil po skončení vojny a Ján Škuba prezývkou "Mlynár", bojoval na Ukrajine a prešiel na "druhú stranu", domov sa vrátil ako príslušník čsl.armádneho zboru po skončení vojny.

Pred príchodom frontu partizáni v tyle nepriateľa zorganizovali niekoľko deštruktívnych akcií. Jednou z nich bolo aj podmínovanie železničného mosta medzi obcami Kamenica a Modra. Nemci pri náhlom ústupe vyhodili v Kamenici do povetria hangár na letisku a železničný most. Celú železničnú trať z Humenného do Stakčína zničili.

Pri bojoch o susednú obec Kamenica, ku ktorým došlo v noci z 25. na 26.novembra 1944, boli v Kamenici zničené dva domy. Tieto boje sa našej obce bezprostredne nedotkli.

Obec Kamenica aj Kamienka boli oslobodené 26.novembra 1944. Mnohí naši občania sa v tento deň vybrali pešo do Kamenice na križovatku, aby uvideli ruských vojakov.

Po prechode frontu sa započalo s organizovaním miestnej milície, ktoré ale nenašlo patričnú odozvu.

Prvým predsedom revolučného NV po oslobodení bol Andrej Gregorovič. Jeho funkčné obdobie bolo veľmi krátke. V období mesiacov marec - apríl 1945 bol zvolený za predsedu MNV Ján Škuba s prezývkou Matisuliň.

10.6 Obecná správa

Najstaršie dostupné archívne dokumenty o záznamoch s richtármi končia pred 1.svetovou vojnou v roku 1917. Z dobových dokumentov je známy až richtár v roku 1920 - Ján Kurilla. [8]

Obecní výborníci v tomto období boli ďalší desiaty občania - Andrej Vaľko, Michal Škuba, Andrej Salamon, Andrej Zužo, Pavol Griščík, Ján Škuba, Andrej Ľubiščák, Michal Kicoš, Ján Žido ml., Štefan Pastirák. Notárom a súčasne zapisovateľom bol Július Šafranok. [8]

Ďalším známym richtárom je richtár až z roku 1931, teda o 10 rokov neskoršie. V rokoch 1931 až 1939 bol richtárom Andrej Salamon. [19] Tento občan vykonával túto funkciu do začiatku roku 1940, kedy bol tejto funkcie pozbavený.

V roku 1940 až do apríla 1941 bolo určité "prechodné obdobie", v ktorom notariát v Kamenici nad Cirochou zastupoval aj starostu obce.

Výmerom župného úradu z 20.4.1941 bol v obci vymenovaný vládny komisár - Michal Čamák. Túto funkciu zastával až do oslobodenia obce 26.11.1944. [20]

V rokoch 2.svetovej vojny 1941 až 1945 neboli v obciach volené obecné zastupiteľstvá. Obecné zastupiteľstvo z predchádzajúcich rokov 1939-40 bolo okresným úradom rozpustené a na riadenie obce bol vymenovaný len vládny komisár. [20]

Po oslobodení vznikali revolučné národné výbory. Predsedom revolučného národného výboru od novembra 1944 až do marca - apríla 1945 bol Andrej Gregorovič. V rokoch 1945-1946 bol predsedom MNV Ján Škuba. [27]

Poznámky

- [1] Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003. str.158, 159, 168, 169, 172, 173, 234, 237;
- [2] Guzej, J.; Prislupský, J.; Terek, Š.: Kamenica nad Cirochou 650 ročná. Humenné 1968. str.14;
- [3] Fotografia Andreja Salamona s popisom na rubnej strane; Uralbsschlin - Szabadságigazolvány. Dovolenkový lístok - Lyubiscák Mihaly. Kópia v archíve autora;
- [4] Obecný úrad Kamenice nad Cirochou. Archív matrík. Smrtná zv.3 od 1.1.1907 do 31.12.1923;
- [5] Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976. str.61, 64;
- [6] Zborník: Prvá svetová vojna. Pozabudnuté cintoríny. Svidník 2006, str.89;
- [7] Soznam miest na Slovensku dľa popisu ľudu z roku 1919. Bratislava 1920. str.133; Bezdék, B.: Menoslov obcí na Slovensku. Bratislava 1920;
- [8] ŠOKA Humenné, fond Notársky úrad v Kamenici nad Cirochou, obec Kamienka. Zápisnica z mimoriadneho zhromaždenia obecného výboru obce Kamienka z 20.11.1920;
- [9] Štatistický lexikón obcí v republike Československej. Vydaný ministerstvom vnútra a štátnym štatistickým úradom na základe výsledkov sčítania ľudu z 15.2.1921. III. Slovensko. Praha 1927. str.127;
- [10]Pejřimovský, J.: Historická studie území Vojenských lesů a majetkov n.p. Kamenica nad Cirochou. Praha 1977. str.238, 239, 244, 245, 246;

- [11] Guzej, J.; Prislupský, J.; Terek, Š.: Kamenica nad Cirochou 650 ročná. Humenné 1968. str.18, 20, 22, 23;
- [12] ŠOBA Košice, KŽ inv.čís.201, sign.60594/kr.554;
- [13] Štatistika obcí na Slovensku. Kníhtlačiarne okružných notárov v Trenčíne 1928. str.XX/224, 225;
- [14] Štatistický lexikón obcí v republike Československej. Vydaný ministerstvom vnútra a štátnym štatistickým úradom na základe výsledkov sčítania ľudu z 1.12.1930. Praha 1936. str.24;
Chromec, B.: Místopisný slovník Československé republiky. Praha 1929. str.249;
- [15] Hrubovčák, J.: Vláčiky v údolí Riky. Lúč, roč.2, čís.62 (16.03.1993), str.3;
- [16] Pažur, Š.: KSČ na čele protifašistického a národnooslobodzovacieho boja v okrese Humenné (1938-1945). Inf. Príspevky k dejinám KSČ v Humenskom okrese. Košice 1981. str. 103, 106, 107, 108, 109;
- [17] Lexikón obcí Slovenskej republiky. Bratislava 1942. str.28;
- [18] AACass Košice, farnosť Ptičie: Popis miestnych dôchodkov a výdavkov ptičanskej katolíckej fary podliehajúcej patronátu Gejzu Andrassyho na lustru 1926-1930, 1931-1935 a 1936-1940. ;
- [19] Andrej Salamon , životopis. Domovský list č.18/1938 zo dňa 11.11.1938. Kópie v archíve autora;
- [20] ŠOBA Prešov. Šarišsko-zemplínska župa administratívne oddelenie. Inv.čís.1488-6262/41 - adm. OU v Humennom 6.2. podáva návrh na rozpustenie obecného zastupiteľstva v obci Kamienka; pripojený výmer ŽU z 20.4.1941 o menovaní vládneho komisára;
- [21] Kizling, J.: Nižný Hrabovec 1357-1997. Hencovce 1997.

str.32, 33;

[22]Valašček, I., Terray, J.: Vihorlat chránená krajinná oblasť.

Bratislava 1987. str.191-194;

[23]Džupa, K.: Z protifašistického odboja v Zemplíne. Prešov

1984. str.50, 58, 69, 86;

[24]Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici F IV/C-1 a.j. 188/65

Kartotéka členov partizánskeho oddielu;

[25]Adamov, P., Polovka, Š., Sivčo, A.: Z minulosti k dnešku.

Humenné 1975. str.15;

[26]Huňora, J.: Adidovce. Bratislava 2005. str.122;

[27]Osvedčenie o národnej a politickej spoľahlivosti čís.1527-

Ka/1945. Kópia v archíve autora;

11. OBEC OD SKONČENIA 2.SVETOVEJ VOJNY DO ROKU 2006

11.1 Vývoj obce v tomto období

Oslobodením tejto oblasti od fašistických vojsk nastáva v obciach Humenského okresu čulý život.

Na začiatku decembra 1944 boli vo všetkých obciach okresu zasadnutia a volené MNV. V našej obci takéto zasadnutie bolo 6.12.1944. [1] Prvým predsedom MNV bol Andrej Gregorovič. Ten sa v tejto funkcii nezdržal dlho. Už v jarnom období - marec- apríl 1945 bol do tejto funkcie zvolený Ján Škuba - Matisuliň.

Ustanovujúca schôdza ONV v Humennom bola 10.decembra 1944. Na tomto zasadnutí za účasti 82 delegátov z 36 dedín okresu bol zvolený ONV - 18 členný a jeho členom bol aj Andrej Salamon, roľník z Kamienky. [2]

Orgány ONV v Humennom sa snažili obnoviť chod a poriadok v okrese. Už v decembri 1944 bola obnovená prevádzka na píle a v januári 1945 aj prevádzka mlyna v Kamenici nad Cirochou. [2]

V obci sa začalo vyučovať v škole vo februári 1945. V celom okrese bolo do konca marca 1945 zriadených 42 ľudových škôl s 3035 žiakmi, kde vyučovalo 67 učiteľov. [2]

V máji 1945 konečne skončila vojna. Do obce sa táto zvesť dostala 9.mája 1945 v dopoludňajších hodinách. Veľmi rýchlo sa rozšírila správa na celú dedinu. Obyvatelia sa spontánne zišli do priestoru, kde je dnes autobusová zastávka. Radosť, smiech a krik tu bol prerušovaný strelbou do vzduchu zo zbraní, ktoré tu zostali v lesoch po partizánoch.

O rok neskôršie, teda v máji 1946 boli voľby do orgánov samospráv miest a obcí. V našej obci boli voľby uskutočnené vo volebnej miestnosti v škole. Zúčastnilo sa na nich cca 70% voličov - občanov obce. Na volebné výsledky čakali niektorí občania pred školou. Po sčítaní hlasov oznámil predseda volebnej komisie Ján Hirjak ml., že voľby v obci vyhrala Demokratická

strana.

Po letnej príprave prebiehali na jeseň 1946 ustanovujúce schôdze novozvolených NV v okrese Humenné. Prvé ustanovujúce zasadnutie novozvoleného NV v obci sa uskutočnilo až 31.12.1946. Za poslancov boli zvolení - Andrej Konačko, Ján Griščík, Michal Salamon, Juraj Ľubiščák, Jozef Kislík, Ján Kuraž, Ján Škuba, Michal Macík, Michal Vrábeľ, Andrej Salamon a Štefan Milčík. [3] Novozvoleným predsedom MNV sa stal Ján Griščík, ktorý prebral túto funkciu od Jána Škubu až 11.1.1947. [4] Od 15.10.1946 nastúpil na MNV Štefan Šepela ako kancelársky pomocník - zapisovateľ. [6]

Nový ONV v Humennom sa schádza na ustanovujúcu schôdzu 16.11.1946. V pléne ONV za KSS sa objavuje aj Andrej Salamon z našej obce. [5]

V priebehu roku 1945 bol vytvorený obvodný úrad miestnych národných výborov v Kamenici nad Cirochou. Prednostom tohto úradu bol Ivan Palčej, ktorý vlastne zastával funkciu tajomníka MNV. [6] Pod tento obvodný úrad spadali obce Kamenica nad Cirochou, Hažín, Kamienka a Modra. Obvodné úrady "fungovali" až do konca roka 1950.

Situácia v zásobovaní v okrese Humenné nebola po vojne dobrá. Zásobovanie často sťažovali nedostatky a machinácie rôznych organizácií. Na podnet priaznivcov družstevnej myšlienky z radov robotníkov vzniká v decembri 1944 v Humennom nákupné, predajné a výrobné družstvo "Druhurob" (Družstvo humenských robotníkov). [2]

Členská a finančná základňa tohto družstva rýchlo rástla. Občania videli prednosti a preto vznikla takáto pobočka v roku 1946 aj v našej obci. Predajňa tohto družstva bola v dome vedľa Ľubiščáka - dnes už je zbúraný. Predavačkou v tomto

obchode bola Paulína Salamonová - Benková. Andrej Salamon bol vedúcim tohto družstva až do roku 1949. [7]

V roku 1948 bolo družstvo premenované na Okresné spotrebné družstvo a v roku 1953 na Okresný zväz spotrebných družstiev, predchodca "Jednoty". [8]

Obnovenie prevádzky na železničnej trati Humenné - Stakčín od 10.mája 1946 napomohlo k zlepšeniu dopravnej situácie v tomto regióne.

Naša obec ale bola aj naďalej akoby odrezaná od sveta. Študenti, ktorí chodili do škôl v Humennom cestovali tak, že peši resp. na bicykloch išli do Kamenice nad Cirochou a odtiaľ vlakom do Humenného. Situácia sa zlepšila až po zavedení autobusovej linky medzi Kamienkou a Kamenicou nad Cirochou, resp. až do Humenného. Prvý autobus prišiel do obce v druhú októbrovú nedeľu v roku 1953. Šoférom na tejto autobusovej linke bol náš občan Ján Lipták.

Otvorenie autobusovej linky do obce

Pre obec znamenala veľa aj ďalšia "vymoženosť". V polovici päťdesiatych rokov 20.storočia bola urobená elektrifikácia - do obce bol zavedený elektrický prúd. Znamenalo to veľa, predtým sa svietilo petrolejkami a sviečkami a rádiá - tých bolo v obci málo a boli na baterky.

Dôležité spojenie obce s ďalším okolím a svetom bolo poštové spojenie. Za čias Rakúsko-Uhorska ako aj v časoch prvej ČSR sa pošta do obce doručovala a odosiela cez birova - starostu. U starostu sa sústredila odosielaná pošta. Ten ju zatvoril do plechovej skrinky. Túto skrinku nosili občania "na

redy" - podľa poradia na poštu do Kamenice nad Cirochou. Tam poštový úradník otvoril skrinku, vybral odosielanú poštu a vložil poštu adresovanú do obce. Službukonajúci občan doniesol skrinku do birova a ten zabezpečil doručenie pošty adresátovi.

Po 2.svetovej vojne chodil do obce poštár raz týždenne, neskoršie viackrát, až postupne každý deň. Najznámejším poštárom v obci bol známy ujo Vrabeľ prezývaný "Čičav". Dochádzal do obce z Kamenice nad Cirochou na bicykli. V súčasnosti túto prácu vykonávajú ženy poštárky. Nie je to ľahká práca. Musia chodiť v lete, zime - za slnka aj dažďa. Bicykel je ich jediným dopravným prostriedkom.

Obecný úrad v obci "fungoval" v dome starostu a začiatkom roka 1946 to už bolo v hájenke Vojenských lesov "na uličke". V polovici 60.rokov 20.storočia sa úrad presťahoval do "barákov", ktoré tu zostali po firme Vojenské stavby.

Po voľbách v roku 1946 sa stal predsedom Ján Griščík. [4] Ten túto funkciu zastával až do roku 1952. Na jeho miesto "nastúpil" novozvolený predseda MNV Andrej Remešník. [7]

V roku 1960 už druhé volebné obdobie bol predsedom MNV Michal Čamák. [11] V tomto roku nastúpil za tajomníka MNV v Kamienke Andrej Kondrat.[12] Na zasadnutiach pléna MNV v obci sa zúčastňovala aj Mária Židová, ktorá v tomto období bola poslankyňou ONV v Humennom za našu obec. [13]

V novembri 1961 zomrel predseda MNV Michal Čamák. [14] Novým predsedom MNV sa stal Ján Milčík a ten tu bol až do roku 1963. [15]

Naša obec po 2.svetovej vojne nebola veľká. Ešte v roku 1950. keď bolo sčítanie obyvateľstva a domov, mala obec len 109 domov a 459 obyvateľov. [16] Rozmach obce nastal tým, že vznikali ďalšie možnosti zamestnania. Podľa sčítania obyvateľstva v roku 1961 už bolo v obci 115 domov, ale počet obyvateľov vzrástol na 540. Vzrástol hlavne počet detí do 14 rokov, tých bolo "neúrekom" 167. Ekonomicky činných obyvateľov bolo 304 a nad 60 rokov, teda dôchodcov, bolo len 69. Najviac obyvateľov pracovalo v poľnohospodárstve - až cca 120, ale vzrástol počet pracujúcich v priemysle na cca 54. [17]

Celý tento región bol zameraný na poľnohospodárstvo. Industrializácia preto znamenala veľmi veľa. V júli 1951 sa uviedol do prevádzky novovybudovaný strojársky podnik v Snine Vihorlat. [2] Do skúšobnej prevádzky v júli 1959 bol uvedený chemický podnik na výrobu vlákien v Humennom. [2] Tieto a ďalšie podniky zamestnávali aj občanov z našej obce. Došlo k podstatnému rozvoju obce. V šesťdesiatych rokoch 20.storočia chodilo z obce do zamestnania v Snine a Humennom cca 40-60 občanov. Naši občania boli veľmi dobrí pracovníci, mnohí boli ocenení podnikovými i rezortnými vyznamenaniami. Najvyššie vyznamenanie - štátne "Za zásluhy o výstavbu" v roku 1962 dostal Ján Kunca, montér vo Vihorlate Snina. [9]

V roku 1951 nastúpil na Gymnázium v Humennom ako žiak aj Ján Kerekanič. V roku 1958 sa na toto gymnázium vrátil ako učiteľ - gymnaziálny profesor matematiky a deskriptívnej geometrie. Na začiatky svojho vstupu na pôdu gymnázia v Humennom v roku 1975 spomína takto: "Vtedy som ešte netušil, že matematika a ja budeme nerozluční priatelia. A predsa sa tak stalo. Som rád a vďačím za to predovšetkým tým učiteľom a profesorom, ktorí mi ukazovali cestu k pochopeniu zákonitostí platných vo vede, ktorú istý vedec nazval matkou vied. Vtedy som pochopil, že inej cesty niet, že len sústavné štúdium a pevná vôľa je mojou záchranou." Takto sa vyznal k svojmu učiteľskému povolaniu v Pamätníci - Gymnázium Humenné 1945-1970 str.51. Ján Kerekanič pôsobil na Gymnázium v Humennom až do roku 1998.

V roku 1956 sa v obci uskutočnila generálna oprava školy. Pristaval sa k starej škole školský byt a zo "starého" bytu sa urobila druhá trieda - škola bola dvojtriedkou.

Došlo aj k úprave priestranstva obce. Obecné zastupiteľstvo rozhodlo o "zrušení dolkov" a aj o vyrezaní stromov popri potoku. Vytvorili sa tak priestranstvá pozdĺž oboch strán potoka od kostola až po horný most.

V obci bol v tomto období len jeden obchod a to v súkromnom dome - u Milčíka. Jednota spotrebné družstvo, riešilo tento stav

výstavbou obchodnej jednotky - obchodu a pohostinstva. Táto jednotka bola postavená z dolnej strany cesty na stredný most.

Koncom 50.rokov došlo v oblasti Vihorlatských vrchov k výstavbe lesných ciest. Treba pripomenúť, že sa začalo s výstavbou cesty Kamienka - Jovsa vo veľmi obtiažnom teréne prechádzajúcom údolím Suchý potok. [10] Tieto lesné cesty začali stavať Vojenské stavby Praha n.p. Staveništné zariadenie - baráky, dielne, sklady si postavili na ľavej strane pri ceste k budovám Vojenských lesov - oproti honu Liščejevová. Keď tu Vojenské stavby ukončili svoje pôsobenie, tento anál využívala obec - v jednom baráku bol MNV Kamienka a v ďalších boli sklady a dielne JRD Kamienka.

V priebehu 50.rokov 20.storočia, za predsedovania Andreja Remešníka, bola v obci postavená zbrojnica z tehál a kameňa. Nahradila starú drevenú "búdku". Bola postavená na jej mieste (nad cestou pri strednom moste). V zadnej časti zbrojnice bol sklad pre futbalistov a slúžil aj ako šatňa.

Požiarna zbrojnica

Veľká zmena sa stala aj s dreveným mostom uprostred obce. Vedľa neho bol postavený betónový most. Most sa v rokoch 1963-64 postavil "úzky" a tak sa v rámci generálnej

opravy rozšíril a urobilo sa aj nové pevnejšie zábradlie. Pretože sa starý drevený most zbúral, tak počas opravy a rozširovania betónového mosta bola "obchádzka" vedľa cez brod v potoku.

Drevený most uprostred obce

Vo volebnom roku 1966 došlo k omladeniu poslaneckého zboru v obci. Vo voľbách boli zvolení aj mladí poslanci - Milan Belančík, Anton Pľuta, Andrej Suss, Anna Kislíková, Ján Griščík... Predsedom MNV naďalej - teda od roku 1964 zostal Ján Kurilla. [18] Zmena nastala vo funkcii tajomníka MNV - 24.1.1966 bol z funkcie tajomníka uvoľnený Andrej Kondrat a na jeho miesto 2.2.1966 nastúpil Aladár Benko. [19]

Nástupcom Aladára Benku do funkcie tajomníka MNV došlo k určitému zintenzívneniu - oživeniu činnosti v obci.

V rámci akcie "Z" sa začal v obci budovať vodovod. Toto bola určitá nutnosť a ten tlak na výstavbu vodovodu bol vyvolaný aj tým, že nad obcou v hone Suchá bola postavená "úpravňa vody" - pre dodávku vody do Humenného. "Odber" vody na úpravňu bol na začiatku zo Suchého potoka. Pretože prietok vody v tomto potoku nestačil, tak sa "odber" vody vybu-

doval z potoka Rika. Záchytná hrádza sa postavila asi 2 km nad úpravňou vody. Pod cestou, oproti úpravni vody, sa vybudovali kalové polia ako súčasť tohto komplexu.

Keďže v katastri obce bol takýto komplex, bola výstavba vodovodu v obci určitým "zadosťučinením" - keď ide "naša" voda do Humenného, prečo by nemala ísť aj do našich domov. Vodovod bol dokončený koncom 60.rokov 20.storočia.

V tomto období sa začala v akcii "Z" aj výstavba "Združenej budovy MNV", ľudovo nazývaného "kulturák". Budova je rozdelená na dve časti - dolná, kde je veľká spoločenská sála a horná, kde na prízemí je materská škôlka a na poschodí prevádzkové miestnosti MNV. Celý tento komplex bol dokončený v roku 1976. V školskom roku 1976/77 už nastúpilo 26 detí do materskej škôlky. [20] Táto budova stojí na pravej strane bližšie k potoku, na začiatku honu zvaný "Ryňe". V tejto oblasti vyrastali aj nové domy - nová ulica.

Združená budova - "kulturák"

"Ulica Ryne" rok 1963

Tento stav si vyžiadal aj "riešenie" na cestách. Došlo k rekonštrukcii ciest v celej obci. Na prašné cesty sa navozila kamenná drť, zaliala sa asfaltom a na tento povrch sa dal asfaltový koberec.

Dve veľké akcie "Z" si "vyžiadali" aj vytvorenie drobnej prevádzkarne pri MNV. Na začiatku to bol len traktor s vlečkou. Šoférom na tomto traktore bol Andrej Belančin. V nasledujúcom období už bolo nákladné auto "LIAZ", ktoré chodilo na "diaľkové" túry. Šoféromi na tomto aute boli Andrej Jozefov a Michal Fecenko. V priebehu 80-tych rokov to už bolo len nákladné auto V3S, ktoré slúžilo hlavne občanom obce na dopravu palivového dreva z lesa.

Odchodom tajomníka Aladára Benku do Kamenice nad Cirochou "skončila" aj drobná prevádzkareň. Aladár Benko vo funkcii tajomníka pôsobil v obci od roku 1966 až do roku 1986 - cca 20 rokov. Za tých dvadsať rokov tajomník zostával, menili sa len predsedovia MNV.

V rokoch 1964 až 1971 bol predsedom MNV Ján Kurilla. [21] Na konci roku 1971 boli voľby a za predsedu MNV nastúpil Juraj Hrubovský. [22] Ten v priebehu volebného obdobia zom-

rel a v roku 1975 nastúpil na miesto predsedu Ján Griščík. Tento odišiel v roku 1977 za predsedu JRD do obci Jasenov a na jeho miesto nastúpil na začiatku roka 1978 Ing. Andrej Škuba, CSc. Dvojica tajomník Benko a predseda Škuba pôsobila až do volieb v júli 1986.

Po voľbách nastúpil za predsedu MNV Ing. Milan Barančík a za tajomníka Milan Ďuričko. [20] Táto dvojica pôsobila len dva roky, odišli z obce koncom roka 1987. V roku 1988 nastúpil za predsedu MNV Andrej Suss a za tajomníčku nastúpila Monika Hudáková. [20]

Po "zamatovej či nežnej" revolúcii bola zrušená funkcia tajomníka MNV a vo voľbách 1990 za starostu obce bol zvolený Andrej Suss.

V priebehu 70. až 80.rokov 20.storočia bola v obci len jedna predajňa Jednota aj s hostincom. Bolo to málo, tržby v obci boli pomerne vysoké. Občania sa dožadovali rozšírenia obchodnej jednotky Jednota. K tomuto rozšíreniu došlo v rokoch 1988-89. Pristavila sa k hornej časti - k hostincu ďalšia miestnosť a sklad a z dolnej časti veľká miestnosť ako predajňa a sklad. Táto "prístavba" podstatne dopomohla k skultúrneniu predaja.

Ku koncu 80-tych rokov došlo aj k výstavbe "zbrojnice". Bola to veľká budova s miestnosťami pre garážovanie nákladného auta V3S a hasičskej striekačky. V zadnej časti bola klubová miestnosť, ktorú využívala mládež.

Táto "zbrojnica" tu nevydržala dlho. Na začiatku 21.storočia tu vyrástol Dom nádeje - Dom smútku. Tento dom bol slávnostne vysvietený v novembri 2001 a od tohto obdobia slúži na pohrebné obrady.

Zbrojnica v podstatne menšom usporiadaní sa postavila v tomto období pri potoku za obchodnou prevádzkovou jednotkou Jednoty.

Cesta na cintorín bola stále prašná. Až v roku 1992 došlo k tomu, že na cestu sa navozila kamenná drť, zaliala smolou - asfaltom a na vrch sa dal asfaltový koberec. Úprava tejto pokračujúcej cesty do Ptičieho až na okraj chotára obce Kamienka sa uskutočnila v roku 1996. Tieto úpravy na ceste

z Kamienky do Ptičieho, teda na okraj chotára Kamienky, vykonala firma Lesostav Humenné. Finančné prostriedky boli uhradené z rozpočtu Obecného úradu Kamienka v celkovej výške cca 760 tisíc korún. Zostáva pre cestné spojenie medzi obcami - Ptičie "upraviť" cestu v katastri obce Ptičie - hranice od chotára obce Kamienka do napojenia na komunikácie v obci Ptičie.

V roku 1992 sa začalo aj s výstavbou kanalizácie v obci. Projekt kanalizácie vyhotovila firma Ekostav Michalovce. Realizátorom stavby bola ďalšia firma Gepstav v.o.s. Michalovce. V roku 1992 Obecný úrad v Kamienke požiadal o dotáciu finančných prostriedkov na výstavbu. Aj keď bolo stavenisko pre výstavbu odovzdané v decembri 1992, so zahájením prác sa začalo až v marci 1994. Vtedy už bolo finančné krytie na výstavbu. Vzhľadom na terén sa dĺžka výstavby "natiahla" a kolaudovala sa až v novembri 2001. Na celkové ukončenie kanalizácie zostáva ešte dokončiť úsek v dĺžke cca 400m.

V tomto období sa prevádzkala aj "plynofikácia" obce. Projekt rozvodu plynu v obci vypracovala firma Stavoprojekt Michalovce. Realizátorom výstavby - zemné práce firma Gepstav Michalovce a rozvod plynu Gasprojekt Michalovce. Stavebné povolenie na výstavbu bolo vydané v máji 1996, kedy došlo aj k zahájeniu výstavby. Celá výstavba bola ukončená v septembri a kolaudácia bola v októbri 1997.

Zmenila sa nielen infraštruktúra v obci, ale aj obchodné služby. V obci pribudlo pohostinstvo - "Krčma u Staška". Je v súkromnom dome rodiny Pavliskovej. Toto pohostinstvo prevádzkuje občan z Dlhého nad Cirochou. Priestory pohostinstva v objekte - budove Jednoty si prenajal občan obce Jozef Švík v roku 2001.

V obci pribudol obchod "Potraviny". Je to malá predajňa postavená pri lavici na hornom konci. Túto predajňu prevádzkuje Ján Kocík a predavačkou je jeho manželka Mária Kocíková.

Okrem podnikateľov v oblasti obchodných služieb pôsobí v obci aj firma nášho občana Jozefa Mattu v oblasti stavebných prác. Táto firma stavala aj Dom nádeje - smútku v obci.

Relatívne "najstaršou" firmou pôsobiacou v obci je "POOL MAURY". Firma sa zaoberá stolárskymi prácami a výrobou drevených výrobkov. Majiteľom tejto firmy je Pavol Maury. Pochádza z našej obce a býval v Humennom. Tu už v rokoch 1987-89 v pivnici pod bytovkami vyrábala rôzne plastiky, sošky a pod. Do obce prišiel v roku 1992. Tu pokračoval vo výrobe plastík. Po rozšírení priestorov už prešiel na rôzne stolárske práce a výrobu drevených výrobkov. Rôzne zreštaurované sochy, nové drevené lavice v kostole, kríž a lavice v Dome nádeje, aj toto sú produkty tohto podnikateľského subjektu.

Okrem podnikateľských firiem, ktoré sú v obci, majú naši občania podnikateľské aktivity aj v iných obciach a mestách. Veľa občanov obce má živnostenský list a pracujú v rôznych firmách a organizáciách. Najviac ich pracuje v oblasti lesníctva vo Vojenských aj Štátnych lesoch. V oblasti lesného zalesňovania - pestovanie stromčekov pôsobí ďalšia firma v obci. Jej majiteľom je JUDr. Ján Židov. Dodáva stromčeky pre lesné závody, ale uskutočňuje aj zalesňovanie lesných kultúr.

11.2 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo bolo základným zamestnaním občanov obce v predchádzajúcich storočiach. Každý gazda pracoval na svojich poliach a to čo sa mu urodilo, muselo stačiť pre celú rodinu.

Tento stav trval ešte aj po 2.svetovej vojne. Každý hospodáril samostatne. Obrábal pôdu - svoje role, pestoval obilie, zemiaky a na hone "Verbiny" aj konope.

Konope sa spracovávalo doma. Močilo sa v močidle, sušilo, trepalo na trepačkách a hláďačkách, česalo, priadlo a nakoniec sa tkalo z tohto "drelichové" plátno.

Kravy sa pásli spoločne - bol obecný pastier. Pred i po vojne to bol Ján Behún. Za každý kus dobytky sa za pasenie platilo peniazmi alebo naturáliami. Obdobne to bolo aj s pasením kôz. Kozy pásol pastier Škuba prezývaný "Pišta".

V roku 1945 bolo v obci založené v júli strojné družstvo. Družstvo založilo 26 roľníkov, zakúpili dva konské trávne lišty

a začali hospodáriť po novom. [23] Predsedom tohto družstva bol Štefan Milčík. V jeseni ich však zostalo len desať. Družstvo sa rozpadlo.

Ďalšia snaha o založenie družstva prišla až v roku 1952. založilo sa celoobecné JRD III.typu. začali sa stavať spoločné maštale pre sústredenie dobytku na lúke pri kostole. Aj toto družstvo viedol Štefan Milčík.

Začiatkom septembra 1953 vtedajší prezident republiky Antonín Zápotocký vyhlásil v rozhlase, že členstvo v JRD je dobrovoľné a kto chce, môže z neho vystúpiť. Na základe tohto vyhlásenia skoro v celom Prešovskom kraji sa JRD rozpadli. [24]

V roku 1957 došlo znovu k utvoreniu družstva. Družstvo začalo hospodáriť na cirkevných pozemkoch a na pozemkoch roľníkov, ktorí podpísali prihlášky. Postupne podpísali aj ďalší roľníci a v priebehu roka 1958 bolo v obci celoobecné JRD. Za predsedu tohto družstva bol zvolený opäť Štefan Milčík. [23] Neskôr zo zdravotných dôvodov musel Milčík prácu na družstve prerušiť a za predsedu nastúpil Ján Griščík - Balog. Vystavali sa ďalšie budovy na lúke pri kostole a to maštal pre mladý dobytok a pre dojnice. Na družstve sa pestovalo obilie - hlavne pšenica a zemiaky. Chovali sa kravy - dojnice a mladý dobytok - teľatá.

Keď Vojenské stavby opustili "baráky" pri ceste na Vojenské lesy, tak tieto objekty začalo využívať JRD. V dvoch barákoch mali dielne na opravu poľnohospodárskych strojov a sklady materiálu pre opravy.

Družstvo sa postupne materiálne a finančne vzťahalo. Bola vystavaná malá budova - ako kancelária aj ako strážnica pri vstupe do areálu družstva.

V druhej polovici 60-tych rokov došlo k zmene vo vedení družstva. Predseda Ján Griščík odchádza do dôchodku a na jeho miesto nastupuje nový predseda - ďalší Ján Griščík - gróf.

Účtovníctvo na družstve takmer od začiatku robila učiteľka Eleonóra Černáková. Tak sa vlastne aj schôdze, zasadnutia a porady konali v budove školy.

V roku 1972 došlo k zlúčeniu družstva s družstvom v Kamenici nad Cirochou. [25] Sídlo nového družstva - JRD ČSSP bolo v Kamenici nad Cirochou. K tomuto komplexu patrili

aj hospodárstva v Hažíne a v Modrej. Predsedom družstva bol Štefan Babinec.

Previedla sa určitá špecializácia na jednotlivých dvoroch. Hlavné opravárenské dielne a "garážovanie" poľnohospodárskych strojov bolo na dvore v Kamenici nad Cirochou. Veľké sklady obilia a triedenie - triedička zemiakov boli na dvore v Hažíne. V Modrej a Kamienke zostali maštale pre chov dobytká. Na pozemkoch sa naďalej pestovalo obilie, zemiaky a krmoviny.

V sídle vedenia JRD ČSSP sa vybuďovala veľká jednoposchodová budova. Na poschodí boli prevádzkové miestnosti a na prízemí veľká sála - jedáleň, v ktorej sa v letných mesiacoch stravovalo 150 pracovníkov.

Napriek náročným podmienkam dosahovali Kamienčania stále dobré výsledky. V roku 1979 dopestovali 34,6 q pšenice, 236 q zemiakov a 101 metrákov viacročných krmovín z hektára. [26]

Dobré meno živočíšnej výroby na dvore v Kamienke robil kolektív dojičiek, ktorý viedla Helena Ľubiščáková. Členky tohto kolektívu dosahujú od svojich dojníc úžitkovosť vyše 3 500 litrov. Za výsledkami dojičiek nezaostával ani kolektív krmičiek mladého dobytká. [26]

Krava "rekordérka"

Zvážanie sena

Bez povšimnutia neostala statočná práca našich obyvateľov na družstve ani u okresných orgánov a vedenia JRD ČSSP. Za dlhoročnú prácu dostalo pri príležitosti 30.výročia vzniku družstva v Kamienke dvadsaťpäť družstevníkov a družstevníčok ocenenie a finančnú odmenu. Medzi ocenenými boli Ostanovská, Šviková, Milčík, Salamonová, Židová aj obidvaja bývalí predsedovia JRD v Kamienke Griščíkovci. [26]

Na týchto úspechoch mali podiel aj vedúci hospodárskeho dvora v Kamienke. V tejto funkcii sa vystriedali dobrí a obetaví pracovníci - Ján Griščík, Jozef Zusčák, Ing. Jozef Žinčák a Ing. Ján Kormucík.

Po odchode do dôchodku Štefana Babinca sa predsedom JRD ČSSP stal Ing. Ján Luksaj.

V roku 1990 nastal v tejto oblasti veľký prerod. Obyvatelia obce hospodária na časti svojich pozemkov a to na honoch Pod Chrastkami a Na Ryňoch. Na ostatných pozemkoch hospodária družstevníci - agrodružstvo AGROLUK so sídlom naďalej v Kamenici nad Cirochou. Vedúcim tohto družstevného podniku je Ladislav Lukáč. Na dvore v Kamienke sa drží mladý dobytok

teliat v počte cca 50-60 ks a kravy beztrhové v počte cca 40-50 ks. Na dvore pracuje Emília Kolesárová a František Kunca.

11.3 Spoločenské organizácie

V obci pôsobili aj pôsobia rôzne spoločenské organizácie. Po skončení 2.svetovej vojny bol založený Zväz protifašistických bojovníkov. Tento zväz združuje občanov, na ktorých sa vzťahoval zákon tzv. "255". To sú ľudia, ktorí sa zúčastnili v odboji. Takáto skladba obyvateľov v tejto organizácii predstavuje dnes už určitú prestárlosť, pretože veľká väčšina priamych účastníkov vymrela.

V obci je pomerne veľa zdravotne postihnutých občanov. Tak aj preto tu pôsobí Zväz zdravotne postihnutých (ZTP). Táto organizácia sa zaoberá problémami tejto skupiny občanov.

Na predchádzajúcu organizáciu naväzuje aj organizácia - Slovenský červený kríž. Jej predchodca ČSČK tu pôsobil už v predchádzajúcom období. V spolupráci s ďalšími organizáciami robí v obci osvetovú zdravotnícku činnosť.

Najväčšou organizáciou v obci je Únia žien. Táto organizácia nadväzuje na organizáciu Slovenského zväzu žien, ktorá mala v obci veľmi dobrú odozvu. Organizácia SZŽ bola veľmi činná:

organizovala brigády pre poľnohospodársky dvor v obci (práca pri sene, triedenie zemiakov a pod.);

udržiavala záhony v parku pri kultúrnom dome aj pri škole;

organizovala zberové akcie - papier, handry aj železo;

zapájala si do kultúrneho života v obci s rôznymi prednáškami pre ženy a mládež, robila výstava ručných prác, mala spevácku skupinu, ktorá vystupovala v obci a zúčastňovala sa s úspechom na rôznych okresných súťažiach.

Bola to veľmi agilná organizácia. Predsedníčkou bola Anna Párová a po nej prevzala toto vedenie Magdaléna Škubová. Ďalšími členkami výboru boli Mária Židová, Anna Arvajová,

Bernardína Labancová a Mariena Šviková.

Na tieto tradície naviazala pokračovateľka - Únia žien. Pokračujú v týchto spomínaných aktivitách a Úniu vedú pani Macíková a Salamonová.

Výlučne "mužskou" organizáciou je Poľovnícke združenie. Toto združenie sa vyčlenilo z veľkého združenia v Kamenici nad Cirochou. Poľovníci obhospodarujú "revír" v urbáriáte.

Najmladšou organizáciou v obci je Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny "Vihorlat". Sídlom tohto zväzu je obec Kamienka. Bola založená 28.2.2003 pod evidenčným číslom 166/2003. Funkcionársky štáb - Jozef Švik predseda, Ján Žido podpredseda, Štefan Rudík tajomník a Milan Milčík, Ján Kerekanič ml., Dušan Zužov členovia výboru. Príroda vo Vihorlatských vrchoch je členitá a rôznorodá, bohatá na faunu a flóru. Ochrancovia prírody majú za cieľ zachovať toto "bohatstvo" aj pre budúce generácie.

11.4 Urbárske a pasienkové spoločenstvo

Urbárske a pasienkové spoločenstvá sa zakladali v druhej polovici 19.storočia. Archívne písomnosti o založení takéhoto spoločenstva v obci nie sú známe. Najstaršia zmienka, že v obci takéto spoločenstvo bolo, je z roku 1893. Medzi najväčších vlastníkov v obci Kis Kemencze sú uvedení - Andrassy Emanuel (Mano), ktorý vlastnil polia, lúky, pastviny, les i pôdu ležiacu ladom v celkovej výmere 5 513 katastrálnych jutár a Kis Kemencze spoločenstvo, ktoré vlastnilo pastviny a pôdu ležiacu ladom o výmere 145 katastrálnych jutár. [27]

Ďalšia zmienka o takejto spoločnosti pochádza z roku 1907. V tomto roku sa previedla registrácia lúk v urbárskej spoločnosti. Na dokumente o registrácii sú mená - podpisy - predseda urbáriátu Hrubovskí Gyuri, Skuba Janos a Meszaros Janos členovia urbárskej spoločnosti, ďalej Salamon András úradný richtár a Lyubiscák András prisázný. Tento zápis o registrácii bol spísaný v Kis Kemencze 29.7.1907. [28]

Registrovali sa pozemky v honoch - Verch dolini, Dalni, Szuhá, Pod czinterom, Pod briszkom a Zabrodi. Zaujímavosťou tohto archívneho záznamu je, že traja obyvatelia sú podpísaní vlastnou rukou, dvaja úradný richtár a prisažný križikom. Dá sa z toho usudzovať, že tí čo sa podpísali vlastnou rukou, boli z mladšej generácie, ktorá už chodila do školy.

V päťdesiatych rokoch 20.storočia boli urbárske spoločnosti zrušené a pozemky zoštátnené. V roku 1992 bola obnovená činnosť urbárskeho a pasienkového spoločenstva. Predsedom bol Ján Škuba. Výbor v tomto období požiadal katastrálne úrady o prinavrátenie pozemkov pôvodným vlastníkom. V roku 1998 bol za predsedu zvolený Ing. Ján Kormucík. Ten bol vo funkcii aj s výborom len jedno funkčné obdobie a v roku 2003 nastúpil nový výbor s predsedom JUDr. Jánom Židovom. Tento výbor bol v marci 2006 vymenený novými členmi výboru a novým predsedom sa stal Ján Vaceľ. Celková výmera pozemkov (lesa a pasienkov) v spoločenstve je 1 358 665 m². Najväčšie podiely majú Slovenský pozemkový fond 20,6% a Agrodružstvo 12,9%. Ďalších 6 vlastníkov má podiely v rozmedzí 1 až 3% a 9 v rozmedzí 0,5 až 1%. Veľká väčšina vlastníkov má podiely veľmi malé do 2 500 m². V súčasnom období sa upresňuje súhrnná výmera všetkých vlastníkov podľa listov vlastníctva.

11.5 Dobrovoľná požiarna ochrana - požiarnici

Ochrana majetku patrila už v 19.storočí k určitým povinnostiam richtára obce. Najstarším spôsobom ochrany bol pes a človek a spoločenské pomenovanie bolo - strážnik, vartáš, bachtar. Chudobnejšie a menšie dediny túto ochranu praktizovali tak, že každú noc strážil - bachtaril iný občan. Vartaš - bachtar, keď počas svojej služby spozoroval oheň, začal kričať "horí" alebo búchal na oceľovú trubku zavesenú na reťazi. To bol v tom čase najúčinnjší spôsob ochrany pred požiarom a živelnou pohromou.

Najstaršia (doposiaľ nájdená) zdokumentovaná zmienka

o prijatí určitých protipožiarnych opatrení v našej obci pochádza z roku 1890. Na zhromaždení zástupcov obce boli prítomní Skuba András, Zsido Pál, Konatsko János, Kurilla János, Zsido János, Janovtsik János, Balog János, Meszáros Mihaly, Zsido János a Hrubovszki György. Toto zhromaždenie splnomocnilo dvoch svojich členov - Rada Mihaly a Meszáros Mihaly - ku kúpe potrebného požiarného náčinia od budapeštianskeho podnikateľa Wasera Ferencza. [29]

Na základe toho obec zakúpila hasičskú striekačku. Bola to striekačka ručná. Na miesto požiaru sa dopravovala buď konškým záprahom, alebo aj bez pomoci záprahu. Striekačka bola uložená v hasičskej "búdke". Hasičská "búdka" bola z dreva a stála pri ceste na most v strede obce.

V obci bolo veľa dobrovoľných príslušníkov požiarnej ochrany. V rokoch 1940-44 boli známi - veliteľ hasičov Hrubovský Štefan a predseda Mesároš Ján. Vyhlásenie požiaru alebo zvolávanie hasičov sa vykonávalo trúbkou.

Po oslobodení predsedom dobrovoľnej požiarnej ochrany - požiarnikov sa stal Kurilla Ján. Veliteľom požiarnikov v roku 1950-54 bol Škuba Andrej. Pre požiarnikov došlo k "zlepšeniu". Bola postavená nová zbrojnica z tehál a kameňa na pôvodnom mieste, kde bola drevená búdka. Tu bola "zagarážovaná" stará ručná striekačka. Okolo roku 1960 bola zakúpená motorová striekačka.

V rokoch 1954 sa stal predsedom Nadžady Ján a veliteľom Židov Ján. Táto dvojica zanietených požiarnikov vo funkciách pracovala do roku 1962. Na miesto predsedu potom nastúpil Kurilla Jozef. Tento "mladý muž" absolvoval veliteľské školenie prvý raz v roku 1956 a druhý raz v roku 1964 a to v Martine. Veliteľom v tomto období bol Belančík Milan.

V priebehu uplynulých rokov vykonávali funkciu strojníka dvaja požiarnici - Kunca Ján a Valko Štefan. Úlohou strojníka bolo mať v "poriadku" inventár a prevádzky schopnú motorovú striekačku. Túto povinnosť si plnili svedomito a zodpovedne.

Po roku 1986 nastúpil na funkciu predsedu Zužov František. Koncom 80-tych rokov bola postavená nová "zbrojnica". Táto bola v roku 2001 "prestavaná" na Dom nádeje - dom smútku. Zbrojnica v menšom prevedení sa postavila pri potoku za obchodnou prevádzkovou budovou "Jednota". Do novej zbrojnice v roku 2004 pribudla nová striekačka - plávajúca.

Mladí požiarnici

*Družstvo
požiarnikov na
súťaži*

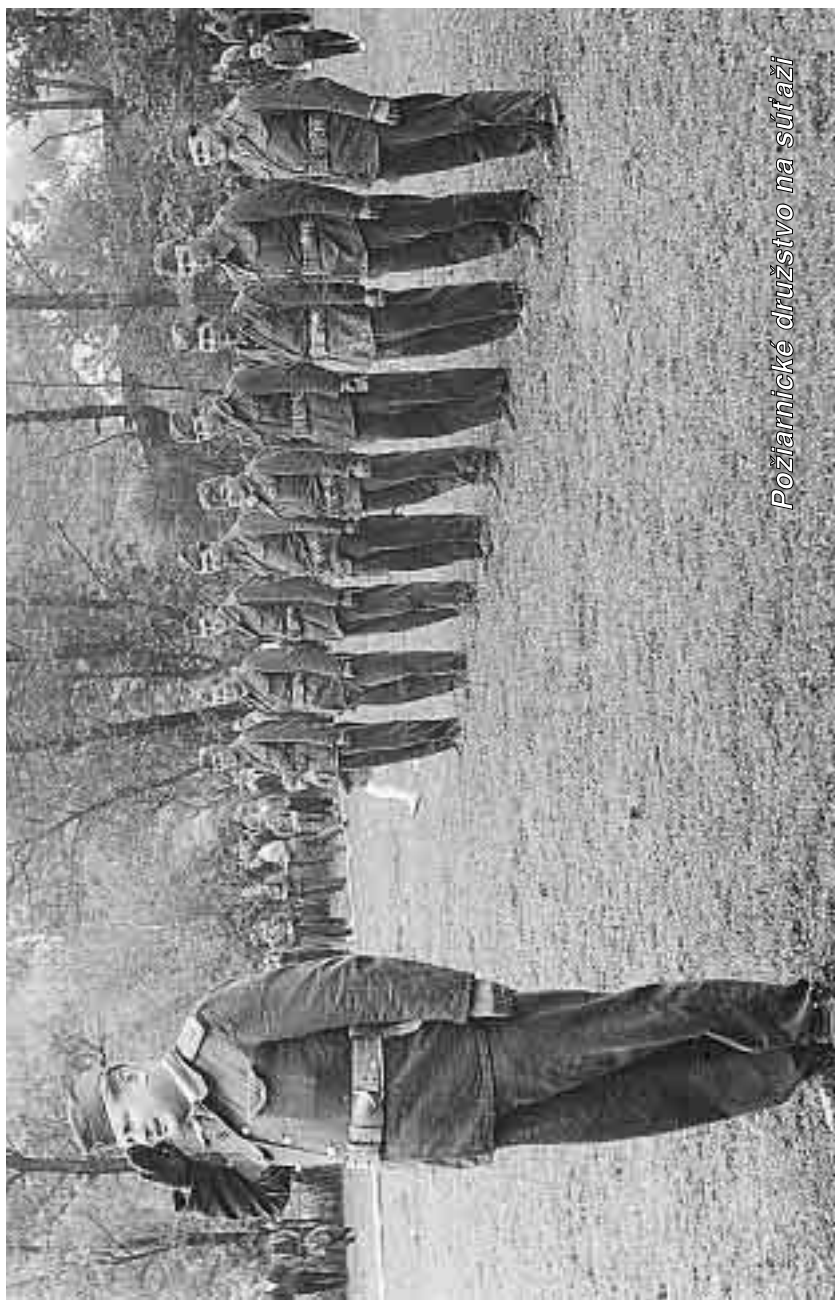
Družstvo požiarnikov na súťaži

Od roku 2002 sa o požiarny inventár "stará" veliteľ a strojník v jednej osobe Milčík Milan.

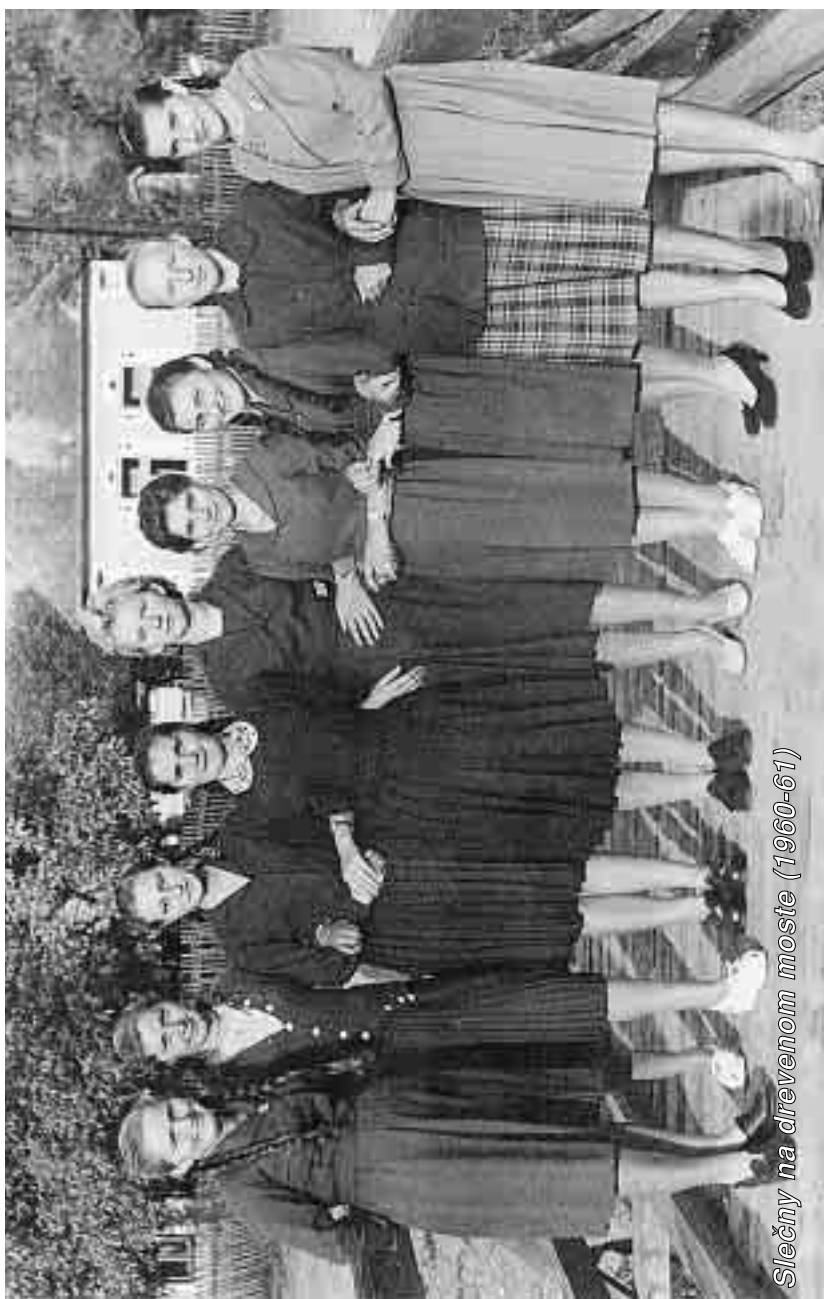
Byť hasičom - požiarnikom v obci, to pokladali mnohí naši občania za česť. Pracovali v tomto "zbore" dobrovoľne a obetavo. Ich práca bola ocenená orgánmi vyšších stupňov - okresnými i krajskými. Medzi nich patrili Škuba Andrej, Kunca Ján, Kurilla Ján, Židov Ján, Kurilla Jozef a ďalší. Najvyšším vyznamenaním Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR bol v máji 2006 vyznamenaný dlhoročný dobrovoľný príslušník požiarnej ochrany, náš občan Židov Ján. [30]

11.6 Obyvateľstvo v obci

Obec bola od svojho vzniku veľmi malá. Rozvíjala sa veľmi pomaly. Nemala veľkú "dôležitosť", nenachádzali sa tu nejaké zvláštnosti. Je to obec v údolí potoka, koncová obec pod horami, mimo hlavného cestného ťahu.

Požiarnické družstvo na súťaži

Slečny na drevenom moste (1960-61)

Súhrnný - retrospektívny prehľad obyvateľstva ukazuje prehľadná tabuľka

Rok	1787	1828	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1940
Počet obyvateľov	382	489	599	520	619	612	526	517	590	511
Počet domov	51	63		70	87	112	111	115	115	

Roky 1787, 1828 a 1940 - [31], ďalšie roky - [32]

Z tohto prehľadu je zrejмый úbytok obyvateľstva v rokoch 1870-1880. Je to vlastne dôsledok epidémie moru a cholery. Ďalší úbytok bol v rokoch 1910-1920 a tento nastal v dôsledku vysťahovalectva obyvateľov za prácou.

Po 2.svetovej vojne nastal v obci podstatný obrat. Občania obce sa preorientovali zo zamestnania v poľnohospodárstve na zamestnanie v priemysle, v obchode, službách a pod.

Obec sa rozrastala. Pribudli nové ulice - na Ryňoch, prístupová cesta do obce a pribudlo aj veľa nových domov, ktoré boli postavené na miestach starých.

V roku 1950 bolo v obci 109 domov a len 459 obyvateľov. Bol to dôsledok vojnových rokov - bolo menej sobášov, menej narodených detí a v dôsledku úmrtnosti nebol vlastne prírastok, ale úbytok. [16]

O desať rokov neskôršie - v roku 1961 bol už počet obyvateľov 540. Obyvateľov - detí do 14 rokov veku bolo 167, obyvateľov v produktívnom veku - do 59 rokov bolo 304 a dôchodcov bolo celkom 69. V priemysle bolo zamestnaných cca 97 a v poľnohospodárstve cca 211 obyvateľov obce. V obci bolo 115 domov a väčšia časť cca 60% bola zrekonštruovaná, prestavaná alebo postavená nanovo na pôvodných miestach. [17]

V sedemdesiatych rokoch - v roku 1970 to už bolo podstatne odlišné. Obyvateľov v obci bolo 604 - prevažovali muži, tých bolo 315 a žien o čosi menej 289. Detí do 14 rokov veku bolo 167, obyvateľov v produktívnom veku - do 59 rokov bolo

331 z toho 179 bolo mužov a 152 žien. Ekonomicky činných bolo 256 spolu z toho 108 žien. V priemysle pracovalo 76 a v poľnohospodárstve 73 obyvateľov. Za prácou odchádzalo 139 obyvateľov obce. V obci bolo 139 domov. [33]

Stav v obci sa začal meniť. Pribúdali síce domy, ale začali sa ukazovať aj domy neobývané - prázdne a veľa domov malo len dvoch obyvateľov. Tento stav sa dá vysvetliť tým, že sa mladí ľudia osamostatňovali od rodičov - buď sa odsťahovali do mesta, alebo si postavili nový dom.

Na začiatku ďalšieho desaťročia - v roku 1982 bolo v obci 576 obyvateľov - 270 žien a 306 mužov. Detí do 14 rokov veku bolo v obci 130, obyvateľov v produktívnom veku - do 59 rokov bolo 331 z toho 179 bolo mužov a 152 žien. Ekonomicky činných bolo 295 obyvateľov, z toho 134 žien a 161 mužov. Zamestnanie obyvateľov bolo už pestrejšie. V poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve pracovalo 112 obyvateľov, v priemysle pracovalo 70 a v službách 36. Veľa ľudí odchádzalo za prácou z obce a to až 195 obyvateľov obce. V obci už bolo 150 domov. [34]

O desať rokov neskoršie - v roku 1992 bolo v obci len 518 obyvateľov - 252 žien a 266 mužov. Zúžil sa počet detí do 14 rokov veku a bolo ich len 103, obyvateľov v produktívnom veku bolo len 114. Ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 262. V lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve pracovalo 91 obyvateľov a v priemysle pracovalo 75 obyvateľov. Z obce odchádzalo za prácou 189 obyvateľov. Trvale obývané domy, tých bolo v obci 146. [35]

Na začiatku nového tisícročia - 21.storočia, v roku 2002 bolo v obci 558 obyvateľov - 279 žien a 279 mužov. Počet detí do 14 rokov veku bolo 115 a obyvateľov v produktívnom veku bolo 116. Ekonomicky aktívnych bolo 262 obyvateľov. Vo verejnom sektore pracovalo 115 a v súkromnom sektore 108 obyvateľov. Za prácou odchádzalo 120 obyvateľov obce. V obci bolo 148 domov. [36]

Po roku 1989 - po zmene režimu sa podstatne zmenila aj "zamestnanecká" skladba obyvateľov obce. Pretože sa tu práca

"strácala" - rušili sa podniky a rôzne organizácie - nebolo tu v regióne možnosť zamestnať sa, ľudia odchádzali za prácou ďalej, ale aj do zahraničia. V druhej polovici 90.rokov pracovalo okolo 70-90 občanov obce v zahraničí. Veľa občanov pracovalo, ale aj pracuje v Amerike - USA, v Českej republike, Anglicku, na Islande a inde.

Súhrnný prehľad obyvateľov a domov v obci za 50 rokov po 2.svetovej vojne je uvedený v tabuľke.

Rok	1950	1961	1970	1982	1992	2002
Počet obyvateľov	459	540	604	576	518	558
Počet domov	109	115	138	150	146	148

Najväčší rozmach bol v týchto ukazovateľoch v obci v rokoch 1970-1980. V tomto období sa stavali nové domy, rozrastali sa rodiny a bol veľký prírastok obyvateľov. Po tomto období nastal opačný jav. Mladé rodiny sa osamostatňovali, stavali sa nové domy na miestach starých, ale veľa mladých rodín sa odsťahovali za prácou do miest.

11.7 Obecná správa v obci

Po skončení 2.svetovej vojny sa volili vo všetkých obciach miestne národné výbory a predsedovia MNV.

Prvým predsedom MNV bol Andrej Gregorovič a to v období december 1944 až marec - apríl 1945.

V apríli 1945 bol do tejto funkcie zvolený Ján Škuba - Matisuliň.

Vo voľbách v roku 1946 bol za predsedu MNV zvolený Ján Griščík. [4] V októbri 1946 nastúpil na MNV ako zapisovateľ Štefan Šepeľa. [6]

V roku 1945 bol vytvorený Obvodný úrad miestnych národných výborov v Kamenici nad Cirochou. Prednosta tohto úradu

bol Ivan Palčej, ktorý vlastne zastával pre všetky obce patriace do tohto obvodu aj funkciu tajomníka MNV. [6] Pod tento obvodný úrad pripadla aj Kamienka. Obvodné úrady "fungovali" až do konca roku 1950.

V roku 1952 bol zvolený za predsedu MNV Andrej Remešník. [7]

V roku 1960, už druhé volebné obdobie, bol predsedom MNV Michal Čamák. [11] V tomto roku nastúpil za tajomníka MNV v obci Andrej Kondrat. [12]

V novembri 1961 zomrel predseda MNV Michal Čamák. [14] Na jeho miesto bol zvolený Ján Milčík a ten bol vo funkcii až do roku 1963. [15]

V roku 1964 bol za predsedu MNV zvolený Ján Kurilla a v tejto funkcii bol až do roku 1971. [18,21] Vo februári 1966 nastúpil na miesto tajomníka MNV Aladár Benko. [19]

Na konci roku 1971 vo voľbách za nového predsedu MNV bol zvolený Juraj Hrubovský. [22] Ten v priebehu volebného obdobia zomrel a v roku 1975 nastúpil za predsedu MNV Ján Griščík. Po odchode Jána Griščíka za predsedu JRD do Jasenova, bol zvolený nový predseda MNV Ing. Andrej Škuba, CSc., ktorý nastúpil na začiatku roka 1978.

Dvojica - predseda MNV Ing. Andrej Škuba, CSc. a tajomník MNV Aladár Benko pôsobila až do volieb v júli 1986. Aladár Benko bol tajomníkom MNV v obci Kamienka 20 rokov.

Vo voľbách 1986 bol za predsedu MNV zvolený Ing. Milan Barančík a za tajomníka Milan Ďuričko. [20] Táto dvojica odišla v priebehu volebného obdobia.

V roku 1988 bol zvolený za predsedu MNV Andrej Suss a za tajomníčku nastúpila Monika Hodáková. [20]

Po zmene režimu bol vo voľbách v roku 1990 za starostu obce zvolený Andrej Suss. Od tohto roku 1990 až do 2006 bol Andrej Suss nepretržite starostom. Menili sa len poslanci. Vo volebnom období 2002-2006 boli poslancami obecného zastupiteľstva - Mária Milčíková, Milan Milčík, Jozef Švík, Marián Kolesár, Ing. Štefan Hojdan, Ing. Andrej Škuba, CSc. a Ján Židov. Starostom bol Andrej Suss a pracovníčkou obecného

úradu Monika Semancová - Petrová. Andrej Suss pracuje v národných výboroch od roku 1966 to znamená, že v roku 2006 je to 40 rokov. Pre volebné obdobie 2006-2010 boli zvolení za poslancov - Emília Blišáková, Ing. Marián Hojdan, Mária Kocíková, Ján Kolesár, Milan Milčík, Andrej Suss, Jozef Švik. Starosta obce je Ing. Benjamín Blaha.

Poznámky

- [1] Sprievodca po fondoch Štátneho okresného archívu v Humennom. Humenné 2001. str.55;
- [2] Príspevky k dejinám KSČ v Humenskom okrese. Košice 1981. str. 148,155,162 ;
- [3] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z ustanovujúcej schôdze 31.12.1946;
- [4] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z odovzdávania predsedu MNV 11.1.1947;
- [5] ŠA Humenné, fond ONV Humenné, zápisnica ONV z 8. a 16.11.1946;
- [6] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 3.6.1946;
- [7] Životopis Andreja Salamona z roku 1953. Kópia v archíve autora;
- [8] Udavské (história). Udavské 1997. str.31;
- [9] 25 rokov národného podniku Vihorlat Snina 1951-1976. Košice 1976;
- [10] Pejřimovský, J.: Historická studie území Vojenských lesů a majetkov n.p. Kamenica nad Cirochou. Praha 1977. str.286,287;
- [11] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 21.12.1960;
- [12] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 23.6.1960;
- [13] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnice zo zasadnutia pléna MNV v roku 1961;
- [14] ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 28.11.1961;

- [15]ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 16.4.1962 a ďalšie z roku 1963;
- [16]Statistický lexikón obcí republiky Československé 1955. Praha 1955. str.375;
- [17]Statistický lexikón obcí ČSSR 1965. Praha 1966. str.510;
- [18]ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnice z roku 1964, 1965 a 1966 ;
- [19]ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z januára 1966;
- [20]Kronika Materskej škôlky od roku 1976;
- [21]ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z rokov 1967, 1970;
- [22]ŠA Humenné, fond MNV Kamienka, zápisnica z 20.12.1971;
- [23]Škuba, J.: Jeden z priekopníkov. Podvihorlatské noviny. Roč.20, čís.10 zo 7.3.1979;
- [24]Hnát, A.: Radvaň nad Laborcom. Pamätnica obce. Radvaň nad Laborcom 2000. str.64;
- [25]Sprievodca po fondoch Štátneho okresného archívu v Humennom. Humenné 2001. str.36;
- [26]Škuba, J.: Tridsaťročná spoločná cesta družstevníkov z Kamienky. Priekopníci. Podvihorlatské noviny. Roč.20, čís.50 zo 5.12.1979;
- [27]Magyarország Földbirtokosai. Az osszes 100 holdnal többel biró magyar birotokosok névsora a tulajdonukban levő földterületek mivelési ágak szerinti feltüntetésével. Budapest 1893. str.859;
- [28]BAZML, Sátoraljaújhely. Zemplén vármegye kozigazdatasi bizoltságanok. Szám: 4357/1907 Leglőrendtartás;
- [29]BAZML, Sátoraljaújhely. IV.B476 Tüzotto szerek felszerelések 1890: 1371-22 927;
- [30]Zalezáková, M.: Najvyššie vyznamenania Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR. Požiarnik 6 - jún 2006. roč.LXXXIII. str.4;
- [31]Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II. Bratislava 1977. str.16;
- [32]Retrospektívny lexikón obcí 1850-1970. Praha 1978. str.1066,1067;
- [33]Statistický lexikón obcí ČSSR 1974. Praha 1976. str.656;

- [34]** Statistický lexikón obcí ČSSR 1982. Praha 1984.
str.1306,1307;
- [35]** Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 1992.
Bratislava 1994. str.61;
- [36]** Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2002.
Bratislava 2003. str.195;

12.ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT

12.1 Národná škola

Naši občania boli negramotní. Pri rôznych úkonoch ich podpis za menom bol krížik. Dlhé obdobia vedeli čítať a písať, boli vzdelaní len príslušníci šľachtických rodov. Z nešľachtických príslušníkov boli vzdelaní len rôzni úradníci, notári, pisári, správcovia, horári a občania s obdobným zamestnaním.

Počiatky vyučovania a aj pôsobenie "učiteľov" v obci sa datuje od roku 1840.

Prvým "učiteľom" bol murár Šalata z obce Udavské. Tento "murársky majster" dochádzal vyučovať do našej obce v zimných mesiacoch. Deti - žiakov učil čítať a písať po slovensky. Odmenu dostával od rodičov žiakov a to 10 grajciarov za žiaka. Vyučovanie bolo naozaj jednoduché. Uskutočňovalo sa v rodinách žiakov, ktorých vyučoval. Striedavo býval a stravoval sa v domácnostiach jednotlivých žiakov. Takéto vyučovanie sa uskutočňovalo pomerne dlho - chodil vyučovať do Kamienky asi 15 rokov, to znamená asi do roku 1855. [1]

Podobným spôsobom po domoch dochádzal učiť aj Ján Vojtúň, obuvník z Humenného. V piatom roku jeho pôsobenia, teda v roku 1860, postavili už prvú drevenú školu v obci. Pri škole bol aj byt pre učiteľa. Táto budova školy spolu s bytom stála na tom mieste, kde aj dnes stojí škola. Prvým učiteľom, ktorý v tejto novej škole pôsobil, bol Ján Vojtúň. Jeho odmenou za vyučovanie boli do roku 1870 iba dary od občanov. [1]

V správe o stave školy z roku 1870/71 sa konštatuje: Školská budova je v dobrom stave, už ale nestačí pre počet žiakov. Chlapci aj dievčatá sedia v jednej učebni oddelene. Škola bola postavená rímsko-katolíckymi veriacimi, ktorí ju aj udržujú. Učebňa je vybavená lavicami, má tabuľu, mapu a biblické obrázky. Chýbajú nástenné tabule a glóbus. Učiteľ má osobitný byt, ako súčasť budovy.

Učiteľ je Ján Vojtúň, 50 ročný, ženatý a služobné roky celkom 13. Nemá potrebnú kvalifikáciu a nedosahuje preto dobrých

výsledkov. Je ale nábožný, mravný a aj usilovný. Ako učiteľ dostáva od ľudu - obyvateľov 56 forintov a 70 grajciarov. Od obce má dvojkorcový pozemok a okrem toho zo spoločných pasienkov má pastvu z 1 usadlosti. Drevo na kúrenie má možnosť ťažiť z časti lesa za 1 usadlosti.

V škole sa vyučuje - Náboženstvo, Biblia, Počty, Kalendár, Spev, Čítanie a Písanie. Známkovanie v škole nie je zaužívané. V škole sa vyučuje denne 4-5 hodín a v sumáre za týždeň 25 hodín. V obci je školopovinných detí 6-12 ročných - 42 chlapcov a 45 dievčat, avšak školu riadne navštevuje len 18 chlapcov a 12 dievčat.

Na škole je ustanovená školská rada z občanov obce. Jej členmi sú Rada Mihaly, Janovtsik János, Janovtsik Mihaly, Stofesik Marton, Kuncza György, Skuba Andras, Meszaros Andras, Gyurko Andras, Hrubovszki János. [2]

Rovnaký stav zostáva v oblasti školy aj v školskom roku 1871/72 [3] a 1877/78. [4] Učiteľ Ján Vojtúň pôsobil na škole až do roku 1880. [5]

Za toto obdobie bol stav počtu žiakov v škole nasledujúci [6]:

1871	1875	1877	1879	1881
82	74	79	78	78

Ešte v roku 1880 sa hľadala náhrada za Jána Vojtúňa. Určitým riešením bola učiteľka Fabry Paulina. Tá prišla učiť do obce, ale dlho sa tu nezdržala. Jej pôsobenie sa skončilo nešťastne. Zamilovala sa do horára a z neopätovanej lásky sa "pomiatla". [1] Bola odvezená až do budapeštianskeho blázince. Na podklade úradnej správy, že nie je nádej k jej skorému uzdraveniu, požiadal Farský úrad v Ptičom Biskupský úrad v Košiciach o vyhlásenie konkurzu. [7]

V roku 1881 bol "vytýčený" termín na konkurz, ale na tento termín 27.10.1881 sa neprihlásil ani jeden uchádzač. Obdobne

sa neprihlásil žiadny uchádzač ani na ďalší termín 20.12.1881. [8]

Pre zaujímavosť bolo znenie tohto inzerátu nasledovné: "Uprázdnená učiteľská stanica vo filiálke Kamienka patriaca k farnosti Ptičie. Príjem 100 forintov od obce, dva vozy sena produkujúca lúka, jeden kus orného pozemku a potrebné drevo; má dobrý byt s malou záhradou. Konkurzná skúška bežného roku 8.8. na ptičanskej fare pod predsedníctvom veľacteného Agostona Surkayho dekana." [9]

Keďže inzerát "nezabral", bolo veľactené panstvo vyzvané "vykonať všetko, opatriť školu aj keď nie kvalifikovaným, tak jednotlivcom s praktickými schopnosťami a dobrými mravmi." [10]

A tak sa ako učiteľ na školu v obci dostal Rozskos János. Pôsobil ako učiteľ v obci len jednu zimu, nenaplnil požiadavku dobrých mravov - bol alkoholik. [1]

Na uprázdnené miesto nastúpil nový učiteľ Malcsiczky György. Tento dostával plat 100 forintov ročne. V roku 1886 odišiel - vystažoval sa do Ameriky a miesto učiteľa zostalo neobsadené. [11]

Na uprázdnené miesto učiteľa bol dosadený dočasný učiteľ čižmár Ocsics Karoly s ročným platom 100 forintov. Toto riešenie odobril aj Surkay Agoston - humenský dekan, Rudy György farár v Ptičom, členovia školskej rady v Kamienke - Janovcsik János, Konacsko János a predseda rady Kurilla János a aj obecný predstavitelia Škuba Andras prísazný a Hrubovszki Milyovicz János "biro"- starosta. [12]

Tento "dočasný" učiteľ tu pôsobil až do roku 1890. V tomto období bol počet žiakov v škole - v roku 1887 to bolo 59 žiakov a v roku 1889 to bolo 63 žiakov. [13]

V roku 1891 nastúpil na učiteľské miesto v obci ďalší "dočasný" učiteľ Szalasovics György. [14] Bol tkáčom a popri svojom zamestnaní učil po slovensky čítať, písať a tiež aj počtom. Čítať učil z modlitebných knižiek. Ako odmenu dostával 100 forintov ročne a aj lúku na kosenie v Doline. Ten "dočasný" učiteľ pôsobil na škole až do roku 1911. [1]

V roku 1894 došlo k oprave školy z podpory, ktorá bola poskytnutá z ministerstva. Výška podpory bola 80 forintov

a použila sa na opravu strechy. [15]

Pôsobenie takýchto "dočasných" učiteľov sa neodrazilo na gramotnosti obyvateľstva. Pri sčítaní obyvateľstva v roku 1900 sa uvádza, že v obci z celkového počtu obyvateľov 612 vedelo čítať a písať len 65 občanov. Tých negramotných v obci bolo cca 90%. Výsledky pôsobenia školy sa pomaly odrážali aj na obyčajných obyvateľoch obce. Pri ďalšom sčítaní v roku 1910 z celkového počtu obyvateľov 526 vedelo čítať a písať už 189 občanov. Teda negramotných v obci bolo cca 60%.

Dá sa konštatovať, že gramotnosť stúpala. To ale súviselo aj s tým, ako chodili deti do školy, či ich rodičia púšťali učiť a či ich nevyužívali na prácu v domácnosti, na poli, alebo aj na zamestnávanie napr. na píle, alebo ako "sluhov" u bohatých sedliakov.

Až v roku 1912 pôsobil na škole nový diplomovaný učiteľ Nagy András. V tomto roku postavili na pôvodnom mieste novú školu z kameňa. [1]

Budova školy

V správe o stave školy z roku 1912 je uvedené [16]:
Škola je umiestnená v jednej budove, má jednu učebňu dlhú 9

m a širokú 6 m 20 cm a byt pre učiteľa pozostávajúci z 2 izieb. Učebňa má lavice na sedenie, 1 stôl, stoličku, tabuľu a 1 skriňu.

Počet obyvateľov v obci 582 slovenskej národnosti, 557 je rimokatolíkov, 11 gréckokatolíkov a 14 izraelitov. Školopovinných detí je 55, z toho 30 chlapcov a 25 dievčat. Škola má v roku 1912 obnovenú školskú radu pozostávajúcu z 8 členov.

Nový učiteľ v novej budove školy učil od roku 1912 až do roku 1918. vyučoval po maďarsky. V roku 1918 sa odsťahoval do Maďarska. Počet žiakov v tomto školskom roku bol 76. [17] To bolo obdobie 1.svetovej vojny. V škole ostalo dva roky prázdne učiteľské miesto. [1]

V oslobodenej Československej republike začala 1.10.1920 učiť literárna učiteľka Maria Barnová. Vyučovacím jazykom už bol slovenský. Táto literárna učiteľka tu pôsobila až do roku 1927. [1]

Od začiatku školského roka 1927/28 začala na škole učiť nová učiteľka Maria Šalatová. V tomto školskom roku mala v triede 61 žiakov. [18] Účinkovala na škole až do konca školského roka 1930/31. [1]

V ďalšom školskom roku 1931/32 nastúpila nová výpomocná učiteľka Gromerová. Nebola tu sama. Vzhľadom na veľký počet žiakov bola schválená druhá trieda a tak začal pôsobiť na škole aj učiteľ Mašlej Ján. Spolu učili na škole v obci až do konca školského roka 1932/33. [1]

V tomto školskom roku bola v obci Kamienka stará rimokatolícka škola. Mala 1 učebňu a 1 kabinet. Vyučovacím jazykom bol slovenský. Škola patrila pod politický okres a inšpektorát v Humennom. Chlapci a dievčatá sa učili spolu a celkom ich bolo 98. Školský rozpočet predstavoval čiastku 6 220 korún. [17]

V nasledujúcom školskom roku 1933/34 začal na škole pôsobiť učiteľ Martin Orendáč a Ružena Zlochová. Počet žiakov v tomto školskom roku bol 98 a boli rozdelení do dvoch oddelení: oddelenie roč. 1,2 a 3 - 59 žiakov, oddelenie roč. 4,5,6 a 7 - 39 žiakov.

Správcom školy bol Martin Orendáč a učil II. oddelenie. [19] Pôsobenie tejto dvojice učiteľov sa skončilo na konci školského roka 1935/36 a to odchodom Martina Orendáča. Na jeho miesto nastúpil a v školskom roku 1936/37 začal učiť Imrich Janič.

Táto dvojica správca školy Ružena Zlochová a učiteľ Imrich Janič spolu pôsobili až do roku 1939. V školskom roku 1937/38 bolo na škole veľmi veľa detí, ich počet dosiahol číslo 102. Ružena Zlochová učila oddelenie s počtom žiakov 52 a Imrich Janič oddelenie s počtom žiakov 50. [20] Dňa 15.4.1939 odišiel Imrich Janič na vojenskú službu. Na jeho miesto nastúpila nová učiteľka Mária Pavlíková. Na konci školského roka v júni 1939 odišla do Čiech Ružena Zlochová. [21]

Spevácky a tanečný súbor žiakov

Prišla nová učiteľská garnitúra. V školskom roku 1939/40 pôsobili na škole učители Andrej Klubert, Mária Pavlíková a vypomáhala aj Mária Macíková. Počet žiakov v škole bol 87, z toho 41 chlapcov a 46 dievčat. [22]

Táto zostava učiteľov vydržala len jeden školský rok. V nasledujúcom školskom roku 1940/41 účinkuje na škole ako správca Andrej Klubert a výpomocná učiteľka Mária Škrípková. [1]

Boli to veľmi rušné a nepokojné roky. Začala sa 2.svetová vojna. Toto sa odrazilo zmenami na poste učiteľov. V školskom roku 1941/42 sa vrátil Imrich Janič a pribudla k nemu učiteľka Helena Kulíková. [23] Ročný rozpočet školy na rok 1941 bol so schodkom. Celková potreba bola 33 022 korún, 24 207 korún bola úhrada a schodok predstavoval čiastku 8 814 korún. Na škole bol zriadený v roku 1942 školský výbor. Členmi výboru boli:

- ▲ Michal Rovňák, rimokatolícky farár v Ptičom ako duchovný príslušnej cirkvi,
- ▲ Ján Majzer, roľník v Kamienke,

- ▲ Juraj Ľubiščak, roľník v Kamienke,
- ▲ Dr. Štefan Némethy, obvodný lekár,
- ▲ Michal Čamák, vládny komisár, ako delegát obce Kamienka.

Predsedom školského výboru pre rímskokatolícku ľudovú školu v Kamienke bol menovacím dekrétom uvedený Michal Rovňák, rímskokatolícky farár v Ptičom. [24] V ďalšom školskom roku 1942/43 pôsobí nová dvojica - Imrich Janič a učiteľka Zlatica Dvorščáková. [1]

K 1.septembru 1943 na miesto Dvorščákovskej nastupuje na učiteľské miesto Eleonóra Koutna. Školský rok 1943/44 vyučovala dvojica Janič, Koutna. [25]

Blížil sa front postupom na západ. Cez tieto vojnové mesiace slúžila škola prechádzajúcim armádam ako ošetrovňa a skladište.[1]

Obec bola oslobodená 26.novembra 1944. Po oslobodení sa škola upratovala a s vyučovaním sa začalo až vo februári 1945. [26]

Vyučovanie v tomto školskom roku už zabezpečovala dvojica učiteľov Eleonóra Koutna a Štefan Černák. Táto dvojica učiteľov pôsobila v obci až do roku 1977. Na konci školského roku 1976/77 ukončili svoje učiteľské pôsobenie a odišli do dôchodku.

Eleonóra Koutna sa narodila na Morave v meste Holic. V júni 1936 ukončila československý ženský učiteľský ústav v Nitre. Po prechodných učiteľských staniciach nakoniec "zakotvila" v našej obci.

Štefan Černák sa narodil v Ivančinej pri Martine. Po ukončení učiteľského ústavu v Martine narukoval na vojenskú základnú službu už ako dôstojník v slovenskej armáde. Vojenská jednotka, v ktorej počas vojny pôsobil, bola dislokovaná

Vchod do školy - žiaci a učiteľka Černáková

v oblasti východného Slovenska - Adidovce, Papín a okolie. Po odzbrojení nemeckou armádou sa vojenská partizánska brigáda Kriváň usadila v oblasti Vihorlatských vrchov. Tu pôsobila až do oslobodenia tejto oblasti.

Štefan Černák aj po oslobodení sa zostal v obci liečiť z omrzlín na nohách. Po "vyliečení" tak, že mohol chodiť, sa prihlásil ako učiteľ na školskom úrade v Humennom a zostal ako jeden z učiteľov v našej obci.

Obidvaja učelia boli slobodní a v päťdesiatych rokoch sa zobrali a užívali spoločné priezvisko Černák - Černáková.

V nasledujúcich rokoch po vojne sa počet žiakov pohyboval okolo 62 až 66. [26] Škola bola dvojtriedka, vyučovalo sa na dve zmeny a I.triedu vyučovala učiteľka Koutna - neskôr Černáková a II.triedu učiteľ Černák.

Od roku 1933 bola na škole zriadená dvojtriedka, chýbala na škole aj druhá učebňa. Generálnou opravou sa postavenie a pomery na škole zlepšili v roku 1956. Ku školskej budove sa pristaval nový byt pre učiteľov a prestavbou bytu sa získala

Vchod do bytu učiteľov

nová učebňa pre žiakov druhej zmeny a nový väčší kabinet. [1] V ďalších rokoch sa pred školou vytvorila školská záhradka - park s kvetinami a ihličnanmi. Vchod do školy je z dolnej bočnej strany, kde bol aj vchod do bytu. V tejto časti sa utvoril školský dvor, ktorý sa ohradil. Na školskom dvore sa vybudovalo volejbalové ihrisko, ktoré bolo využívané mládežou na športovanie.

Učitelia Černákovci priniesli počas svojho pôsobenia do obce "život". Okrem volejbalu sa v škole hral aj ďalší šport - stolný tenis. Veľmi sa roz-mohla kultúrna

Generálna oprava školy

činnosť. V škole sa nacvičovali a hrali divadlá. Hrala školská mládež aj dospelí. Pri rôznych slávnostných príležitostiach školská mládež nacvičovala rôzne kultúrne programy.

Učiteľ Štefan Černák mal rád prírodu a tomu "zaúčal" aj svojich

žiakov. Boli vytvorené ovocinárske škôlky. Najprv bola škôlka poniže kostola a neskoršie v Doline a na Ryňoch. Tu učil žiakov rozmnožovaniu ovocných stromov a ich ošetrovaniu.

Učitelia pomáhajú pri GO školy

Žiaci v škôlke

Žitnosťou učiteľov bola veľká zbierka pozostatkov z obdobia vojny - rôzne druhy nábojníc, staré časti rôznych zbraní, rôzne časti vojenského oblečenia a podobne.

Veľkým zážitkom pre žiakov boli poznávacie zájazdy - výlety či do blízkeho ale aj vzdialenejšieho okolia. Každý rok sa uskutočňovala akcia "po partizánskych chodníčkoch" a zapáľovali sa partizánske vatry.

Obidvaja učitelia sa aktívne zapájali aj do verejného života v obci. Učiteľ Štefan Černák už v roku 1946 bol poslancom - členom pléna Miestneho národného výboru. V rokoch 1950 až 1976 bol členom rady MNV. Učiteľka Černáková bola aktívna v rôznych komisiách pri MNV a aj ONV. Jej "najaktívnejším" pôsobením popri učiteľovaní bola funkcia účtovníčky na miestnom JRD.

V tejto oblasti pracovala až do roku 1977.

Ešte jedna veľká zásluha patrí učiteľom. V obci sa vytvorila verejná knižnica. Knižnica bola

Žiaci v škôlke

vlastne v škole a výpožičným dňom bola sobota. Od roku 1977 sa knižnica presťahovala do "Združenej budovy MNV" - dnešný Obecný úrad.. Knižnicu má na starosti a výpožičky v súčasnosti uskutočňuje knihovníčka Anna Židová.

Učitelia Černákovci boli pre obec veľmi veľkým prínosom. Radili občanom a pomáhali im pri rôznych osobných problémoch. Boli veľmi obľúbení. Po svojom dlhom pôsobení - cez 33 rokov, sa v roku 1977 so školou rozlúčili a odišli na zaslúžený dôchodok.

Od nového školského roku - teda 1.9.1977 nastúpili na školu noví učitelia - František Stanislavský ako riaditeľ a Margita Šalatová ako učiteľka. [27]

V tomto školskom roku boli v škole dve triedy. I.triedu - ročník 1 a 3 - 19 žiakov učila Margita Šalatová. II.triedu - ročník 2 a 4 - 16 žiakov učil František Stanislavský.

Okolo školskej budovy sa urobilo nové oplotenie, úprava školského dvora a zaviedla sa vodovodom voda do bytu školy. Do bytu sa nasťahoval riaditeľ Stanislavský.

Dvojica učiteľov - Stanislavský, Šalatová pôsobila na škole až do roku 1990. Počet žiakov v tomto období ešte stúpil. V školskom roku 1982/83 boli ešte dve triedy. I.triedu - ročník 1 a 3 - 27 žiakov učila Margita Šalatová. II.triedu - ročník 2 a 4 - 19 žiakov učil František Stanislavský.

Tento školský rok bol pre školu významný. Na škole získal každý žiak odznak zdatnosti a tak škola bola v okresnej súťaži na 1.mieste.

Z bytu riaditeľa školy sa odsťahoval František Stanislavský do Humenného. V školskom byte bola zriadená školská družina. Pre deti v družine pribudla vychovateľka Jarmila Riderská. [27] Družinárka - vychovateľka Riderská tu bola jeden školský rok.

V ďalšom školskom roku 1983/84 namiesto vychovateľky - družinárky nastúpila Valéria Gossanyiová. Tá tu "vydržala" do roku 1987. Na jej miesto v školskom roku 1987/88 nastúpila vychovateľka Mária Kukoľová, ktorá tu pôsobila ešte aj v školskom roku 1988/89. Tento rok bol úspešný pre základnú školu

v tom, že v zbere liečivých rastlín obsadila 1.miesto v okrese Humenné.

V škole v roku 1987 aj 1988 bol pomerne dostatočný počet žiakov. V školskom roku 1987/88 to bolo 29 žiakov v dvoch triedach 19+10 a v školskom roku 1988/89 to bolo až 31 žiakov.

Na začiatku ďalšieho školského roku prišlo rozhodnutie odboru školstva v Humennom, že v obci bude už len jednotriedka. Táto jednotriedka pozostávala z 1.ročníka - 1 žiak, 2.ročníka - 8 žiakov a 3.ročníka - 6 žiakov.

Na škole zostali František Stanislavský ako riaditeľ - učiteľ a Margita Šalatová ako vychovávateľka. V nasledujúcom školskom roku 1990/91 si úlohy vymenili - Margita Šalatová bola riaditeľka a František Stanislavský vychovávateľ.

Vo februári 1991 chýbalo v škole až 60% žiakov, ktorých postihlo ochorenie na chrípku.

Koncom júna - 21.júna 1991 bola Margita Šalatová novým dekrétom potvrdená do funkcie riaditeľa školy. František Stanislavský odišiel do Humenného. [27]

V školskom roku 1991/92 k riaditeľke Margite Šalatovej pribudla vychovávateľka Mária Kuzmová. Škola zostáva jednotriedka s počtom žiakov 16.

V nasledujúcom školskom roku 1992/93 sa zmenila vychovávateľka, nastúpila Anna Škubová. Tento školský rok mal ešte jednu zmenu - odišla do dôchodku riaditeľka Margita Šalatová.

Na miesto riaditeľky nastúpila v školskom roku 1993/94 Oľga Palenková a vychovávateľka ostáva Anna Škubová.

Pred začiatkom školského roku 1994/95 prišlo rozhodnutie školskej správy, že základná škola v Kamienke patrí pod riaditeľstvo základnej školy v Kamenici nad Cirochou. Tento stav trval aj v ďalšom školskom roku 1995/96. Učiteľkou na škole bola v tomto období Oľga Palenková a vychovávateľkou Anna Škubová.

Cez prázdniny v roku 1995 boli v škole prevedené úpravy - vybudovalo sa nové sociálne zariadenie pre žiakov, vymaľovala sa škola a boli urobené nátery lavíc a tabúl. Tieto úpravy sa

podarilo uskutočniť vďaka školskej správe a stredisku služieb v Humennom. [27]

V letných mesiacoch 1996 došlo znova k úprave v škole. Na základe rozhodnutia školskej správy v Humennom bola v našej škole opäť zriadená dvojtriedka. V školskom roku 1996/97 bolo v I.triede - ročník 1 a 3 - 12 žiakov a II.triede - ročník 2 a 4 - 12 žiakov. Riaditeľkou školy bola Oľga Paleneková, učiteľkou Emília Demčáková a vychovávateľkou Anna Šubová. [27]

Tieto tri dámy pôsobili na škole až do konca školského roka 1999/2000. Na konci tohto školského roka odišla na zaslúžený dôchodok učiteľka Emília Demčáková. Počet žiakov v obidvoch triedach bol 21.

Školská správa pred začiatkom školského roka 2000/2001 rozhodla, že škola už bude len jednotriedka. Táto jednotriedka zahrňovala ročníky 1,2 a 3 s celkovým počtom žiakov 16. Riaditeľkou školy zostala Oľga Paleneková a vychovávateľkou v školskej družine Anna Šubová.

Tento "tandem" pôsobil na škole až do jej zrušenia. Škola bola zrušená ukončením školského roka 2003/2004. Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí v júli 2004 rozhodlo o zrušení školy. Dôvod bol - nedostatočný počet žiakov - len 8 pre ďalší školský rok.

Od začiatku školského roka 2004/2005 žiaci nastúpili do základnej školy v Kamenici nad Cirochou.

12.2 Materská škôlka

Materská škôlka bola slávnostne otvorená 5.augusta 1976. Na slávnostnom otvorení sa zúčastnilo veľa hostí z ONV a OVKSS v Humennom a našich občanov. [28] Pri otvorení vyhrávala kapela, nechýbal spev a tanec.

Riaditeľkou MS bola Mária Lučkaničová a učiteľkou Filipiaková, neskoršie ju vystriedala Sidová. Počet detí v tomto začínajúcom roku bol 26.

V novom školskom roku 1977/78 v novembri nastúpili - riaditeľka Silaničová a učiteľka Lempelová. Aj tieto dve pracov-

níčky sa v našej materskej škôlke "zdržali" len jeden rok. V školskom roku 1978/79 nastúpili nové pracovníčky - riaditeľka Mária Kirňáková a učiteľka Anna Tkáčová.

V ďalšom období sa pri riaditeľke Kirňákovovej vystriedali v rokoch 1980 až 1983 učiteľky Alžbeta Semjonová (1981), Alžbeta Hrinová (1982) a Mária Rydyová (1983). [28]

Počet detí v týchto rokoch bol pomerne vysoký - pohyboval sa v rozmedzí 20-25. Popri učiteľkách pracoval v materskej škôlke aj ďalší personál - kuchárka Daniela Fencáková a školníčka Anna Ďuďová.

V roku 1983 odišla na materskú dovolenku riaditeľka Kirňáková a na jej miesto - zastupovanie nastúpila Svetlana Capová. Novou učiteľkou, ktorá nastúpila v školskom roku 1983/84 bola Helena Leferovičová.

Po materskej dovolenke sa vrátila v roku 1984 riaditeľka Mária Kirňáková a na mieste učiteľky zostala Svetlana Capová.

Riaditeľkou materskej škôlky až do konca školského roka 1990/91 bola Mária Kirňáková. Za dobu jej účinkovania cca 12 rokov sa popri nej vystriedalo niekoľko pracovníčok - učiteľky - Oľga Ferencová (1986,1990-91) a Emília Perháčová (1987-1989). Menil sa aj personál - kuchárka Veronika Porubská (1985,1987) a Anna Ďuďová (1988-1993). Upratovačkou bola Bernardína Labancová. [28]

V školskom roku 1988/89 bola zriadená funkcia vedúca školskej jedálne a tu zastávala Dana Chalachanová.

Počet detí v období pôsobenia Kirňákovovej vo funkcii riaditeľky školy bol - v školskom roku

1986/87	1987/88	1989/90	1990/91
22	22	26	22

Na začiatku školského roka 1991/92 nastúpila do funkcie riaditeľky materskej škôlky Emília Jakubová. V predchádzajúcich rokoch tu pôsobila ako učiteľka pod rodným menom Emília Perháčová. Na mieste učiteľky zostala naďalej Oľga Ferencová.

Personál zabezpečujúci prevádzku škôlky bol - kuchárka Anna Ďuďová, hospodárka školskej jedálne Mária Lojanová a upratovačka aj vo funkcii školníčky Bernardína Labancová.

Riaditeľka Emília Jakubová po vzore svojej predchodkyne tu "vydržala" učiť a riadiť až do konca školského roka 1998/99. Jej účinkovanie vo funkcii učiteľky a riaditeľky v materskej škôlke bolo cca 12 rokov.

V období riaditeľovania Emílie Jakubovej pôsobili vo funkcii učiteľiek - Oľga Ferencková (1991-1993), Anna Matuščáková (1994-1999) a Marta Čertaľasová (1996-1999). Viac ľudí sa vys-triedalo v personáli materskej škôlky - kuchárky - Anna Ďuďová (1990-1993), Anna Koribaničová (1994-1995), Ľudmila Mer-ičková (1996-1999), vedúca školskej jedálne Anna Ďuďová (1994-1996) a Nadežda Guzejová (1997-1999). Najdlhšie vydržala školníčka Bernardína Labancová až do roku 2000. Počet žiakov v materskej škôlke v tomto období bol:

1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
19	19	13	14	18	22	20	19

V školskom roku 1999/2000 nastúpila na miesto riaditeľky Marta Čertaľasová a učiteľkou bola Silvia Ondovčinová. [28]

Došlo aj k zmenám v oblasti prevádzkových funkcií v materskej škôlke - vedúca školskej jedálne Helena Cavojská, kuchárka Jaroslava Hrubovčáková a školníčkou zostala Bernardína Labancová.

Riaditeľka Marta Čertaľasová bola riaditeľkou materskej škôlky až do konca školského roka 2004/2005. Popri nej boli vo funkcii učiteľiek - Anna Švargová a Anna Ivanková v roku 2000/01, Anna Škubová v roku 2001/03 a Nadežda Kočišová v roku 2003/04. Vedúcou školskej jedálne boli Ľudmila Mer-ičková 2001-2003, Jaroslava Hrubovčáková 2003-2005. Novou školníčkou od roku 2000 je Marianna Fecenková. [28]

V novom školskom roku 2005/2006 sa zmenilo personálne zloženie v škôlke. Novou riaditeľkou a učiteľkou súčasne bola Anna Škubová. Vedúcou školskej jedálne a súčasne aj kuchárk-

ou bola Jaroslava Hrubovčáková a školníčkou Marianna Fecenková.

Počet detí v materskej škôlke bol nasledujúci:

1999/2000	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
17	17	20	26	15	15	17

Personál materskej škôlky sa od začiatku staral o predškolskú výchovu detí v našej obci. Okrem tejto základnej školskej výchovy sa venovali aj takým oblastiam, ako výlety do prírody a pozorovanie prírodných krás. Chodili po partizánskych chodníčkoch a besedovali s účastníkmi odboja. Poriadali zájazdy do Humenného - kaštieľ, múzeum, skanzen aj na dlhšie trasy ako najčastejšie boli - Betliar, Krásna Hôrka, Levoča, Vysoké Tatry a podobne.

V materskej škôlke boli poriadané akcie pri príležitosti Mikuláša, Medzinárodného dňa detí, ale aj rôzne karnevaly, športové popoludnia aj branné hry. Na tieto akcie im prispievali sponzori - obecný úrad a miestni podnikatelia. [28]

12.3 Kultúra

Naša obec bola skôr menšia a mal existenčné problémy. Kultúra tu nemala "na ružiach ustlaté". Záblesky čosi ako "kultúra" sa v obci objavili až počas pôsobenia učiteľov - Kluberta a Janiča. Obidvaja hrali na husle a inklinovali k spevu. Zo žiakov v škole založili čosi ako "spevokol", ktorý pôsobil len príležitostne.

Podstatne väčší kultúrny "ruch" nastal za účinkovania učiteľov Černákovcov. Bolo to obdobie po skončení 2.svetovej vojny.

Rozmach určitých náznakov kultúry začal nacvičovaním programov so žiakmi školy pri rôznych akciách. Najprv to bolo len pri MDŽ, neskoršie aj vystúpenia na verejných schôdzach, pri oslavách oslobodenia obce a výročí SNP. Boli to rôzne

spevy, recitácie a neskoršie aj jednoduché scény.

Neskoršie sa to "rozrástlo" do nacvičovania a uvádzania divadelných hier. Zapojilo sa tým viac občanov obce do tohto celého procesu. Známi divadelníci boli Jozef Paró, Ján Kurilla, Ján Janovčík, Paulína Salamonová a ďalší. Hrali sa známe hry - Bačova žena, Za frontom, Statky zmätky a pod.

Divadelníctvo pokračovalo aj mladšou generáciou - Michal Čamák, Ján Židov, Martin Janovčík, Juraj Griščík, Mária Griščíková a ďalší.

Hralo sa v škole - vo väčšej triede - kde bolo postavené prenosné rozoberateľné javisko. Toto javisko, ale aj kulisy, boli "dielom dedinských ochotníkov". Určité hry sa hrali aj na školskom dvore, najmä v letnom období.

Hralo sa teda v obci a stalo sa určitou tradíciou, že sa nová divadelná hra "objavila" na scéne jedenkrát za jeden až dva roky.

V 70-tych rokoch, keď už vlastne bola postavená "združená budova MNV", sa všetky kultúrne podujatia uskutočňovali v sále "kultúrneho domu". V tomto období hrala aj mladá generácia - školská mládež.

Všetky takéto vystúpenia a divadelné predstavenia sa tešili veľkému záujmu občanov našej obci.

Divadelné predstavenia sa hrali aj v okolitých - susedných dedinách - v Kamenici nad Cirochou, Modrej, Dlhom, Hažíne a aj v Ptičom. Posledné takéto "turné" bolo na začiatku 70-tych rokov 20.storočia.

Celý "štáb" zabezpečujúci odohranie predstavenia bol skromný - režisér, dramaturg i vedúci učiteľ Štefan Černák, šepkár, maskér a pod. Eleonóra Černáková a kulisári, osvetľovači boli všetci účinkujúci.

Po odchode učiteľov Černákovcov do dôchodku divadelné predstavenia sa prestali hrať. Nová nasledujúca generácia učiteľov zachovala tradíciu "programov" pri rôznych slávnostných príležitostiach a to so žiakmi školy a aj deťmi z materskej škôlky.

12.4 Šport

Najstarším športom v obci je futbal. Jeho história siaha do polovice 50-tých rokov 20.storočia. Najstaršie ihrisko bolo v hone zvanom Na Močari. Je to v oblasti medzi Dlouhou a Pod Čarnou - nad Sosninou. Bolo to ihrisko nie vhodných rozmerov aj polohy. Tu sa vlastne hral len neorganizovaný futbal.

Vhodnejšie a dostupnejšie ihrisko sa postavilo v časti na "Kicošových" Ryňoch. To je dnes oblasť od Obecného úradu smerom hore. Futbal sa tu hral od roku 1963 do sedemdesiatych rokov.

Ihrisko bolo dobre - len malo nevýhodu, že bol blízko potok Rika a lopta sa dosť často "kúpala".

Hralo tu svoje súťažné zápasy generačne veľmi silné dorastenecké mužstvo v zložení - Andrej Suss, Ján Zužov, Ján Milčík, Ján Vaceľ, Ján Kerekanič, Juraj Ľubiščák, Štefan Paro, Michal Blaha, Jozef Ďuďa, Jozef Škuba a František Maury. Vedúcim mužstva bol zanietený funkcionár Jozef Knap.

Dorastenecké mužstvo (ihrisko za humnami)

Tu sa vlastne začalo tvoriť súťažné družstvo dospelých futbalistov. To ale pokračovalo na novom ihrisku.

Nové ihrisko sa postavilo za humnami Pod Dubravu. Malo to nevýhodu, že lopta "lietala" do ovocných záhrad obyvateľov

obce. Na tomto ihrisku odohrali súťažné zápasy už "dospelí - muži" (tí, čo prešli z dorastu) a aj dorastenecké mužstvo.

K spomínaným hráčom z dorastu do družstva dospelých prišiel aj "zanietený" futbalista Michal Zuščák - lesník, ktorý sa prisťahoval do Kamienky z Kamenice nad Cirochou.

Dorastenecké mužstvo bolo doplnené ďalšími mladými - Ján Maury, Jozef Lipták, Miroslav Bober a Ladislav Maury.

Vedúcim mužstva dospelých bol Jozef Knap a dorastencov Michal Hucko.

Vzhľadom na skutočnosť, že ihrisko bolo vlastne v prostriedku družstevných polí, muselo byť zrušené. Nové ihrisko sa "vybudovalo" v hone "Na Dluhej" - južne od cintorína. Ihrisko bolo dosť krátke a aj úzke, hrboľaté aj tvrdé a hralo sa tu zle.

Na tomto ihrisku odohrávalo svoje súťažné zápasy mužstvo dospelých v tomto zložení - Milan Belančík, František Zužov, Milan Ďuričko, Dušan Zužov, Andrej Ľubiščák, Ján a Miro Boberovci, Andrej Suss ml., Jozef Švik, Štefan Maury, Jozef Vojtko, Jozef Škuba, Pavol Maury, Michal Lipták a občas doplnené "cudzími" - napr. vojaci z humenskej posádky. Funkcionármi v týchto 70.rokoch pri mužstve boli Ján Milčík a Štefan Smikal.

Po tomto období, na začiatku osemdesiatych rokov, sa postavilo "nové" futbalové ihrisko v priestoroch na začiatku obce, na ľavej strane cesty pri vstupe do obce. Tu sa hraje súťažne futbal aj dnes v roku 2006.

V mužstve dospelých sa za túto dlhú dobu vystriedalo veľa hráčov - Slavomír Kocík, Benjamín Blaha, Štefan Hojdan, Andrej Škuba, Jozef Zužov, Jozef Sojčák. Pribudlo veľa mladých, ktorí hrajú ešte aj dnes - Tomáš Švík, František Galica st. aj ml., Ján Kerekanič ml., Jaroslav Vržaň, Štefan Rudík, Marek Belančin, Daniel Pluta aj Derďák. Z mladších hráčov súčasného kádra sú Tomáš Karas, Ján Maury ml., Marián Kolesár ml., Marek Potaš, Ján Škuba, Marek Ľubiščák, Vladimír Jurašek.

Menil sa aj funkcionársky káder. Na začiatku osemdesiatych rokov

siatych rokov boli pri mužstve Dušan Vaceľ a Jozef Švik. Tento tandem sa zmenil odchodom Dušana Vaceľa v 90-tych rokoch a dnes je pri mužstve trojica - Jozef Švik, Štefan Hojdan, a Jozef Sojčák.

K najväčším úspechom futbalu treba zaradiť účasť v semifinále XXII.ročníka Pohára Rhodie a ObFZ Humenné, účinkovanie v II.triede v sezóne 1997/98 a 2.miesto žiakov v malom futbale v sezóne 2003/04.

V prvú augustovú nedeľu v roku 2005 si 45 rokov organizovaného futbalu v obci pripomenuli občania a priaznivci futbalu turnajom za účasti mužstiev z Novej Sedlice, starší páni z Kamenice nad Cirochou a Kamienky. Celé toto podujatie sa nieslo v duchu spomienky na bývalých funkcionárov TJ Štefana Černáka, Michala Hucku, Jozefa Knapa a Jozefa Škubu.

V súčasnosti dochádza k ďalšiemu premiestneniu ihriska. Začína sa budovať nové ihrisko v lokalite Pod Liščejuvu. Sú vykonané zemné práce. Je treba konštatovať, že ihrisko postavené v takomto peknom prostredí napomôže ďalšiemu rozvoju športu v obci.

Aj keď futbal je najrozšírenejší šport vlastne vo všetkých obciach v našom regióne, je nutné skonštatovať, že sa tu prevádzali aj ďalšie športy.

V roku 1956, keď sa uskutočnila generálna oprava školskej budovy, upravil sa aj školský dvor. Postavila sa nová ohrada a vo vnútri dvora sa postavilo volejbalové ihrisko. Najprv sa hral volejbal "rekreačne" a to hlavne v období školských prázdnin. V období rokov 1964-66 sa dala "dokopy" partia hráčov, ktorá utvorila súťažné družstvo.

Hráčmi tohto družstva boli Stanislav Pavlišin, Ján Griščík, Ján Škuba, Michal Čamák, Andrej Škuba, Jozef Kurilla a aj učiteľ Štefan Černák.

Toto družstvo hralo v okresnej súťaži len dve sezóny. V tomto období prikladal okresný telovýchovný zväz veľký dôraz volejbalu. To ale nepomohlo a súťaž sa zrušila.

Po generálnej oprave školskej budovy vzniklo miesto aj pre ďalší šport - stolný tenis. Tento šport sa v rokoch 1960-1990

doznal veľkého rozmachu v obci. Venovalo sa mu veľa mladých ľudí. Hralo sa v škole - v triede. Trénovalo sa na školskej chodbe. Staršia generácia hrala aj niekoľko rokov v okresnej súťaži. Bolo veľmi veľa problémov súvisiacich s dopravou a vybavením.

Zo staršej generácie veľmi dobre hrali Štefan Černák, Stanislav Pavlišin, Ján Griščík, Ján Griščík ml. a neskoršie Ján Kerekanič a František Galica. Zvádzali súboje s družstvami susedných obcí. Mladšia generácia hrá tento stolný tenis skôr rekreačne. Spomínané problémy finančné a dopravné sú veľmi ťažko prekonateľné.

Ešte jeden šport mal priaznivcov v obci. Bolo to lyžovanie. Bolo to len "rekreačné" športovanie, ktoré v rokoch 1980-90 vyúsťovalo aj do súťaženia. To súťaženie bolo len na miestnej úrovni. Súťažilo sa v behu na lyžiach a v zjazde. Úspechy v týchto súťažiach dosahovali František Zužov, Andrej Behún, Andrej Suss, Štefan Šalák a Pavol Maury. Organizačnou "dušou" týchto súťaží bol Jozef Škuba - športový redaktor okresných novín.

"Duša" lyžiarskych súťaží Jozef Škuba (prvý z prava)

Traja najlepši

Poznámky

- [1] História výuky a školskej budovy v obci Kamienka (2 stránky). Kamienka 4.februára 1957, Štefan Černák riaditeľ Národnej školy. Kópia v archíve autora;
- [2] AACass. Košice, fond Ptičie. Iskolai kimutatás 1870/71 - ik éveröl;
- [3] AACass. Košice, fond Ptičie. Iskolai kimutatás 1871/72 - ik éveröl;
- [4] AACass. Košice, fond Ptičie. Iskolai kimutatás 1877/78 - ik éveröl;
- [5] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis AD1881. Košice 1881;

- [6] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis
AD1871, AD1877, AD1879, AD1881;
- [7] AACass. Košice, fond Ptičie, list farského úradu Ptičie na
biskupský úrad zo dňa 12.9.1881;
- [8] AACass. Košice, fond Ptičie, Zaplnenie učiteľského miesta,
čís.2708/1881 a neprihlásil sa nikto na konkurz - list z
27.X.1881 a z 23.12.1881;
- [9] AACass. Košice, fond Ptičie, Konkurzný inzerát - výstrižok
z novín jún - júl 1881;
- [10] AACass. Košice, fond Ptičie, list s výzvou čís.2708/1881;
- [11] AACass. Košice, fond Ptičie, list o uprázdnenom mieste
učiteľa čís.2894/1886;
- [12] AACass. Košice, fond Ptičie, list o uprázdnenom mieste
učiteľa z 8.2.1887 čís.450/1887;
- [13] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis
AD1887, AD1889;
- [14] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis
AD1891;
- [15] AACass. Košice, fond Ptičie, Oprava školy - podpora z
ministerstva, čís.1244/1894;
- [16] AACass. Košice, fond Ptičie, Iskolai Törzskönyvi IV. z
26.11.1912;
- [17] Katolícke Slovensko 1833-1933, Trnava 1933, str.300, 301;
- [18] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis
AD1928;
- [19] ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz, škol-
ský rok 1933/34;
- [20] Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis
AD1838;
- [21] ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz,

- školský rok 1938/39;
- [22]**ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz, školský rok 1939/40;
- [23]**ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz, školský rok 1941/42;
- [24]**AACass. Košice, fond Rímskokatolícka apoštolská administratúra, list čís.C3795 - rozpočet ročný 1941 a list čís.C3732 - zriadenie školského výboru a menovanie predsedu;
- [25]**ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz, školský rok 1943/44;
- [26]**ŠA Humenné, fond Národná škola Kamienka, Výkaz, školský rok 1944/45 až 1947/48;
- [27]**Kronika Základnej školy od roku 1977 až 2004;
- [28]**Kronika Materskej škôlky od roku 1976;

13. NÁBOŽENSKÝ ŽIVOT V OBCI

13.1 Obec ako filiálka farnosti Dlhé nad Cirochou

Naša obec Kamienka nemala doposiaľ farnosť. Od obdobia svojho "vzniku" patrila do farnosti Dlhé nad Cirochou. Táto farnosť sa rozprestierala na celej cirošskej doline. Záznam o farnosti Dlhé nad Cirochou pochádza z roku 1333, v súpise pápežských desiatkov. [1]

Medzi filiálkami, ktoré patrili do farnosti Dlhé nad Cirochou, boli okrem Kamienky aj Kamenica nad Cirochou, Modra nad Cirochou, Belá nad Cirochou a Snina. [2]

Farári farnosti Dlhé nad Cirochou boli duchovnými pastiermi aj veriacich obce Kamienka. Z historických dokumentov sú známe mená niektorých farárov farnosti Dlhé nad Cirochou:

- ▲ Laurentius - Vavrinec okolo 1333,
- ▲ Andrej Cibulský. okolo 1700,
- ▲ Tomáš Krizsák 1725 - 1730,
- ▲ Andrej Simkay 1730 - 1744,
- ▲ Štefan Rehorovzsky 1744 - 1760,
- ▲ Jakub Moyses. 1760 - 1771,
- ▲ Michal Schluchten. 1771 - 1778,
- ▲ Ján Mozoli 1778 - 1782,
- ▲ Alexander Almásy. 1782 - 1805. [1, 3]

Obec Kamienka bola rímskokatolícka. V kanonickej vizitácii z októbra 1691 je uvedené, že "v ostatných osadách všetci sú katolíci". Obec Kamienka sa tu uvádza aj s tým, že v obci nie je kostol. [4]

O niekoľko rokov, ale už v 18.storočí - teda v roku 1746, sa vo vizitácii uvádza:

v tejto obci nie je kostol, nie je ani nádej, že sa niekedy postaví kvôli veľkej chudobe sedliakov;

obyvatelia sú ľudia zbožní, často navštevujúci kostol a farára majú v úcte, dekrétne sviatky dodržiavajú;

v strede obce na drevenom stĺpe je umiestnený malý zvon; je tu tiež dosť veľký cintorín, posvätný ale neohradený. [5]

Počet obyvateľov veriacich pomaly rástol. Kým v roku 1746 ich bolo s deťmi 109 a 4 rusíni s deťmi [5], tak v roku 1749 bolo spočítaných katolíkov latinského rítu 137 dospelých a 67 detí, gréckeho rítu 8 dospelých a 4 deti. [6] O niekoľko rokov pozdnejšie, v roku 1773 už bolo katolíkov schopných spovede (dospelí) 250 a neschopných spovede (deti) 81, gréckeho rítu schopní spovede 4 a neschopní 3. V roku 1785 počet schopných veriacich v obci stúpol na 290, čo bolo 76,3% z celkového počtu 380 obyvateľov. [7]

Na farnosť do Dlhého nad Cirochou sa odvádzali desiatky. Vo filiálke Kamienska sediaci polovičnej usadlosti dávali 25 snopov oziminy a 13 ovsu, štvrtinári len polovicu. Toto ale bolo zmenené na odvádzanie hotovosti a sediaci polovičnej usadlosti ročne dávali 221 grajciarov a štvrtinári 111 grajciarov. Želiari a vdovy poskytovali pre farára 1 deň ručnej práce alebo miesto toho 6 grajciarov. Okrem uvádzaných hotovostí každý sedliak polovičnej usadlosti odovzdával 1 kurča ročne a štvrtinár za dva roky 1 kurča. [7] Okrem toho pre učiteľa, ktorý bol zároveň organista a kantor, dostával od želiarov aj sedliakov 3 grajciare. [7]

13.2 Obec ako filiálka farnosti Ptičie

Obec Kamienska, ako filiálka farnosti Dlhé nad Cirochou, mala veľkú nevýhodu v tom, že bola od farnosti vzdialená ďaleko - "je vzdialená od farnosti celé dve hodiny". [5] Preto farníci - obyvatelia obcí Kamenica nad Cirochou a Kamienska žiadajú pre seba farára do Kamenice nad Cirochou. Počet schopných spovede v obidvoch obciach je 640, neschopných (deti) 407. [8] Tento list bol zaslaný na cirkevne nadriadené inštitúcie. Ostal však "nevyslyšaný".

Odozvu mal list grófa Štefana Csakyho ako žiadosť na "Kráľovskú miestodržiteľskú radu", aby obec Kamienska bola pripojená k farnosti Ptičie. [9] V žiadosti gróf Csaky uvádza, že

Kamienka je v súčasnosti v jeho panstve a že mu pripadá po predkoch, ktorí ju mali už od prvých čias tohto kráľovstva. Toto malo ale aj inú stránku. Gróf Csaky vyslovil úmysel postaviť v Kamienke kostol. Spišský biskup tento úmysel schválil a dal humenskému farárovi splnomocnenie posvätiť základný kameň. [10]

Rímskokatolícky kostol v obci bol postavený v rokoch 1798 a 1799, o čom svedčí aj nápis na portály nad vchodom do kostola:

**Na väčšiu česť a slávu božiu
a ku cti svetého "Jána Nepomuckého"
dal postaviť gróf Štefan Csaky
de Kereszteg et Homonna
za podpory veriacich
1798 Požehnal 1799**

Rímskokatolícka fara bola v Ptičom zriadená v roku 1802. Filiálkami boli Kamienka, Chlmec a Porúbka. [11]

Od roku 1802 až do roku 2003 sa o duchovný život veriacich v obci Kamienka starali farári a administrátori farnosti Ptičie. Boli to duchovní otcovia:

Kapláni:

- ▲ Donat Kirner, minorita1802,
- ▲ Prokop Molnár, františkán1802 - 1810,
- ▲ Istvan Pastrnák1810 - 1811,
- ▲ József Kolartsik.1811 - 1812,

Farári

- ▲ Antal Jelínek.1812 - 1813,
- ▲ Jozsef Dubovy1813 - 1819,
- ▲ Jozsef Horray1819 - 1830,
- ▲ Agoston Semsey1830 - 1831,

- ▲ András Dugasz1831 - 1839,
- ▲ István Strunczer1839 - 1847,
- ▲ Mihály Jentsik.1847 - 1853,
- ▲ József Orlich.1853
- ▲ Geörgy Rády1853 - 1893,
- ▲ József Stranyavszky1893 - 1924,
- ▲ Juraj Inczinger1924 - 1931,
- ▲ Michal Rovňák1931 - 1955,
- ▲ Kováč1955 - 1960,
- ▲ Ján Benko1960 - 1988,
- ▲ Peter Sedlák1988 - 1990,
- ▲ Viktor Grega1990 - 2003. [11, 12]

Obec Kamienka ako filiálka fary Ptičie, z hľadiska vzdialenosti, bola podstatne bližšie ako keď bola filiálkou fary Dlhé nad Cirochou. Cesta do Dlhého - do kostola trvala dve hodiny [5], kým cesta na faru do Ptičieho je podstatne kratšia. [13] Problematickejšia bola návšteva bohoslužieb v ďalšej filiálke tejto fary a to v Chlmci. Tam sa už stávalo často aj to, že na bohoslužby do Chlmca neprišiel z Kamienky nikto a bolo to aj naopak. [14] Preto farár Györgyus Rady určil poradie bohoslužieb vo farnosti - prvá nedeľa Ptičie, druhá nedeľa Kamienka, tretia nedeľa Ptičie a štvrtá nedeľa Chlmeč. [14]

Obyvatelia farnosti aj naďalej odvádzali roboty a dávky pre farnosť. Dokumentuje to aj súpis občanov z obce Kamienka, ktorí sa zúčastnili na spracovaní dreva v lese pri Chlmci pre faru v Ptičom. Celkom sa zúčastnilo 11 občanov obce a "nahotovili" 1191 "šahi konarovite" a "šahi zrezane" 1961. [15] Pre farnosť sa "odvádzalo" čosi obdobné ako boli "desiatky" v predchádzajúcich storočiach.

V súpise odvodov a roboty pre farnosť z roku 1893, 1894 a 1895 je uvedených 81 občanov obce Kamienka, ktorí ročne "odvádzali" 1 korec žita, 1 korec ovsa a 1 kurča. [16] Okrem naturálnych dávok boli aj "roboty" pre farnosť. V súpise z rokov 1893 - 1895 je uvedených 99 občanov. Z tohto počtu 53 občanov - gazdov odvádzalo prácu s vozom, 41 odvádzalo

ručnú robotu a 5 neodvádzalo nič, to boli vdovy a siroty. [17]

Tento stav s odvodmi a robotami pre farnosť tu bol aj v 20.storočí. Odvádzalo sa žito, ovos a kurča a pracovalo sa buď s vozom alebo ručne. V rokoch 1926 - 1930 tu bolo len 50 gazdov, v rokoch 1930 - 1935 už menej 47 gazdov a v rokoch 1936 - 1940 už len 45 gazdov. [18]

Od roku 2003 duchovnú starostlivosť o veriacich rímskokatolíkov v obci Kamienka majú farári z farnosti Kamenica nad Cirochou. Sú to: 2003 - 2005 Štefan Gábor a od roku 2005 Jaroslav Naščák.

Po zmene režimu - zamatovej revolúcii cirkevný život sa rozprúdil. Veľa občanov chodilo do kostola nielen v nedeľu, ale aj v ďalšie cirkevné sviatky. Časom táto "eufória" opadla a v súčasnom období navštevuje cirkevné obrady menej občanov - prevažne staršie ženy.

Ku koncu 20.storočia sa v tomto regióne "zrodila" zaujímavá akcia. Je to akcia, ktorá sa môže nazvať spoločensko - cirkevno - športová. Každý rok od roku 1996 sa uskutočňuje "tradičný výstup na vrch Vihorlat na sviatok slovanských vierozvestcov sv.Cyrila a Metoda 5.júla". Tento rok v roku 2006 to bol už 10.ročník. Hlavným organizátorom je obec Belá nad Cirochou. Tá ma na "starosti" zabezpečenie potrebných náležitostí pre možnosť konania svätej omše a to ako materiálnych, tak aj personálnych. Ostatné obce tohto regiónu - od Sniny až po Humenné zo severnej strany a od Jovsy až po Vinné z južnej strany zabezpečujú dopravu a občerstvenie účastníkov zo svojej obce. Obecný úrad v Kamienke každoročne zabezpečuje pre občanov dopravu autobusom a občerstvenie. Je to veľmi "vydarená" akcia a každoročne sa jej zúčastňuje cca 100 občanov.

13.3 Kostol v obci

Pri revízii zemplínskych kostolov, ktorá sa uskutočnila roku 1700 sa v hlásení uvádza "Kemencze utraque lapidea templa habent Calvinistae." [19] V historických prameňoch sa to preložilo "Kamenica a Kamienka obidva kostoly sú kalvínske." Žiaľ nezachovalo sa, kde tento kalvínsky kostol stál, kto ho dal postaviť, kedy, kto a prečo ho zbúral.

V období, keď obec bola filiálka farnosti Dlhé nad Cirochou, nebol v obci kostol. Až na konci 18.storočia, v rokoch 1798 - 1799 bol v obci postavený kostol grófom Štefanom Csakym za veľkej podpory a pomoci občanov obce.

Kostol v Kamienke

V roku 1816 bola vykonaná kanonická vizitácia na farnosti Ptičie a na jej filiálkach. V tejto vizitácii je o kostole vo filiálke Kamienka konštatované:

Leží na skromnom a vlhkom pozemku mimo obce. Jeho stavba je z pevných materiálov. Má vežu. Zvony dva, z ktorých jeden má dve storočia a druhý asi 110 rokov. Chórus je vo veľmi dobrom stave, ale sakristie niet. Kostol nemá kryptu. Je ohradený múrom. [13]

Kostol sa musel dobudovať. V roku 1828 sa ku kostolu pristavila sakristia. V rokoch 1855 až 1857 sa previedla oprava oltára. Opravu prevádzali Juraj Révesz maliar a Florián Klimkovits sochár. [20]

V nasledujúcich rokoch sa robila vonkajšia oprava kostola. Veža kostola "dostala" nové zastrešenie, očistil sa aj kríž na veži kostola, urobila sa nová omietka a fasáda na vonkajších múroch kostola a opravil sa múr - ohrada okolo kostola. Všetky tieto práce boli ukončené v decembri 1868. Celá oprava bola urobená v hodnote 386 zlatých a prevýšila pôvodný rozpočet o 107 zlatých. [20]

Na konci 19.storočia v roku 1892 bol kostol znovu opravený. Opravovala sa veža a opravu previedli tesársky majster János Kocsán, klampiarsky majster Viktor Halatkevics a kamenár János Hudák. Oprava bola zaplatená z pokladne kostola. [21, 22]

Na začiatku 20.storočia bola v roku 1913 obnovená vnútorná výzdoba kostola. [22] Okrem vnútornej výzdoby bol do kostola nainštalovaný aj nový orgán. Na nový orgán poslal ešte v roku 1904 na základe rozpočtu od farára biskup 2370 forintov. [23]

Kostol je evidovaný v súpise pamiatok. Opis je veľmi zjednodušený: "Je to jednoloďová stavba so segmentovým uzáverom, pristavanou sakristiou a predstavanou vežou. Priestor krytý pruskými klenbami a medziklenbovými pásmi. Na západnej strane interiéru vstavaný chórus. Hladké fasády, zakončené podstrešnou prebiehajúcou rímsou, sú členené lízénami a polkruhovo zakončenými oknami s klenákom. Veža členená kordónovou rímsou a na hornej časti nárožnými pilas-

trami. Nad portálom latinský nápis, vzťahujúci sa na stavbu kostola." [24]

V interiéry kostola, na východnej strane, je postavený drevený oltár. Na oltári v spodnej časti je tabuľka s nápisom - postavený z darov rodiny Škubovej. Na klenbách sú obnovené maľby obrazov - Zvestovanie nad oltárom, Metercia (Trojjediná božská osoba) v prostrednej časti a obraz narodenia pána nad chórom.

V posledných desaťročiach 20.storočia, teda v rokoch, keď administrátorom na fare v Ptičom bol farár Peter Sedlák, bola opravená strecha kostola (nová krytina - medený plech), nová omietka na vonkajšej strane s fasádou, nové plastové okná a nová ohrada okolo kostola. Na ohradu a plastové okná prispel čiastkou 100 000 korún obecný úrad.

V inventári kostola bolo ešte viac vecí evidovaných v interiery, ktoré už dnes tu nie sú. Boli "zlikvidované" v období, keď sa začali bohoslužby celebrowať nie pri oltári, ale pri obetnom stole postavenom pred oltárom.

V inventári z roku 1831 je uvedená spovednica. [25] Táto spovednica bola umiestnená za oltárom. Oltár sa posúval smerom dozadu k stene, pre vytvorenie priestoru pre obetný stôl, tak spovednica "musela" opustiť priestor za oltárom.

Obdobne to bolo aj s kazateľňou. Tá je uvedená v inventári z roku 1854. [26] Táto bola postavená pri dverách do sakristie. Keď sa vedľa obetného stola postavil "rečnícky" pult, ako miesto pre hlásanie Božieho slova, kazateľňa "opustila" tento priestor.

Spovednica i kazateľňa boli urobené z dreva. Na svojich miestach boli až do posledných desaťročí 20.storočia, kedy nastúpila "inovácia" bohoslužieb.

V ohrade kostola sú dva kríže. Drevený, je tesne pri múre kostola, pri vstupných dverách do kostola. Je to kríž "misijný". Misie v obci prebiehali v roku 1941 a na túto počesť bol postavený aj tento kríž. Ďalší kríž stojí pred vchodom do kostola. Je to betónový kríž. V hornej časti je na ramenách kríža upevnené "umučenie". V dolnej časti na podstavci je nápis:

Tento svätý
kríž
dal vistavic na
pamiatku
večnu
Vrabel
Andreas
1855

Tento kríž bol obnovený, ale nápis zostal v pôvodnom znení, tak ako je uvedený.

Mimo ohradu kostola, uprostred obce pri moste, bola vysvätená socha patróna sv. Jána Nepomuckého v októbri

Misie v Kamienke

2006. Náklady boli hradené z Obecného úradu. Celú akciu koordinoval starosta Andrej Suss.

13.4 Pohrebné obrady a cintorín

Zomrelého obyvateľa obce nechávali v dome, kde býval až do pohrebu (1 až 2 dni). Tento čas bol potrebný na vybavenie potrebných formalít.

Pohreb zomrelého začal farár vo vnútri - v dome. Potom truhlu so zosnulým vyniesli na dvor a tu pokračoval obrad. Po skončení obradu na dvore dopravili truhlu na cintorín a tu sa obrad skončil vložением truhly do vykopanej jamy. Tak vlastne prebiehal pohreb až do obdobia, keď sa vybudoval Dom nádeje - smútku.

V obci Kamienska Dom nádeje - smútku bol vysvätený v novembri 2001. Svätiacim hodnosťárom bol ThDr. Bartolomej Urbanec, dekan humenského dekanátu. Je umiestnený medzi školou a predajňou

COOP Jednota. Má pekný vonkajší vzhľad. Vnútornému interiéru veľkej priestrannej miestnosti dominuje veľký drevený kríž na stene oproti vchodovým dverám. V zvláštnej miestnosti je nainštalované chladiace "zariadenie".

Dom nádeje - smútku bol vybudovaný za prostriedky Obecného úradu a chladiace "zariadenie" bolo zaplatené z prostriedkov Urbárskej leso -pasienkovej spoločnosti.

Celý pohrebný obrad je tým zjednodušený a to tým, že sa uskutočňuje v interiéri Domu nádeje. Potom pokračuje na cintoríne.

Cintorín obce Kamienska sa nachádza na západnej strane od obce, pri ceste smerom do Ptičieho. Jeho výšková poloha je 258 m nad morom, kým výšková poloha obce pri kostole je 228 m nad morom.

Vo vizitácii z roku 1746 sa uvádza, že je dosť veľký ale neohradený. [5] Je teda dosť "starý" a pochovávali tu zosnulých občanov pravdepodobne už v 16.storočí. O tom svedčia aj nachádzané "pozostatky", napr. zhnité dosky z truhly pri kopaní hrobov.

Najstaršie "udržiavané" hroby sa nachádzajú v prednej časti cintorína, od vchodu na cintorín vľavo. Sú to hroby zo začiatku 20.storočia.

Kríž uprostred cintorína

Dominantou cintorína je kríž, ktorý je v prednej časti uprostred - oproti vchodu. Je to kríž z betónu. Na ramenách hore je pripevnené umučenie a dole na podstavci je nápis:

**Katolík krestan pod
la pravo virion ne cti
ne klana sa ne ziveo eio
Gurion vneo zvelebuge
Krista Boha sneho kteri
svu krev vilal na krizi
za jeho nepravosti spo
lu za celeho sveta tu
sa vikonala pre draha
obeta
1850**

Nie je známe, kto dal kríž postaviť a kedy bol vysvätený. Nápis je uvedený ako je na podstavci kríža. Ďalší kríž na cintoríne stojí v prednej časti, od vchodu na cintorín v ľavom rohu. Je to železný kríž na betónovom podstavci. Na podstavci je nápis:

**Indator teho kríža
Sifcik Juraj 1914**

Obnovenie kríža r.2001

Tento kríž bol obnovený v roku 2001 a znovu vysvätený. Tieto spomínané kríže sú v objekte cintorína. Cintorín je dnes ohradený. Z dvoch strán - pri ceste do Ptičieho je soklík murovaný z kameňa, hore oceľové dielce a z ďalších dvoch strán je pletivo.

13.5 Kríže v katastri obce

Najznámejšie sú kríže, ktoré sú pri ceste z Kamenice nad Cirochou do Kamienky. Ten vzdialenejší je na pravej strane cesty nad "hamornickým" mostom. Starší občania si ho pamätajú aj pod názvom "Ďulov" kríž. Druhý je bližšie k obci a je tiež na pravej strane cesty nad zatáčkou. Obidva kríže sú drevené. Okolo krížov sú malé ohrádky. Kríže stoja medzi dvoma stromami. Dá sa predpokladať, že sú to kríže, ktoré sa spomínajú v dokumentoch v archíve v Košiciach. V súpise majetku z roku 1880-90 je uvedené, že v roku 1876 postavil v chotári obce bez udania polohy Janovtsik János drevený kríž. [27] Ďalší kríž je uvedený v dokumente z roku 1899 a tu sa píše, že je postavený drevený kríž na vlastnom pozemku bez udania polohy Joannes Dzuricko. [28]

Ďalší kríž je dnes už v dedine aj napriek tomu, že stojí pri ceste z Kamienice nad Cirochou do Kamienky. Stojí na ľavej strane cesty, už pri vstupe do obce, pred domom Milčíkovej rodiny. Je to železný kríž na betónovom podstavci. Na podstavci je nápis:

**Fundator
tomuto
svetemu
krížu
Janovciak
Michal Ján
1924**

O čosi mladší stojí ďalší kríž a znovu pri ceste - od autobusovej zastávky k budovám správy Vojenských lesov. Je na pravej strane vo vzdialenosti cca 100 m od autobusovej zastávky. Je to betónový kríž, na ramenách kríža je upevnené umučenie a na podstavci nápis:

**Tento kríž dal
vystaviť
Ján Salamon 1933**

Bol ešte ďalší drevený kríž. Ten stál na mieste pred stavbou Obecného úradu v Kamienke. V období, keď sa stavala Združená budova MNV, dnes budova Obecného úradu - to sú roky 1970 - 1976, bol kríž odtiaľ odstránený. V novembri 2006 na tomto mieste bol postavený nový kríž. Dal ho postaviť Ing. Ján Kormucík.

13.6 Spolok Sv.Vojtecha v obci

V obci bolo v roku 1929 jednatelstvo Spolku Sv.Vojtecha. Tento spolok mal za cieľ šíriť medzi naším ľudom náboženskú literatúru v slovenskom jazyku a tak popri náboženskom vzdelaní plnil aj ďalší cieľ - upevňovanie národného povedomia ľudí. Členovia spolku dostávali rôzne náboženské knihy, ale najhlavnejšie bolo, že každý rok dostávali Kalendár Spolku Sv.Vojtecha.

Táto "tradícia" odoberania kalendárov sa zachovala až do roku 1950 - 60. Malo to obrovský význam a síce v tom, že v týchto kalendároch boli vyznačené katolícke sviatky.

Jednatelkou Spolku Sv.Vojtecha v roku 1929 bola pani Mária Juriššová. Členmi Spolku boli pán Jablonský, Paulína Jurišš - Jánová, Mária Juriššová, učiteľka v škôlke Mária Šalátová, Zuzana Vitkovičová a Július Sabó. [29] Úlohu jednatelov v rokoch po druhej svetovej vojne plnili kostolníci.

13.7 Bratstvo sv.ruženca

Modlitba sv.ruženca je najkrajšia "povinnosť" modlitby v kresťanskom spoločenstve. Pri kostole v obci Kamienka bolo založené v roku 1910 Bratstvo sv.ruženca. [30] Toto spoločenstvo veriacich "funguje" po celé obdobie od svojho založenia.

Rozdeľovanie modlenia sprevádzajú vedúce jednotlivých ruží. Vedúce ruží to je vlastne postupný generačný prechod - z matky na dcéru, resp. zo svokry na nevestu a pod. Tento postup je zachovaný aj pri modlení jednotlivých desiatok.

Poznámky

- [1] Čižmár, M., Kapráľ, P.: Ty moja rodná Belá. Levoča 2001, str.86;
- [2] Lojan, R.: Kamenica nad Cirochou, história obce. Prešov 1998, str.25;
- [3] Mikula, D.: Dlhé nad Cirochou, obec - farnosť. Prešov 1995, str. 34, 35;
- [4] AACass Distr., vol.5. Visitatio ecclesiarum incltyti comitatus Zempléniensis Anno 1691;
- [5] AACass Distr., vol.5. Visitatio ecclesiarum incltyti comitatus Zempléniensis Anno 1746;
- [6] AACass Distr., vol.5. Visitatio ecclesiarum incltyti comitatus Zempléniensis Anno 1749;
- [7] AACass Distr., vol.5. Visitatio ecclesiarum incltyti comitatus Zempléniensis Anno 1775;
Az egri egyházmegye plébániáiés filiári a XVIII.század második peleben a Pfarr - Topographic alapján. Eger 2003, str.43;
- [8] AACass Košice, fond farnosti Dlhé nad Cirochou. List farníkov obci Kamenica nad Cirochou a Kamienka z roku 1773;
- [9] AACass Košice, fond farnosti Dlhé nad Cirochou. List grófa Štefana Csákyho "Excilsium Consilium Locumtenentiale Regium" zo dňa 9.apríla 1784;
- [10] AACass Košice, fond farnosti Dlhé nad Cirochou. List Spišského biskupa farnosti Humenné zo dňa 6.februára 1798;
- [11] A Kassai százéves egyházmegye Történeti Névtára es Emlékkönyve 1904. II. Kötet Kassa str. 574, 575, Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis Ad Annum 1828, str.90;

- [12]Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis Ad Annum 1915, 1925, 1938, 2000;
- [13]AACass Distr., vol.5. Responsa ad Puncto Visitaciones Canonica Moitries Ecelesia et Parochia Petitsiensis, Filialicimque ujus Anno 1816;
- [14]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. List farára z Ptičieho na biskupský úrad zo dňa 14.januára 1861;
- [15]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Súpis občanov obce Kamienka na spracovanie dreva zo dňa 20.mája 1873;
- [16]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Dávky pre farnosť, súpis z 15.8.1896, ad AV.3.1-2;
- [17]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Dávky pre farnosť, súpis z 15.8.1896, ad AVI.3;
- [18]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Popis miestnych dôchodkov a výdavkov ptičanskej katolíckej fary podliehajúcej patronátu Gejzu Andrassyho na lustru 1926-1930, na lustru 1931-1935 a na lustru 1936-1940;
- [19]Dongó Gy.Géza: A zemléni templomok állapotáról és javadalmairól szólo püspöki jelentés 1700 - ból. Adalékok 1914, str.155;
- [20]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. N°10,1, oprava kostola;
- [21]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Számadás a Kis Kemenczei rom.kath.plebánia (fiok) Templom - pénztáráról 1892 - ík évben;
- [22]Schematismus venerabilis cleri Diocesis Cassoviensis Ad Annum 1938;
- [23]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. List z biskupského úradu čís.1798 rok 1904;
- [24]Súpis pamiatok na Slovensku II. Bratislava 1968, str.13;
- [25]AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Inventarium Nenusu Filialis Eulesia Kis Kementzensis de Anno 1831;

- [26]**AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Inventarium Eulesia Filialis Kis Kemenczensis Supplesovie cufutum 18.Sep. r. 1854;
- [27]**AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Súpis majetku farnosti za roky 1880-90;
- [28]**AACass Košice, fond farnosti Ptičie. Dokument čís.252 z roku 1899;
- [29]**Pöstényi, J.: Dejiny Spolku sv.Vojtecha. Trnava 1929, str.155;
- [30]**Zakladacia listina Bratstva sv.ruženca pri kostole zasväteného sv.Jánovi Nepomuckému v Kamienke 1910. Kópia v archíve autora.

14. PRÍRODNÉ JAVY A POHROMY V OBCI

14.1 Zemetrasenie v obci

Obec Kamienka leží na severnej strane Vihorlatských vrchov. Vihorlatské vrchy sú vlastne výsledkom vulkanickej činnosti a tak aj možnosť výskytu zemetrasení je tu väčšia. [1]

V okolí Vihorlatských vrchov boli zaregistrované zemetrasenia viackrát v rokoch 1443, 1600, 1613, 1715, 1785, 1786, 1836, 1858 a 1914. [2] Najväčšie zemetrasenie bolo v roku 1715, kedy boli poškodené aj niektoré domy v obciach Kamenica nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou i Belá nad Cirochou. [3]

Zemetrasenie v roku 1914 si pamätali aj starší obyvatelia nášho regiónu. [4] Z ich rozprávania sa zachovalo, že pri tomto zemetrasení padali napr. taniere zavesené na stenách a aj to, že ľudia ktorí stáli, sa pri otrasoch zeme pohýnali dopredu alebo dozadu. Obdobné úkazy sa vyskytli aj pri zemetrasení zaregistrovanom v roku 2003. Epicentrum pri tomto zemetrasení bolo v okolí Sobraniec. O tomto zemetrasení podávali správy aj naši občania na Geofyzikálny ústav v Bratislave.

14.2 Povodne v obci

Všetka voda z topiaceho sa snehu alebo dažďová voda z búrok, ktoré sa vyskytujú v oblasti Vihorlatských vrchov, steká do údolia potoka Rika. A tak sa stalo mnohokrát, že voda zaliala časť obce resp. poškodila lavice, mosty a pod.

Väčšia búrka a prívalová voda - povodeň sa vyskytla v lete roku 1954. Voda sa vyliala z koryta v hone Rusnakov kut a pretekala vlastne celou dedinou. Straty na životoch neboli, ale straty na hydine a aj na zbúraných drevených plotoch boli.

Obdobne to bolo aj v rokoch 1970-75. V tomto období sa staval "kulturák" a tak boli straty na stavebnom materiále - odniesla voda piesok, dosky, hranoly a pod.

Veľké množstvo snehu v lese v rokoch 1966-67 a jeho veľmi rýchle topenie spôsobilo škody. Ľady na potoku sa neroztopili

a veľké ľadové kryhy sa "zapreli" na moste resp. na laviciach. Po upadnutí vody sa museli tieto objekty opravovať.

14.3 Požiare v obci

Ďalšou pohromou, ktorá sa vyskytovala v obci, boli požiare. Veľký požiar postihol obec v roku 1932, kedy zhorelo celkom 40 domov. [5]

Na začiatku rokov 1952-53 zhoreli dve drevené stodoly "plevne" u Milčíka a Vaceľa. V roku 1957 zhorel dom Kolesárovcom. V roku 1963 zhorela ďalšia stodola - Jána Griščíka, ktorý v tom období bol predsedom JRD.

V lete roku 1966 udrel blesk do domu Konačka. Hustý dážď pomohol požiarnikom zlikvidovať toto ohnisko.

Ďalšia požiarňa "pohroma" prišla v rokoch 1974-76. Najskôr zhorel dom Štefana Židova a v ďalšom roku sa stal neobývateľný dom Aladára Benku, tajomníka MNV. Neobývateľnosť tohto domu sa stala zvláštnym spôsobom - výbuchom plynu. Na plynovej bombe bol pokazený uzatvárací ventil, tým unikol plyn do obývacích priestorov domu. Došlo k jeho vznieteniu a následne k výbuchu. Výbuchom došlo k poškodeniu domu tak, že sa stal neobývateľný. Tajomník MNV Aladár Benko sa s rodinou presťahoval do školského bytu a býval tam počas opravy svojho domu.

V roku 1982 došlo k ďalšiemu požiaru v dome Michala Lipťáka. Zhorela strecha a zadná drevená časť.

V poslednom desaťročí 20.storočia sa vyskytli menšie požiare - zhorela drevená "drevoteň"- šopa u Mira Rudíka, ďalšia drevená búda u Jána Kerekaniča a u Knapa letná "kucheň".

V jari roku 2006 zhorela drevená stodola Jána Pavliška.

Všetky tieto spomínané požiare spôsobili len materiálne škody a neboli žiadne straty na životoch.

Poznámky

- [1]** Vološčuk, J., Terray, J.: Vihorlat - chránená krajinná oblasť. Bratislava 1987. str.55,168-170;
- [2]** Lojan, R.: Kamenica nad Cirochou. História obce. Prešov 1988, str.11;
- [3]** Mikula, D.: Dlhé nad Cirochou. Obec, farnosť. Prešov 1995, str.11;
- [4]** Čižmár, M., Kapráľ, P.: Ty moja rodná Belá. Levoča 2001, str.54;
- [5]** Bielik, F., Rákoš, E.: Slovenské vystahelectvo, dokumenty II. diel Martin 1975, dokument č. 241;

15. POUŽITÉ PRAMENE A LITERATÚRA

15.1 Archívy

- ▲ Štátny okresný archív, Humenné;
Fondy: - MNV Kamienka;
- Národná škola v Kamienke;
- ▲ Štátny oblastný archív, Prešov;
Fondy: - Cirkevné matriky farnosť Ptičie;
- Drugeth Humenné;
- ▲ Štátny oblastný archív, Košice;
Fondy: - Košická župa;
- ▲ Borsod - Abaúj - Zemplén Megyei Leveltár;
- ▲ Zemplén Leveltára Sátorajújhely;
Fondy: - Zemplén vármegye, Alispani iratok, Úrbéri perek, Epekórsag, Dicális összeírások 1777-1799, 1828 - ik, evi összeírás, Népszámlálás 1869, Tekecs Zemplén Dszma Jedzek (mikrofilmy);
- ▲ Archív Rímskokatolíckeho arcibiskupského úradu v Košiciach (AACass);
Fondy: - Farnosť Dlhé nad Cirochou a Ptičie,
- Cirkevné matriky farnosť Ptičie.

15.2 Pramene literárne

- ▲ Adalékok Zemplén Vármegye történetéhez I.-XXI. Sátorajújhely 1895-1916;
- ▲ Borovský, S.: Zemplén vármegye. Magyarország vármegyei és városai. Budapest 1905;
- ▲ Čížmár, M., Kapráľ, P.: Ty moja rodná Belá. Levoča 2001;
- ▲ Fedič, V.: Dejiny Humenného. Humenné 2003;
- ▲ Fenyés, E.: Magyarország geographia szótár I. Pest 1851;
- ▲ Guzej, J.: Humenné a okolie. Košice 1972;
- ▲ Hnát, A. a kol.: Radvaň nad Laborcom. Pamätnica obce. Radvaň nad Laborcom 2000;

- ▲ Hoffmann, L.; Stankovský, A.: Z dejín Sniny a okolia. Košice 1976;
- ▲ Lenčiš, Š.: Šľachtický rod Drugethovcov z Humenného. Humenné 2003;
- ▲ Majtán, M.: Názvy obcí na Slovensku za ostatných dvesto rokov. SAV Bratislava 1972;
- ▲ Maksay, F.: Magyarország birtokviszonyai a 16.század közepén.2.kötet. Budapest 1990;
- ▲ Mikula, D.: Dlhé nad Cirochou. Obec, farnosť. Prešov 1995;
- ▲ Pejřimovský, J.: Historická studie území Vojenských lesov a majetkov n.p. Kamenica nad Cirochou. Ústav pre hospodársku úpravu Vojenských lesů a statku. Praha 1977;
- ▲ Súpis pamiatok na Slovensku. Zv.2. Obzor Bratislava 1968;
- ▲ Szokolszky, B.: A Kassai százeves egyházmegye törtenti nevtára és emlékkönyve 1904 II. Kassai 1904;
- ▲ Takács, P., Udvari, I.: Zemplén megyei jobbágy - vallomások az úrbérrendezés korából I. Nyiregyháza 1995;
- ▲ Uličný, F.: Dejiny osídlenia Zemplínskej župy. Michalovce 2001;
- ▲ Vlastivedný slovník obci na Slovensku II. Veda Bratislava 1977;
- ▲ Zemplén (1890-1917). Kalendár vyd. v Sátoraljaújhely za roky 1890-1917;

15.3 Pramene štatistiky

- ▲ A magyar szent korona országainak 1910. évi népszámlálása I. II. Budapest 1912, 1913;
- ▲ A magyar szent korona országainak 1900. évi népszámlálása I. II. Budapest 1902, 1904;
- ▲ A magyar szent korona országainak 1901-1910. évi népszámlálása községenként. Budapest 1913;
- ▲ Az Első magyarországi népszámlálása (1784-1787). Budapest 1960;
- ▲ Lexikón obcí v Krajine slovenskej. Bratislava 1928;
- ▲ Magyarország népessége a Pragmatica Sanctio korában. Budapest 1896;
- ▲ Retrospektívny lexikón obcí 1850-1970. Praha 1978;
- ▲ Schematismus venerabilis cleri dioeceseos Casoviensis ad Annum 1871, 1877, 1879, 1881, 1889, 1915, 1925, 1938, 2000. Košice 1871, 1877, 1879, 1881, 1889, 1915, 1925, 1938, 2000;
- ▲ Soznam miest na Slovensku dľa popisu ľudu z roku 1919. Bratislava 1920;
- ▲ Štatistický lexikón obcí v Krajine slovenskej. Praha 1936;
- ▲ Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 1992, 2002. Bratislava 1994, 2003;

16. ZÁVER

V kapitole o prvej písomnej zmienke som zámerne použil slovo "zatiaľ". Som presvedčený, že sa nájde v archívoch ešte starší písomný dokument, ktorý dokladuje, že obec tu existovala už dávnejšie. Toto moje presvedčenie podporuje aj tá skutočnosť, že cirošská dolina bola osídlená už v 11. a 12.storočí a okolité obce sú dokladované staršími písomnými zmienkami.

Archívy obsahujú veľké množstvo dokumentov a objaviť ich, to vyžaduje veľa času, trpezlivosti a aj cestovania. Pri hľadaní dokumentov o obci som navštívil okolité archívy a knižnice. Nechcem tým povedať, že v tejto knihe je obsiahnuté všetko. Kniha obsahuje to, k čomu so sa dopátral. Je prvou publikáciou o obci a poslúži svojím obsahom k oboznámeniu sa s tým, čo sa v obci v minulosti udialo.

Pri hľadaní archívnych dokumentov mi bolo nápomocných veľa ľudí. Boli to pracovníci v archívoch a aj moji "spolupútnici". Svoju vďaku musím vyjadriť ľuďom, ktorí so mnou navštevovali archívne "žriedlo" v Sátoraljaújhely. Boli to spoluobčania - Štefan Antal, Ján Kolesár a Pavol Maury. Preklady archívnych dokumentov, historické perličky a rôzne zaujímavosti, ktoré sa dostali do tejto publikácie - to je zásluhou pána Eliáša. Celá réžia prepísania rukopisu bolo náplňou Ing.Lenky Smoluchovej. Nechcem tým povedať, že len títo ľudia mi pomáhali. Pomohlo mi pri tvorbe tejto publikácie veľa ľudí - radami, prekladmi, poskytnutím materiálov a pod. Všetkým tým, ktorí mi akýmkoľvek spôsobom pomohli, patrí moja VĎAKA. A nakoniec patrí vďaka aj sponzorom, ktorý finančne podporili vydanie tejto publikácie.

O autorovi

Doc. Ing. Andrej Škuba, CSc.,

narodil sa 30.11.1935 v Kamienke. V roku 1953 maturoval na Gymnázium v Humennom. Na VŠT Košice ukončil v roku 1958 vysokoškolské štúdium. V rokoch 1959 až 1994 pracoval vo Vihorlate v Snine. V roku 1976 obhájil na VUT Brno dizertačnú prácu a bol mu udelený titul "kandidát technických vied". Od roku 1982 externe pôsobil na Strojníckej fakulte TU v Košiciach. V decembri 1994 nastúpil ako pedagogický a výskumný pracovník na Strojnícku fakultu v Košiciach. V roku 1995 po obhájení habilitačnej práce mu bol udelený titul "docent". V roku 2002 odišiel do dôchodku. V priebehu zamestnania bol autorom a spoluautorom 13 čs.patentov a autorských osvedčení. Jeho výsledky práce v oblasti výskumu a vývoja sú obsiahnuté v 60 výskumno - vývojových štúdiách. Je autorom a spoluautorom cca 250 príspevkov, ktoré boli publikované v domácich i zahraničných časopisoch a v zborníkoch z domácich i medzinárodných konferencií.

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

Studňa pred „Janovčíka“ - pri škole r. 1950

Obec - vŕhad, oblečenie, poľnohospodárstvo

Železná lavica pri MNV

Drevený most pri MNV r. 1963

Pohľad od mosta pri kostole r. 1963

Ulica od školy dole r. 1956

Ulica Ryne r. 1970 - 75

Združená budova - „kulturák“

Oblečenie dievčat

Oblečenie dievčat

*Slávnostné oblečenie
dievčat na vydaj*

Oblečenie žien

Oblečenie mužov r. 1910

*Trepanie
konopy r.
1948-49*

*Tkanie
kobercov*

*Mlátenie
obilia*

Mlátenie obilia

Mlátenie obilia

*Družstevníci
pri prevoze*

Školstvo, kultúra, šport, požiarnici

Žiaci ZŠ r. 1966 - 70

Divadelné predstavenie žiakov ZŠ

Výstava ručných prác žien

Futbalové mužstvo roky sedemdesiate

Futbalové mužstvo r. 2003 - 2004

Cirkevná problematika

Vstupná „brána“ ku kostolu r. 1962

*Najstarší kostolník
p. Majzer
r. 1940 - 1950*

Prvoprijímajúce deti, farár Benko r. 1971

Vojenské lesy

Polesný Mlynarčík (sediaci) a trofeje z poľovačiek r. 1940 - 1943

Parná lokomotíva

Stavba mostu v údolí Riky

Ťažba dreva

Doprava gufatiny vagónmi na úzkokoľajke.

Manipulácia drevom na skládke

*Chytanie rýb „Pod kryhuľkou“
v potoku Rika*

*Úzkokojka
„Pod kryhuľkou“ v zime*

Vodná elektrárň v Habeši

Stavidlo na vodnej elektrárni

Lesní robotníci r. 1950

Lesné robotníčky v škôlke r. 1973

Andrej Gregorovič

Potvrdenie A. Gregoroviča o účasti v partizánskej skupine Veža.

PREDSEDNICTVO SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Číslo

číslo: 11 PR 000015,

v Bratislave

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady udeľuje Vám na znak vzhľad k obnoveniu Československej republiky a oslobodeniu slovenského národa

pamätnú medailu

Rady slovenského národného povstania

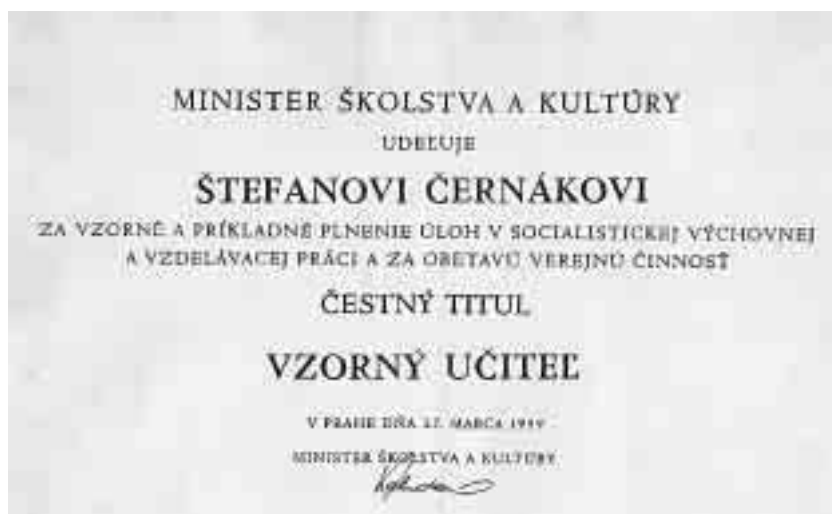
V Bratislave dňa 22.2.1946.

Prededa
Slovenskej národnej rady:

Číslo V-383/46.

Pamätná medaila A. Gregorovičovi

Michajlusenko-Donov (Jastrib) na návšteve obce v 60.rokoch 20 storočia

Staré dokumenty

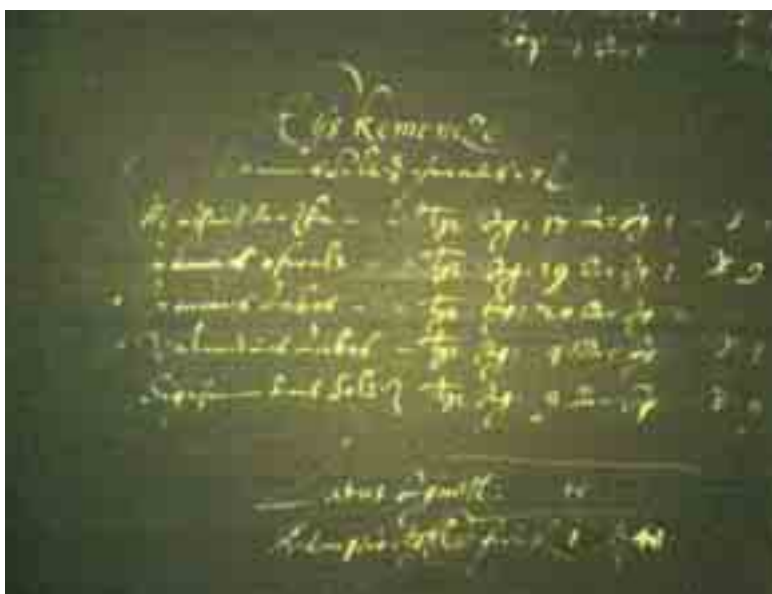
Písma
1770. Inquisitio Communi pro Michaele filio adhibito,
Alonso filio burgensi, Michaelis, Francisci, et
Matthiae filios burgensium, domus de S. Andrea,
filii adhibiti, domus de S. Andrea, filii adhibiti,
Veni Ludovicus filius patris Francisci, burgensium
filii de S. Andrea, de filio Michaele, etiam S. Andrea, de
Koles, Basso, crocians, Michaelis, et aliorum, filii
Ludovicus de S. Andrea, et aliorum, burgensium, et aliorum,
et, et domus de S. Andrea, de S. Andrea, contra et
pro quibusdam de Communi, pro Officialibus, familia
regia, et Abbatiis, ipsius, in Communitate, Regia,
et Regia Communitate, Capitulum, Ludovicus, Michaelis
Michaelis, Regia, quibusdam Abbatiis, ipsius
Regia, Michaelis, in Communitate, Ludovicus, morantur
et, in Montibus, Koles, et Michaele, Regia, et
domus, et suspensi morantur, et aliorum, et aliorum.
Anni 1770.
1771. Domus de S. Andrea, pro S. Andrea, filii
1772.

Prvá písomná zmienka

B.
Postcard of the Com.
of the Communitate
1592.

Handwritten text, likely a continuation of the historical document or a related record, showing dense cursive script.

Súpis port 1593

Súpis desiatok z obilia r. 1598

Súpis sedliakov r. 1712

H.
 Honours Domini
 Confessio
 1711.

Honours Domini							Confessio		
Year	Month	Day	Hour	Minute	Second	Third	Fourth	Fifth	
1711	Jan	1	10	15	30	45	1	2	

Sculp	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719
In his kenrose		1	1		1				2
Manly 2 Nov	1								2
Manly 1711	1								4
Manly 1712	1							1	1
Manly 1713	1								1
Total	4	1	1	1	1	1	1	1	9

Súpis sedliakov r. 1711

Carpenter's Notebook Garden Lapraser
March - June 1772 No 292 Spices present

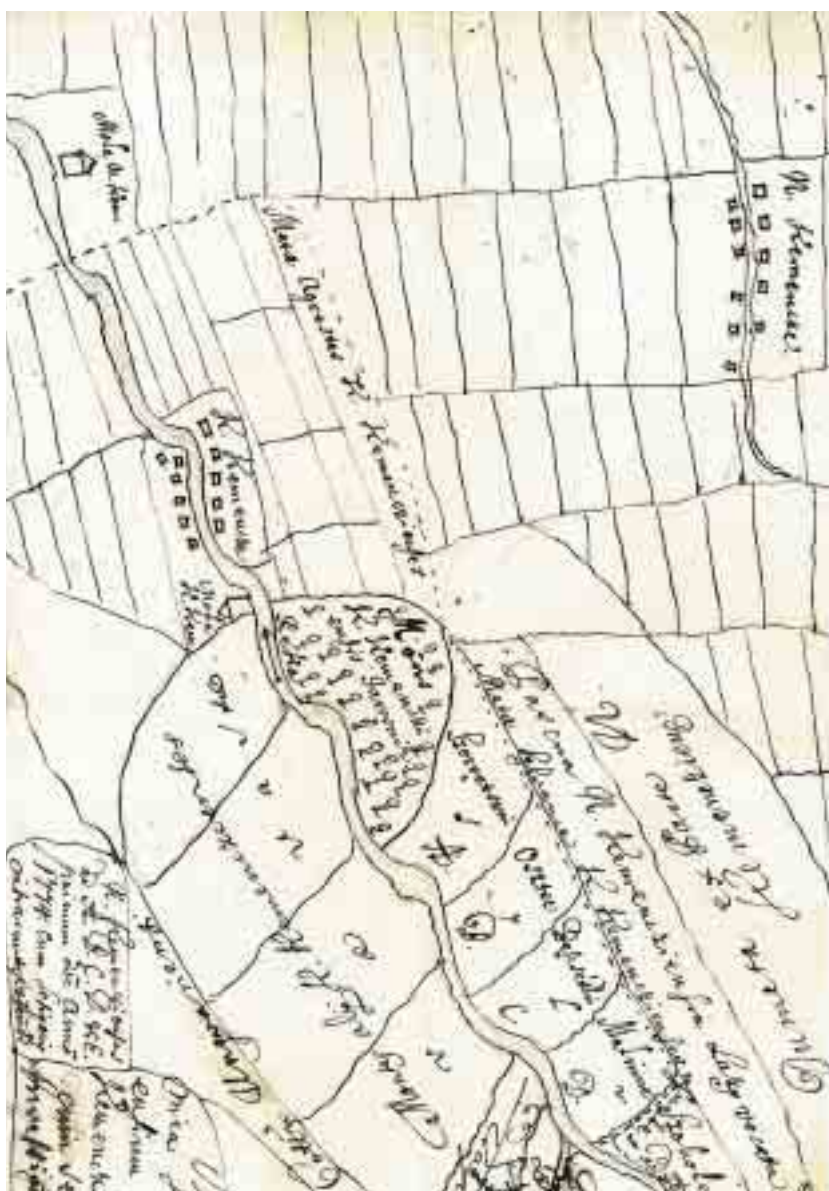
	K	R	N	K	N
<i>Almon Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>White Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Red Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Green Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Black Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>White Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Red Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Green Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Black Lentils</i>	7	1	15	1	1

Stephanus Peaty

<i>Almon Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>White Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Red Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Green Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>Black Beans</i>	7	1	15	1	1
<i>White Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Red Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Green Lentils</i>	7	1	15	1	1
<i>Black Lentils</i>	7	1	15	1	1

Kommune & Lagerort Lagerort	Letzt	Letzt	Letzt	Lagerort	
	Letzt	Letzt	Letzt	Letzt	Letzt
	R ²	R ²	R ²	R ²	R ²
Letzt translation	5	20	300	-	170
179 Michael Kapler	2	2	7 1/2	-	3
180 Paul Lauerer	1/2	1	15	-	6
181 Carl Spantek	1/2	1	15	-	6
182 Jan Lauerer	2	2	7 1/2	-	3
183 Peter Skubec	2	2	7 1/2	-	3
184 Ladislav Hontopky	1/2	1	15	-	6
185 Jan Skubec	2	2	7 1/2	-	3
Summa	6 1/2	25	375	-	150
Augustin Lauerer Lauerer					
186 Johann Janko Lauerer					
187 Jan Spantek					

Mená sedliakov r. 1772

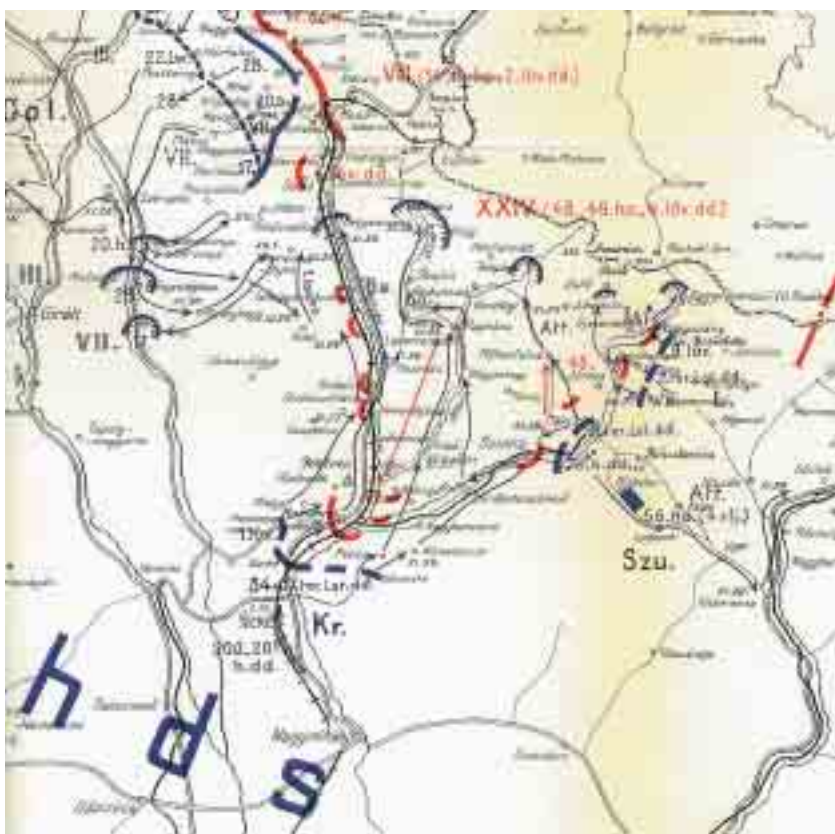
Hranica katastra Kamenici a Kamienky r. 1781 - 1784

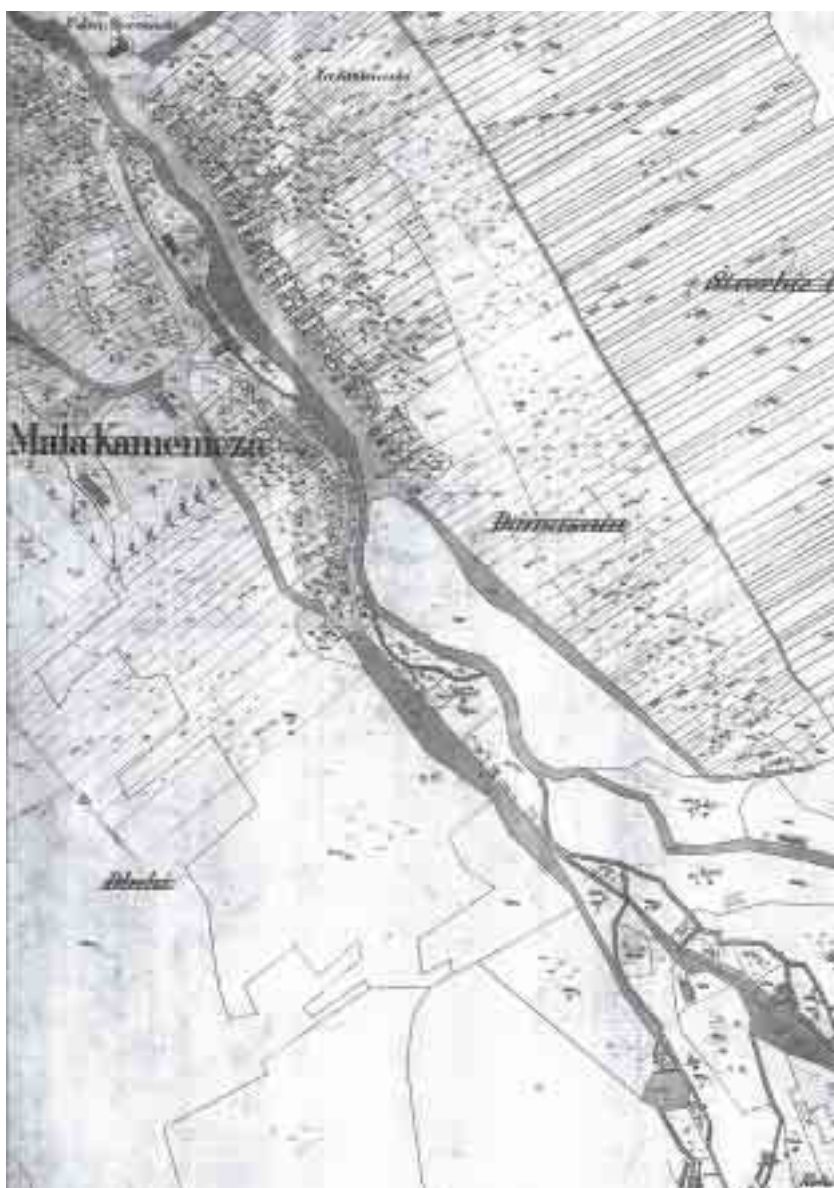
Vojenská mapa z roku 1914. (AA Cass. Košice)

Események Nyugatgaliciában és a Kárpátokban *1914 nov. 25-dec. 2 között.* *A Limanowa-i hadjárat bevezetése.*

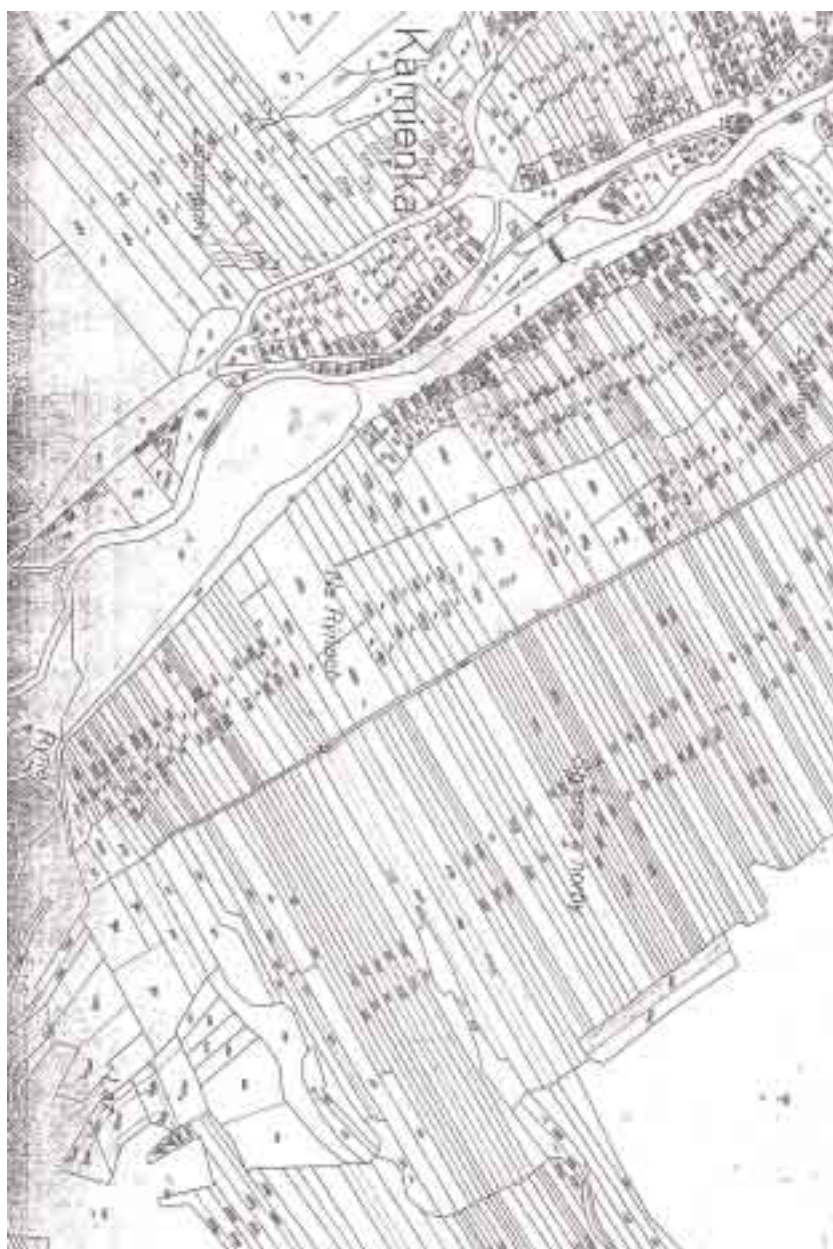
- Orosz hadsereg mozgása (október) ———— Ukrajna felvonulása
 ———— Orosz hadsereg mozgása (november) ———— Orosz hadsereg mozgása
 ———— Orosz hadsereg mozgása (december) ———— Orosz hadsereg mozgása
 ———— Orosz hadsereg mozgása (december) ———— Orosz hadsereg mozgása
 ———— Orosz hadsereg mozgása (december) ———— Orosz hadsereg mozgása
 ———— Orosz hadsereg mozgása (december) ———— Orosz hadsereg mozgása
21. Kocsma	24. Gódnér
22. Szentgyörgyi	25. Bóly
23. Székely	26. Székely
27. Székely	28. Székely
28. Székely	29. Székely
29. Székely	30. Székely
30. Székely	31. Székely
31. Székely	32. Székely
32. Székely	33. Székely
33. Székely	34. Székely
34. Székely	35. Székely
35. Székely	36. Székely
36. Székely	37. Székely
37. Székely	38. Székely
38. Székely	39. Székely
39. Székely	40. Székely
40. Székely	41. Székely
41. Székely	42. Székely

Vojenská mapa r. 1914

Katastrálna mapa r. 1867

Katastrálna mapa r. 1950

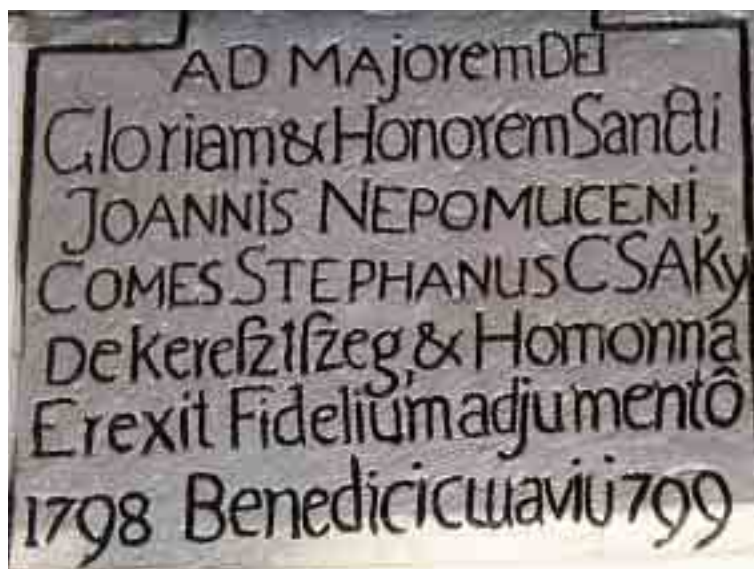

Cirkevné objekty

Kostol

Nádpis nad vstupom do kostola

Dom smútku a nádeje

Kríž pred obecným úradom

Škola

Križ pri kostole

Križ pri vstupe do obce

Kříž na cestě k Vojenským lesom

Socha Sv. Jána Nepomuckého

Staré partizánske hroby

Stará stavba vodnej elektrárne Habeš

Betónový most

Malá voda

Velká voda

„Panoramatické“ zábery obce aj cintorína

Pohľad na Kamienku v zime

Pohľad na Kamienku v lete

Cintorín

UYDANIE PUBLIKÁCIE FINANCOVALI:

Generálny sponzor:
**Jozef Harmaňoš, Harmen s.r.o. Snina
rodák z Kamienky**

sponzori:

**Vojenské lesy
a majetky SR, š. p.**

Lesnícka 23
962 63 Pliešovce

tel. : 045/ 5306 101

fax.: 045/ 5306 102

e-mail: sekretariat@pliesovce.vlm.sk

Agroluk, s. r. o., Kamenica nad Cirochov
Prešovský samosprávny kraj, Prešov
VVS, a.s. Košice
Obecný úrad Kamienka
Ford Complex s. r. o., Michal Dupko, Humenné

Michal Škuba, USA - rodák z Kamienky
Ing. Vladimír Buček, Kamienka
Ing. Benjamin Blaha, Kamienka
Jozef Švík, Kamienka
Milka Blišáková a Mária Milčíková, Kamienka
Mária a Ján Kocíkovi, Kamienka
Jozef Oráč, Kamienka
Martin Fedkov, Kamienka
Marek Jancusko, Kamienka
Kolesár Ján

Autor:
Doc. Ing. Andrej Škuba, CSc.

Pre vnútornú potrebu vydal:
Obecný úrad v Kamienke

Grafická úprava, tlač:
Reklamná agentúra WM, Štefániková 11, Humenné

Foto:
**Mgr. Vajs Vladimír, Ing. Ján Kotus, Archív autora,
z archívu občanov v Kamienke**

Náklad: 500 ks

V Humennom, rok 2007

